

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

C.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

Bulla non suspendit privilegia concessa in iure communi, vel approbata per antiquam consuetudinem.

95. Bulla non suspendit privilegia concessa in iure communi, neque approbata usu tolerata consuetudinis. Quia hæc non exprimit. Et idem possunt Regulares uti privilegio celebrandi tempore interdicti in aliquibus festivitibus, & ad officia divina ac recipienda Sacramenta omnes admittere. Ita Villalobos tom. 1. tractat. 27. claus. 12. num. 7. part. 1. tract. 11. resol. 87.

Et indulgentiæ, quas Commissarius Cruciatæ suspendit, publicari possunt de ejus licentia, acquirendæ tamen ab habentibus Cruciatam. Sed in hac licentia nec ipse, nec ejus Notarius, possunt aliquid accipere vel jure laboris. Vide V. Commissarius Cruciatæ, numer. 5.†

BULLA CRUCIATÆ Quoad alia.

Bulla Cruciatæ non suspenditur per Bullam Cænæ. Nec per Iubilæi anni sancti.

97. Bulla Cruciatæ, quoad facultatem absolvendi à reservatis in ipsa non suspenditur per Bullam Cænæ. Vide V. Bullæ Cænæ num. 37. Item non suspenditur per Iubilæum anni sancti. Ita Rodriquez in Bull. §. 12. dub. 6. n. mee. 8. asserens pro hac sententia declarationem Clement. VIII. in Jubilæo anni 1600. sicut etiam declaravit S. D. N. Urbanus VIII. pro Jubilæo anni 1625. ut testatus est vir fide dignus. Ratio autem est; quia Bulla est concessa per modum contractus, per Jubilæum vero non revocantur privilegia concessa in formam contractus. Sed Navarr. not. 33. num. 3. & alii contrarium docent. part. 1. tract. 11. resol. 97.

Bulla privilegii uti quis potest extra Regna Hispaniarum.

98. Privilegiis Bullæ potest quis uti extra Regna Hispaniæ, ubi Bulla non publicatur: & sic sumens Bullam in Sicilia, si postea Romam petat, potest sibi Confessarium eligere, & cum illo à reservatis absolvi. Excipe tamen privilegium edendi carnes, & lactinia, nam hoc conceditur tantum commorantibus in Regnis Hispaniarum. Ita Villalobos tom. 1. tract. 27. in tit. num. 3. part. 1. tract. 11. resol. 1.

Excipe esum verum, ut sup. n. 70.

99. Bullæ privilegia sunt favorabilia, ac proinde amplianda. Quia sunt beneficium Principis, sine alicujus præjudicio. Sunt opus liberalitatis, clementiæ, &c. Et tandem ordinantur ad publicam Ecclesiæ necessitatem sublevandam. Ita Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 16. num. 3. contra Sanchez de matrimon. tom. 3. lib. 8. disp. 2. num. 7. part. 1. tract. 11. resol. 98.

Bulla privilegia favorabilia, & idem amplianda.

CALIX.

1.† Calix debet esse consecratus: † Et quidem consecratus remanet, si in illo non consecrato aliquis ignoranter celebret. Nec iterum consecrari debet, nisi usu aurum amittens, iterum deauratur. Vide ver. Vasa sacra. Celebrari in calice non consecrato, vel ligneo peccare, sed non incurrere pœnam depositionis, docet Tamb. opus. de sacrif. miss. l. 1. c. 1. §. 3. Sed non audeo discedere à cõmuni DD. sententiâ quæ habet, quod incurrat pœnam. Dicast. de Sacr. 20. l. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 9. p. II. tr. 8. res. 31. pœna autem est, depositio ab officio & beneficio, c. ult. de col. miss.

Calix debet esse consecratus, sed quo modo?

CAMBIVM.

1.† Cambium est permutatio negotiatoria numismatis pro numismate. Ejus quatuor sunt species. Cambium per minutum, cambium fictum, cambium per litteras, & cambium reale. Circa cambium per litteras. † 2. Frequens est hodie cambium, vulgo dictum collaricorsa, in quo procurator campforis respondet pro campfario cum pecuniis ipsius campforis. Illius praxim invenies apud Salonium de justitia. tom. 2. quæst. 4. artic. 2. contr. 12. Porro hoc cambium Sotus justit. libr. 6. Pars negati. quæst. 10. artic. 1. & quæstion. 13. art. 1. v. aprobati. & alii vocant usurarium. Quia in vetero cambio, sicut interveniunt diversi domini, ita intervenire debet diversa pecunia: nam pecuniæ unius personæ

Cambium quid; & quotuplex?

Cambium [con la ricorsa] an licitum?

sonæ non dicuntur propriè commutari cum pecunia ejusdem, sed alterius: in hoc autem cambio tota pecunia quæ datur & accipitur, est pecunia ipsius campforis. Deinde, procurator campforis censetur eadem persona cum campfore, & sic non potest inter ipsos intercedere solutio, nisi fictitia, *part. 10. tract. 12. resolut. 28. §. itaque ex his.* Hæc opinio est probabilior. Sed contraria Saloni *ubi supra*, & aliorum est etiam probabilis. Favet enim illi declaratio Cardinalium apud ipsum, & favere videtur Bulla Pii V. ad Bononienses, in qua cambia absolurè conceduntur absque ulla distinctione personæ, & pecuniæ. Probat etiam rationibus. Tum quia solutio pecuniæ fit quidem in loco, ubi recepta est, sed non virtute primi cambii. (Hoc enim finitum est in loco nundinarum per solutionem factam à procuratore campforis pro campfatio.) Sed virtute secundi cambii celebrati in loco nundinarum per missionem aliam litterarum. Tum, quia procurator campforis ex sua, vel aliena pecunia licitè potest respondere pro campforio de mandato ipsius campforis, unde & poterit cum pecunia ipsius campforis, quia in contractibus civilibus quidquid possumus per alios, possumus etiam per nosmetipsos. Et tandem, quia in hoc cambio campfarius nullum interesse patitur, immò acquirit facilitatem in habenda pecunia, & liberatur ab onere quærendialium, qui solvat. Ad argumenta contraria responderi probabiliter auctor *consil. 31. inter consilia. Navarr. tractat. 2. libr. 5. titul. de usuris.* Nam non est inconveniens, quòd procurator campforis sit etiam procurator campfarii & gerat vicem duorum; ut passim habetur in jure; & latè probat Molfesius *tom. 2. tractat. 12. cap. 7. numer. 51.* Itaque idem procurator, ut campfarius solvit, & ut campfor solutionem acceptat Pecunia verò ratione secundi cambii fit pecunia campfarii, ac proinde licitè solvi potest campfori pro primo cambio. *part. 1.*

Sed affirmativa etiam probabilis.

tractat. 8. resolut. 1. Estque hoc cambium justum etiam in foro fori, & talis campfor non debet puniri tamquam usurarius. Ita contra Lessium *libr. 2. cap. 23. dub. 7. numer. 72.* Salvatore *contin. camb. par. 2. numer. 8.* qui citat Rotam Romanam, & aliàs. *part. 1. tractat. 8. resolut. 13.*

Etiam in foro exteriori.

3. Cambium *collaricorsa* non differt substantialiter à cambio *colle continuationi*, sed tantum accidentaliter, eo quod cambium continuationum redigitur ad duas personas, cambium verò recursum ad tres. In reliquis conveniunt. Nam cambia continuationum sunt cambia reiterata, seu novæ emptiones, & venditiones, sub iisdem justitiæ regulis, quas cambium recursum requirit. Ita Filliuc. *1. 2. tr. 35. p. 2. c. 11. num. 489. p. 1. tr. 8. ref. 4.*

Nec differt essentialiter à cambio (colle continuationi.)

4. Hoc utrumque cambium continuationum, & recursum licitè exercetur etiam à personis privatis, mulieribus, &c. Ita Naldus *sum. V. cambium. numer. 6.* Ratio est, quia recambia seu continuationes non sunt ligatæ ratione tantum lucri, cessantis, vel damni emergentis, ut docet Filliuc. *tom. 2. tractat. 55. par. 2. cap. 10. numer. 471.* sed etiam ratione emptionis, & venditionis, ut docet Scortia in *Bull. Pontif. epit. 107. theor. 186.* Est enim cambium semper emptio & venditio scutorum de marca tamquam mercis: & in recambiis augetur fors ex lucro præcedenti, *part. 1. tractat. 8. resolut. 2. §. 5.* Neque respondens seu procurator debet esse mercator, dummodo præstet omnia essentialia cambii, litteras, &c. Ita Salvatore *de contin. camb. part. num. 23. ibid. resolut. 3.*

Et utrumque exerceri potest à mulieribus, & personis privatis.

Quali etiam potest esse respondens.

5. Pro cambiiorum provisione debetur tertia pars scuti pro singulis centenariis, secundum pecuniam, de qua cambium solvitur. Et hoc ex immemorabili mercatorum consuetudine. Ita Bonifignius *de camb. cap. 7. part. 1. tract. 8. resolut. 6.*

Pro cambiiorum provisione debetur tertia pars scuti pro singulis centenariis.

6. Sed an tertia pars pro centenario justè accipiatur etiam in recambiis, & continuationibus? Respondent aliqui

Sed an etiam in recambii? Quidam affirmant.

affirmativè, innixi consuetudini mercatorum. Nam, ut advertit Bonifignius *de camb. cap. 7. numer. 23*, de iustitia vel iniustitia provisionum huiusmodi, communi mercatorum arbitrio standum est.

Allineant.

Alii negativè respondent cum Maldero in *2. 2. tractat. 5. cap. 4. dub. 7.* quia putant, provisiones deberi pro labore, qui non est æqualis in cambiis realibus, & in recambiis. Sed posset quis respondere, consuetudinem habentem vim legis determinasse provisiones cambiorum, considerato labore in genere. Deinde, quia licet campsores in recambiis non laborent, ut in cambiis realibus, tamen ipsi vellent laborare, & lucrari: & ex culpa campfariorum non laborant in cambiis realibus, & sumunt provisiones, ac proinde possunt ab illis integras provisiones accipere. Et *de Filiucius tomo 2. tractat. 35. part. 2. cap. 10. numer. 471.* ait, posse in recambiis integras provisiones accipi, non ratione laboris, sed lucris cessantibus. (*Scorpiæ* verò in *Bull. Pont. epit. 107. theor. 286.* eas justificat ex eo, quod recambia sunt novæ emptiones, & venditiones. *p. 1. tr. 8. res. 8.*)

Lucris cessantibus.

Alii ratione periculi.

Alii dicunt, integras provisiones deberi ratione periculi amittendi sortem principalem. Nam, ut ait Salvatore *de contin. camb. part. 5. numer. 45.* campfarius, qui pro solutione cambii videtur bonus solutor, in recambiis post aliquot annos deficere potest, dum interim alieno ære gravatur. Sed contra hanc responsionem adest validissimum argumentum. Quia scilicet, cum pericula non sint æqualia, æquales provisiones ab omnibus non iustè sumuntur. At huic quoque argumento respondet *Scaccia de commerc. §. 3. Gloss. 3. numer. 12.* qualitatem periculi esse incertam, cum quandoque plus periculi lateat, quam timeatur, cum igitur lex conscientiæ debeat esse de re possibili, & impossibile sit, qualitates, & quantitates periculi minutatim cognoscere: æquale pretium, quod inve-

terata consuetudo (considerato periculo in universum) statuit, iustum esse. Atque hoc etiam procedere, quando campsores recipiunt fideiussores, & pignora. Nam & fideiussor potest esse ære alieno gravatus, & pignus obligatum anterioribus creditoribus: atque adeò in hoc casu non evacuatur periculum. Sed adhuc restat aliud argumentum. Nam, cum periculum sit agentium, provisiones deberentur agentibus, non campforibus. Sed responderi etiam potest, agentes omnia efficere curi periculo campforum, vulgò *sof'a di loro*: & sic campsores ratione periculi provisiones integras sumere.

Etiã, cum ad sunt pignora, & fideiussores.

Quæ omnia disputationis causa dicta sint. Nam ipse consulere, ut campsores in recambiis non sumant integrum interesse, sed pactum efficiant, ut interesse non excedat certam summam sibi bene visam. Quam summam quando interesse cambii non excederet (quod rardò contingit) consulat peritos Confessarios, & viros expertos, *part. 1. tract. 8. res. 7.*

Sed ipse consulere ne integrum interesse sumant.

7. In casu, quo campfor solvit sibi ipsi pro campforo de illius mandato, ipseque rationes accipit, librum tenet, & alia negotia peragit campfario competentia, aliqui putant, sumi posse duas provisiones, unam in loco cambii, aliam in nudinis. Nam, sicut, si debitor mandaret alicui tertio, cambia sumere, pro se solvere, &c. deberetur huic una provisio ratione laboris, & obligationis quam in cambio contraheret, ita hæc secunda provisio deberetur campfari cui campfarius hoc mandat, & per quem à laboribus eximitur. Ita *Scaccia de commerc. §. 3. gloss. 3. numer. 15. part. 1. tract. 8. res. 9.*

Sed an recipi possint duplicata, quæ do campfor agit negotia, quæ competenterent campfario?

8. Major provisio deberetur pro cambio magno, quàm pro parvo. Et sic *Scaccia ibidem, numer. 475.* & alii absolute dicunt, deberi mercatoribus pro singulis centenis tertiam partem: Tum quia secundum aliquos provisio deberetur ratione periculi, quod in cambio majori est majus, Tum etiam, quia, si debe-

Maior provisio debetur in cambio maiori.

deberetur ratione laboris, qui est æquod
lis: adhuc Notarii recipiunt diversum
stipendium in scripturis æqualis laboris,
eo quod continent diversam pecunia-
rum summam. Et Sartores majus stipen-
dium sumunt in conficienda veste au-
rea, ac in serica, & tamen labor est æqua-
lis. *part. 1. tractat. 8. resol. 10.*

*Cum capsu-
rius differt
solvens, pro-
vabile est cã-
psorem posse
aducere pro-
visiones forti
principali.*

9. Quando campfarius differt solu-
tionem provisionis, probabilis est sen-
tentia Lessii *lib. 2. cap. 23. dub. 6. numer.*

85. contra Narbonam in *3. part. Reco-
pilat. lib. 5. titul. 18. lib. 13. gloss. 2. num.*

32. quod possit, campfor illas adicere
forti principali, & cambium augere.

Quia campfores moraliter certi sunt, se
illud lucrum potuisse statim ad cam-
bium dare, & per illud lucrari, quod lu-
crum jam cessat. Sed Scortia in *Bull. Pon-
tif. epist. 107. theorem. 289.* id concedit,
quia recambium est novus Contractus
emtionis, & venditionis. *part. 1. tract. 8.
resolut. 11.*

*Quam non
tenetur cã-
psor acce-
ptare sine
provisioni-
bus.*

20. Potest licite campfor non acce-
ptare solutionem sorte, nisi simul sol-
vatur interesse. Et sic, si cui debentur de-
cem pro sorte, & tria pro interesse, si tria
solvantur, non tenetur illa minuere de
sorte, sed potest accipere pro interesse.
Rationes huius sententiæ invenies apud
Malderum in *2. 2. tract. 5. cap. 4. dub. 20.
part. 1. tract. 8. resol. 12.*

*Campfor, qui
bona fide
dat pecunia
Panormi
solvendam
Messanae,
habere, pu-
tans, cam-
psarium se
illam Messa-
na habere,
potest nihil
ominus cer-
tior factus
ordinarium
lucrum ac-
cipere.*

11. Probabile est, campforem, qui
bona fide dedit pecuniam ad cambium
Petro solvendam Messanae, existimans,
ipsam habere in tali loco pecuniam,
si comperiat postea non habere, non
posse ordinarium lucrum ab illo exi-
gere, sed tantum damnum emergens,
aut lucrum cessans. Quia Petrus sic dedit,
& sine animo obligandi promisit, &
sic non tenetur ad aliud. Ita Salas de
comb. dub. 15. numer. 2. Sed contraria
sententia Molinae de *inst. tom. 2. tra-
ctat. 2. disputat. 404. numer. 7.* est pro-
babilior. Quia, cum campfor bona fi-
de contractum ex parte sua impleverit,
tenetur quoque Petrus ex parte sua im-
plere, quantum potest, vel solvere quan-
tum campfori interest eum impleri: alio-

qui contractus semper paterent fraudi-
bus. *part. 1. tract. 8. resol. 14.*

12. Pius V. in Bulla prohibet pactum
de certo ac determinato interesse in
cambiis à principio. Sed, qui hæc pro-
hibitio fundatur in præsumptione frau-
dis usurariæ, si tale pactum fiat, tenet in
conscientia, dummodo moraliter con-
suet, justum esse. Ita Lessius *lib. 2. cap.
23. dub. 12. numer. 90.* contra Fillucium
tom. 2. tractat. 35. part. 2. cap. 7. num. 424.
Neque in hoc casu campfor peccat.
Quia, cessante fraude, quam dicta Bulla
præsumit, etiam in particulari, cessat
prohibitio. Ita Granado in *part. 2. con-
trov. 7. part. 2. tract. 3. disp. 15. sect. 2.* contra
Rebellium *part. 2. lib. 11. quest. 3. num. 5.
part. 1. tract. 8. resol. 15.*

*Pactum de
certo inter-
esse in cam-
biis solven-
do, si in sum-
sit, tenet in
conscientia.*

13. Probabile est cambium esse licitum,
quod dirigitur ad locum ubi cam-
psarius nec ullam pecuniam, nec fidem,
nec respondentem aut procuratorem
habet, sed campfor suum factorem,
qui pro illo respondeat, & solvat ex pe-
cuniis ipsiusmet campforis, & postea
eandem pecuniam per aliud cambium
remittat, ut ita fiat solutio utriusque
cambii, & interesse in loco, ubi primo
fuit accepta, sed si curiosus sis amice Lector
lege totam resolutionem, *part. 9. tr.
8. resol. 67.*

14. Possunt vendi merces pecunia ex-
pectata carius, si vendantur numerata
pecunia, computatis prudenter expen-
sis, & aliis ad imponendum de novo
pretium contra Roecafull, qui putat
in eo casu pretium crescere ratione so-
lius dilatae solutionis, quod negatur,
sed crescit ratione multitudinis empto-
rum, qui carius emant pecunia expecta-
ta, quam numerata. Molina & alii *part.
10. tractat. 12. resol. 28.* ex hoc dico
cambium quod vocatur (*sopra di se con-
la ricorsa*) esse licitum Sã, & alii, *ibid. §.
it aquo ex his.*

*Possunt ven-
di carius
merces ex-
pectata per
cunias.*

*Licitum est
cambium cã-
ricorsa.*

CAPELLANVS.

1. AN Clericus in minoribus possit
esse Capellanus, vide V. Beneficiũ,
num. 18.

num. 18. 19. An possit disponere de bonis Capellanæ ad libitum, Vide V. *Elemosyna, numer. 18.* An possit aliquo die infra annum non celebrare pro fundatore, sed pro seipso, & quid si ægrotet: Et an celebrare possit per alium; vide V. *Missarum, à num. 13.*

Capellanus tenetur applicam sacramenta in pro anima fundatoris.

2. Capellanus celebrare quotidie obligatus, & de cujus fundacione nullo modo constat, sed solum de celebratione quotidiana in tali Ecclesia, vel Altari cum stipendio convenienti, supradictum Capellanum teneri applicare velorem Missæ pro anima fundatoris Capellanæ. *part. 9. tract. 8. resolut. 58. §. Vnde ex his, in fine.*

Oratione vel alia opera tenetur supplere.

3. Capellanus habens capellaniam cujus fructus, dempta elemosyna promissis ad quas tenetur, quando non supeditant tertiam partem mediocri sustentationis cujuscumque vulgaris non teneatur ad Horas Canonicas, sed supplere debet oratione, vel quid simile, *part. 9. tract. 6. resolut. 8.*

CAPITULUM

Sede Vacante.

Capitulum Sede vacante succedit in omnibus, quæ Episcopi sunt.

1. Capitulum Sede Vacante succedit in omnibus pertinentibus ad jurisdictionem Episcopi, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, non autem in collatione beneficiorum, *part. 8. tract. 4. resolut. 1.*

2. Capitulum non succedit in jurisdictionem delegatam Episcopo, ex communi DD. & ex stylo Curie Rom. quæ nunquam dirigit dispensationes matrimoniales Cap. Sed. Vac. quamvis petatur, sed Episcopis vicinioribus, *ibid. resolut. 2.*

Succedit in jurisdictione etiam voluntaria.

3. Capitulum succedit in jurisdictione ordinaria, & etiam voluntaria Episcopi, *ibid. resolut. 2.* non solum in ejus morte sed in depositione succedit, in translatione ad aliam Ecclesiam, in captivitate Infidelium, quia servitus dicitur Mors. Si Episcopus esset in remotis partibus, & moriatur ejus Vicarius, cum absentia æquiparatur morti, vel ejus præsen-

In absentia, captivitate, &c.

tia in brevi haberi non poterit, *ibid. resolut. 4.* potest etiam dispensare super interstitiis quocumque tempore infra annum, & idem potest ejus Vicarius. Machad. & alii, *ibid. resolut. 5.* potest dispensare cum illegitimis ad ordines Minoros, & beneficium simplex, non autem ejus Vicarius, nisi de speciali licentia capituli, *ibid. resolut. 6.*

Dispensat cum illegitimis.

4. Potest dispensare in omnibus, in quibus potest Episcopus, non solum de jurisdictione ordinaria, & de jure communi generali, verum etiam de jure speciali gratio, vel privilegio, & hoc non de illo, quod est perpetuum, cum dat jurisdictionem ordinariam, nec concessio per decretum commune, quia per hoc potest dispensare; vel de commissione Pontificis coram DD. *ibid. resolut. 7.*

Dispensat in omnibus, in quibus potest Episcopus.

5. Capitulum non potest absolvere ab Hæresi occulta, cum adempta fuit talis facultas Episcopis per Bullam Cœnæ, & quamquam illis non sit derogata, non tamen competit Capitulo, *ibid. resolut. 8.* casu necessitatis potest dispensare in casibus Pontificiis, quando facile Pontificem adire non potest, vel nuncium Apostolicum, *ibid. resolut. 9.* Non potest tamen judicare in causis pertinentibus ad Episcopum, tamen succedat in exercitio jurisdictionis Episcopalis, nec etiam de rebus attinentibus ad jurisdictionem Episcopalem, sed attendendus est successor, *resolut. 10.*

Absolvere non potest ab hæresi occulta, potest in necessitate dispensare in casibus Pontificiis.

6. Vicarius, seu Provisor Episcopi, & Cap. Sede Vacante possunt ferre censuras tam sit idem Tribunal. Vicarii, & Episcopi, potest etiam ponere interdictum tam locale, quam personale, & cum hoc potest Papa, possunt Episcopi, & alii habentes potestatem Episcopalem; sic etiam Cap. S. V. *resolut. 11.*

Attendendus est successor.

Potest interdicere.

7. Potest Capitulum S. V. absolvere ab excommunicatione tam à jure, quam ab homine, & pro percussione Clerici de qua potest Episcopus; Potest punire, deponere, suspendere, & private beneficiis, & alia facere pertinentia ad correctionem, & etiam spectantia ad jurisdictionem Episcopi; similiter deputare Pœnitentarios ad has censuras absolven-

Potest corrigere, & alia facere.

solvendas, & alios casus, & Censuras Episcopo reservatas. Azor. *ibid. resolut. 12.*

Visitare Diocesim.

8. Potest Capitulum S. V. visitare Diocesim non solum quoad generalia, verum etiam particularia crimina suborta præcedenti diffamatione, salvo quod habeatur pro certo breviter futurum esse novum Episcopum, hoc limitatur à Rodriq. & aliis, similiter potest syndicare Vicarium defuncti Episcopi, sed in hoc servanda est Provinciae consuetudo. Solerz, *ibid. resolut. 13.*

Non autem Monasteria exempta.

9. Non potest Capitulum visitare Monasteria Monialium exempta, nisi in casibus necessitatis, quando provisio non potest dilari nec prolongari, in quibus potest Episcopus, & etiam egrediendi c. Monasterio subiecto immediate Apostolicæ Sedi, Moniales in casibus permissis à Pio V. Sanch. *resolut. 14.*

Potest visitari ab Episcopo futuro, punire Vicarium & alios officiales à se factos, & alia facere.

10. Episcopus superveniens potest visitare Capitulum Sed. Vac. ejusque Vicarium syndicare, & compellere, & si delinquens reperitur illum punire. Idem Cap. potest ejus Vicarium punire post remotionem ab officio, & alios officiales à se factos, absque tamen præjudicio futuri Episcopi, quia eos potest punire, & syndicare, quamvis à Capitulo fuerint absoluti, *resolut. 15.*

Potest cognoscere causas saculares Episcopo aditus.

11. Cap. Sed. Vac. potest exercere suam jurisdictionem tam in personas Ecclesiasticas, quam sæculares quando Episcopus habet hanc potestatem in sæculares, ut possit cognoscere causas motas inter sæculares suæ Diocesis. Merolla; in criminalibus vero, & c. in regularitatem per alios exercere faciat. *Capit. final. ne Cler. resolut. 16.* & potest concedere monitoria ad revelandum deperdita, vel scripturas sub pœna excommunicationis, cum hæc potestas competit Episcopo de jure ordinario, *resolut. 17.* quod competit Episcopo non solum de jure, sed de consuetudine competit; & Capitulo Sed. Vac. *resolut. 18.*

Et ferre censuras propter deperditas.

12. Capitulum potest facere gratiam, cum sit de jurisdictionis ordinariæ facultate Episcopi, sive jurisdictio sit *con-*
Symma Diana.

Aggravari potest.

tentiosa, vel voluntaria potest etiam dispensare, & remittere pœnas positas per Episcopum mortuum. Vulpe. *resolut. 19.*

19. Potest Capitulum concedere licentiam clerico transeundi ad dignitatem Ecclesiasticam extra Diocesim, cum hæc nõ sit alienatio honorum Episcopi, sed personæ, Molina, *resolut. 20.* Potest cognoscere causas in prima instantia, ita ut non possit alius iudex Rom. Curia cognoscere eas in prima instantia, nec monitoria concedere ad extrahendas partes à suis domiciliis, quia Cap. succedit in jurisdictione ordinaria in omnibus decretis, & dispositionibus loquentibus de ordinariis. Tho. Sanch. *resolut. 21.*

Cognoscit in prima instantia causas.

13. Cap. Sed. V. potest cognoscere causas matrimoniales in quibus potest Episcopus, cum non sit illi inferior, sed par; potest, & statuta obligantia totam Diocesim, ut habeant vim obligandi in perpetuum, etiam tempore Episcoporum successorum in Episcopatu, sicut potest facere Episcopus, sed successor potest ea revocare sicut potest facta ab antecessore, sic etiam statutum factum à prædecessore in præjudicium successoris, est nullum. Molina *resolut. 22.*

Causas matrimoniales.

Facta à Cap. possunt revocari ab Episcopo.

14. Potest Cap. S. V. absolvere à iuramento, cum sit de jure ordinario Episcopi, *ref. 23.* Potest compellere executores testamentorum, etiam contra negligentes procedere ad executionem illorum infra annum: Merol. potest eligere pauperes in quorum usibus sunt relicta legata, ut distribuantur, quando non sunt dati executores ultimæ voluntatis, vel non curantes exequi, potest diem executionis prorogare, compellere Religiosos executores piarum causarum ad reddendas rationes; valet etiam Capit. Sed. Vac. hæreditatem legatam adire, quam tamen si Episcopus damnosam Ecclesiæ invenit beneficio restitutionis in integrum repudiabit, & eadem ratione potest transigere, & compromissum facere. Azor. *ref. 24.*

Absolvere à iuramento, & compellere executores testamentorum, & alia facere.

15. Non potest Cap. S. V. collationem
O facere

*Prohibetur
collatio pre-
bendarum
& presenta-
tio ad bene-
ficia.*

facere præbendarum, aut beneficio-
rum eo tempore vacantium, cum sit jus
ex consuetudine, vel ex privilegio so-
lis Episcopis concessum, vel eorum Vi-
caris, quibus Episcopi id simpliciter
concesserint, & eadem ratione, non suc-
cedit capitulum in præsentatione seu
electione spectante ad Episcopum,
sed hoc intelligendum est de collatio-
nibus liberis, & merè voluntariis,
non de necessariis, & debitis, quæ magis
confirmationes & vel institutiones
dicuntur, quales sunt omnes, quæ in
Indiarum Ecclesiis sunt, ad Regis no-
stri tamquam earum patroni, præsen-
tationem; eas enim Cap. S. V. vel per
seipsum, vel per Vicarium ad hoc no-
minatam bene facere potest, & æco-
nomum illis præfigere, & quando col-
latio pertinet ad Episcopum, & Capitu-
lum, tunc Sed. Vac. potest illud con-
ferre, & illius resignationem recipere,
sic etiam succedit in potestate præ-
sentandi, vel eligendi ad aliquod be-
neficium, quoties ad utrumque specta-
ret electio, vel presentatio: potest si-
militer electos confirmare, & instituire
præsentatos à patronis, sic etiam quan-
do electio spectaret ad Capitulum, &
confirmatio ad Episcopum, Capitu-
lum. Sed Vacante duplici jure funge-
tur, quia eligit jure capitulari & confir-
mabit jure Episcopali, *ibidem, re-
sol. 25.*

*Potest circa
optionem.*

16. Capitulum Sed. Vac. eas solas col-
lationes necessarias facere potest in qui-
bus nulla exercetur liberalitas, ut quan-
do beneficia ex eorum institutione sunt
debita certis personis, ut primogenito
seniori familiæ fundatoris, vel quando
ratione optionis debetur beneficium an-
tiquiori optanti, *ibid. resol. 26.*

*Jure devoluti
non spectant
ad successorem.*

17. Certant inter se DD. posse, &
non posse Cap. S. V. conferre beneficia,
quæ aliàs de jure devolutionis specta-
rent ad Episcopum, sed Diana adhæret
sententiæ negativæ, quam probat mul-
tis rationibus, quod spectant ad sucees-
sorem Episcopum, & non ad Capitulum,
S. V. *ibid. 27.*

Admittunt.

18. Potest Capitulum Sede Vacante

admittere resignationes beneficiorum,
id verò Vicario Episcopi prohibitum
est absque speciale mandato, *resolutio-
ne 28.* resignationes autem causa per-
mutationis factas non potest recipere,
nec etiam potest præsentare ad benefi-
cium juris patronatus Episcopo com-
petere, *ibidem, resolutione 26.* Po-
test tamen conferre beneficia sibi, &
Episcopo pertinentia, ut si unus nollit,
alter possit conferre, & etiam electio-
nem facere, *ibidem resolutione 30.* Po-
test unire beneficia, quæ unire potest
Episcopus exceptis in casibus à jure ex-
plectis, *ibidem resolutione 31.* commenda-
re beneficia simplicia, & non curata ad
tempus usquequo provideatur, etiam
potest de idoneo beneficiato. Sac. Cong.
ibid. resolut. 32.

*Resignatio-
nes benefi-
ciorum pro-
hibitæ Vicari-
o Episcopi,
non autem
causa permu-
tationu.*

*Unire bene-
ficia.*

19. Non obstante, quod non sint
expeditæ litteræ secundæ Ecclesiæ
ex nova collatione facta Episcopo in
consistorio potest Cap. S. V. exercere
jurisdictionem: sic etiam jurisdictio Vi-
carii cessat, quæquam ignari de secun-
da provisio, *ibidem, resolutione 33.*
Unde potest etiam commutare ultimas
voluntates in omnibus casibus, in qui-
bus jure ordinario potest Episcopus,
ibid. resolut. 34.

*Jurisdictio
Vicarii ces-
sat facta elec-
tione novi
Episcopi.*

20. Probabiliorem sententiam tenet
Rodrig. quam sequitur Molina, & alii
permulti, posse Ca. S. V. concedere In-
dulgentias, cum sit actus jurisdictionis,
sed Azor tenet tutius esse, ut Cap. S. V.
committat alicui Episcopo, ut tales In-
dulgentias concedat nomine ipsius ca-
pituli, *ibidem, resol. 35.*

*Circa indul-
gentias me-
lus est com-
mittere alicui
Episcopo.*

21. In tempore assignato octo dierum
in quo à Capitulo provideatur de Vicario
totum Capitulum debet administra-
re, *ibid. resol. 36.* Et in casibus contra hæ-
reticos potest procedere Vicarius Cap.
Sed. Vac. in quibus Episcopus de jure
ordinario (non autem ut delegatus) po-
test una cum Inquisitoribus maxime in
causis fidei. Farin. *ibid. resol. 37.*

*Vicarius po-
test proce-
dere contra
hæreticos.*

22. Capit. S. V. non potest absque au-
ctoritate Papæ bona pertinentia Epi-
scopatui tam mobilia, quàm non aliquo
modo alienare. Episcopus electus, &
confir-

*Notanda circa
mobilia
Episcopatus.*

confirmatus potest scindere, vel confirmare contractum de rebus alienatis, vel bene Ecclesie adeptis, *ibid. resol. 38.*

Non potest concedere licentiam Monialibus ex eundi Monasterio.

23. Stante declaratione S. Congreg. non potest Cap. S. V. concedere licentiam Monialibus ex emptis, & immediate Papae subjectis ex eundi Monasterio, quamquam Episcopus possit in causis necessariis, *ibid. resol. 39.*

Clericum delinquentem potest punire. Sed non potest concedere licentiam ad ordines.

24. Clericum delinquentem, & incorrigibilem malae vitae Cap. S. V. potest castigare, punire, & beneficio privare, etiam si collatio pertineat ad Episcopum, *ibid. resol. 40.* Non potest Cap. S. V. concedere litteras dimissorias ad ordines suscipiendos, nisi in casu alicuius beneficii Curati coarctati ad celebrandum, vel alicujus Cappellaniae institutae cum tempore determinato ad ordinandum, aliter eam perdat, in alio tempore non nisi transacto anno, tamen infra annum potest facere celebrare ordinationem per alium Episcopum Sac. Congreg. notae, quod litterae concessae post annum si Episcopus advenerit non expirant, &c. Vicarius Papae potest eas concedere post Sedem Vacantem, cum de hoc non loquitur Concilium, *ibidem. resol. 41.*

Variis circa litteras dimissorias.

Potest de vita, & moribus concedere testimoniales.

25. Potest Cap. S. V. infra annum concedere testimoniales de vita, & moribus ordinando per breve Apostolicum ab alieno Episcopo extra Diocesim; & stylus modernus Curiae Romanae solet concedere, ut haec litterae dentur ab Episcopo vicino simul cum Vicario, *ibid. resol. 42.*

Dispensat in votis, & iuramentis, in quibus potest Episcopus.

26. Cap. Sed. Vac. non potest concedere litteras dimissorias pro prima Tonsura accipienda infra annum contra aliquos contrarium tenentes, *ibid. resol. 43.* ordinatus autem infra annum per Cap. Sed. Vac. non amittit ipso jure privilegium, nisi prius privetur per Judicem, unde potest recipere beneficium Ecclesiasticum, cum Concilium dicit Gaudeat, *ibid. resol. 44.* Potest dispensare in omnibus votis, & iuramentis, in quibus potest Episcopus jure ordinatio, *ibid. resol. 45.*

27. Cap. Sed. Vac. potest approbare

Confessarios per suum Vicarium cum sit usus ordinarius receptus, *ibid. resol. 46.* Potest etiam dispensare in petitione debiti, sicut etiam potest dispensare super illegitimis ad minores suscipiendos, & pro casibus reservatis absolvendis licentiam concedere, *ibid. resol. 47.* Non potest revocare licentias audiendi Confessiones Regularibus concessas ab Episcopo mortuo, quamquam dicat non obstantibus privilegiis, possunt vero ab Episcopo successore vocari ad novum examen. Ita Bossius, *ibid. resol. 48.*

Potest approbare Confessarios.

28. Potest Cap. Sed. Vac. concedere licentiam assistendi Matrimonio, & etiam ingrediendi Monasteria Monialium, *ibid. resol. 49.* Sed suppressere Canoniarum, etiam in casibus Episcopi concessis quod possit in sua Diocesi. Potest tamen creare Clericos salyaticos, *ibid. resol. 11.*

Assistendi ad Matrimonium.

29. Non potest Cap. Sed. Vac. providere Penitentiarium Vacantem tunc temporis, quia pertinet ad successorem Episcopum, vel ad Papam, *ibid. resol. 12.* Potest tamen dare licentiam Novitiis, dispensandi de bonis temporalibus per duos menses ante probationem: Et potest syndicare, & de delictis in genere, inquirere, & in specie simul, *ibid. resol. 13.*

De Novitiis autem.

30. Potest Capit. Sede Vac. concedere alicui volenti edificare Ecclesiam ad acquirendum jus patronatus; non potest tamen praestare assensum donationi juri patronatus; sed potest exigere charitativum subsidium, quoad Collegium Canoniorum non potest statutum condere Sed. Vac. quo tale subsidium in futurum ex parte minuat, cum sit jus Episcopi. Bellarm. *ibid. resol. 14.*

Concedit licentiam aedificandi Ecclesiam, &c. alia.

31. Nec creatione Vicarii Cap. Sed. Vac. juxta Concil. Tridentin. *sess. 24. cap. 16.* potest infra octo dies illos taxatos cap. per se administrare, &c. terminus dierum octo currit pro cap. a die scientiae translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam, *ibid. resol. 15.*

Potest per se administrare illi octo diebus pro creatione Vicarii.

32. Vicarium capitularem, quamquam non sit Doctor, vel Theologus, vel

Quoad personam Vicarii licentiam.

vii. varia cōsideranda.

licentiatus, posse eligi affirmant multi DD. tutius autem est illi assessorem Doctorem assignare, tamen electio Theologi prætermisso Canonista est valida, *ibid. resol. 16.* Attamen si adest idoneus de gremio capituli debet eligi in Vicarium, si minus non est de necessitate Sac. Congr. Conc. &c. Si electio devolvatur ad Metropolitanum, debet præferri idoneus de gremio capituli alius, ita observatum est in Metropolitana Neapol. sicut debet præferri Doctor, & idoneus de capitulo extraneo; sic etiam si in cap. non esset Doctor, vel licentiatus in jure Canonico, & adest aliquis peritus, & idoneus in jure debet hic eligi, antequam electio esset nulla, *ibid. resol. 17.* Parochum in propria Ecclesia, vel civitate (non autem Ruralem) potest eligi in Vicarium à Cap. Sed Vacant, sic terminasse Sac. Congr. docet *parbol. ibid. resolut. 18.* Et si potest haberi constitutus in sacris benè, si minus, potest eligi in Vicarium. *ibidem resolut. 19.*

33. Non tenetur Cap. Sed. Vac. in creatione Vicarii servare formam cap. *quia propter, de Electione*, nec Concil. Trident. *sess. 25. de reg. cap. 6.* nec est necessarium, ut electio Vicarii fiat per vota secreta, *ibid. resol. 60.* Ut unus tantum possit constitui Vicarius à Cap. Sed. Vac. terminavit Sac. Congr. nisi aliud esset de consuetudine, *ibid. resol. 62.*

Aliqua sibi reservare potest.

34. Potest Cap. Sed. Vac. in creatione sui Vicarii aliqua sibi reservare, nec Vicarius potest aliquem instituere, nisi in modico tempore, & ex magna urgente causa, nec hoc frequenter, & cum speciali mandato capituli, & eodem modo impedito, vel ex infirmitate, causas pendentes alteri delegare, ac si cap. vellet alium Vicarium tempore infirmitatis primi creare potest, *ibid. resol. 62.*

Non potest Vicarium ad libitum amovere.

35. Cap. Sed. Vac. non potest amovere Vicarium absque licentia S. Congr. quæ cum assistentia Pontificis ita terminavit 1603. & sic Cap. Sed. Vac. non potest ad libitum Vicarium amovere, *ib. resol. 63.* quod tota auctoritas Cap.

Sed. Vac. transfret in Vicarium displicuit Rota 1626. *ibid. resol. 64.*

36. Potest Cap. Sed. Vac. restringere tempus octo dierum in breviori tempore pro electione Vicarii. Quaranta, *ibid. resol. 65.*

Potest tempus restringere pro electione Vicarii.

37. Litteræ dispensationem directæ Episcopo, vel ejus Vicario, & interim Sedes vacaret, Vicarius capituli, nec idem cap. exequi potest, & hæc Sen. est probabilior ex stylo Curie Romanæ, *ibid. resol. 66.*

Dispensationes Episcopi directæ non potest Capitulum exequi.

38. Vicarius Cap. Sed. Vac. lucratur distributiones quotidianas etiam absens à choro, quoad locum, si in choro intervenit cum Canonicali apparatu debet sedere in loco sui Canonici, in processibus debet habere primum, & honorabiliorum locum, non tamen si non est Canonicus tunc ei præferendus est Archidiaconus, vel alia prima dignitas post Episcopum. Quar. *ibid. resol. 70.*

Circa præcedentiam observanda.

39. Cap. Sed. Vac. non potest dare licentiam erigendi nova Monasteria ex Sac. Congr. 1633. *ibid. resol. 68.*

40. Jurisdictio Cap. Sed. Vac. & ejus Vicarii in ostensione litterarum Apostolicarum à novo Episcopo, & actuali possessu. Rota 1583. *ibid. resol. 69.* debet stare syndicati, & novo Episcopo rationem administrationis reddere, & ab ipso puniri potest de mala administratione, *ibid. resol. 70.*

41. Cap. Sed. Vac. non potest purgare moram, si negligens fuit. infra octo dies constituere Vicarium, ut Metropolitanus non possit eligere Vicarium sed debere eligi à Metropolitano, *ibidem. resol. 71.*

42. Cap. Sed. Vac. potest revocare licentiam datam ab Ordinario mortuo alicui Episcopo etiam titulati commoranti in ejus Episcopatu, ne amplius Pontificalia exerceat, vel ordinationes faciat, secus autem, si consentiat, vel taceat, *ib. resol. 72.* Potest tamen dare licentiam alieno Episcopo ad conferendos ordines in sua Diocesi infra annū, quam non potest concedere litteras dimissorias ad ordines suscipiendos, *ib. resol. 73.*

Purgare moram pertinere ad Metropolitanum.

43. Cap.

43. Cap. Sed. Vac. potest, ac debet solvere debita Episcopi mortui, ut decisum fuit per Illustrissimum Collectorem Apostolicum, 1640 ibid. resol. 74. Cardinalatus. Vide, Horæ Canonicae.

C A R C E R.

Possunt custodes carcerum occidi.

1. Speculativè loquendo, & non practicè, qui sine causa injustè in Carcerem est conjectus (non autem fingens,) & evidentem periculum vitæ evadere non possit, custodes licitè occidere potest, maxime si sciat illum injustè detineri, & mortem illi parari: idem dicendum est de satellitibus qui sciunt innocentem capere, ut injustè occidatur, cum moderamine, &c. Potest præveniendò occidere parantem, vel per se, vel per vicarium aliquem occidere. Bannes, qui ait etiam, quòd potest occidere paratum aliquem occidere facere per Judices falsis testibus, vel falsa accusatione; quando verò per aliam viam illam mortem evitare non potest, part. 8. tractat. 7. resolut. 43.

Etiã alios parantes sibi mortem.

C A R D I N A L A T U S.

Cardinalatus est prima dignitas post Pontificatum, major Episcopatu: non quidem Ordine (nam hoc est inferior) sed potestate, sicut Archidiaconus respectu Presbyteri. Ita Vasquez in 3. part. tomo 3. disputat. 262. cap. 3. Bellarmin tomo 1. lib. 1. cap. 16. & alii communiter contra Alzedo prax. part. 1. cap. 8. numer. 33. tenentem, quòd Episcopatus sit dignior Cardinalatu, & contra Decianum de prob. lib. 2. cap. 26. numer. 141. dicentem, Cardinales præferri cæteris Patriarchis, non tamen Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano. Probat autem nostra conclusio: quia Cardinales sunt speciali modo membra Summi Pontificis, & speciales filii Ecclesiæ Catholicæ ex cap. Falsis §. 1.

Sunt enim Cardinales

de penit. in 6. Unde Papam, ob specialem rationem capitis, quam habet ad illos, eo quòd sunt sibi in viscera, non exigit ab eis juramentum obedientiæ, & fidelitatis: sed solum jurant, se honorem S. R. E. & Papæ conservaturos, aucturos, & promoturos, ut latè Paleotus part. 1. questio. 5. Idque adedò verum est quòd, ut notat Joannes Andræas in cap. requisisti numer. 12. Inter Papam, & Cardinales non solum unio, sed etiam unitas, & quædam identitates intercedat: & propterea; quidquid favet, aut nocet Card. continuo favere, vel nocere S. Apost. intelligatur, & è contra.

specialia Pontifici membra.

Neque obstat, quòd in Concilio Carthaginensi IV. & aliis Episcopi præcedebant Cardinales in Sede Concilii; Nam id erat, inquit Bellarmius ubi supra, quia Episcopi concurrerant ad electionem Summi Pontificis, & primis octingentis annis Episcopi Italiae erant etiam Summi Pontificis, assens. & Consiliiarii, unde nulla erat ratio, cur Cardinales Episcopos antecederent. Ex quo autem electio Summi Pontificis ad solos Cardinales est devoluta, & Cardinales cœperunt esse soli Confessarii Papæ, ordo ille mutatus, & sic in Conciliis Nicæno, Ephesino, Calcedonenf. VI. VII. & VIII. Generalibus Cardinales sederunt ante Episcopos, Jura autem Episcopos Cardinalibus præferunt quoad Ordinem, non autem quoad dignitatem, potestatem, jurisdictionem, ac regimen Ecclesiæ universalis: Sicut in Epist. 19. D. Augustini dicitur Episcopatus Augustini Presbyterio Hieronymi major esse, ut Presbyterium est, non autem ut adnexus Cardinalitatis dignitati, cujus amplitudinem, & excellentiam supra Episcopatum mirificè commendat Eugen. IV. in Epistola ad Archiepiscopum Cantuariensem, Non mediocri, part. 5. tractat. 2. resolut. 1. & ex parte resolut. 3. in fine, & resolut. 95.

hisque soli incumbit, Papam eligere. Suntque Papa Consiliiarii octingentis annis.

In quibus Episcopos, (mutato ordine in Concilio præferunt. Jura verò, si qua, Episcopus favent postponunt illi Cardinalibus quoad Ordinem tantum.

2. Cardinalatus non est Ordo, nec Sacramentum: quia nullo modo ordinatur ad Eucharistiam, nec confert gratiam.

Cardinalatus enim non est ordo. Nec de jure divino.

Ira Palatius in 4 distinctione 24 quaestione. 2. Et Baldellus tomo 1. lib. 5 disputat. 7. numer. 11. ait, Cardinalatum non esse de iure divino, quia non habetur in sacris Litteris, neque est traditio de hoc. Ex quo infert Palatius, Pontificem posse Cardinales extinguere, sicut extinguere potest Patriarchas, & Episcopos, quia in iure humano potest dispensare. Verum Ugonius de Consiliis fol. 59 column. 3 §. 4. Alban. de Cardinal. quaestione. 5 & alii tenent, Cardinalatum esse de iure divino ex cap. per venerabilem, qui filii sint legitimi, §. rationibus, ubi Summus Pontifex ait, eos adumbratos fuisse in Sacerdotibus generis Levitici: Et ex cap. fundamenta, de elect. in 6. §. decet. Deinde, quia Cardinales videntur successisse 72. discipulis Domini, Apostolorum coadjutoribus, sicut Cardinales sunt Papae Consilarii. Et tamen, quia 1. Regum 2. dicitur: Domini enim sunt cardines terra, & profuit super eos orbem. Ex quibus Cucus lib. 2. titul. 4. numer. 52. & alii docuerunt, Summum Pontificem non posse Cardinales extinguere. Sed prima sententia est communis, & tenenda, part. 5. tract. 2. resol. 2.

Quiduid
aliqui di
cant.

Cardinalatus
que expirat
per matrimonium
ratum.

3. Cardinalatus expirat per matrimonium contractum per verba de praesenti, tanquam dignitas Clericarij annexa. Ita Ricciullus de iure pres. lib. 7. cap. 3. numer. 16. qui observat id nostris temporibus contigisse, part. 5. tract. 2. resol. 39. in fine.

Cardinalis
creatur non
amittit di
gnitates ma
iores, quae à
Cardinalatu
non abhor
rent, ut Epi
scopatum,
&c.
Amittit ta
men Canonica
tum, &
similia.

4. Ad Cardinalatum electus non amittit Patriarchatum, Episcopatum, Abbatiam, Prioratum, & alia beneficia, quae dignitati Cardinalatus convenire videntur: amittit tamen Archipresbyteratum, Archidiaconatum, Canonatum, & similia beneficia, quae, praeterquam quod residentiam in choro requirunt, non conveniunt dignitati Cardinalatus, cum illa habentes habeant locum post Episcopum. Ita Azor. Extatque de hac re decretum Sixti V. sub die 16. Martii 1588. quod incipit Sanctissimus, part. 5. tractat. 2. resolutione 11.

5. Ut conjugatus ad Cardinalatum promoveatur, satis est, quod uxor maneat in saeculo voto castitatis adstricta, sive senex sit, sive juvenis; id quod sufficiens est ad Ordines sacros suscipiendos, ut tradit Pontius de matrimonio lib. 7. cap. 25. numero 7. textus verò cap. sanè de convers. conjug. loquitur tantum de iis, qui promovendi erant ad Episcopatum, & cum sit poenalis, non debet extendi. Ita Sanchez, de matrimon. tom. 2. lib. 7. dub. 41. numer. 4. contra Manfredum de Cardin. de off. 213 & alios part. 5. tract. 2. resol. 39. & olim part. 4. tr. 4. resol. 129. in fine.

Promoveri
autè potest
etiam conjugatus,
uove manente in
saeculo cum
voto castita
tis, etiam si
si juvenis.

CARDINALES.

1. Cardinales ex Laudensi de Cardinal. quaestione. 62. & aliis non includuntur in generalibus constitutionibus Pontificiis, imponentibus censuras & poenas, nisi exprimantur. Nam Summus Pontifex, volens Cardinales comprehendere in constitut. cap. 1. de Schismat. in 6. illos expressit. Ad secundum castrum in l. final. in princ. ff. de verbor. signif. & alios includuntur. Sanctarellus tomo 1. quaest. 2. numer. 28. distinguit. Si in constitutione prohibetur aliquid de natura sua malum, includi, si secus, non includi, & constitutionem latam in favorem animarum, cum sit favorabilis, debere extendi etiam ad Cardinales.

Cardinales
autem quibus
constitutionibus
penalibus se
necantur?
Triplex opi
nio.

Si prima opinio est probabilis, bene docet Germonius de sacram. inmundis. lib. 3. cap. 6. numer. 56 & alii, Cardinales non comprehendi sub censuris latis contra transgressores legum pontificiarum, nisi de illis fiat expressa mentio: & sic non comprehenderentur in censura contra legentes libros haereticorum ex 1. Can. Bull. Coen. quod etiam procedit in tertia sententia, quia legere libros haereticorum aequum est naturaliter malum. Sed communis opinio est contraria. Et Filliuc. tomo 3. tractat. 44. cap. 3. numer. 79. ait, comprehendi in Paulina Ambitiosa, quamvis non exprimantur.

manetur. Vide Azorium *tomo 1 lib. 5 cap. 11* *quast. 5* & Baldellum *tomo 1 lib. 5 disputat. 42 numer. 4 part. 5 tractat. 2 resol. 16* & Bonac. *tom. 3. disput. 2 quast. 3 punct. 31 numer. 16* & Dicastillus *de justit. lib. 2 tractat. 1 disputat. 5. dub. 1. num. 236.* afferunt comprehendunt in Bulla Gregorii XIII. *de datis, & promissis.* Sed licet horum sententia sit tutior, & probabilior, non audeo tamen damnare contrariam, quam tenent Molina, & Navarrus, tamquam improbabilem, *part. 7 tr. 4. resol. 7*

Et an tenentur regulis Cancellariarum

2 Azorius *tractat. 1 lib. 5. cap. 11 quastion. 5* & alii tenent eum prima sententia supra allata, quod Cardinales non comprehenduntur in regulis Cancellariarum, quæ sunt odiosæ; cum in illis non exprimantur. Sed Gonzalez *in reg. & Can. gloss. 24 numer. 15. tradit,* in aliquibus ex dictis regulis includi, & Fillucius *tomo 3. tractat. 44. cap. 3 numer. 79.* includi in regulis Cancellariarum de vitanda fraude, *part. 5 tractat. 2. resol. 17*

Certe non tenentur sententia suspensionis, & interdicti.

3. Cardinales non includuntur in sententia suspensionis, & interdicti late à Summo Pontifice. Et hoc ex cap. *quia periculosum, de sentent. excommunicat. in 6.* qui textus, quamvis loquatur tantum de Episcopis, à DD. tam extenditur etiam ad Cardinales; quia in suis Titulis habent jurisdictionem Episcopalem *part. 5 tractat. 2. resol. 46.* Unde, & propter eorum dignitatem, privilegia Episcoporum fere semper ad ipsos extendi debent. Ita Laman *lib. 1 tractat. 5 part. 3. cap. 2 numer. 1.* & Manfredus *de Cardinal. decis. 214* ait nominatim, Cardinales gaudere sex privilegiis Episcoporum expressis in cap. *fin. de privi. in 6. part. 5 tractat. 2. resol. 48*

Ne solvere decimas, quando exiguntur pro bullo in infidelis.

4 Cardinales, ait Bellonius *de subsid. Charit. quastion. 66.* teneri ad decimas, quando papa illas exigit in subsidium contra infideles. Quia hæc dispositio, cum sit de bono fidei, est favorabilis, ex cap. *2 de convers. infid.* ac proinde debet ad Cardinales se extendere. Sed contrarium teneo cum Romano

conf. 493. Quia Cardinales ex mente multorum relata *num. 1.* non comprehenduntur in generali constitutione Papali, nisi exprimantur. Ad arguendum Bellonii respondet Moneta *de dec. cap. 9 quast. 3 numer. 110 part. 5 tract. 2. resol. 68*

Item non tenentur legibus can. de multa, & extravaganti. de præbend. prohibentibus, duo, aut plura beneficia simul habere, secundum Barbatiam *de Cardinal. quast. 12. numer. 6.* contra Abbatem in cap. *bona mem. de postul. & alibi.* Quia, cum invigilent regimini Ecclesie universalis, cuicumque Ecclesie servire dicuntur, ac proinde plura beneficia percipere possunt. Et alioqui constitutiones Pontificie non comprehendunt Cardinales, quando non nominant. Sed, stando etiam in contraria opinione, adsunt multe cause, quæ Cardinales excusant à retentione plurium beneficiorum de Summo Pontificis Indulgentia. Nam id ipsis conceditur in *Extravag. Excrabulis, de præb.* Et præterea in ap. *multa, de præb. dicitur,* quod, si quis sit doctrina; fama, industria, & prudentia clarus; cujus diligentia maximè utilis esse credatur, possunt ei conferri plura beneficia, quia Ecclesia talis viris indigere videtur: sicut, quia Princeps egregius, & strenuus militibus indiget, solet eis majora præbere stipendia. Sanè, ob splendorem, & excellentiam personarum, à rigore legum recedi potest, *l. ad bestias, ff. de pœnis.* Ita Azorius *tom. 1 lib. 4. cap. 3 quast. 4. part. 5 tr. 2. resol. 41*

Et si tenentur multis de causis dispensari possunt.

Cardinales an possint succedere in feudis

6. Cardinales, secundum Barbatiam *de Cardinal. quastion. 5 numer. 13* non possunt succedere in feudis. Quia in jure circa hoc non invenitur privilegium. Sed Germonius *de sacram. imm. lib. 3 cap. 6. num. 66.* ait, posse. Quia alioqui Cardinalatus afferret eis detrimentum. Et idem Cardinales in tali casu admittuntur ad serviendū per substitutū, ut docet Jason *lib. 4 conf. 119 part. 3 tract. 2. resol. 70.* Liberantur tamen eo ipso à patria potestate, sicut liberantur Cõsilia-

Et sint pariter subditi

rii Regum, & Imperatorum. Ita Cocchus *instit. can. 2. tit. 4. num. 87. part. 5. tr. 2. resol. 32.*

An presen-
tari possint
ad beneficia
jurispatro-
natus?

7. Cardinales secundum Vivian. *prax. jurispatr. lib. 6. cap. 10. num. 38.* presentari possunt ad beneficia juris patronatus, licet ex Abbate, *in c. Ecclesia vestra, de elect. num. 3.* non possint Episcopi, *part. 5. tr. 2. resol. 15.*

Et testari de
bono Cardinatus
ad libitum?

8. Cardinales videntur Barbatia de *Cardin. quasi. 4. numer. 7.* non posse de licentia Papæ testari de bonis perceptis ex Cardinalatu ad libitum: quia, quod extranei non præferantur Ecclesiæ, videtur esse de jure diviatio, in quo Papa dispensare non potest. Posito autem, quod possint, hanc potestatem limitandam esse ad benemeritos, vel ad pias causas, seu eleemosynas. Sed Azorius *tomo 2. lib. 4. tractat. 3. quaestiones 6.* absolute affirmativam sententiam tenet; quia hæc bona non dantur Cardinalibus ratione Ecclesiæ, vel beneficii Ecclesiastici, sed ratione muneris, & officii, quo funguntur apud Papam. Sed in hoc attendenda est consuetudo Romanæ Curia. *part. 5. tractat. 2. resol. 50.* Et quidem Azor. *9. 12.* refert, Papam solere concedere hanc facultatem, etiam in usus non pios. *Ibid. ref. 54. in fine.*

Et more mi-
litari?

9. Cardinales secundum Jason, non possunt testari more militari, quia hoc privilegium militibus conceditur, tamquam simplicibus & ignatis in jure, quod in Cardinalibus non procedit. Sed Albanus, & alii docent, Cardinales testari posse instar militum. Quodnam sit privilegium militis in testando, require infra *V. Testamentum, n. 1. p. 6. tr. 2. ref. 15.*

Cardinales
habentes fa-
cultatem tes-
tandi, adhi-
bere possunt
duos tantum
testes.

10. Cardinales habentes à Papa facultatem testandi, censentur dispensari in forma juris civilis, & teneri solum ad formam juris canonici. Ita Germonius de *Indulgent. Cardin. §. quod tu Romanum, numer. 22.* Unde possunt adhibere duos, aut tres testes juxta cap. *cum esset relatum, de testam. quamvis jus civile requirat septem, par. 5. tract. 2. ref. 32.*

Et si condito
testamento

32. Quod si condito testamento, non moriuntur, posse iterum testari, ita Azo-

rius *tomo 2. lib. 4. cap. 3. quaestiones 10.* quia facultas non expirat per primum testamentum, donec testator moriatur; nondum enim est ultima voluntas. Ita ille contra Cocchum, *instit. Canon. lib. 2. tit. 4. numer. 90. p. 5. tract. 2. resol. 55.* contra quem ait Megalius V. *Cardinalis, numer. 10.* Cardinales prædictos testari posse post mortem Pontificis, à quo licentiam habuerunt. Nam talis facultas conceditur pro tempore mortis ipsius testantis, quando potissimum servit. *part. 5. tract. 2. resol. 54.*

non moriun-
tur, iterum
testari
possunt.

Etiam de-
functi Papa,
qui dederat
facultatem.

11. Cardinales in patrimonialibus divites, possunt nihilominus vivere de redditibus Ecclesiasticis. Ita Barbatia de *Cardin. quaestiones 6.* Qui addit, posse, & debere familiam suam honorabilius vestire, quam Prælati inferiores. Et bene etiam ait Germonius de *sacr. immunit. lib. 3. cap. 6. numer. 71.* mirum non esse, quod ad tantam dignitatis amplitudinem, gravitatem, & auctoritatem retinendam, vario, & sumptuoso ornatu in vestibus, familiæ, ædibus, uti eos oporteat, *p. 5. tr. 2. ref. 38.*

Cardinales
divites de
bono pater-
nu, possunt
nihilominus
vivere de
redditibus
Ecclesiasticis.

12. Cardinales possunt habere privatum carcerem ad familiares coercendos; quia habent facultatem illos judicandi privative quoad alios. Et hoc ex consuetudine, ut ajunt Clarus *prax. libr. 5. §. fin. quasi. 66. numer. 32.* Pereira de *manu. Reg. tom. 1. cap. 10. num. 13.* & alii, contra Bonac. *tom. 3. disp. 1. quasi. 16. punct. 3. numer. 7.* Nam alioqui privatum carcerem tenens punitur poena capitis. Item Cardinales possunt habere familiam armatam. Ita Jacobatius de *Concil. libro 1. fol. 38. column. 1. litt. B. part. 5. tract. 2. resol. 25.*

Cardinales
habere pos-
sunt privatum
carcerem
pro familia
suis.

Et familiam
armatam.

13. Cardinales possunt sibi eligere confessarium pro se, & familia; vel ex cap. *final. de poenit. & remiss.* vel ex consuetudine. Ita Ochagavia de *Sacrament. tract. 2. quasi. 36. numer. 15.* Neque talis facultas expiravit per Tridentinum, ut tenet Azorius *tomo 2. lib. 4. cap. 3. quasi. 16.* Nam Naldus *summ. V. Cardinalis, num. 8.* & alii, eam ipsis tribuunt post illud. Et declaratio Cardinalium, quam citat Azorius, non est authentica. Idem posse

Item possunt
sibi eligere
confessarium
pro se, & fa-
milia.
Etiam post
Tridentinum.

posse eorum familiares de eorum licentia, dicemus infra V. Cardinalium familiares, num. 1. p. 5. tract. 2. ref. 10.

Et celebrare in itinere vel celebrare facere cum aliarum portatili, Et concedere Indulgentiam 100. dierum

14. Cardinales possunt in itinere celebrare, & celebrari facere cum altari portatili; & ante auroram vel post meridiem. Ita in 4. dist. 13. quast. 2. art. 2. & Alzedo de prest. Episc. part. 2. cap. 13. numer. 13. part. 5. tract. 2. resolut. 77. Item concedere possunt Indulgentiam 100. dierum Ita Præpositus in 3. par. quast. 4. dub. 4. num. 38. Puto autem, id habere ex consuetudine, ut ait Navarr. notab. 2. quæ secundum Villalobos t. 1. tract. 26. diff. 5. num. 10. confert potestatem etiam ad Indulgentias; vel ex tacita licentia Summi Pontificis, ut tenet Du Vallius in part. 2. de Indul. quast. unic. art. 9. concl. 4. part. 5. tr. 2. resol. 6.

Cardinales non possunt ingredi monasteria monialium nisi in casu necessarios.

15. Cardinales ante Bullam Greg. XIII ingredi poterant Monasteria Monialium, secundum Campanili diu. jur. can. rubr. 12. cap. 17. num. 39. Sed hodie hæc opinio non subsistit: quia in Bulla expressè prohibentur ultra casus necessarios; part. 5. tract. 2. ref. 10.

Cardinales non tenentur impedire promotionem minus digni ad Episcopatum

16. Cardinales secundum Paleottum de sacro Consist. par. 4. quast. 1. non tenentur impedire nominatum à Pontifice pro Episcopo, si alium digniorem arbitrentur; quia ad eorum officium non pertinet, aliquem ad Episcopatum propriè admittere, sed tantum, cum à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele responsum præstare, tamquam Consilarii per c. fundamenta, §. decet, de elect. in 6. part. 5. tractat. 2. resol. 21.

Nec tenentur semper in Consistorio veritatem profiteri

17. Cardinem ait Albanus de Cardin. qu. 10. semper, & in quocunque casu veritatè in Consistorio profiteri debere; quia collegiales in his, quæ ad universale commodum pertinent, ex vi officii sui tacere non possunt, ex cap. de his, quæ fiunt à major. par. cap. quod si in Collegiis simplicibus verum est, multò magis procedit in hoc Senatu, qui longè majoris est ponderis; quia minus peccatum, & minor pœna; major est in majore ex gloss. in cap. 2. ver. Sacerdotales de off. deleg. in 6. Neque obstat, quod si major Collegii pars contrarium approbat, Summa Diana.

vana foret Oratio Nam confidere debet, quod, invictè veritatem proferens, alios quoque in suam sententiam trahet. Veritas enim omnia vincit, cap. cor. suctudo 8. distinct. Sed placet in hac re distinguere cum Azorio tr. 2. lib. 4. cap. 3. quast. 17. Vel id, quod in Consistorio proponitur, & certò, & evidentè contra commune bonum Ecclesiæ, & tunc tenetur veritatem dicere, quamvis odium pariat. Aut res est dubia, & tunc, si contrariam sententiam consuluisset major pars, & ipse aut certò, aut saltem bona fide, intelligat, suam sententiam, nil profuturam potest tacere: quia in dubiis aliorum consilium prudenter sequimur. p. 5. tr. 2. ref. 49.

Nisi detur mandatum esset contra commune bonum Ecclesiæ vel in dubio de hoc major pars non censuisset oppositum.

18. Cardinales habent jus præsentia, & judicii in Conciliis, quamvis non sint Episcopi. Ita Alava de Concil. part. 1. cap. 6. num. 2. ex DD. communi. Primò, qui habentur tamquam Senatores, Consules, & Patritii Urbis. Secundò, quia in suis Titulis habent jurisdictionem Episcopalem. Tertio, quia sicut Episcopi, Apostolorum loco succedunt, assistentes Pontifici, ut à Christo. Vide Turcrematam apud Perez in Pentateuch. tract. 5. dub. 3. cap. 8. Quartò, quia sunt peculiare Papæ Consilarii, assessores, & cooperatores, ex Bonifac. VIII. Quintò, quia sunt Papæ specialia membra, ipsiq; inviscerati. Et tandem, quia, ut ait Hostiensis, major unio, & identitas est inter Cardinales, & Papam, quam inter Papam, & Episcopos.

Cardinales habent suam præsentiam & judicium in Concilio, quævis non Episcopi.

Neque obstat, quod eorum jurisdictionio non excedat limites Ecclesiæ titularis. Nam suis consiliis toti Ecclesiæ consulunt, & prospiciunt; unde Ecclesiæ Cardinales dicti sunt. Vide Lotharium de benef. tomo 2. lib. 1. quast. 8. num. 49. & Turcrematam, part. 5. tractat. 2. resolut. 3.

Possuntque in extrema necessitate Concilium congregare. Quod foret quidem magna auctoritatis, & venerabilis.

19. Cardinales in aliquo casu possunt secundum Albanum de Card. q. 42. pri. vil. 14. convocare Concilium. Sed hoc procedit in extrema necessitate, maxime totius communitatis, quæ esset potior omni jure positivo. Et tale Concilium esset quidem venerabile

Non tamen legitimum, & perfectum

P & ma

& magnæ auctoritatis, utpote jure congregatum ad subveniendum extremæ necessitati Ecclesiæ: non tamen legitimum, & perfectum; Nam legitimatio Concilii generalis est propria Summi Pontificis, etiam in casu, quo in Concilio agendum esset de ipsius Papæ incapacitate, ex cap. Concilia, dist. 17. Ita Perez Pentateuch. fid. tract. de Concil. c. 8 par. 5 tr. 2 ref. 62

Mortuo autē Papa non possunt leges condere & alia jurisdictionalia facere.

Nisi quoad expressa in Cleu. [De Romanis de elect.]

Et dare Reverendas.

20. Cardinales secundum Henriquez lib. 15 cap. 8 num. 2. mortuo Papa, possunt leges condere, & alia jurisdictionalia facere. Nam Sedes Apostolica nunquam moritur, can. liberi, 12. quæst. 2. ca. si gratiosa de rescrip. in 6. cum semper retineat proprium Ecclesiæ caput, qui est Christus. Unde mortuo ejus Vicario, universa jurisdictionis manebit apud Cardinales, sicut mortuo Prælato, jurisdictionis manet penes Collegium, cap. his, qui de majorib. obed. Sed contrarium dicendum est cum Abbate in c. cum se, n. 12. aliis ex Clem. ne Romani, de elect. Nam ubi permittuntur solum Cardinalibus, in tali casu, quæ conceduntur, in cap. ubi periculum de elect. in 6. quæ scilicet pertinent ad electionem Pontificis, ad defensionem Ecclesiæ, & imminuentibus periculis obviandum, & quod in reliquis non se intromittant. Item ex Constitut. Pii V. quæ incipit. In eligendis. Sed ex prædicta Clementina apparet, quod Cardinales, mortuo Papa, possunt primò facere provisiones, & ordinationes necessarias pro conservatione alicujus Doci aut jurisdictionis Ecclesiæ periclitatis, aut omnes, aut duæ partes ex tribus. Secundò, excommunicare, & alias pœnas quascunque imponere ad coercenda flagitia, & seditiones; ac pro servanda quiete. Et ad eundem finem confirmare, mutare, & de novo eligere, & creare quoscumque officiales, etiam Gubernatorem Urbis. Tertio, administratores deputare, ut electio facilius expediat. Quarto, declarare Papam intrusum, illumque judicare, dum vacant electioni legitimæ, & similia, quæ ad electionis negotium pertinent. Ita Lavinius Variar. elucubr. tit. 3. cap. 3. numer.

37 Item non videtur eis prohibere dare Reverendas, Sede vacante, quia Tridentinum in jurisdictionem Sedis vacantis non videtur limitare, Ita Sanchez opusc. tractat. 2. l. 7. cap. 1. dub. 2. & num. 39 par. 2. tract. 2. resol. 9

21. Cardinali aliquid testanti in præjudicium tertii non esse adhibendam fidem ait Gloritus resp. 12 num. 84. Sed quidquid sit de jure, Decius in c. confirmatus, num. 9. de appell. & alii testantur de consuetudine Romanæ Curie, credendum esse Unde Farinacium, quæst. 63. à n. 58 & Decisionem Rotæ coram Rev. P. re Domino Damasceno die 5 Mart. 1618 aut posthumas Farinac. tom. 1. decis. 133 part. 1. num. 1. decis. 142 & decis. 293 part. 1. num. 1. & Roma 2. decis. 630 & alias apud eundem. Laudensis de Card. quæst. 56. ait, quod testimonio Cardinalium creditur sine juramento Et Manfredus de Cardin. decis. 158 quod ei credendum sit de facto à Papa vivæ vocis oraculo, p. 5. t. 2. ref. 31

Cardinali in credendum, si testanti in præjudicium tertii? Et an requiratur juramentum.

22. Cardinali confirmanti statutum de speciali mandato Sedis Apostolicæ creditur. Ita Sacra Rota apud Farinac. part. 2. decis. 339. Et Cardinali asserentise esse Legatum, creditur circa ordinariam potestatem, etiam si litteras non exhibeat. Ita Barbosa collat. in C. tomo 1. lib. 1. tit. 15. num. or. 5. part. 5. tract. 2. ref. 31. in fine. Cardinales de facto proprio deponentes faciunt plusquam semipleenam probationem. Ita Sacra Rota coram Coccino, dec. 19. num. 1. Et testantes ad favorem familiarem, faciunt magnum admiculum. Ita etiam Sacra Rota apud Farinacium, tomo 4. decis. 556 num. 9. Et multa fides tribuitur fidei simplici, & extrajudiciali Cardinalium sine juramento, quamvis non plene concludat. Ita etiam Rota coram eodem Coccino, decis. 4. n. 3. p. 5. tr. 2. ref. 93

Credendum esse Cardinali confirmanti statum de speciali mandato.

Et si deponit in facto proprio facit plusquam semipleenam probationem.

23. Declarationes Cardinalium secundum Salaz. de legib. tract. 14. disp. 21. sect. 12. & alios, habent vim legis, & faciunt probationem necessariam, ac si essent Pontificis responsa; quia Cardinales habent auctoritatem à Papa declarandi, & respondendi, ut habetur in Bulla Sixti.

An Declarationes Cardinalium habeant vim legis? Varia opinionones.

Sixti V. *Septima in p. 2. Bullarii.* Et super dictas declarationes Papa statim dat breve, & Auditor Camerae monitorium in executionem ipsarum, easque Rota sine ulla controversia recipit, & amplectitur. Et tandem ita ipsa Sacra Congregatio declaravit cuidam Abbatisse Meilanensi apud Garziam de *benefic. tom. 1. in prefat. Villalobos in tom. 1. tract. 2. dub. 7. num. 5. Laymann lib. 1. tract. 4. cap. 7. §. 7. num. 28* & alii negant. Quia de ratione legis est, ut promulgetur, dictae verò declarationes numquam promulgatae fuerunt de mandato Pontificis. Neque dicas, declarationes non condere novum jus, sed antiquum declarare, ac proinde non egere promulgatione. Nam in dubiis sunt veluti novae leges. Ochagavia de *Sacr. tr. 2. quest. 40. num. 10.* & Torredianca *pract. jur. Eccl. lib. 14. cap. 9. n. 19.* ajunt, habere vim legis, si habeant has conditiones. Prima, ut pronuncientur, consulto Romano Pontifice. Secunda, ut sint solae declarationes, & interpretationes, minime autem dispensationes, restrictiones, &c. Tertia, ut exhibeantur in forma authentica solito sigillo, & subscriptione Cardinalis Praefecti, ac Congregationis Secretarii *part. 5. tract. 2. resol. 96.* Quod ultimum requiritur ex declaratione ipsius Sacrae Congregationis ut faciant fidem, *p. 5. tr. 2. ref. 12. f.* Sed in *p. 1. tract. 10. ref. 19.* adhaererat opinioni Villalobos *f.* Ex his, ait Merolla *to. 2. disp. 1. c. 4. dub. 12. n. 175.* quod si adsint duae declarationes contrariae de eodem articulo, si utraq; facta est consulto Papa, standum est secundae; quia se habent, ac si ab eodem Papa emanassent, in quo casu secunda abrogaret primam: si verò tantum altera facta est de consensu Pontificis, illi standum est: si tandem neutra, libitum erit cuique, sequi, quam maluerit, sicut si essent duae opiniones probabiles, *tom. 96. citat. in fine.*

Corollarium

Causae Cardinalium decidende per Papam.

Et in dubiis standum pro Cardinali.

24. Lites, & causae vertentes inter Cardinales, decidenda sunt per Papam, privative quoad alios, appellatione remota ex Bulla Pii IV. *sub die 9. Januarii 1556.* Ita Barbosa de *jur. Eccles. lib. 1. num. 79. p. 5. tr. 2. ref. 23.* Si verò causa vertatur inter

Cardinalem, & alium, & jura sint ambigua, sententia ferenda est in favorem Cardinalis. Ita Cucchus *tit. 4. lib. 2. num. 1. c. 4. p. 5. tr. 2. ref. 78.*

25. In causis Cardinalium eorum familiares sunt testes idonei. Vide infra V. *Cardinalium familiares, num. 4.* Et Cardinales quidem Episcopi non possunt damnari, nisi convicti fuerint per 73. testes, Presbyteri non nisi per 74. & Diaconi per 27. ex cap. *Praesul. 2. questio. 4.* Ita Lorichius *theol. V. Cardin. §. 10.* & alii licet observent, id non esse in praxi, quando Papa contra eos procedit. Non posse autem damnari de delictis ante Cardinalatum commissis, asserit Barbosa de *Cardin. quest. 1. numer. 2. 10.* quamvis contrarium videatur tenere Laudenis de *Cardin. quest. 72.* An Papa in puniendo Cardinales, teneatur adhibere collegium, ut simul cognoscat, & judicet? Negat Clarus *prax. crim. 35. n. 12. p. 5. tr. 2. ref. 24.*

26. Offendentes Cardinales an incurrant in excommunicationem Bullae Coenae, an committant crimen laesae majestatis, & aliqua hujusmodi, vide sub V. *Bulla Coena, a. n. 10.*

27. Cardinales, si sint iudices delegati, an possint recusari ut suspecti, & an a sententia Cardinalium liceat appellare, vide V. *Appellatio, a. num. 6.*

28. Cardinales infirmi non possunt sanguinis missionem pati, siue expressa licentia Summi Pontificis, ubi commodum haberi potest. Ita Perez *Pentateuch. fid. tract. 3. dub. 3. cap. 8. num. 81.* & alii. Idque propterea, ut puto, quia sunt ipsi Papae inviscerati, *p. 5. tr. 2. ref. 33. in fine.*

29. Cardinales tempore Pontificis fuerunt 236. ut testatur Laudenis de *Card. q. 2.* Sed Sixtus V. stabilivit eorum numerum esse septuagenarium. Imò hunc numerum, non solum non esse transiliendum, sed neque aequandum, ubi pauciores sufficiunt, observat ex verbis Pontificis Paleottus de *Sacr. Consi. par. 4. qu. 1.* Rationem hujus numeri inventes apud Ildephonsum de Lara *com. vit. hom. cap. 26. num. 20. par. 5. tr. 2. ref. 12.*

Quot testes requirantur ad damnandum Cardinalem

An possint delicto ante Cardinalatum commissis concurrere ad legem

Quae poena sitat Cardinalem offendens?

Cardinalis iudex an recusari possit?

Cardinales non possunt sanguinem mittere sine licentia Papae.

Cardinales.

Debent esse septuaginta.

Ex omni natione.

30. Cardinales ex omni natione sunt eligendi, ut tradit Sixtus V. in Constit. *Postquam*. Ratio est, ut ait Cucchus *instit. can. libr. 2 tit. 4. num. 112.* quia unaquaqueque natio suum debet habere patrem tutelarem, qui lingua, morum, & negotiorum peritus, in rebus contingentibus imploratis subsidium ferat. Notat autem Garzias *de nobil. Hispan. gloss. 48. §. 3. num. 54.* ex D. Anton. Cardinales convenientius assumi de terris Ecclesiae, quia sunt liberiores in ferendo suffragio *pur. §. tr. 2. ref. 18.*

Et presbyteri quidem annorum triginta, Diaconi vero viginti duorum.

Potest tamen Pontifex dispensare.

31. Cardinales Presbyteri de jure ordinario secundum Manfredum *de Cardin. decis. 241.* debent esse illius aetatis, quae requiritur in Episcopis. Haec autem ex cap. *cum in cunctis, de elect.* est triginta annorum. Diaconi vero ex constitut. Sixti V. debent esse aetatis 22. annorum, ita ut infra annum Ordinem Diaconatus suscipere possint. Caeterum Summus Pontifex potest creare Cardinales minores aetate, ut experimur, & probat Paleotus *de Sacro Consi. part. 7. quast. 4.* Nam ex Platina apud Mosconium *de maiest. milit. Eccl. libr. 5. part. 1. cap. 6.* Greg. XI. minor 10. annis fuit ad Cardinalatum assumptus. Et ex Henrici, *lib. 10. c. 27. num. 4.* Papa noviter electus creat in Cardinalem cognatum, quamvis minorem, & alios, quorum insignem nobilitatem, & indolem judicat Ecclesiae profuturam, *part. 5. tr. 2. resol. 19.*

CARDINALES. In eligendo Pontificem.

Electio Papa semper spectat ad Cardinales.

32. Electio Pontificis secundum aliquos tunc spectat ad Cardinales, quando Sedes vacaret per obitum, vel renunciationem: si vero vacaret, quia in Concilio Papa deprehensus in haeresi deponeretur, aut ejus electio irrita declararetur, tunc spectaret ad Concilium. Quia cui data est potestas auferendi, videtur data facultas etiam conferendi ex lege nemo, qui condemnare, *ff. de regulis juris in 6.* Et praeterea quia ideo electio Papae devoluta fuit ad Cardinales, quia difficile erat singulis vicibus convocare

Concilium, quae ratio cessat convocato Concilio. Vide Cucchum *instit. can. libr. 2. tit. 4. num. 30.* Sed magis placet opinio Albani *de Cardin. quast. 35.* quod electio Pontificis in nullo casu pertineat ad Concilium: Nam ubi iura non distinguunt, neque nos debemus distinguere. Neque potest Concilium hanc facultatem a Cardinalibus auferre sine consensu Summi Pontificis, quia a Summo Pontifice illam habuerunt consentiente Concilio, ut patet in cap. *licet, & in cap. ubi periculum, de elect. in 6.* Posset tamen ex justa causa ad tempus auferre, si vimirum Pontifex ob haeresim esset depositus, & Cardinales essent criminis participes, vel aliter suspecti, aut crederetur oriturum schisma, aut magnam Ecclesiasticam pacis perturbationem, *p. 5. tr. 2. resol. 73.*

Et nunquam ad Concilium. Nec concilium potest hanc facultatem a Cardinalibus auferre. Sed tantum ad tempus differre ex iusta causa.

33. Dubitabatur olim, an Cardinales, quibus galerus, & Cardinalatus insignia tradita non sint, aut non clausum sit os vel clausum quidem fuerit, sed non apertum, in electione Pontificis suffragium habeant. Sed hodie opinionem affirmativam declaravit Pius V. suo peculiari decreto die 26. Ianuarii 1571. ut observat Lavorius, *tit. 3. cap. 3. num. 16.* & Gregor. XV. in Bulla *de caeremoniali, Idus Martii 1622. part. 5. tract. 2. resol. 74.*

Habent autem suffragium, etiam si insignia non habuerint.

34. Mortuo Papa, Cardinales praesentes, priusquam conclave ad eam, expectare debent decem dies, ut interim veniant Cardinales absentes a Curia ex cap. *ubi periculum, de elect. in 6.* Non tamen ulterius, quamvis distantia eorum a Urbe decem dierum itinere mensurari non possit. Ita Albanus *de Card. quast. 13.* contra Manfredum *de Card. decis. 266 part. 5. tract. 2. resol. 76.* Quod si Cardinales praesentes infra decem dies a morte Pontificis novum eligerent, ipsique essent duae omnium partes, electio esset valida; quia in cap. *ubi periculum*, dicitur, nihil opponi posse, si Pontifex eligatur suffragiis duarum partium. Et si illi praesentes fuissent, nihil eorum contradictio valuisset. Ita Lavorius *tit. 4. cap. 7. num. 4.* contra Albanum *de Card. quast. 14. p. 5. tr. 2. ref. 75.*

Cardinales non debent adire conclavem ante decem dies a morte Pontificis. Sed si inter duae partes Papae eligerent, valida foret electio.

Cardinalis
iuste impe-
ditur an pos-
sit alteri suis
suffragium
delegare?

35. Cardinalis iuste impeditur, secundum Manfredum de Cardin. decis. 280. potest delegare alteri vices suas pro electione Pontificis ex cap. si quis iusto, de elect. in 6. Et ex Palcottio de Sac. confist. par. 5. quest. 7. potest constituere procuratorem ad ferendum suffragium in lerutino. Sed Azorius t. 2. lib. 4. cap. 2. quest. 9. & Megalius V. Card. n. 19. id negant: quia in iure id sibi non conceditur, p. 4. tr. 2. ref. 40.

Ad electionem
Pontificis
duo Cardina-
les suffi-
ciunt si alii
absint, vel
mortui sint.
Sed quid si
in conclavi
remaneret
tantis unius

36. Si duo tantum Cardinales remanerent in Conclavi, reliquis mortuis, vel absentibus, posset nihilominus unus alium eligere, ex cap. Adrianus, & cap. non licet §. his distinct. 63. & cap. Abbatem, & infra 18. quest. 3. Ita Bonacin. de leg. disp. 1. quest. 1. punct. 3. nu. 28. contra Palaum tom. 1. par. 3. disp. 1. p. 13. nu. 20. Sed quid si unus tantum remaneat? Ille solus tunc posset Papam eligere ex gloss. in Clem. no Roman. de elect. quia ius universitatis servatur, in uno ex l. sicut. Ita Laudenis de Cardin. quest. 14. An vero is posset seipsum eligere? Negat Abbas in cap. gratum de postul. Pral. & in c. licet, in fine, de elect. in 6. nisi nomine totius sacri Collegii alteri potestatem tribuat, qui veluti compromissarius ipsum eligat. Sed hanc opinionem ait Alban. de Card. quest. 24. procedere, si unus solus remaneret, reliquis exeuntibus, vel absentibus, non autem mortuis, part. 5. tr. 5. resol. 72.

Cardinalis
potest suffra-
gium ferre
pro minus
digno, si in
illum maior
pars incli-
net.
Et tunc Car-
dinalis di-
gno acce-
ptare potest
gradum sine
suspulso.

37. Cardinales possunt, praetermissio digniori, eligere minus dignum, si maior illorum pars in illum inclinet. Nam expedit, electionem pacificè, & sine contentionibus fieri: alioqui dignus, factus per vim, evaderet peior minus digno. Ita Villalobos, tom. 2. tract. 8. diff. 3. par. 8. contra Castellinum de elect. cap. 10. par. 5. tract. 2. resol. 85. Et Cardinalis minus dignus acceptans Pontificatum, praetermissio digniori, non peccat. Quia ratione electionis comparat ius ad Papatum acceptandum, & si acceptans utitur iure suo. Ita loquendo de beneficiis, tenet Sotus de iust. lib. 3. quest. 6. artic. 2. post 9. concl. contra Tannerum in 2. 2. dist. 2. dub. 3. n. 8. ibid.

Si autem in
Ecclesia Ro-
mana non
adfit dignus,
eligendus ex
alia.

38. Si in Ecclesia Romana non invenitur ad Pontificatum idoneus ex alia sumi debet cap. in nomine Domini. Sed, quoniam in tantorum PP. Senatu impossibile est, neminem fore dignum, ait nihilominus Sotus de iust. lib. 3. quest. 6. art. 1. ad 4. si aliquis praeter illos dignissimus sit, illi debere eligi: nec verum esse, quod ex cœtu Cardinalium eligi debeat, neque convenire, quod passiva electio Pontificis intra tot paucos coërceatur. Sed contrarium tenendum est cum Salonio in 2. 2. quest. 63. artic. 2. contr. 2. concl. 1. Villalobos tom. 2. tract. 8. diff. 3. num. 18. & aliis. Quia dignus ex Collegio est utilior Ecclesiae, quam dignissimus externus. P. imò, quia ex iis, quæ vidit, & experius est in Romana Curia, novit Ecclesiae negotia, & gubernationem melius, quæ ille. Et deinde: quia statim admoveat manum operi, cum externus à longè vocandus esset, illiusque expectandus consensus, multa interim detrimenta tota Ecclesia patiente. Quod si Cardinales Pontificem extra eorum gremium eligerent, electio esset valida, quia nullum jus illam irritat. Ita Suarez de fide disp. 10. sect. 5. num. 19. & Bonacina de elect. Summi Pont. disp. 1. quest. 1. §. unic. num. 19. contra Lancellot. Templ. Ind. lib. 2. cap. 1. §. 3. quest. 4. num. 4. Ibid. in fine, & resol. 63.

Si vero adfit
dignus, non
est postpo-
nendus dis-
tinctissimo ex-
terno.

Quamquam
valida foret
electio in
Cardinalis
in Papam.

39. Si censura posita à Leone contra Cardinales revelantes, quæ in Consistorio tractantur, & sint in præjudicium Tertii, sit usu recepta incidunt in eam, minimè verò, si non est usu recepta, super hoc alii negant, alii affirmant: sed tu cogita, cum sit res gravis momenti, part. 9. tract. 4. resol. 41. Non autem extenditur contra audientes, quæ in Consistorio tractantur, & alii dicerent. §. Nota etiam.

Si censura
est usu rece-
pta incidunt
in eam Card.
revelantes
res gestas in
Consistorio.

CARDINALES
in suis Titulis.

40. Cardinales in suis Titulis ante Tridentinum poterant secundum Victoriam de Sac. Ordin. nu. 234. & alios contra Germonium de indulg. Cardin. p. 3. §. tam

Cardinales
olim in suis
Titulis po-
terant con-
ferre primis

Tonsuram,
& minores
Ordines.

An etiam
hodie?

Et an possint
causas civi-
les & crimi-
nales cognos-
cere, & iu-
dicare?

Cardinales
in suis titulis
possunt uti
pontificali-
bus
Excommu-
nicare, sus-
pendere, &
interdicere,
Item com-
mutare ul-
timas volun-
tates in iis,
in quibus pos-
sunt Episco-
pus.

S. tam ratione, num. 20. conferre primam Tonsuram, & minores Ordines. Et hoc ex consuetudine, quæ cum non possit in hoc dare jurisdictionem, signum est; eam habuisse à Papa. At post Tridentinum docet Sanchez opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 19. nu. 21. id amplius non posse: quia illud sess. 23. cap. 10. revocat expressè consuetudinem, etiam immemorabilem. Caterum autem Azorius tr. 2. lib. 34. cap. 3. q. 2. & affirmant, hanc auctoritatem Cardinales habere etiam post Tridentinum, quoad suos familiares. Et Barbosa in Trident. sess. 23. cap. 9. num. 3. & de potest. Episcop. part. 2. alleg. 5. p. 19. testatur ita sensisse Rotam Romanam in una Crem. 3. Decemb. 1582. par. 5. tr. 2. resol. 5.

41. Cardinales in suis Titulis secundum Mandatum in reg. 7. Cancel. qu. 2. num. 7. non possunt calus civiles, aut criminales cognoscere, ac iudicare, nisi Pontificis privilegium accedat. Sed Lotharius de benef. tom. 1. libr. 1. quest. 8. num. 50. cum Rota part. 1. decis. 233. num. 19. tenet, Cardinales in suis Titulis, habere jurisdictionem Ecclesiasticam, quam habent Episcopi, & Germonius de indul. Card. §. tam ratione, numer. 34. tenet, Cardinalem non Episcopum posse de causa criminali cognoscere, & si reus sit Clericus depositione dignus, sententiam exres ipsam tamen degradationem, debere Episcopo committere, quia requirit potestatem Ordinis, p. 5. tr. 2. res. 7.

42. Cardinales in suis Titulis possunt uti insignibus Pontificiis, excommunicare, suspendere, interdicere, ex his que, de maior. & obed. Ubi Felinus, & alii dicunt, Cardinales habere jurisdictionem Episcopalem. Ita Germonius de indul. Cardin. §. tam ratione, num. 18. Barbosa collect. in C. tom. 1. libr. 1. tit. 33. c. 11. num. 3. & alii. Et quoad censuras idem possunt etiam Cardinalium Vicarii, Ita Romanus conf. 498. num. 18. part. 5. tract. 2. res. 12. Ex qua etiam ratione Cardinales in suis Titulis possunt commutare ultimas voluntates in his, in quibus possunt Episcopi cum suis subditis, nam id non est ex iis, quæ sunt de

lege diocesana, neque ex iis, quæ à jure diocesano tantum, vel sub cor memoracione diocesis Episcopo conceduntur. Adde quod si hoc esset, adhuc Cardinales in suis titulis Presbyteralibus, vel diaconalibus possunt dici habere modicam diocesim intra fines Romanæ diocesis, propriæ Papæ tamquam Episcopo Lateranensi. Ita Moneta de com. ult. volunt. cap. 5. quest. 13. concl. 1. nu. 4. 12. part. 3. tract. 2. resol. 57. Item possunt dispensare in voto. Quia hoc pertinet ad spirituales jurisdictionem Episcopalem, ut docet Sanchez sum. tract. 1. lib. 4. cap. 38. num. 2. quam supra diximus Cardinales in suis titulis posse exercere. Ita Moneta ibid. contra Suar. de Rel. tom. 2. lib. 6. cap. 10. num. 10. par. 5. tract. 2. res. 58. An vero Cardinales possint in suis Titulis absolvere à juramento, vide Camillum Bellora de Absolut. libr. 2. c. 2. q. 5. tr. 2. res. 13.

43. Sed an Cardinales in suis Titulis gaudeant privilegio Episcoporum ex Concilio Trid. sess. 24. cap. absolventi ab hæresi occultis, & ab omnibus casibus Papalibus occultis, dispensandi in irregularitatibus, &c. Videtur respondendum negativè quia hæc conceduntur Episcopis respectu subditorum in propria diocesi tantum: diocesi inquam verè, & propriè, per ea, quæ adducit Sanchez sum. tom. 1. libr. 2. cap. 11. num. 3. de Episcopo titulari. Sed in favorem Cardinalium dici posset, quod hanc facultatem habent Prælati inferiores Episcopo, habentes tamen jurisdictionem quasi Episcopalem ut sunt Abbates, &c. Ita Sanchez ibid. lib. 4. c. 38. num. 19. & ideo non videretur deneganda Cardinalibus, quos supra diximus eandem potestatem habere. Et hanc sententiam ex dicta ratione defendi posse, ait Moneta de commut. ult. vol. cap. 5. quest. 13. concl. 1. num. 453. Sed de hoc alii judicent p. 5. tr. 2. res. 19.

44. Item in suis Titulis possunt conferre beneficia, quando sunt in Urbe. Si vero sint extra Urbem, solus Papa confert. Ratio verò est; quia licet talia beneficia conferre debeat Papa, velut proprius

Et dispensa-
ce in voto.

Ac etiam in
irregulari-
tatibus.

Moneta ait,
affirmari
posse.

Cardinales,
dum sunt in
Urbe possunt
conferre be-
neficia Titu-
lorum.

Et resigna-
tiones eorū
recipere.

prius Episcopus talium Ecclesiarum, nihilominus Pontifices, ut ostenderent, Cardinales verè fratres sibi esse, & eos ad residentiam in suis titulis magis allicerent, pleniorē potestatem eis dederunt, cap. *his, qua, de maior. & obed.* Itā Germonius *de indul. Cardin. §. tam. ratiōne num. 14. Ibid. ref. 13.* Item ex Parisio *de resig. benef. lib. 7. quæst. 12.* possunt in suis Titulis resignationes beneficiorum recipere: quia ex dictis possunt illa conferre, & beneficiatos deservire ratione Titulorum. Et hanc sententiam extendit ad Cardinales habentes Archiepiscopatum, Abbantias, vel Prioratus in Edmendam ex dispensatione Papæ, quod nimirum possint recipere beneficiorum resignationes ratione Archiepiscopatus, &c. quia beneficia vacantia in tali Archiepiscopatu conferre possunt. *part. 5. tract. 2. resol. 14.*

Item provi-
dere suis Ec-
clesiis iuris
patronatus,
si patroni in
presentando
discordant.
Et derogare
fidei, com-
missu ad eos
pertinenti-
bus ferre
leges obli-
gantes in
conscientia.
Exigere
thauratium
subsidium.
Assistere
matrimonio
& dare licen-
tiam assisten-
di.

45. Item Cardinales possunt providere suis Ecclesiis titularibus jurispatronatus, quando patroni discordant in presentando. Ita Grilon. *conf. 63. num. 9.* contra Lessium *lib. 2. cap. 34. dub. 6. num. 27. part. 5. tract. 2. resol. 93.* Possunt derogare fidei commissis ad eas Ecclesias pertinentibus. Ita Moneta *de comm. ult. vol. cap. 9. concl. 22. num. 624. part. 5. tract. 1. ref. 62.* Possunt ferre leges obligantes in conscientia. Ita Palau *rom. 1. tract. 3. disp. 1. punc. 13. num. 22. par. 5. tract. 2. resol. 71.* Possunt subsidium charitativum exigere, secundum Remigium de Gony *de charit. subs. quæst. 21.* quia id possunt Episcopi, *part. 5. tract. 2. ref. 54.* Item possunt assistere, & dare licentiam assistendi matrimonio. Quia hæc omnia facere possunt Episcopi. Ita Sanch. *de matr. tom. 1. libr. 3. disp. 28. par. 5. tract. 2. ref. 35.* Reliqua circa beneficiorum collationem, &c. Vide V. *Cardinales Episcopi.*

Si autem Titu-
lus sit Ec-
clesia Regu-
larium Car-
dinalium non
habet in eos
potestatem.

46. Cardinales in Titulis, quæ sunt Monasteria Regularium, ut est Cardinalis Tituli S. Crucis in Jerusalem, S. Eusebii, &c. secundum Mandosium *ad reg. 7. Cancell. quæst. 2. no. 10.* non habent jurisdictionem super Religiosos. Nam alioqui essent plura capita, quorum u-

terque haberet jurisdictionem principaliter, nimirum Generalis, & Cardinalis titularis, quod non est dicendum. Sed observat Moneta *de commut. ult. ultim. cap. 1. quæst. 13. num. 441.* Quod et Ecclesia Regularis fortè in constitutione Titulorum fuerunt sæculares, cum autem Cardinales hanc jurisdictionem habeant fundatam in jure, erit favorabilis, & latè interpretanda, *part. 5. tr. 2. resol. 60.*

CARDINALES EPISCOPI.

47. Cardinales Episcopi secundum Barbofam *de Card. qu. ult. &* alios excusantur à residentia, si Romæ Summo Pontifici assistant quia, cum Romanæ Ecclesiæ serviant, quæ cæterarum est mater, videntur esse in suis Ecclesiis virtualiter presentes: unde ait Otrad. *conf. 46.* quod jus commune habet illos pro residentibus. Quod verò Tridentinum *sess. 23. cap. 1.* præcipiat residere in sua diocesi Episcopos, etiam Cardinales, non obstat. Nam, si agunt in Romana Curia, & à Summo Pontifice discedere non jubentur, tacita illa Papæ approbatio videretur dispensatio, ait Germonius *de Cardin. §. tibi quoad vixeris, num. 10.* Sed hæc sententiâ hodie post Tridentinum, & Bullam S. D. N. Urbani VIII. sustineri nō potest. Ita cum aliis Sanctarellus *rom. 1. quæst. 2. Qui bene excipit illos, sed Cardinales à residentia, quæ habent Episcopatus Urbi proximos part. 5. tract. 2. resol. 8.*

Cardinales
Episcopi non
excusantur
à residentia

Nisi qui ha-
bent Episco-
patus Urbis
proximos.

48. Cardinales ad Episcopatum assumpti conferre possunt beneficia, etiam ante adeptam Episcopatus possessionem: quia Episcopus electus, & confirmatus potest exercere ea, quæ sunt jurisdictionis, ut est beneficiorum collatio, etiam extra diocesim, etsi nondum in eam se contulerit. Et Ecclesia dicitur vacare usque ad confirmationem *gl. ad Clement. 1. ver. collatio, ut lite pendente.* Ergo non opus erit possessione, ut Episcopus Cardinalis virtute indulti beneficia conferat. Ita Germonius *de Indulg. §. nec non. num. 8.* & alii contra Dynum

Possunt ante
tem confere-
re beneficia
etiam ante
possessionem
Episcopatus.

Etiam in mensibus Papa.

Dynam ad reg. 1. num. 17. de reg. iur. in 6. parte 5. tract. 2. resolutione 45. & 47.

49. Cardinales Episcopi solent habere indultum à Summo Pontifice providendi beneficia suæ diœcesis, etiam in mensibus Papæ reservatis. Quod indultum si quis Cardinalis habeat, etiam pro beneficiis antea vacantibus, poterit conferre beneficia vacantia tempore sui antecessoris non Cardinalis. Ita Palaus tom. 2. tractat. 3. disp. 2. punct. 22. §. 4. numer. 7. Qui addit, è converso contra Gonzalez in reg. 8. Cancell. gloss. 24 à num. 108. quod Episcopus non Cardinalis potest providere beneficia vacantia tempore antecessoris Cardinalis in mense alias reservato, si illa tempore Cardinalis non fuerunt provisa, non obstante reg. 2. Cancell. part. 5. tract. 2. resol. 27. Adverte etiam, quod tale indultum suffragatur etiam sex Cardinalibus titularibus de Urbe, qui proinde excipiuntur in reg. 8. Cancellaria, quamvis beneficia in ipsorum absentia sint reservata, ex reg. 4. Stat enim optimè, quod nullus Cardinalis comprehendatur in reservatione mensium, & quod aliqui comprehendantur in reservatione beneficiorum vacantium in absentia. Ita Palaus tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 22. §. 4. num. 9. contra Gonzalez in reg. 8. Cancell. gloss. 23. numer. 21. part. 5. tract. 2. resol. 18.

Sine concursu.

50. Cardinales Episcopi existentes in Curia, possunt conferre Ecclesiam Parochialem suæ diœcesis sine concursu, dummodo ille, cui confertur, sit examinatus ab examinadoribus deputatis à Papa, vel ejus Vicario. Et huic indulto non derogat Tridentinum sess. 24. c. 18. quia loquitur tantum de indultis extraordinariis, vel de aliis quoad ea beneficia, quorum collationes spectant ad Cardinales, ratione alicujus Abbatis, &c. in aliena diœcesi, non autem de indultis ordinariis. Ita Germon. de Indulg. Car. §. quibusvis, num. 9. p. 5. tr. 2. resol. 42.

Et extra diœcesim

51. Cardinalis Episcopus potest conferre beneficia extra diœcesim, quia Ordinarius potest extra territorium exer-

cere jurisdictionalia, quæ alteri nõ præjudicant. Et, si dedisset facultatem Vicario generali suo conferendi beneficia, secundum Germon. de Indulg. §. tibi, num. 85. posset etiam talis Vicarius beneficia conferre extra diœcesim. At Masso. prax. habent. concurs. pral. 26. dub. 5. n. 6. distinguit. Aut Cardinalis, qui habet indultum reperitur in Curia, aut simul abest à diœcesi, & Curia. Et tunc, si habet licentiam Pontificis potest Vicarius beneficia conferre extra diœcesim; si verd abest sine licentia Pontificis, tunc Vicarius non poterit; quia nec Cardinalis potuisset p. 5. tr. 2. r. 43.

Cardinalis Episcopus resignans, potest nihilominus de illius beneficiis providere, donec resignata, vius possessionem accipiat. Et retinet facultatem conferendi beneficia vacantia in mensibus Papæ.

52. Cardinalis Episcopatum resignans, potest nihilominus secundum Germon. de Indulg. Card. §. nec non quorumcumque num. 22. illius beneficia conferre, si resignatarius nondum possessionem acceperit, quamvis fuerit præconizatus. Nam, cum resignaverit in gratiam tertii, adhuc est ejus dominus possessione naturali, donec sciat præfatam resignationem habuisse effectum, & captum esse possessionem: unde & beneficia, cum ratione indulti, tum etiam potestate ordinaria, conferre potest, par. 5. tr. 2. ref. 44. Adde, quod retinet facultatem conferendi beneficia etiam in mensibus Papæ. Et Cardinales, qui habent indulta conferendi beneficia in Episcopatibus renuntiatis, possunt conferre beneficia resignata in manibus Episcopi in mensibus Papæ. Quia illa non potest conferre Episcopus; ergo Cardinalis; qui per indultum loco Papæ successit. Ita Paris. de assignat. benef. lib. 7. q. 12. num. 23. p. 5. tr. 2. ref. 14. §. Nota.

Cardinales Episcopi debent conferre beneficia cum Capitulo, si Episcopus non Cardinalis ea conferret cum Capitulo.

53. Verum beneficia, quæ alioqui Episcopus non Cardinalis simul cum Capitulo conferre deberet, si vacant in mense Papæ, Cardinales Episcopi conferre debent unâ cum Capitulo. Quod etiam docet Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. num. 61. de beneficiis aliis reservatis. Quia indultum Episcopi Cardinalis non ampliatur facultatem conferendi, sed solum removel obstaculum reservationis, qua remota, Cardinalis providet jure ordinario, in provisione autem

autem ordinaria concurrunt Capitulum. Sed in hoc magis placet contraria sententia Garfiae de benef. part. 5. cap. 1. n. 628. Quia per indultum non cessat reservatio, sed dispensatur, cessante tamen reservatione quoad indultum non habentes. Ergo Cardinales talia beneficia non conferunt jure ordinario, sed ut delegati Sedis Apostolicæ virtute indulti, part. 5. tract. 2. resol. 26.

Sed hoc non procedit in beneficiis reservatis.

An substitutum Cardinalis conferre possit beneficia qua possit ipse substituent?

54. Substitutus Cardinalis, habentis facultatem conferendi beneficia reservata, & alium substituendi, potest conferre dicta beneficia, sicut potest Cardinalis. Ita Rota Romana coram Ualdo in una Vliff. part. 2. Junii 1623, apud posthumas. Farin. tom. 1. decis. 595. num. 2. ibid. in fine.

An autem Cardinales possint esse Ducis exercitus; vide *Episcopos*.

CARDINALES Religiosi.

Cardinales Religiosi probabiliter non tenentur voto paupertatis. Et, si tenentur possunt nihilominus disponere de bonis Ecclesiasticis, sicut alii.

55. Cardinalis Religiosus secundum Suarez de relig. tom. 4. lib. 3. cap. 19. Manfredum de Cardin. dec. 154. & alios non solvitur à voto paupertatis. Sed ego probabile puto, quod solvatur, ut de religioso Episcopo dicam infra V. Episcopus nu. 22. & quoad utrumque probabile putant ipsimet adversarii, ut Sanchez sum. tom. 2. lib. 6. quest. 6. num. 34. Et stando etiam in prima sententia Cardinalis Religiosus potest de bonis Ecclesiasticis facere quidquid alii possunt, nec alia obligatione tenetur: quia licet non sit dominus, est tamen liber & absolutus administrator illorum. Et dominium, quod remanet penes Ecclesiam, est ita subditum suæ voluntati, ut quidquid disposuerit, ratum habeatur. Dummodo in promotione aliqua limitatio quoad hoc non accesserit. Ita Lorca 2. 2. quest. 32. art. 9. sect. 4. disp. 4. m. 1. nu. 31. part. 5. tract. 2. resol. 64. Potest item Cardinalis Religiosus, secundum Laudense de Card. quest. 22. testari, & disponere de rebus suis, recuperans facultatem, quam per professionem amiserat. *Ibid.* in fine.

Possuntque testari ac disponere bona sua.

Summa Diana.

56. Cardinalis Religiosus secundum Vasquez l. 2. disp. 165. cap. 8. n. 89. tenetur ad quartum votum, quod in Religione Minorum emittitur vitæ quadragesimalis, & in Societate de audiendo consilio Generalis, etiam post promotionem coactam ad Episcopatum. Sed negativa sententia Sanchez sum. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 34. est probabilis. Quia ad quartum votum non tenetur Episcopus Religiosus. part. 5. tr. 2. resol. 65.

Probabiliter non tenentur ad quartum votum Ordini Minorum & Societati.

57. Cardinalis Religiosus tenetur portare habitum suæ Religionis. Ita Suarez de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 19. nu. 4. Si autem illum dimittit, non incurrit in excommunicationem latam in cap. no Clerici, vel Monachi in 6. Vel V. Episcopus, num. 16. part. 5. tr. 2. resol. 66.

Tenentur tamen portare habitum suæ Religionis.

58. Cardinalis Religiosus potest esse compater in Baptismo, tenendo infantem. Patet exemplo Gregorii, qui ex monacho Cardinalis effectus, factus est compater Mauriti Imperatoris. Ita Barbosa in iur. Eccl. lib. 2. cap. 3. num. 16. Ratio autem est, quia id Religiosis prohibetur, ac ratione familiaritatis ad sit periculum incontinentiæ, quod in Religiosis Cardinalibus non est formidandum. Idem dicendum de confirmatione, p. 5. tract. 2. resol. 67. Et de utroque quoad Religiosum Episcopum. *Ibid.* in fine. & p. 3. tract. 4. resol. 21.

Cardinalis Religiosus potest tenere infantem in Baptismo.

CARDINALIUM Familiars.

1. Cardinalium familiares possunt sibi Confessarium eligere de illorum licentia; quoniam, ubicumque reperiuntur sunt subditi suis Cardinalibus, tamquam ordinariis suæ familiæ curam habentis. Et sic præceptum Paschæ de communicando, ab ipsis completur in Oratoriis domesticis, cæteris ad proprias parochias confluentibus. Non ita familiares Episcoporum extra illorum dioccesim. Ita Ludovic. à Cruce in Bull. Cruc. disputat. 1. capite 2. dub. 22. nu. 170 part. 6. tract. 5. resol. 10. §. Notandum est etiam.

Cardinalium familiares possunt sibi de illorum licentia Confessarium eligere.

2. Cardinalium familiares in absentia

Gaudent
fructibus
suorum be-
neficiorum
etiam in ab-
sentia.

tia gaudent fructibus suorum beneficio-
rum, sicut Cardinales ipsi percipiunt, ut
dictum est supra. Nam eadem ratione
eodem privilegio & ipsi perfrui debent.
Ita Cucchys *inst. can. lib. 2. tit. 4. n. 69. p. 5.*
tr. 2. rej. 79.

Qua si va-
cent, confere-
ri non pos-
sunt sine con-
sensu Ordini
Patroni.

3. Beneficia familiarium Cardina-
lium (non possunt conferri per Papam
sine consensu Cardinalis Patroni, &
multo minus per Cardinalem legatum
cujusvis amplissimæ potestatis. Ita Bel-
len *cons. 19. num. 2. ve. 5. part. 5. tr. 2. ref.*
4. §. Notandum.

Cardinalium
familiarium
sunt idonei
testes in cau-
sis suorum
dominorum
Et è conve-
nto.

4. Cardinalium familiares sunt idonei
testes in causis suorum Dominorum.
Nam ex illis juribus, quæ repellunt à
testimonio ferendo domesticos produ-
centis, Cardinales, ob illorum dignita-
tem, ac præsumptam integritatem, exi-
muntur. Ita Albanus *de Cardin. quest. 42.*
privileg. 11. p. 5. tr. 2. ref. 56. Sicut è con-
tra Cardinales, testificantes in causis
suorum familiarium, faciunt magnam
adminiculam, ut decidit sacra Rota
apud Farinacium *p. 2. de. 339. part. 5. tr. 2.*
resol. 93.

Quid si of-
fendantur?

5. Offendentes Cardinalium familia-
res, incurrunt in excommunicationem
Papalem *Vide V. Bulla Cæna, n. 34.*

CARNES.

Violans jeiu-
nium come-
dendo carnes
unum tan-
tam peccatū
committit.

1. Obligatus jejunare ex toto, si vo-
tum violavit comedendo Car-
nes unum tantum peccatum committit,
si amplius in illo die Carnes comedit;
quia cum semel violato jejunio cesset
obligatio circa principale, videtur ces-
sare circa accessorium abstinentia à Car-
nibus, secus si vovit unicam comestio-
nem in die Jejunii, hic autem, toties
quoties comedit, toties peccat: aliter
enim in jejunio Ecclesiastico observan-
dum est, *part. 9. tract. 8. resolut. 5.*

Dispensatum
ad carnes, si
in aliquibus

2. Qui in die Jejunii comederet Car-
nes crudas animalium secluso damno
notabili salutis, & cum necessitate non
peccat mortaliter, *part. 8. tr. 7. resol. 84.*

3. Dispensatus ad carnes non pro-
pter virium debilitatem, sed quia cibi
quadragesimalis sunt ei nocivi, si in

aliquibus diebus non comedat carnes,
adhuc non tenetur jejunare secundum
Pasqualigum cum Carol. Cambr. est ego
oppositum tenui, & teneo cum Bardi,
cum in hoc casu dispensatio solum re-
spiciat bonum nutrimentum ex cibo-
rum qualitate, & non corroborationem
virium. Addit Leander, frangentem je-
junium comedendo carnes, non duo, sed
unicum peccatum committere. Unde,
per se loquendo, nec esse necesse expli-
care modum frangendi jejunium, qui
solum est circumstantia aggravans ad
quæ ego in contrarium respondi, & ad-
huc respondeo, *par. 9. tr. 6. res. 11.*

diebus non
comedat, ad
hoc non te-
netur jeju-
nare. Contrar-
ium ve-
rius.

Jejunium
frangens
comedendo
carnes, unum
cum, non
duo peccata
committit.
Oppositum
tenui.

4. Qui vero inadvertenter, aut ex
oblivione carnes in magna quantitate
comedit in die jejunii, tenetur illa die
jejunare, & servare, formam jejunii At
oppositum tenet Basilius Pontius contra
Angel. Manriq. apud Caramuelem. Nam
illud jejunium revera fuit fractum, et
ob inadvertentiam, seu obliviones sine
culpa. Ego vero primæ sententiæ adhæ-
reo cum Pellizari. *ibid. ref. 28.* Pueris
ante septennium diebus veritas licet
porrigere carnes; quia non ligantur le-
gibus humanis ante annos, quibus ratio-
nis usus communiter oriri solet, est au-
tem per accidens, si ante septimum an-
num lumen rationis in aliquibus appa-
reat, *p. 11. tr. 2. ref. 56.*

Comedens
carnes in
magna quan-
tate, in die
jejunii, modo
inadvertent-
er, aut ex
oblivione,
non tenetur
illa die jeju-
nare.

Carnifex videtur irregularitas ex homicidio.

CARTHUSIANI.

1. Carthusiani prohibentur edere
carnes in sanitate sub mortali,
etiam cessante scandalo. Non qui-
dem ex voto, sed ex statuto, & consue-
tudine sic obligante. Ita Vasquez *in part.*
2. tomo 1. diffut. 162. cap. 4. numero 16. &
alii. Quidquid aliqui apud S. V. religio,
num. 58. contra sentiant, part. 3. tract. 2.
resol. 39. Imò Vasquez ubi supra contem-
dit, hanc obligationem urgere in articu-
lo mortis: nam spectat ad commune Re-
ligionis bonum, quod illa observantia
vigeat, & potest lex humana, quando
opus est ad commune bonum, obligare,
etiam cū dispendio vitæ. Fatetur tamen,

Carthusiani
quis obliga-
tione tenentur
à carnibus
abstinere.

non peccare medicum, si Carthusia do infirmo, & inscio aliquid ex carnis ministraret. At Sanchez *opusc. como 2. lib. 5. c. 1. dub. 34. n. 7* Lorca *imp. 2. dub. 23.* & alii dicunt, in tali casu, secluso contemptu, & scandalo, vesci posse carnibus, si velint; non tamen teneri, *part. 5. tract. 3. ref. 136. & or. 4. ref. 32. §. Sed hic.* Et cum his ego sentio. *ibid. §. Verum.*

CASVS RESERVATI.

Casus reservati alii Papales, & qui nam sint.

1. † Casus reservati alii sunt Papales, alii Episcopales, alii reservati Prælati Regularium pro suis subditis. Papales alii sunt reservati in Bulla Cœnæ Domini, quos vide V. Bulla Cœnæ, alii in aliis Bullis, & Decretis, inter quos in Italia hi sunt. 1. Violatio clausuræ Monialium ad malum finem, 2. Clericorum percussio, 3. Simonia realis scienter contracta, 4. Confidentialia beneficialis, 5. Monomachia, seu duellum, 6. Extractio reorum ab Ecclesiis absque licentia Episcopi, 7. Absolutio à casibus Papæ, vel Episcopo reservatis à Confessario etiam Regulari exhibita sine licentia.

Alii Episcopales, & qui?

2. Casus Episcopales sunt triplicis generis. Quidem de jure, & communiter ponuntur tres. Primus est votorum dispensatio præter Papales, juramentorum relaxatio, excommunicationis majoris Episcopo reservatæ absolutio. Sed hic non est casus reservatus, quia non est peccatum, ut modò loquimur de reservatis; sed computatur inter reservata, quia ad Episcopum pertinet. Ita Toletus *libro 3. capite 14.* Secundus est incensio agrorum, vicorum, domorum, &c. ante excommunicationem. Nam post excommunicationem fit Papalis. Tertius peccatum grave, & scandalum, ob quod olim publica pœnitentia injungebatur, ut concubinatus notorius, &c. Sed, cum hodie publica pœnitentia non sit amplius in usu, aliqui dicunt, hunc casum non esse amplius reservatum. Secundi generis sunt, qui communiter in omnibus Episcopatibus reservantur,

videlicet, 1. Homicidium, seu actualis mutilatio, 2. Crimen falsariorum, 3. Sacrilegia furti de re Ecclesiastica, & homicidii ac vulnerationis in loco sacro, 4. Divinationes, & incantationes, ac Dæmonum invocationes. Tertii generis sunt, qui reservantur de consuetudine particulari in singulis Episcopatibus, de quibus dari non potest certa regula: quilibet Episcopus sibi reservat peccata, quæ suo Episcopatu convenire videntur. †

3. Quoniam verò hic Panormi, & in aliquibus aliis diocæsisibus, reservata est sodomia, dicendum est primò non esse casum reservatum, si quis habeat rem cum muliere in vase præpostero. Quia casuum reservatio, cum sit pœnalis, strictè interpretari debet; sodomia autem est peccatum contra debitum sexum, & vas: unde, qui servat debitum sexum non dicitur propriè sodomita. Ita Sylvius *in 2. 2. cap. 154. art. 12.* & alii, *part. 2. tract. 17. resolut. 62.* Dicendum secundò, ad incurrendum casum reservatum sodomie, necessarium esse, ut semen intra vas effundatur. Nam alias non erit propriè sodomia. Ita Bonacina *de matrim. quest. 4. punct. 11. numer. 2. part. 2. tract. 17. resolut. 63.* Addit Grafius *pract. cas. referu. libr. 1. cap. 11. num. 17.* patientem actum sodomicum non incurere in casum reservatum sodomie. Quæ opinio probari potest ex eo, quòd talis non dicitur sodomita, sed mollis, & ita Glossa, quam sequitur D. Thomas *1. 2. quest. 138. artic. 1. ad 1.* exponit Apostolum *1. Corinth. 6. ibi. Neque adulteri, neque molles &c.* Tum etiam, quia majus scelus est agentis, quàm patientis, & in foro contentioso major pœna imponitur illi, quàm isti, sed, an hæc opinio sit probabilis, alii judicent, *part. 2. tr. 17. ref. 64.*

Hic Panormi reservata est Sodomia. Quæ non est intelligenda de coitu cum muliere in vase præpostero.

Nec cum viro, seminando extra vas. Sed an committat patientem?

4. † Casus reservati superioribus Regularium sunt varii juxta varium morem cujusque Religionis. Interdicit autem eis Clemens VIII. ne alios casus sibi reservent præter infra scriptos, vel omnes, vel eorum aliquos. 1. Veneficia, incantationes, sortilegia.

Casus reservati ab Episcopis Regularium.

Q. 2

2. Apo.

2. Apostasia à Religione, sive habitu dimisso, sive detento, quando eò, pervenerit, ut extra sepra monasterii, vel conventus fiat egressio. 3. Nocturna ac furtiva à monasterio, seu conventu egressio, etiam non animo apostandi facta. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. 5. Juramentum falsum in judicio regulari, seu legitimo. 6. Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fortunæ, etiam effectu non secuto. 7. Falsificatio manus, aut sigilli officialium monasterii, aut conventus, 8. Furtum de rebus monasterii, seu conventus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. 9. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus, 10. Occisio, vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personæ, 11. Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut aperitio litterarum, à superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad superiores. Quod si aliud peccatum grave ad Religionis conservationem reservandum videbitur, id non aliter fieri permittit, nisi de consensu generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia. †

Extra quos non possunt reservare sibi excommunicationem adreclam alius criminibus.

5. Sed his non obstantibus, Villalobos tom. 1. tract. 9. diff. § 9. numer. 5. & alii docent; superiores Regulares posse reliqua peccata prohibere sub pœna excommunicationis sibi reservata, quia hoc non est reservare peccatum, sed censuram. Mihi autem contraria sententia Peyrini in *privil. Minim.* tom. 2. const. 10. *Vrbani VIII.* §. 61. numer. 10. & aliorum placet, quam determinavit Sacra Congregatio apud Leonem *recollekt. tomo 2. recollekt. 11. numero 5 die 7. Julii 1617.* Nam Clemens VIII. prohibet omnem reservationem, & tale peccatum ratione censuræ reservatum manet; unde patet, reservationem excommunicationis adinventam esse in fraudem supradicti decreti, & ideo prima sententia non est admitenda. *parte 3. tract. 2. resolutione 13. §. Dissplicet & 42.*

6. Circa octavum casum furti de rebus monasterii. Coriolanus *de casibus reserv. parte 2. cas. 8. dub. 5. numero 13.* putat, incurri à furante res peculiares concessas usui particulari alicujus Religiosi; & ita testatur ex Sorbo declarasse ipsummet Clement. VIII. Sed secundum Ledesnam *Additio ad summam tom. 2. cap. 4. dub. 12.* non incurrit, & Prælati Regularis non potest sibi reservare furtum de rebus peculiaribus Religiosorum. Quia Pontifex solum illis concessit furtum de rebus monasterii, res autem peculiares fratrum non dicuntur directe res monasterii. Ad declarationem Clementis dici potest, de ea non constare authentice. *parte 5. tract. 6. resol. 44.*

Nomine furti de rebus monasterii an veniat furtum de rebus particulari Religiosi

7. Circa nonum *Lapsus carnis*, &c. ait Tamburinus *tom. 2. disp. 13. quest. 2. numer. 3.* posse superiores Regulares reservare sibi tactus impudicos, oscula, litterulas, munuscula, &c. Quod Sorbo *annot. ad Compend. priv. V. Absolutio*, affirmat sibi declaratum fuisse à Clem. VIII. Sed illa verba *Lapsus carnis voluntarius opere consummatus*, sonant consummationem actus in specie verbi gratia fornicationis, molliciti, &c. unde non possunt comprehendere tactus, &c. ut bene docuit P. Leone *tomo 2. recollekt. 11. num. 132. parte 3. tractat. 2. resol. 118.*

Non possunt sibi Prælati Regulares reservare tactus, &c. oscula.

8. Turrianus *select. disputat. p. 31 dub. 61.* † supponens, reservari posse omne peccatum externum contra castitatem † docet, in tali casu reservari visum, & ornatum procedentes ex affectu libidinoso. Sed negat Henricq. *lib. 6. cap. 14. numer. 6. in gl. litt. I.* docetque in tali casu non reservari peccatum, nisi ex quantitate operis externi certo constet esse mortale, & non sola relatione ad consensum, *par. 4. tract. 4. resol. 165.* addit Kiene *de cas. reserv. part. 3. cap. 6. numero 5.* probabilem esse opinionem Coriolani *de cas. reserv. part. 2. cap. 9. §. 10. numero 15.* contra Suarez apud Kienem *loc. cit.* quod ad reservationem *Lapsus carnis*, &c. non solum requi-

Nec actum libidinosum externum, qui per se, & absque respectu ad intentionem non sit mortalis.

Et Kiene probabile putat, requiri etiam mortaliem externam applicationem

tum ad la-
psum carnis
consumma,
tam.

requiratur externa actio in sua specie
colummata, sed etiam extrema mediocris
applicatio: unde, si quis ex turpibus de-
lectationibus voluntarie prolaberetur in
pollutionem, absque tamen contactu li-
bidinoso aut alio externo motu instru-
mentali, non incurrere peccatum reser-
vatum. Idem quoque docet de pollutio-
ne orta ex aspectu libidinoso directo in
fœminam pulchram, aut superbè vesti-
tam. Quia oculus impudicus per se cen-
seri non potest propinque lapsus carnis
opere consummatus. Secus, si pollutio
oriatur ex aspectu fœminæ denudatae,
vel ejus potioris partis, in qua impu-
dicitia locum habet *parte 4. tractat. 4.
resol. 61.*

In casibus
reservatis
datur parva
sua materia.

9. In casibus reservatis datur parva
tas materiae, unde modicum furtum fa-
ctum in Ecclesia, sicut non est mor-
tale sacrilegium; ita neque reservatum.
Imò, si modicum furans habuisset
intentionem plura surripienti, peccasset
quidem mortaliter ex *cap. final. 4. quest.
6.* sed illud sacrilegium non esset reser-
vatum; quia peccatum reservatum debet
esse mortale ex quantitate operis ex-
terni, non ex relatione ad intentionem
tantum; quia in modico non praesumitur
dolus, & ideo pro eo non statuitur pœ-
na, arg. *cap. & si quaestiones, Extrav. de si-
monia* Ita Henriquez, *lib. 2. cap. 13. §. 6.
part. 3. tract. 5. resol. 46*

An reservatis
die Episcopo-
rum teneantur
impuberi
reservati

10. Cœterum peccata reservata Epif-
coporum, secundum Homobonum de
cas. reserv. part. 1. cap. 3. comprehendunt
etiam impuberem ante annum decimum
quartum, si aliud in statuto non decla-
retur. At secundum Paludanum in *4. dist.
34. quest. 2. art. 1.* non comprehendunt:
quia, sicut minor ætas in foro exteriori
excusat à pœna ordinaria, ita & in ani-
mæ iudicio, *part. 2. tract. 15. resol. 1.* cer-
tum est autem, non comprehendere Dico-
cesanos absentes. Vide *V. Absolvere,
num. 9.* † cujus doctrinam præter loca
ibi citata docet etiam in *part. 3. tractatu,
4. resol. 103.*

Reservatis
Regularium
non ligant
novitios.

11. Reservatio Regularium secundum
Villalobos *tom. 1. tr. 9. diff. 16. num. 6.* &
DD. communiter contra Layman non

comprehendunt novitios. Quia novi-
tium ad religionis onera non tenentur. At-
tamen Peyrinus *priv. Minim. tom. 2. con-
stit. o. Urban. VIII. §. 61. num. 9.* advertit,
superiores Regulares per Vivæ vocis
oraculum Pauli V. *die 7. Augusti 1609.*
posse sibi reservare casus, etiam quoad
novitios. Sed S. D. N. Urbanus VIII. no-
vissimè tollit omnia vivæ vocis oracula
p. 3. tr. 2. resol. 119

12. Mortuo Episcopo, reservata ejus
non expirant secundum Præpositum in
addit. ad part. 3. quest. 9. sub. 1. num. 6. sive
sint reservata à jure, sive ab homine. Sed
Piascius *part. 2. cap. 1. art. 2. num. 21.* id
admittit, quoad reservata à jure, vel cõ-
suetudine, aut per proprium statutum,
quia statutum durat post mortem, *cap.
fin. de offic. leg.* unde in tali casu ait, ablo-
lutionem petendam esse à successore,
seu Capitulo Sede Vacante. Vide etiam
Trullench in *Bull. cruce. lib. 1. §. 7. cap. 2.
sub. 2. num. 6. part. 4. tract. 4. resol. 103.*
Casus reservati Superiori Regularium
expirant decedente ipso superiore, vel à
munere manus submovent. Quia cessat
excommunicatio ab homine, si moritur
qui eam fulminavit. Ita in simili Grana-
do in *part. 2. contr. 7. tr. 1. disp. 7. n. 6. part.
3. tract. 2. resol. 23*

Casus Epif-
copales an
expirant de-
functo Epif-
copo?

Casus reser-
vati Regu-
larium Epif-
copo mortuo
vel officium
omittent,
Prælato.

CASVS RESERVATI, Et fortuiti.

13. **R**enuntians, vel in se recipiens
casus fortuitos in locacione
prædii, vel alicujus rei subjectæ damno,
intelligitur etiam de insolitis, & de-
nuo advenientibus, *part. 8. tractat. 7. re-
sol. 31*

Casus for-
tuiti.

14. Recipiens in se aliquod pericu-
lum alicujus rei etiam casus fortuitus
intelligitur in se recepisse, varii DD. *ib.
resol. 32*

15. Quando Prælatas aliquot casus
sibi reservat censetur comprehendere
non solum postea committendos, sed
etiam antè commissos, dummodo non
explicet contrarium loquendo solum de
committendis, vel censuram imponat,
& cum

Casus reser-
vati intelli-
guntur præ-
teriti, & futuri.

Q 3

& cum ea reservationem. Ita Bordonus p. 8. tract. 7. resol. 20.

Falsificantes instrumenta vel scripturas non incidunt in censuram.

16. Non incidit in casum reservatum, vel Censuram, qui instrumenta, syngraphas, aut apochas falsificaret, aliquid addendo, vel minuendo, quod urgeret in tertii præjudicium, p. 8. tract. 7. resol. 82. *Causa, vide Pontifex.*

CELEBRARE MISSAM.

1. **P**onuntur hic casus circa Obligationem celebrandi ab intrinseco, circa ritum, circa ministrum, circa tempus, & locum, & circa dispositionem celebrantis. Nam pertinentes ad eleemosynas, invenies infra V. *Missarum*, & pertinentes ad vestes & Vasa sacra, invenies V. *Vasa sacra*, & V. *Vestes sacerdotales*.

Missam nullus Sacerdos celebrare tenetur. Sed sacra est in c. scilicet communica. 27.

2. Circa obligationem celebrandi; simplex Sacerdos non tenetur sæpè celebrare Missam, sed cessante tempore & scandalo, satis est, si celebret ter, aut quater in anno, & præcipuè in die Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes. Imò probabile puto, satis esse, quòd in Paschate communicet. 3. Etiam cessante impedimento. Ita D. Bonaventura in 4. dist. 12. art. 2. quest. 2. contra Villalobos in sum. 1. tr. 7. dub. 49. num. 1. p. 2. tr. 17. res. 12. At quid de Parocho? Vide V. *Parochus*, num. 1.

Quid de Parocho?

An in Ecclesiis Collegiatis omitti possit Missa solemnis in feria privilegiata? Et an in Ecclesiis Regularium?

3. Missam solemnem de Feria privilegiata in Ecclesiis Collegiatis omitti non posse, docet Gavantus comment. ad Rubricam Miss. tom. 1. part. 3. tit. 10. numer. 8. sed canendam esse post Nonam in violabiliter, & sic declarasse Sacram Congregationem. Sed Castaldus in praxi carem. lib. 2. sect. 6. cap. 3. numer. 20. contrarium docet. Posita autem prima sententia, & constituto authenticè de declaratione Cardinalium, non propterea ad id tenerentur Regulares, quia eorum Ecclesiæ secundum Rodríguez qq. Regul. tom. 1. quest. 43. art. 10. & Villalobos in sum. 1. tr. 8. diff. 10. num. 4. contra Portelium dub. Regul. V. Missa, n. 7. non sunt Collegiata. Teneri tamen Prælatos Regula-

res, docet Filiucius tom. 1. tract. 5. c. 4. n. 104. curare, ut in eorum Ecclesiis una saltem Missa quotidie celebraretur. (Imò, ubi adest consuetudo legitime præscripta teneri etiam ad Missam solemnem, ea tamen obligatione, qua unaquæque Religio ad suas constitutiones obligatur, ex Clema. de celebr. Miss. p. 3. tr. 2. res. 8. & p. 4. tr. 4. resol. 6.) Sed Victoria in sum. n. 94. ait, non peccare mortaliter, si aliquo die nulla Missa celebraretur, part. 2. tr. 14. res. 76.

4. Nullus Sacerdos, etiamsi sit Parochus, tenetur in die Natalis Domini tres Missas celebrare. Quia Perochiani non tenentur, nisi unam Missam audire, part. 4. tract. 4. resol. 236. Quod si celebrare tres vellet, ex Villalobos in sum. part. 1. tract. 3. diff. 22. num. 7. & alii non posset omnes celebrare ante auroram. Tum, quia est contra Rubricam Missalis. Tum etiam, quia in Canone pro prima Missa ponitur *Noctem sacratissimam*, pro aliis duabus *Diem sacratissimum venerantes*. Sed contraria sententia Suarez in 5. part. tom. 3. disput. 81. sectio 4. Merceri in 3. part. quest. 83. artic. 2. prop. 3. numer. 1. & aliorum est probabilior, nam in cap. *nocte sancta*, de consecrat. distinct. 1. conceditur in nocte Nativitatis Missas sine distinctione celebrari. Ad argumentum de Rubrica dicendum cum Vasquez in 3. part. tom. 3. disput. 232. cap. 3. numer. 3. Rubricam loqui pro Missis solemnibus. Ad secundam cum Suarez ubi supra, quod aliquando verba divini Officii referuntur ad tempus, pro cuius commemoratione dicuntur: unde, non obstante, quòd in prima Missa dicatur *Noctem sacratissimam*, omnes tres Missæ possunt propè meridiem celebrari, part. 2. tr. 14. resol. 35. & part. 4. tr. 4. res. 236. §. Notandum. Qui verò unam tantum velit celebrare, sive in nocte, sive die, potest dicere quam voluerit. Ita Ledesma in sum. tom. 1. de Sacram. Eucharist. cap. 19. post 9. concl. contra Gavantum in comment. ad rub. Miss. tom. 1. part. 4. tract. 2. tit. 3. numer. 6. qui putat dicere debere primam, vel tertiam, & potius tertiam, cujus Oratio

Tres Missæ in die Natalis Domini nemo tenetur celebrare.

Sed qui vult potest omnes celebrare ante auroram.

Et si vult celebrare unam, dicere potest quamlibet.

concordat cum officio, *part. 2. tr. 14. ref. 39.* Sacerdos qui in nocte nativitatis Domini ministrans pro Diacono communicavit e manu Episcopi vel Prælati, non potest celebrare illo die quia esset contra praxin. *p. 11. tr. 4. ref. 43.*

Sunt vero alii casus, in quibus Sacerdos jejunus celebrare potest pluries in eadem die.

5. Sacerdos, dummodo sit jejunus, secundum Valentiam *tomo 4. disputat. 6. question. 11. punct. 3. ad 7.* & alios celebrare potest aliquando plures Missas in eadem die. Primum, in die Natalis Domini. Secundum, quando sub finem unius Missæ supervenit Episcopus, vel habens quasi Episcopalem jurisdictionem ordinarius Prælati, Rex, vel alius Princeps sæcularis, vel etiam aliqui itinerantes in die festo. Tertium, quando sub finem Missæ intraret corpus defuncti sepeliendum cum Missa. Quartum, si non esset reservata Eucharistia, & dandum esset viaticum moribundo: An autem possit ed casu non jejunus celebrare secunda vice, affirmat Franc. Lugo, communiter negant, ego nihil definitio urget me tamen communis sententia in contrarium, ideo tu Judica. *p. 11. tract. 7. ref. 21.* Quintum, ad benedicendas nuptias, aliqua necessitate, aut magna congruentia urgente, Sextum, ob rationalem causam, vel congruentiam a viro prudenti, & probo judicandam, ut habetur *c. consilvisti, de celeb. Missar.* Septimum tandem, si unus Sacerdos præfectus esset duabus Ecclesiis Parochialibus ob ipsarum paupertatem. Sed hic casus præter primum, & ultimum ob multitudinem Sacerdotum abierunt in disuetudinem, ut observat Llamas. *p. 3. meth. c. 5. §. 17. in fine.* Unde si aliquis contingat, Sacerdotes attendant locorum consuetudinem, & querant licentiam ab Episcopo, ut observat Possevinus. *ciz. n. 7. p. 2. tr. 14. ref. 56.* Parochus qui duobus in locis celebrare debet, satisfacit, imo conformis est, si semel tantum celebret, die Veneris sancto, quia non esset jejunus si sumeret calicem, & sine sumptione illius non servaret ritus Missalis. *p. 11. tr. 5. ref. 33.* superveniente viro valde illustri, v. g. prorege, ite Episcopo, Nuntio Apostolico, licet juxta Laym. Azoar, Sa. Garz. & alios Missam ab initio re-

Quorum multi non sunt amplius in usu.

sumere si nondum inceptum sit offeritorium; probabilius tamen id negant Gran. Rodriq. Tamburinus & alii. *ibid. ref. 45.*

6. Si Sacerdos post sumptionem corporis videret se consecrare calicem cum sola aqua docet D. Th. *3. p. q. 83. art. 6. ad 4.* & præcipit in Missali Pius Quintus, ut iterum aliam Hostiam, cum vino consecret, incipiendo ab illis verbis, *Qui pridie, quam pateretur.* Sed probabile est sufficere, quod consecret solum vinum, incipiendo ab illis verbis, *Simili modo:* quia hic modus sufficiens est ad supplendum defectum, & aptior ad vitandum scandalum. Quævis enim Hostia consumpta fuerit, quædiu tamen non confunditur calix, durat eadem actio sacrificandi; & ita non censetur una species confici sine altera. Modus autem D. Thomæ potius esset novus, & integrum sacrificium cum scandalo facere, quam illud imperfectum perficere. Secundam opinionem docuit Scorus *in 2. dist. 8. q. 3.* Et approbat Clemens VIII in Missali. Nota hic cum Navarro, & Sylvio, quod si Sacerdos in tali casu perturbatus finiret Missam, neque Hostiam, neque Calicem consecrans, non peccaret mortaliter. *p. 2. tr. 14. ref. 70.*

Sacerdos, qui post sumptionem corporis adverte se consecrasset solam aquam, postet valiam Hostiam consecrare cum vino.

Vel Calicem vinum.

7. Licitum esse, ait Fagundez *part. 1. libr. 3. cap. 4. numer. 26.* quod Parochus dum renovat Eucharistiam, consumat Hostiam præconsecratam, & quam ipse consecrat, reponat in sacratio: quod maxime procederet, si Sacerdos oblitus esset consecrare Hostiam proponendam orationi quadraginta horarum. Sed præpositus *in 3. p. quasi. 83. artic. 1. dub. 7. numer. 50.* hanc sententiam improbabilem putat: quia de ratione sacrificii est; ut sumatur ea Hostia, quæ ab ipso sacrificante est consecrata. *par. 5. tractat. 16. resol. 96.* Eodem pacto docet Marchantius *resol. Pastor ad Cand. de Sacr. tom. 4. c. 5. §. 3.* non licere, quod Sacerdos ostendat aliam Hostiam populo ab ea, quam consecravit: unde, si quis non habens majorem Hostiam, consecraret particulam; non deberet ostendere populo aliam Hostiam præconsecratam, nisi addita particula consecrata in eadem Missa. *ibid. in fine.*

Et si perturbatus sic finiret Missam, non peccaret mortaliter. Debet autem eandem Hostiam quam consecravit sumere.

8. Quo

Non est mortale, commutare unam Missam in aliam.

Nam Bulla Pii V. illi praeferunt non obligat ad mortale, nisi in rebus gravibus.

Itaque non est mortale dicere extra praeceptum die Missam Assumptionis, Passionis, qua legitur in Dominica Palmatarum.

Aut alicuius Sancti sine Gloria, & Credo. Etiam in festis Apostolorum.

8. Quoad RITUM, Bulla Pii V. praefixa Missali Romano praecipiens Missam juxta ritum, & formam in eo praescriptam legendam esse, secundum Bonac. de Sacram. disp. 4. quae st. ult. punct. 7. §. 3. numer. 3. & alios inducit obligationem sub mortali: quia utitur praepro salute obedientiae. Sed ex Fagundez tract. 1. lib. 3. cap. 21. & seqq. & aliis, non ita. Et ex Filiucio, tom. 1. tr. 5. cap. 5. num. 140. non obligat cum tanto rigore ad observantiam singularum serui, quae in eo praescribuntur, sed pro gravitate earum. Generaliter autem obligat ad observantiam ritum Missalis & non introducendum, alium, quod ut observat Praepositus in 3. part. 9. §. 83. art. 4. dub. 3. n. 186. accideret, si unusquisque pro suo arbitrio Sacrum faceret secundum aliud Missale. In particulari ergo non erit peccatum mortale quavis alioqui illicitum, unam Missam in aliam ejusdem Missalis commutare, & Missam v. g. Assumptionis, Nativitatis, &c. B. V. extra diem talium Festivitatum dicere. Sic Tanner. tom. 4. disp. 5. q. 10. du. 1. num. 6. part. 2. tract. 25. resol. 55. & p. 4. tr. 4. resol. 39. Eodem modo Philosophandum, si quis peteret Missam de Passione, qua legitur in Dominica Palmatarum, vel una ex sequentibus Feriis; non enim deberet recitari, sed deberet dici Missa de Passione votiva, in Missali assignata, non esset tamen peccatum mortale illam dicere. Ita Castaldus in praxi caem. lib. 2. sect. 6. & 4. num. 1. part. 3. cap. 6. resol. 101. Qui id generaliter docet, de quacunque Missa votiva de sancto, aut quacunque Festivitate, de qua juxta Rubricas Missalis per anni circulum celebratur; posse nimirum dici extra illum diem sine Gloria, & Credo, mutato etiam nomine Festivitas in commemoratio, &c. Ibidem resol. 102. Et tandem, sicut Sacerdos in Dominica, aut festo Apostolorum, &c. potest non dicere Missam: ita potest sine mortali dicere aliam Missam a currente; quia praepceptum de Missa currente, secluso scandalo non videtur latum sub mortali. Ita Villalobos, part. 1. tr. 8. diff. 31. num. 5. part. 2. tract. 14. resol. 30. An Mis-

sa defunctorum licite applicetur pro vivis vide infra V. Suffragia.

9. Declaravit Sacra Congregatio peccare mortaliter Regulares, qui loco Episcopi in Canone ponerent nomen sui Generalis. Ait tamen Rodriguez in summ. tom. 4. cap. 51. num. 13. non peccare mortaliter, qui aliquid adderet Canonis, ignarus hujus declarationis, vel ejus authenticae, p. 2. tract. 14. resol. 40. Et Filiucius, tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 155. docet non peccare mortaliter Sacerdotem, omitterem adverteenter in Missa Credo, vel Gloria, (& contra Nugnam, 2. in 3. part. quae st. 83. art. 4. dub. 2. concl. 2. omitterem nomen alicujus Sancti ex his, qui ponuntur in Canone, part. 2. tract. 14. resol. 49. Quod etiam dic de eo, qui adderet aliquam commemorationem submissa voce part. 5. tract. 5. resol. 63. Et hoc ex levitate materiae, part. 2. tract. 14. resol. 59. & omnia simul part. 5. tract. 5. resol. 45. & 63. Ob quam etiam rationem, qui omitteret in verbis Consecrationis particulam enim, & diceret calis pro calix, non peccaret mortaliter. Vide V. Eucharistia num. 12.

10. Rursus non peccat mortaliter Sacerdos, si, dum se sacris vestibus induit, relinquit Orationes solitas. Ita Fagundez tract. 1. lib. 3. cap. 21. numer. 9. contra Sylvium in 3. part. quae st. 83. art. 6. Quia ex supradictis, non omnes regulae Missalis obligant ad mortale, sed illae tantum, quae sacrificii essentiam, vel quasi essentiam continent. Reliquae vero sunt consilia, & instructiones, par. 1. tr. 14. res. 43.

11. Neque peccaret mortaliter, qui in Missa majori non legeret submissa voce Epistolam, & Evangelium a Ministris canendum. Nam id non ponitur in Missali, aut in aliquo Canone tanquam praepceptum. Neque obstat, quod aliqui id faciant: nam multa sunt consuetudines, quae non sunt praepcepta. Ita Vegha in summ. tom. 2. cap. 41. cas. 7. & alii contra Sa V. Missa, numer. 51. part. 2. tract. 14. res. 42. & p. 5. tract. 5. res. 46. & tract. 13. resol. 95.

Regulares peccat mortaliter, ponendo in Canone nomen Generalis loco Episcopi. Non peccat mortaliter, qui Missam modicum adderet, vel ex ea omitteret, ut Gloria, vel Credo, aut nomen alicujus Sancti de Canone.

Aut in consecratione partice. (enim)

Aut in impositione sacrorum vel stium orationes solitas

Vel in Missa solemniter non legeret Epistolam, & Evangelium submissis.

Adit Praepositus ad-
ditum uni
Missali, dum
est in loco
addito al-
teri.
Missali posse
illu conformari.

12. Docet Praepositus in 3. part. quest. 83. artic. 4. sub 5. num. 190. quod Sacerdos utens Missali Romano, si reperitur in loco, ubi Missa celebratur alio ritu, videlicet in aliquo Monasterio DD. Benedicti, Domini, &c. celebrare potest secundum ritum illius loci. Idemque dicendum esse, si non utatur Missali Romano, & in eo loco alium ritum inveni- ret discrepantem a proprio. Ita Propo- situs. Sed aliqui contradicunt. Et nescio an circa id Sacra Congregatio aliquid declaravit. part. 4. tract. 4. resol. 95.

Sacerdos ex-
tendens ma-
nus super
Calicem de-
bet tenere
pollices su-
per manus,
dextrum su-
per sinistru
in modum
Cruci.

13. Quando Sacerdos in Missa dicit: *Hanc igitur oblationem*; & extendit ma- nus super Calicem, tenere debet pollices super manus, dextrum super sinistrum in modum Crucis. Ita tenet, & decisum fuisse testatur in Rota Petrus de Reyna in *ceremon. de la Mesa rozada*, §. 8. n. 4. litt. Q. parte 3. tr. 6. res. 104.

Missae Regu-
laribus con-
cessa, non
possunt ab
aliis dici,
etiam in co-
rum Eccle-
sia.

14. Missae Regularibus concessae non possunt dici ab aliis, etiam in eorum Ec- clesiis. Sic declaravit Sacra Congregatio Cardinalium apud Gavanum, tom. 1. p. 3. tit. 10. num. 16. Qui etiam notat, quod Missa; quae nomine Rosarii circumfer- tur, concessa solum fuit Praedicatoribus, quare alii dicere non possunt: sed in eo festo dicant de S. Maria ad Nives, vel Nativitate, mutato nomine *Navitatis in Festivitate*. Sed ipsi magis placet, quod dicant de S. Maria ad Nives parte 2. tr. 14. resol. 74.

Et Missa de-
recenter
Beatificato
concessa ali-
cui Religio-
ni, non potest
dici ab aliis.

15. Quando conceditur facultas Sacerdotibus certae Religionis, ut Missam celebrent de recente Beatificato, tali facultate frui non possunt alii Sacerdotes. Ita Granada in 2. 2. contr. 1. tract. 7. disput. 4. sect. 2. numer. 2. contra Palaum tract. 4. disp. 1. punct. 7. §. numero 4. Et ita expres- se determinavit Sacra Congregatio Car- dinalium apud Gavanum in *Enchir. E- piscop. v. Missa ritus*, num. 1. Probatum au- tem conclusio primo, quia Alexand. III. in cap. de reliqui. & vener. Sancti. prohibuit aliquem colere publico cultu sine facultate papae: ergo illi soli poterunt, quibus facultas papae conceditur. Secundo, quia sicut in Bullis talis concessio- nis designantur certae personae: ita *Summa Diana*.

etiam designatur certus dies, sed Missa non potest celebrari extra illum diem; ut respondit Sacra Congregat. teste Tur- riano in 2. 2. tom. 1. cap. 13. sub. 8. ergo ne- que ab aliis personis. Tertio, quia privi- legia censentur solum concessa illis per- sonis, quae in iis exprimuntur: quia ad eos solum dirigitur intentio conceden- tis, ut probat Bonacina tract. de leg. disp. 2. quaest. 3. punct. 7. §. 2. num. 1. voluntas enim, in qua vis privilegii fundatur, non operatur, nisi ut significata. Parum ergo juvat raritas rationis ad extendenda pri- vilegia de persona ad personam, ut ait Salas de leg. disp. 14. sect. 9. num. 48. Tan- dem, quia gratia censetur concessa juxta verba supplicationis, ut docet Meno- chius libr. 1. consil. 33. numer. 14. & lib. 2. consil. 180. num. 1. in his autem supplica- tionibus petitur gratia pro certis perso- nis. Et illas Bullae explicitè nominant. Cumque verba sint clara, non est adhi- benda interpretatio, vel extensio, ut ait Salas. Neque dicas, quod privilegia sunt amplianda. Nam hoc verum est, quando recta ratio id suadet, servata proprietate verborum, quod non accidit in casu nostro, part. 2. tractat. 15. resolut. 55. part. 3. in Addit. res. 2. & par. 4. tract. 4. res. 231. §. Notandum.

Sed quid, si in tali diploma te, nomina- tis certis personis, non addatur particu- la taxativa tantum; Granada putat in tali casu posse etiam alios Sacerdotes Mis- sam concessam celebrare, petentibus ta- men illis, quibus facultas celebrandi conceditur: nam tunc isti celebrare cen- setur per illos; quod licere videtur ex 27 regula, de regulis juris in 6. Quemadmo- dum licet Capellano, Missas Capella- niae per alios celebrare, ut cum aliis Doctoribus, & decisione Rotae docet Gonzales super reg. 8. Cancell. glos. 5. à num. 71. Sed aliqui viri docti hanc sen- tentiam Granada non approbant, & af- fignant disparitatem, par. 4. tract. 2. resol. 231. §. Notandum.

16. Insinuavimus supra, non posse ce- lebrari Missam pro hujusmodi recenter canonizatis, praeter diem in diplomate designatum, Et Granada, ubi supra, n. 18. addit,

Sed quid si
in diploma-
te non sit ap-
posita parti-
cula tantum?

Eadem vero
Religio non
potest ultra
diem pra-
scriptum di-
scipulum di-

R

addit,

cere Missam de tali Beato, vel de illo commemorationem facere? Aut in publicis Litaniis invocare.

addit, nec licere præter illum diem commemorationem fieri, (Et Portellius *Aditio. ad dub. Regul. v. Reliquia Sanctorum numer. 11.* Nec invocari posse in publicis Litaniis. Adde & tu ex Turriano in 2. 2. tomo 1. disput. 17. dub. 18. nec fieri posse Octavam &c. part. 3. tr. 5. resolutione 9.) & facientes, seclusa ignorantia, & bona fide, peccare mortaliter. Licere tamen, ait, cum primum facultas conceditur, Missam celebrare in honorem beatificati, etiam ante diem præfixum, pro initio, & inchoatione Festivitatibus, si dies præfixa multum distet. Sed hoc secundum nec videtur admittendum. Et præaxis, quam ipse ait sic interpretatam esse voluntatem Pontificis, non adest in hoc Regno Sicilia: ubi, cum primum Pontificium diploma innotescit, pullantur in aliquo die sampansæ &c. cum præsentia Episcopi canitur *Te Deum laudamus*, ante Imaginem Glorificati, cujus Oratio in fine dicitur *Ibidem §. sed quaritur.*

Aut Missam celebrari in alia Ecclesia, præter designatam.

17. Et tandem: ait Granado, *ibidem n. 17.* de personis, quibus concessum est, ut in Ecclesiis suorum Ordinum per totum Orbem Missam noviter Beatificati celebrent, non licet in aliena, sive sæcularium, sive Regularium celebrare. Et quamvis non sit culpa mortalis id facere semel, aut bis, quia sola mutatio loci semel aut bis, videtur levis; fore tamen mortalem, si id fieret toties, ut prudenter judicari possit valde contrarium Decreto Summi Pontificis. Ita ille. Sed in his materiis cautè procedendum puto. *Ibidem §. Et tandem.*

Sacerdos probata memoria an possit in aliquo casu celebrare sine Missali?

18. Sacerdos bene instructus, & de sua memoria confidens, in casu necessitatis celebrare potest sine Missali. Ita Ledesma in *summ. tomo 1. de Eucharist. cap. 20. post. 8. conclus.* & alii contra Fagundes *tom. 1. lib. 2. cap. 2. num. 23.* Deberet tamen adhibere similem librum, ne aliquam notam incurreret apud alios. Idem putavit Vasquez in 3. part. tom. 4. disputat. 233. cap. 3. numer. 26. de Sacerdote, qui parum videt, & Missam memoriter tenet, *part. 2. tractat. 14. resol. 48.*

19. Sacerdos celebrans in Altari sine imagine Crucis non peccat mortaliter, secundum Homobonum de *Exam. Eccl. part. 1. tractat. 4. cap. 15. question. 143.* Neque peccat mortaliter secundum Nugnum in 3. part. question. 83. art. 3. dub. 5. celebrans cum una candela cerea extra casum necessitatis. Celebrare verò cum lumine olei, vel adipis in casu necessitatis illicitum esse, ait Henriquez *libro 9. de Missa cap. 26. numero 4.* quia usus celebrandi cum cereo accenso introductus est à tempore Apostolorum. Et Riceius, *part. 3. decis. 213. num. 1.* ait, hoc esse peccatum mortale. Sed contrarium dicendum est cum Suarez in 3. part. *tomo 3. disput. 81. sect. 6.* secluso contemptu, & scandalo. Quia ex D. Thoma. 1. 2. question. 101. articulo 1. ad 2. olim in sanctuarii lampades in Dei cultum ardebant. Et quamvis hi auctores dicant, hoc ante factum non esse consulendum, ago cum Laymann *lib. 5. tr. 5. c. 6. n. 17.* & aliis in necessitate consulere, *part. 2. tr. 14. ref. 45. & 67. n.*

20. Non potest Sacerdos ex causa quantumvis justa celebrare Missam, operto capite sine licentia Episcopi, aut (si est Regularis) sui Prælati. Ita Homobonus de *Exam. Eccl. part. 2. tractat. 4. cap. 15. qu. 145.* Imò Gavantus *comm. ad Rubr. Missal tom. 1. part. 2. tit. 2. littera F.* docet hanc facultatem pertinere ad Summum Pontificem. Et ita declarasse Sacram Congregationem Episcoporum negotiis præpositam anno 1590. & Sacram Congregationem Rituum anno 1626. Et Scotia de *Sacram. Missa lib. 1. cap. 4. numero 2.* notat, Gregorium XIII. vix dispensasse cum Episcopo Nicææ pro infirmitate, ut (Canone excepto) operto capite celebraret. Quod si gravis infirmitas id exigeret, & licentia facile postulari non posset, putat Suarez in 3. part. *tom. 3. disput. 83. sect. 3.* posse id fieri sine gravi culpa. Et Ledesma in *summ. 1. 1. de Sacram. Eucharist. cap. 21. concl. 7.* id absolute probabiliter docet secluso scandalo, & contemptu: quia secluso Canone, non videtur materia peccati mortalis. *p. 2. tr. 14. ref. 58.*

Et capite cooperto.

Sacerdos in
necessitate
potest cele-
brare sine
ministro.

21. Quoad MINISTRUM, Villalobos in summ. part. 1. tract. 5. diff. 34. numer. 2. putat, in casu necessitatis omitti posse, ut si in die festo, aut cum consecrandum esset viaticum pro moribendo, haberi non posset. Et ita ego teneo contra Bonacinam de Sacrament. disput. 4. quast. ultim. punct. 9. numer. 33. part. 2. tr. 14. resol. 43. An verò in tali casu admitti possit fœmina? Negat Suarez in 3. part. tom. 3. disput. 88. sect. 1. & alii ex cap. 1. de cohabit. cleric. & mul. ubi dicitur, ut nulla fœmina ad Altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare. Et ita etiam ipse teneo. Sed Nungus in 3. par. tom. 1. quast. 83. art. 6. dub. 1. Affirmat. Quia ex hoc nullum sequitur inconveniens, & ex alia parte sacrificium fit debito modo, & cum debitis responsionibus, absque confusione. Textum autem prædictum loqui extra calum necessitatis; ut patet ex verbo, præsumat. part. 2. tract. 14. resol. 44.

Sed an cum
fœmina.

Missæ cele-
brari potest
ab aurora, &
aliquanto
ante.

22. Quoad TEMPUS celebrationis Doctores communiter docent, incipere ab initio Auroræ. Quod tamen non debet intelligi indivisibiliter; Nam Reginaldus tom. 1. libro 29. cap. 9. numer. 173. concedit quadrantem ante auroram. Homobonus in exam. part. 1. tractat. 4. caput. 24. quast. 136. semihoram ante solis ortum, Azorius, part. 1. libr. 10. cap. 25. quast. 5. horam, & quadrantem ante solares radios manifestos. Sed probabilius Joannes de la Cruz in direct. part. 2. de Sacram. Missæ, quast. 2. dub. 1. conclus. 3. in fine, horam cum dimidia ante solis ortum. Imò Fernandez in exam. part. 3. cap. 5. §. 14. numero 3. addit aliam semihoram. Ex quibus infert Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 80. sect. 4. Religiosos, qui habent privilegium celebrandi una hora ante diem, posse celebrare tribus horis ante diem. Et ipse addo cum dicto de la Cruz, ubi supra, posse celebrare statim post Matutinum, vel duas horas ultra mediam noctem, par. 2. tr. 14. resol. 33.

Et à Reli-
gioso statim
post Matu-
tinum.

Pro commu-
nicando autē
infirmo etiā
media nocte.

23. Verum pro infirmo communicando licet celebrare, etiam media nocte. Ita Victoria de Eucharist. numero 95.

contra Henriquez, libr. 5. cap. 24. num. 5. Qui putat, licere ob itinerandum, vel aliam honestam causam, celebrare ante auroram. Sed hoc Layman lib. 4. tr. 5. c. 4. n. 3. non admittit quia est contra Canonem, & universalis Ecclesiæ consuetudinem. Ibidem §. Non reciteam.

24. Sacerdos celebrans antequam recitet Matutinum, secundum Cenedum in 99. can. quast. 3. numer. 7. & triginta Doctores apud ipsum peccat mortaliter, quia violat Rubricam Missalis præcipientem, & consuetudinem observantem, ut Missa post recitatum Matutinum celebraretur. Sed contraria sententia Barbosa de potestate Episcopi, part. 1. alleg. 24. numero 15. & aliorum triginta est probabilior. Quia, ut ait Sylvius, Matutinum, & Missa non habent inter se connexionem, & ordinem. Nam illud inventum est ad exhibendum Deo cultum pro populo: hæc vero ad instaurandam memoriam passionis. Cur ergo unum debet alteri præcedere? Ad argumentum de Rubrica respondetur, illam non esse præceptivam, neque jus novum statuere, sed declarare modum, quo solet, & expedit fieri. Unde & admonet Sacerdos, ut prius aliquantulum orent. Ad illud de consuetudine, respondetur, non obligare sub mortali, p. 2. tr. 14. res. 36.

Non est
mortaliter ce-
lebrare ante
recitatum
Matutinum

25. Terminus verò, ad quem usque Missa celebrari potest, est meridiem inclusive, qui nec mathematicè accipiendus est: Nam Præpositus in 3. part. quastion. 83. artic. 2. dub. 4. numero 143. concedit parum ultra; quia parum pro nihilo reputatur. part. 2. tract. 14. resol. 34. part. 3. tr. 4. resol. 105. & part. 5. tr. 5. res. 58. Et Azorius part. 1. libr. 10. c. 25. quastion. 6. ait Sacerdotem peccare mortaliter, si differat Missam ad tertiam partem horæ post meridiem, Layman lib. 4. tr. 5. c. 4. n. 4. si ad mediam horam; Bonacina de Sacram. disput. 4. quast. ultima, par. 9. num. 6. si ad tres quadrantes. Tandem Sylvius in 3. part. quastion. 83. artic. 2. si ad horam par. 2. tract. 14. resol. 34. §. Verum, & p. 5. tr. 5. resol. 105. Et Philippus de la Cruz tr. 10. §. 3. coroll. 2. docet non esse

Missæ cele-
brari potest
usque ad
meridiem,
& paulo
ultra.

Et à Reli-
giosis tribus
horis post
meridiem

Peccatum mortale, nisi Missa differatur Per horam integram à meridie. Sed communis opinio est in contrarium p. 5. tract. 13. resol. 7. Religiosi verd ex privilegio celebrare possunt usque ad Nonam inclusivè, idest tribus horis post meridiem Ita de la Cruz in direct. part. 2. de Sacrament. Miss. quest. 2. dub. 1. conclus. 4. Et Sacerdos in die festo ratione itineris impeditus, ex Layman ubi supra potest Missam incipere una hora post meridiem. part. 2. tract. 54. resol. 34. in fine.

An in Sabbatho Sancto liceat celebrare privatim?

26. Omnes Sacerdotes in Sabbatho Sancto celebrare possunt privatim. Ita Hurtado de Sacrament. disputat. 4. de sacrificat. Missa. quest. 3. Qui advertit, quòd, si quis celebrare velit ante solemnem, poterit dicere Missam de Sancto in ea die contingente, vel votivam ad libitum part. 4. tractat. 4. resol. 237. in fine. Quod etiam docet Ledesma in summ. part. 1. tractat. 8. dub. 20. numer. 4. † & à fortiori procedit † si in eo die Festum Annunciationis occurrat. part. 2. tractat. 14. resol. 21. In Cœna domini non est quidem obligatio abstinendi à celebrando; probabilius tamen est, quod eo die non liceat celebrare post missam summam, quia tum statim incipiunt vespere paratæ ves. Vasq. Garz. Caspen. p. 11. tr. 5. res. 32.

Et quid, si ea die contingat Festum Annunciationis?

An liceat celebrare extra Ecclesiam?

27. Quoad locum, Sotus in 4. distinct. 13. quest. 2. artic. 3. & Sà. v. Missa, numer. 29. docent, secluso contemptu, & scandalo, licere sine justa causa celebrare extra Ecclesiam. Sed DD. communiter cum Villalobos in summ. part. 2. tractat. 15. difficult. 23. numer. 1. Sacerdotem, id sine justa causa facientem, dicunt peccare mortaliter. Quod colligitur ex C. sicut, C. Sic ergo, C. nullus, de consecrat. distinct. 1. ubi id expressè prohibetur: nam cum materia sit gravis, sine dubio obligat sub mortali, part. 2. tract. 24. res. 38. p. 11. tr. 4. res. 2.

Et in mari?

28. Sed an liceat pro communicando infirmo, vel audiendo Sacro in diebus festivis celebrare in mari? Negant DD. communiter cum Navarro, cap. 25. num. 81. tum ob consuetudinem, tum etiam

ob indecentiam. Sed Granado in 3. part. controv. 6. tractat. 14. disputat. 13. numer. 2. & alii tenent, non fore illicitum, si mare sit tranquillum, & sit alius Sacerdos, qui Calicem post Consecrationem firmiter teneat: nam quandoque in tremi potest decentius Altare erigi, & ornati, quam in littore, & sætor picis absigi potest fumis odoriferis. Hoc autem ait Coninch de Sacrament. quest. 83. artic. 3. duc. 1. num. 226. in nullo casu fieri posse sine licentia Papæ. Sed Granado ubi supra, num. 6. putat, in necessitate sufficere licentiam Episcopi, part. 5. tract. 2. resol. 0.

29. Episcopus secundum Bejam. part. 4. cas. 33. non potest extra diœcesim Altare erigere, & celebrare, aut in sua præsentia celebrari facere. Maximè si sit prohibitum universaliter ab Episcopo illius Diœcesis. Sed Portellius in resp. reg. part. 5. cas. 20. numer. 7. docet absolutè sententiam affirmativam ex cap. final. de privileg. in sexto. Et præterea: quia celebrare Missam hujusmodi non est exercere jurisdictionem contentiosam, sed voluntariam. Possè etiam erigere Oratorium in suis Palatiis, & in Villarurensi, & ibi celebrare, vel audire Missam. Et portare posse Altare viaticum, & in itinere ubicumque extra Romam celebrare, aut celebrari facere, docet Gavantus in Enchirid. Episc. V. Episcopus, numer. 8. part. 4. tractat. 4. resol. 15. & part. 5. tractat. 2. resol. 77. Et hanc facultatem ubique in Altari portatili celebrandi habent ex Portellio V. Altare, num. 1. contra Mirandam. tractat. 1. quest. 40. artic. 9. Religiosi non contradicente Episcopo part. 3. tractat. 2. resol. 80. Adverte autem, quod in Oratorio Episcopi non potest quis celebrare absente Episcopo: quia illud privilegium non est reale, aut locale, sed personale part. 4. tract. 4. resol. 15. 6. Notandum.

30. Prohibitus celebrare in loco delicti (quod solet contingere, quando Papa dispensat cū aliquo in irregularitate ex homicidio, excipiens pro celebratione locum delicti) videtur quòd celebrare

An Episcopus celebrare possit in altari à se erecto extra diœcesim?

Et erigere Oratorium in suo palatio?

Et celebrare in itinere cū altari portatili?

In Oratorio Episcopi non potest celebrare alius absente Episcopo.

Prohibitus vero celebrare in loco delicti, celebrare potest in Ecclesiis

NON

propè muros Civitatis, in qua delinquit.

non possit propè locum delicti, ut in aliquo Monasterio, quod sit extra muros. Nam in leg. qui in continentibus. ff. de verbor. significat. natus in suburbis dicitur natus in civitate, & ex l. cui que Roma, ff. de legat. 3. legans bona, quæ habet Romæ, censetur legare, quæ habet in suburbis. Et tandem summi Pontifices Basilicas Sanctorum Petri, & Pauli, quæ sunt in suburbis appellant de Urbe. Sed existimo, talem in iis Ecclesiis celebrare posse; Nam Pontifex in cap. Si civitas, de sentent. excommunicat. in 6. ait civitates murorum ambitu terminari, præter casum interdicti, in quo iustis de causis interpretatio fieri debet largior. Et nomine Civitatis propriè venire solum, quod muris clauditur, docet Barbosa in collect. tom. 4. lib. 15. cap. 16. numer. 4. Præterea Menochius de arbit. lib. 2. cent. 2. cas. 155. num. 10. & alii probant, in materiis odiosis nomine Urbis non venire suburbia. Et certè in pœnis benignior interpretatio est adhibenda. Tertius verd in contrarium adducti omnes loquuntur in favorabilibus. part. 4. tract. 4. resolut. 23.

In celebrando requiritur intentio.

31. † Circa DISPOSITIONEM vide multa V. Communionis dispositio. Hic solum libandum aliquid de intentione, & statu celebrantis. Pro conficiendo igitur Sacramento requiritur intentio formalis, aut virtualis, quia voluntas debet esse operativa. Vide V. Eucharistia à num. 6. Sed pro applicanda Missa, non ita. Vide V. Missam, num. 5.

Et celebrare in mortali est sacrilegium, sed non tripliciter.

32. Celebrare Missam in peccato mortali, est sacrilegium. † Non tamen triplex, unum indignæ oblationis, alterum indignæ consecrationis, & tertium indignæ communionis. Quia oblatio, & consecratio sunt propter communionem; & ubi nullum est propter aliud, ibi est tantum unum. Ita Azor. part. 1. lib. 10. cap. 31. quæst. 11. part. 1. tractat. 4. resolutio 24.

Sacerdos confessus Missam incipit, si recordatur alicuius mortalis ob-

33. † Qui ergo conscius sibi est peccati mortalis, confiteatur, & se probeat per pœnitentiam, ut admonet Tridentinum, sess. 11. cap. 7. & postea celebret. † Quod si, postquam confessus est, &

Missam incipit, recordatur alicujus peccati mortalis obliti, sequi potest Missam: nec enim tenetur conteri, vel alteri: nam contritio solum requiritur ad remissionem culpæ, illa verd culpa jam remissa fuit indirectè per pœnitentiam virtualem. Neque est aliquod præceptum de elicienda contritione, vel attritione extra Sacramentum: nam non est divinum; quia in lege nova non est aliquod præceptum merè positivum; nisi circa susceptionem Sacramentorum: nec naturale, nam de jure naturæ solum tenemur pœnitere formaliter, ut reconciliemus nos Deo: hic autem supponitur reconciliatus; denique nec Ecclesiasticum, quia Ecclesia non potest præcipere actus internos, qualis est contritio, & attritio. Neque dicas, quod talis teneretur confiteri, si posset: ergo dum non potest, teneatur ad contritionem. Nam in Paschate omnes fideles tenentur confiteri, & tamen qui non habet copiam Confessarii, ex Filiuccio tom. 1. tractat. 6. cap. 2. numer. 209. & aliis communiter, non tenetur conteri. part. 2. tractat. 14. resolut. 48. & part. 5. tractat. 4. resolut. 5. Tenetur tamen is confiteri, si inter concionem, vel cationem potest. Ita Sylvester V. Eucharist. quæst. 7. & alii. Et universaliter probabilius est sententia Coninch. de Sacrament. quæst. 30. artic. 4. dub. 1. contra Henriquez lib. 8. cap. 46. quod, si commodè, & sine scandalo potest, teneatur ante consecrationem quædocumque confiteri, part. 3. tractat. 4. resolut. 44. 18. & resolut. 77. Unde reprobanda est opinio Coracio in 3. part. tom. 2. tractat. 4. disp. unica, dub. 3. num. 3. qui (vir alioqui doctissimus) probabile putavit, oblitum in Confessione alicujus mortalis, posse sic celebrare, absque eo, quod confiteatur, donec in Paschate urgeat positivum præceptum Confessionis. Quæ opinio deleta fuit in Inquisitione Hispanica per particulare decretum, part. 5. tractat. 14. resolut. 5. in fine. An teneatur confiteri quamprimum post sacrificium, dicemus infra numer. 42.

istis, non tenentur conteri.

Sed si potest absque scandalo, tenetur confiteri.

Si autem Missam incipit sine Confessione existimans non habere mortale, & postea recordatur habere, tenetur conteri.

Sed quid si ad contritionem excitari non potest?

Potest verò Sacerdos celebrare cum sola contritione, ad satisfaciendum præcepto in die festo, si alio modo non potest.

34. Si verò Sacerdos bona fide Missam inciperet nulla præmissa Confessione, quia scilicet existimaret se non habere peccatum mortale, & postea in Altari recordaretur se illud habere, teneretur elicere actum contritionis, & postea Missam profequi. Sed quid, si ad contritionem excitari non posset? Casus est metaphysicus; nam, cum Deus semper paratus sit auxilium præbere in quacumque angustia potest conteri. Sic Ochagavia de Sacrament. tract. 2. de Eucharist. effect. quest. 8. num. 4. P. C. sito tamen quod non posset, saltem sine magna difficultate. Vasquez in 3. part. tom. 3. disputat. 207. cap. 1. & Hurtado de Sacrament. disputat. 8. de Euchar. diffc. 1. tenent, non peccatum mortale, si cum hujusmodi conscientia peccati mortalis Sacramentum recipiat: quia præceptum dignè communicandi non videtur ita strictè obligare, ut cogat in eo casu ad dimittendum sacrificium inchoatum cum populi scandalo & sui honoris dedecore. Quod intelligunt, si non adisset solus minister, quem facile posset in alium hunc mittere, & mentem interim ad contritionem componere. Idemque docent de laico, qui jamiam recepturus Eucharistiam de manu sacerdotis, nec aliqua occasione divertere potens, recordatur peccati mortalis, & conteri non potest. Quæ sententia est probabilis. part. 4. tractat. 4. resol. 98. part. 5. tractat. 13. resol. 74. Non desinam.

35. Potest verò Sacerdos in peccato mortali existens, sine prævia Confessione cum sola contritione celebrare; primo, ad satisfaciendum præcepto in die festo, si nimirum, dum iter facit, non habet copiam Confessarii, nec Missam audire potest. Ita Vega in summ. tom. 2. cap. 41. cas. 4. contra Suarez in 3. part. tom. 3. disputat. 67. sect. 4. Non tamen tenetur id facere: quia sequi potest contrariam sententiam. Neque dicas, quòd præceptum de confitendo ante Communionem sit divinum, & præceptum de audiendo Sacro in die festo, Ecclesiasticum, ac proinde hoc debere illi cedere.

Nam in aliquibus casibus, quando concurrunt duo jura imparia, licet Sacerdoti ob probabiles rationes sequi quam maluerit. Inter quos casus unus est præsens, quia Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. & DD. dicunt, id licitum esse, si urgeat necessitas, & copia Confessarii desit. Adde quòd probabile est juxta Concilium, præceptum de confitendo ante Communionem esse juris humani, part. 2. tract. 14. resol. 63.

36. Secundo, potest sine Confessione celebrare, ut ipse, vel alii impleant præceptum Paschale Communionis. Quia hoc præceptum non est pure Ecclesiasticum, sed divinum, determinatum tamen ab Ecclesia quoad tempus. Ita Lugo de Eucharist. disputat. 14. sect. 5. numer. 1. contra Suarez in 3. part. quest. 80. artic. 4. dub. 2. Aliter tamen dicendum est de Communione debita ex voto, aut etiam ex alio præcepto, part. 5. tractat. 13. resol. 63. licet in part. 4. tractat. 4. resol. 96. judicium suum ferre noluerit.

37. Tertio potest sine Confessione, & cum contritione celebrare Sacerdos, etiam non Parochus, & in die festo, ut alii Missam audiant, si non adsit Confessarius, nec alius Sacerdos ad celebrandum. Nam in hoc casu urget necessitas proximi, quæ reputari debet, ut propria. Respondet Suarez tom. 3. in 3. part. disputat. 67. sect. quarta, quòd illi non peccabunt non audiendo sacrum, si ipse non celebret: Sed contra est: Nam (in casu, quo non esset viaticum dandum moribundo, posset Sacerdos celebrare absque Confessione. Ita Lugo part. 5. tract. 3. resol. 36. S. Notandum est.) Et tamen non peccaret moribundus decedens sine viatico, Sacerdote non celebrante, & Sacramento deficiente. Est ergo nostra opinio satis probabilis; licet contraria sit etiam probabilis. part. 2. tract. 4. resol. 14.

38. Quarto probabile est: quòd Sacerdos in casu necessitatis possit sine prævia Confessione celebrare, si habeat peccata reservata, & solum adsit Sacerdos inferior

Ad implendum ipse vel alii præceptum Communionis in Paschate.

Ut alij in die festo Missam audiant

Et in casu necessitatis si habeat reservata, & solum adsit inferior

Confessarius inferior.

inferior carens auctoritate in reservata. Etiam, si ultra reservata haberet quoque non reservata. Quia tunc iudicare posset, non adesse copiam Confessarii dum non adest à quo integrè absolvi possit. Adde, quòd eadem peccata bis confiteri, grave onus videtur. Ita Sancius in *Select. disp. 32. numer. 10. Præpositus in 3. part. quæstion. 80. artic. 5. dub. 3. num. 17.* & alii. Imò Hurtadus de *pœnitent. disputat. 14. diff. 14.* sic fieri debere, existimat. Aliqui docent, quòd si una eum reservatis haberet etiam non reservata, teneretur omnia confiteri cum illo Sacerdote, ut ab omnibus saltem indirectè absolvatur. Ita Suarez ubi *supra*. Et Coninch de *Sacrament. quæst. 80. art. 4. dub. 2. num. 21.* id faciendum putat, etiam si talis præter reservata haberet solum venialia. *part. 2. tract. 4. resol. 65. part. 4. tract. 4. resol. 96. & part. 5. tract. 13. resol. 9. & 10.*

Sed quid si una cum reservata habeat non reservata.

Aliquis dicunt, debere omnia illi Confessario confiteri.

Alii vero, debere omnia reservate Confessionem, & celebrare vel communicare cum sola contritione.

Et utrum que est probabile, sicut veniam Confessionem dimidiam confitendo non reservata tantum.

39. At potestne Sacerdos celebraturus ad vitandum scandalum, vel aliquem communicaturum absente superiore, confiteri cum Sacerdote inferiori peccata non reservata, & reservata relinquere, & sic Confessionem dimidiare? Negat Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst. 1. punct. 1.* quia Confessio debet esse integra quantum potest, ut omnia peccata directè, vel indirectè absolvantur. Contra verò Hurtadus ubi *supra*, tenet, ut supra diximus, in tali casu Sacerdotem vel alium communicaturum omittere debere Confessionem, & se gerere, ac si non haberet copiam Confessarii, quia Sacerdos simplex non potest ullo pacto absolvere reservata extra mortis articulum, ut ait Tridentin. *sess. 14. cap. 7.* & alii Sacerdos non approbatus, auditis venialibus, & mortalibus posset absolutionem impendere: quia nimirum habet potestatem in venialia. Sed nihilominus probabilis est supradicta opinio Valentia, quòd pœnitens in tali casu teneatur reservata, & non reservata confiteri cum Sacerdote inferiori. Sicut etiam posse celebrare contritum sine Confessione. Et probabilis præterea est opinio Mendozæ in *2. 2. disputat. 84. sect. 7. §.*

182. quòd possit Confessionem dimidiare, & reservata relinquere; quia ad absolutionem indirectam non est necesse, quòd peccata exprimentur, ut patet in peccatis obliis. Neque verò Confessio debet esse integra quoad ea, quæ excedunt Confessarii potestatem.

Idque procedit etiam in excommunicatione, etiam contracta propter hæresim, si urgeat præceptum Paschatis, vel faciendum sit Sacrum ratione scandalii, & adit Inquisitor, vel Episcopus, &c. Vel enim talis tenetur Confessionem dimidiare, cum Confessario inferiori, & hæresim subtrahere, sicque ab illa indirectè absolvi, vel etiam hæresim exprimere. Ipsi tamen imponendum est onus comparendi ante aliam Confessionem, & si pertinax sit in comparando, neganda est absolutio. Si autem onus acceptet & postea non compareret ex culpa sua, iterum peccabit, & urgente novo præcepto, aut necessitate communicandi, major cautio est exigenda. Si autem hic posset sine gravi nota vitare communionem, aut Sacrum, id teneretur præstare. Ita Mendoza *ibidem numer. 185.* Dices: nemo absolvi potest à peccatis, nisi prius absolvatur ab excommunicatione. Respondet, regulariter loquendo, verum illis; quia excommunicatio facit, ne quis licitè Sacramenta suscipiat. In casu tamen necessitatis, posse, quia ex una parte lex Ecclesiastica non obligat cum tanto dispendio, & ex alia, excommunicatione ligatus validè Sacramenta reciperet. Ita Villalobos *tom. 1. tractat. 9. diff. 40. num. 7.* contra Valquez in *3. part. tom. 4. tract. de excomm. dub. 4. num. 8.* Qui assert casum, in quo excommunicatus sine peccato Eucharistiam sumeret: si nimirum Confessarius oblitus absolvere excommunicationem absolvisset peccata. *part. 3. tract. 4. resol. 104. & tract. 5. resol. 68. & part. 5. tract. 13. resol. 10.*

40. Petes primò: Seclusa necessitate, potestne Sacerdos, vel alius non habens copiam superioris, confiteri cum inferiore, exprimendo reservata, vel subtrahendo, ob id solum, ne multum

Etiam si talis sit ligatus excommunicatione, reservata peccata hæresis, &c.

Nam absolutio à peccatis in excommunicatione non cadit in validam sed illicitam quando non urget necessitas.

Et quidem necessitas in supradictis casibus est etiam longa mora, quantum

requiritur
in adeundo
superiorem.

tum differat Confessionem, vel Communionem? Respondeo cum Suarez tom. 4. disp. 73. sect. 2. num. 7. & Granado in 3. part. controu. 7. tract. 9. disput. 3. num. 22. posse. Longa enim mora in Confessione est gravissimum damnum: nam penitens privatur gratia Sacramentali remissionis peccatorum, & auxiliis gratiae vitandi peccata de cetero, & praesertim gratia Eucharistiae, quae est maxima. Tum praeterea, quia diu versari in peccato mortali est maximum damnum, contritio autem est multum difficilis. Sed an id possit, si superior habens facultatem in reservata adiri potest in crastinum? Videtur Mendoza in 2. 2. disp. 84. sect. 7 §. 190. posse, nec debere hominem noctu ad somnum accedere in peccato mortali, sine Confessione; quia est periculum quo ex illo somno, ut multoties contingit, rapiatur ad inferos. Sed nihil minus noluisset id decernere. Ipse vero existimo, non posse: nam periculum moriendi non solum est in spacio unius noctis, sed etiam unius horae, & momenti; unde quis posset confiteri cum primo Confessario, qui occurrit, & nunquam quaerere superiorem, quod est absurdum, part. 5. tractat. 13. resolutio 8.

Sed an dimittatur
possit
Confessio longa,
si urgeat
tempus communicandi?

41. Perpetuum iterum: An possit Confessio dimidiari, si statim celebrandum, vel communicandum sit propter scandalum, & Confessio esset multum longa, & finire non possit? Respondeo, Vide infra Verbo Confessionis, num. 48.

Sacerdos qui in necessitate sine Confessione celebravit ex defectu Confessarii, tenetur confiteri quam primum.

42. Porro Sacerdos, qui in casu necessitatis carens Confessario sine Confessione celebravit, tenetur confiteri quam primum. Quia, ut docet Suarez tom. 3. quae. 66. sect. 7. & alii communiter, ita praecipit Tridentinum sess. 13. cap. septimo. Quamvis non desint, qui dicant, Concilium id non praecipere, sed consuere, inter quos est Villalobos in summi. par. 1. tract. 7. dub. 37. num. 7. Sed posito, quod Concilium id praecipiat, habet multa dubia. Primum est, quomodo intelligi debeat illud, quam primum? Sancius in Selectis disput. 32. num. 14. & alii explicant, statim finita Missa. Ego olim

exponebam intra triduum; quia quod intra triduum fit, dicitur statim fieri, l. fin. Cod. de iudic. ibi, illicd autem, id est intra triduum. Sed Fagundez tract. 3. l. 3. cap. 8. n. 9. & alii explicant, cum primum celebraverit. Et quamvis dici possit, quod Sacerdos id facere teneretur secluso praeccepto Concilii, unde Concilium nihil novi praeciperet. Et quod alioqui posset Sacerdos confiteri post sex menses, si per sex menses non celebraret, quod est absurdum; nihilominus talis opinio est probabilis saltem per locum extrinsecum, part. 2. tractat. 14. resol. 60. Sed ex rationibus a priori non placet. part. 5. tractat. 13. resolutio. 64 §. Non desinam. in fine.

Id est (ait Fagundez) cum primum celebraverit.

Sed non placet.

43. Secundum est, an hoc praecceptum obliget in casu, quo Sacerdos bona fide Missam incipiens, postea recordatus peccati mortalis, non constituitur, ne notam infamiae contrahat, habens nihilominus copiam Confessarii? Et respondendum negativè cum Sayro de Sacrament. lib. 2. cap. 7. artic. 2. contra Reginaldum tract. 1. lib. 29. cap. 7. numer. 110. quia Concilium exprimit casum, in quo quis celebraret sine Confessione ob carentiam Confessarii par. 2. tr. 14. res. 61.

Porro hoc praecceptum non ligat Sacerdotem, qui bona fide Missam incipiens recordatur peccati mortali.

44. Tertium est, si Sacerdos Confessionem omitteret ex malitia? Quartum, si in ipso sacrificio ante Communionem peccaret mortaliter? Et ad utrumque Sylvius in 3. part. quae. 80. artic. 4. dub. 2. Responderi obligare. Sed Nugnus in 3. part. tract. 1. quae. 88. artic. 4. difficult. 4. probabilius docet, non obligare. Ibidem. in fine.

Nec si Confessionem omittat ex malitia

Vel in ipsa Missa peccet mortaliter.

45. Quintum dubium est, si Sacerdos ante celebrationem Confessus, aliquod peccatum omisisset ex oblivione? Ad quod Praepositus in 3. part. quae. 80. artic. 5. dub. n. 2. 1. respondet, in tali casu debere confiteri quam primum. Quia, inquit, hoc peccatum per se loquendo, debebat ante Communionem subjici clavibus & dici potest, quod conscius illius celebraverit sine illius Confessione part. 4. tr. 4. resolut. 97. Idem docet Lugo de Sacrament. disput. 14. sect. 7. num. 152. in casu, quo Sacerdos habens reservata defici-

Sed quid si Confessus fuit, sed alii cuius mortali oblitus est.

Et certum alii casibus.

deficiente superiore, & urgente necessitate Confessus esset inferiori non reservata, & celebrasset. Vel antea quidem Confessus, & absolutus, recordatus postea mortalis obliiti, nec valens illud cōfiteri, sine nova Confessione celebrasset, *part. 5. tractat. 13. resolutio. 64.*

Certum est autem, præceptum non comprehendere laicos.

46. Sextum dubium est, an hoc præceptum extendatur ad laicos. Et respondetur negativè cum Sylvio *in 3. part. qu. 80. art. 2. dub. 2.* & alii communiter contra Navarrum *apud ipsum ibid.* Quando enim laicus aliquod peccatum in Confessione omittit, quod ex justa causa explicare non potest, satis est, quod idud postea confiteatur urgente Confessionis præcepto, *part. 2. tract. 14. resolut. 50. & part. 5. tract. 14. resolut. 54.*

Aut Sacerdotes communicantes mortales laicos.

47. Septimum denique An extendatur ad Sacerdotes more laicorum communicantes. Et respondendum negativè cum Villalobos *in sum. part. 1. tract. 3. dub. 31. num. 8.* quia tunc non se habent ut Sacerdotes. Secus si Sacerdos communicaret in semi sacrificio Pasceves. Vel assumeretur ad complendum sacrificium ab alio inchoatum. *part. 1. tract. 14. resolut. 60. in fine.*

C E N S U R A.

Censura quid?

1. Censura est pœna Ecclesiastica, his, vel illis Ecclesiæ bonis hominem privans. Tres sunt ejus species Excommunicatio, Suspendio, & Interdictum. Irregularitas non est censura *ex cap. q̄arenti de verb. signific. Ita Faber de Sacram. ordin. dist. 25. quest. 1. disputat. 3 num. 35. & alii.* Sed Corneio *in 3. part. tractat. 5. disput. 1. dub. 2. diff. 2.* & alii probabiliter etiam docent, irregularitatem provenientem ex mero delicto, & quæ est pura pœna peccati, esse censuram; quam opinionem ait Ciux *part. 2. tractat. ... de irregul. dub. 15. concl. 2.* esse communem inter Thomistas. Probatur autem; quia in multis Bullis, postquam concessa est facultas absolventi ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, subjungitur, *Et ab omnibus censuris, & pœnis Ecclesiasticis;* quibus verbis non potest aliud significari, *Summa Diana.*

Et qua illius species?

Irregularitas non est censura.

Sed oppositum est probabile de irregularitate ex delicto.

quàm hujusmodi irregularitas; nam tres censuræ communes jam præmissæ sunt. Vide Bullam Pii V. ann. 1561. Igitur secundum hanc opinionem potest Confessarius virtute Cruciatæ ab his irregularitatibus absolvere, *part. 1. tract. 11. resolut. 27. & part. 4. tr. 2. resolut. 81.*

2. † Omnis verò censura aut est à jure, aut ab homine. A jure dicitur, quando fertur à iudice habente potestatem condendi legem, ea intentione, ut condatur generale statutum, obligans sub censura. Ab homine verò, cum fertur intentione non condendi legem perpetuam, sed statutum temporale, & transitorium obligans sub censura. Item, utraque hæc censura alia est lata sententiæ, quæ incurritur ipso jure, alia est sententiæ ferendæ, seu comminatoriæ, quæ non incurritur, nisi post sententiam Judicis. † In dōbio verò, an censura sit lata, an verò ferendæ sententiæ, censei de ferendæ: quia odia sunt restringenda. Ita *Avila de cens. part. 2. cap. 2. dub. 2. part. 4. tract. 3. resolut. 10.*

Censura autem est a iure, aut ab homine.

Aut lata sententiæ aut ferendæ.

3. † Causæ censuræ sunt quatuor. Efficiens, materialis, formalis, & finalis.

Censura quatuor causa. Efficiens est omnis, qui habet iurisditionem spirituales in foro exteriori.

4. EFFICIENS est ille, qui potest ferre censuram: nimirum Papa, Concilium generale, Provinciale, Cardinales, Episcopi, Inquisitores, Abbates, Generales, Provinciales, & Priores Religiosorum, & omnes habentes jurisdictionem spirituales in foro exteriori. † Potest autem jurisdictione ferendi censuram acquiri consuetudine, *c. dudum, de election. Et præscriptione, cap. auditu, & cap. cum olim, de præscriptio.* Et ratio est, quia his modis mutantur jura, & dominia. Censetur autem in his casibus concedi à Summo Pontifice, ut jurisdictiones Ecclesiasticæ certæ sint. Ita Mercerus *in 3. part. quest. 22. dub. 3.* & Doctores communiter. Qui advertunt, hanc potestatem hoc modo acquiri posse quoad unam censuram, & non quoad aliam: quia inter censuras non est conexio necessaria. Et consuetudo, vel præscriptio circa actus unius generis, non dat facultatem ad actus alterius generis. *part. 5. tr. 9. resolut. 42.*

Qua acquiri potest consuetudine, & præscriptione.

*Sed non à
famini.*

Vel laico.

*Qui potest
ferre censu-
ram non po-
test ferre in
propria cau-
sa.*

*Vel extra
territorium.*

5. Porro, ut consuetudine, vel præ-
scriptione acquiratur iurisdic-
tio ferendi censuram; subjectum debet esse ca-
pax. Incapax autem huius iurisdic-
tionis est forma, ut diximus V. *Abbatissa*,
num. 1. Sicut etiam vir laicus. Qui, non
solum non potest ferre censuram, sed
nec, vel incidenter, de censuræ nullitate
cognoscere, aut ordinare, ut non ser-
vetur, & quod tollantur cedulones de
portis Ecclesiarum. Et Princeps laicus
non potest Episcopo vel Vicariis pro-
hibere, ne aliquem excommunicent, nisi
sibi prius censuræ causam ostendant.
Quia hæc omnia sunt actus iurisdic-
tionis Ecclesiasticæ, quæ in laicum cadere
non potest. Ita Portocarrero, in *allegat.*
iurisd. S. Officii num. 97. & alii commu-
niter contra Periram de manu regia cap.
7. n. 27. part. 4. cr. 1. resol. 98.

6. Habens potestatem ferendi cau-
sam, non potest ea uti in propria causa:
Nam in causa propria nemo iudex esse
potest. *cap. inter querelas, cap. 13. qu.*
4. Verum Innocent. IV. cap. dilecto filio, de
sentent. & excommunic. in 6. id intelligen-
dum inquit de censurâ per modum iudi-
cii, non per modum iustæ defensionis in
invasorem: quia licet vim vi repellere. Et
Abbas ad cap. cum venissent, de iud. ait
licere uti potestate censuræ in propria
causa, etiam per modum iudicii ubi cau-
sa est adeo manifesta, ut nec negari va-
leat, nec examinari oporteat, part. 5. tract.
9. resol. 52.

7. Item, habens potestatem ferendi
censuras, non potest illas ferre, dum
est extra territorium; quia iurisdic-
tio contentiosa clauditur territorio, *cap.*
novit, de sentent. excommunic. Ubi Pon-
tiffex non aliter salvat censuram latam à
legato contra Regem Galliarum, quam
ex eo, quod nondum fuerat terminos
sue legationis egressus. Unde Præpo-
situs in 3. part. quæst. 1. dub. 5. numer. 34.
probabiliter docet, Episcopum non pos-
se ferre censuram extra diocesim, et-
iam in delicto publico, & quando cause
cognitio non prærequiritur. Sed ego in
hoc casu contrarium teneo cum Cor-
nejo in 3. part. tract. 5. disputat. 6. dub. 6.

quæst. 1. Et favet cap. cum sit. §. fin. de ap-
pelli. cap. evidentiâ, de accus. & cap. mani-
festa i. quæst. 1. part. 5. tractat. 9. resolu-
tio. 35.

8. Si plures diversæ potestatis ferant
eamdem censuram, Papa, verbi gratia,
& Episcopus, intendens uterque novam
censuram imponere, contravenientes
plures excommunicationes incurrunt.
Secus, si eadem lex ab eodem superiore
sapius renovetur.

9. † MATERIALIS causa censuræ
est duplex. Remota, & proxima. Illa est
subjectum capax censuræ, hæc causa
propter quam incurritur.

10. Subjectum capax censuræ est,
homo viator, baptizatus, adultus, sub-
ditus. †

Est enim proprium omnis censuræ,
non ligare pueros ante pubertatis, ex-
cepta eis, quæ feruntur in can. si quis sua-
dente. Ita de censuris ab homine do-
cet Sanctius disputat. 26. numer. 18. & cap.
2. & cap. referente, de delict. puer. Et de
censuris à jure naturalis tom. 1. tract. 3. di-
sputat. 1. punct. 24 §. 2. numer. 8 contra
Ugolinum de cens. cap. 17. §. 3. num. 5. Et
ratio est, quia odia sunt restringenda.
part. 3. tractat. 6. resol. 88. Idem docet San-
ctius de irregularitate. Vide V. Irregula-
ritas, num. 2.

11. Item nulla censura ligare potest
non subditum ejus, à quo fertur, ut di-
cemus generaliter de legibus. V. Lex,
numer. 6. Unde in primis nemo potest
censura ligare seipsum. Quamvis occa-
sione censuræ à se lata, possint censu-
ram ab alio latam incurrere, ut in casu,
quo quis conversaretur cum excommu-
nicato à se, vel celebraret in Ecclesia à
se interdicta: nam in primo incurre-
ret excommunicationem minorem, in
secundo fieret irregularis. Ita Mercerus
in 3. part. quæst. 20. dub. 4. part. 5. tract. 9.
resol. 52.

12. Deinde censuræ locorum non
comprehendunt peregrinos, sive per
modum sententiæ latæ sint, sive per mo-
dum statuti cap. à nobis, de sentent. ex-
comm. Ita Layman. lib. 1. tract. 5. part. 1.
cap. 4. num. 5. Quidquid Pontius lib. 5.
cap. 77.

*An pro eodē
delicto in-
curri possit
duplex cen-
suræ*

*Materialis
causa censu-
ræ remota*

*Est homo
baptizatus*

Adultus

Est subditus

*Unde non
potest quis
censuram li-
igare seipsum*

Vel peregrini

cap. 7. §. 2. num. 19. part. 3. tract. 5. resol. 73. Item, si latae sint per modum statuti, non comprehendunt subditos delinquentes extra diocesim, vel in loco exempto intra diocesim, ut est Ecclesia S. Cataldi hic Panormi. Ita Covarruvias in cap. Alma part. 1. §. 10. num. 12. (Immo nec sufficit, quod delictum inchoatum sit intra diocesim, sed debet esse consummatum. Unde si quis raperet virginem in diocesi, & extra diocesim violaret, non incurreret censuram ex statuto diocesis contra stupratores. Ita Suarez disputat. 5. sect. 4. num. 7. part. 5. tractat. 9. resol. 33.) Idem docet Avila part. 2. cap. 3. disputat. 2. dub. 5. de censuris latis per modum sententiae; quia iurisdictio Episcopi non extenditur extra diocesim. Id quod procedit secundum ipsum, si delictum patratum sit extra diocesim; & secundum Pontium ubi supr. num. 20. etiam si patratum sit in diocesi, si delinquens extra diocesim reperitur. Verum Suarez disputat. 5. sect. 5. num. 9. putat, censuras latis per modum sententiae ligare subditos extra diocesim existentes; & delinquentes: quia praecipuum in hoc differt a statuto, quod hoc dirigitur ad territorium, illud vero ad personas immediate. Sed sententia Avila est probabilis, part. 3. tract. 5. resol. 74.

An possit collegium?

13. Denique, quoad excommunicationem, subjectum debet esse homo determinans: nam collegium sive communitas. Quamvis suspendi possint, & interdici, non tamen possunt per unam sententiam excommunicari. ca. Romana, de sentent. excomm. in 6. Possunt tamen seorsum. Ita Turrianus, de cens. lib. 2. disputat. 23. dub. 2. Vide etiam Coninch de Sacrament. disput. 13. dub. 6. num. 48. part. c. tract. 9. resol. 38.

Censura non fertur, nisi propter peccatum consummatum.

14. † Causa MATERIALIS proxima censurae, est peccatum. Quod in primis debet esse consummatum, regulariter loquendo. Unde quando in iure fertur censura contra aliquod peccatum, nisi aliud exprimat, intelligi debet de peccato completo in suo genere, cap. perpetua sanctionis, de elect. in 6.

Nam odia sunt restringenda. Hinc censura lata propter haeresim non incurritur, nisi ab eo, qui est perfecte haereticus, & lata propter homicidium, non incurritur a percussore lethaliter, & mors, vel per miraculum, non sequatur. Ita Praepositus in 3. part. quast. 1. dub. 6. num. 45. part. 5. tract. 9. resol. 56.

15. † Deinde pro excommunicatione majori, debet esse peccatum mortale. † Unde quoties in iure imponitur excommunicatio comminatoria, signum est obligationis sub mortali. Nisi imposita sit ad terrorem, ut passim fieri solet. Non ita de aliis poenis Ecclesiasticis. Ita Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 4. numer. 51. part. 3. tractat. 5. resol. 66. Imo quamvis Faber in 4. distinct. 25. quast. 1. disputat. 5. cap. 2. uum. 51. doceat, excommunicationem minorem ferri posse pro peccato veniali gravi: id tamen Hurtado de cens. diff. 10. num. 42. docet verum esse tantum de excommunicatione minori a iure, vel ab homine generaliter lata, quae nimirum utraque absolvi potest a Confessario peccati venialis, minime vero de ea, quae fertur ab homine specialiter; nam cum haec nisi a Iudice absolvi non possit in foro exteriori, esset gravis poena pro veniali. Potest tamen contingere, ut praecipuum superioris de re levi, ex aliqua circumstantia, obliget sub mortali, & tunc imponi potest excommunicatio. Sed ad his praecipuis cum excommunicatione in levibus causis abstinendum est. Ita Faber ubi supra num. 5. part. 5. tract. 9. resol. 47. in fine. Potest etiam imponi excommunicatio contra multos, qui singuli furati essent plura modica, notabile damnum constituentia. Ita Moscatius tract. 6. ca. 5. num. 8. part. 5. tract. 9. resol. 54.

Mortale, quod sequitur dum aliquid potest procedi etiam in excomm. m. n. n. n.

16. De suspensione, quamvis Cajetanus V. Suspendio, absolute doceat ferri posse pro veniali; id tamen aliqui non admittunt, docentque propter veniale suspendi quem posse leviter tantum, ut ab uno actu eligendi, a distributionibus unius horae, &c. Ita Corneio in 3. part. tractat. 5. disput. 3. dub. 2. part. 5. tract. 10. resol. 19. Idem dic de Interdicto.

Suspendio.

Es interdico.

Et interdi-
cto.

dicto: Nam leve v. gr. ab ingressu Ecclesie per mensuram, imponi potest pro veniali, grave vero, non potest. Probabile tamen utrumque est, & quod pro veniali ferri possit interdictum personale speciale, ut docet Henriquez lib. 13. cap. 50. num. 2. & quod non possit, ut docet Suarez disputat. 36. sect. 3. num. 3. part. 5. tractat. 10. resolut. 78. An ferri possit pro debito pecuniaris. Vide V. *Interdictum* num. 5.

Nec impro-
babiliter.

17. Et generaliter probabilis est opinio Suarez disputat. 4. sect. 10. num. 8. & aliorum, quod nulla censura, vel etiam irregularitas incurratur propter culpam venialem: quia de pietate Sancte Matris Ecclesie non est credendum, quod velit culpae levi gravem poenam injungere. Unde, quoties ignorantia juris, vel facti impotentia, &c. excusant transgressionem canonis à peccato mortali, excusant etiam ab incurssione censurae. part. 3. tractat. 6. resolut. 51. Id quod de suspensione, & interdicto docet etiam Coninch disputat. 13. dub. 8. numer. 68. part. 5. tractat. 9. resolut. 47. §. Sed an. Et de suspensione Cornejo ubi supr. part. 5. tractat. 10. resolut. 19. Vide V. *Ignorantia*.

Item pecca-
tum debet
esse exter-
num.

18. Tertio, peccatum pro incurssione censurae debet esse externum: quia Ecclesia non iudicat de occultis, cap. tua nos, & c. sicut tuis, de simon. & ratio est: quia, cum Ecclesie regimen sit visibile, non potest de invisibilibus iudicium ferre. Ita Faber in 3. distinct. 25. quest. 1. disp. 4. cap. 2. num. 53. contra Adrianum, & alios, Clem. vero 1. de haeret. & aliorum iurium, quae adduntur, censura non incurritur, nisi actus internus aliquo verbo, aut signo exterius indicetur, ut bene docet Hurtado diff. 11. & nos infra V. *Haeresis* numer. 7 part. 5. tractat. 9. resolut. 48. Docet autem Suarez disputat. 4. sect. 2. num. 22. & deinceps Ecclesiam ferre posse censuram in actionem externam ex se malam: & illam prohibere, ut procedentem à peculiari affectu, & non ab alio: quemadmodum imponit poenas haeresis facti haereticali, prout procedit ex errore intellectus. Et, posse pu-

nire actum externum propter defectum interni, quando est de substantia externi: Et, incurri censuram ob defectum actus interni, etiam si exterius nullum signum talis defectus appareat. Verum Turrianus de censur. lib. 2. disput. 4. dub. 2. & merito, negat hoc ultimum. Nam si Ecclesia vellet talem defectum punire poena aliqua distincta à censura: non posset; quia non posset ipsi constare. Potest tamen Ecclesia punire actionem malam, ut procedentem à peculiari affectu, dummodo de tali affectu constet exterius, nam alias sub ea ratione, sub qua est prohibita, talis actio est ipsi Ecclesie omnino incognita. Unde nec posse puniri actum externum ex se bonum, etiam si procedat ex mala intentione, quod ipse Suarez num. 18. admittit. part. 5. tractat. 9. resolut. 49. Imò si actus internus sit mortalis, externus vero venialis, secundum Sanchez apud Portellium V. *Excommunicatio in addit.* num. 11. ad excommunicationem non sufficit: quia Ecclesia excommunicat actum externum, qui proinde debet esse mortalis, Item pro- part. 5. tractat. 9. resolut. 41. Vide V. *Haeresis* num. 10.

Quod in se
spectatum
sit mortale.

Item pro-
prium.

19. Quarto, excommunicari quis non potest pro peccato alieno. An vero suspendi possit & interdici. † Vide V. *Suspensio*, num. 12.

20. Quinto, censura lata contra facientes, non ligat mandantes, aut consulentes: quia hi in rigore non faciunt, & quando Pontifices volunt suis censuris illos comprehendere, claris verbis explicant, ut videre est in cap. ultim. de penis in 6. & Clement. 1. eodem titul. Ita Avila part. 2. cap. 5. disputat. 3. dub. 2. conclus. 1. contra Sylvestrum V. *Excommunicat.* num. 10. quasi. 4. Imò si censura extendatur ad consulentes, non incurritur à consulente ita leviter, ut consilium non habeat effectum, siue quia revera non sequitur, siue quia alioqui eodem conam queretur. Et censura lata contra consulentem Clericum non incurrit consulens percussio- nem Clerici parato illum occidere, quia consulit minus malum, quod non est peccatum,

Et quando
fertur contra
facientes, non
ligat man-
dantes aut
consulentes.

Et si illos ex-
primit, non
ligat, nisi
mandatum
aut consilium
habeat effectum
pen-
dentem ab
ipso.

catum, nec prohibitum sub censura, *part. 5. tractat. 9. resolution. 56. & 57.*

Non legiti-
mi retracto.

Item quando censura extenditur ad mandantes, & consulentes, non ligat illos, si ante effectum, mandatum, & consilium revocent. Quia Ecclesia aut non potest, aut non intendit ligare cen- sura eum, qui ante incursum est pœ- nitens actualis, & non inobediens, ne- que habitualiter. Id quod diximus V. *Abortus, num. 6* de eo, qui consilium abortus revocavit. Et cum Cælestino

Non autem
si aliunde.

tom. 3. cap. 9. diff. 6. extendendum est ad mandantem, si revocatio mandati per- venit ad notitiam mandatarii: secus de- re, si non pervenerit, nisi interim moria- quia censura non ligat defunctos, p. 3 *tractat. 5. resolut. 83. part. 5. tract. 9. resolut. 58.* Adde, quod si consulens consilium non revocet, effectus tamen sequitur absque influxu talis consilii, (quod tum ex recipiente consilium sciri potest, & bene colligitur, si multo post consilium delictum perpetravit, & ex aliis conje- cturis) tunc censura non incurritur, sed quid, si pensatis circumstantiis maneat dubius? *Vide infra, num. 30. part. 5. tract. 9. resolut. 57.*

Item requi-
ritur contu-
macia.

21. Sexto, censura ferri non potest pro peccato præterito, sed solum ob con- tumaciam. Unde

Vnde ad cē-
surā præ-
mitti debet
monitio.

22. Ad FORMAM censuræ perti- net in primis, ut reus admonatur. Non enim potest quis censura ligari, nisi Ec- clesiam non audierit, & sit contumax. Ita Sotus in 4. distinction. 22. question. 1. articul. 2. & alii ex cap. *Romana de sen- tent. excommunic. in 6.* († Hæc est opi- nio auctoris in *part. 5. tractat. 9. resolut. 18.* quam postea supponit, ut certam in *eo- dem tractat. resolut. 55.* & patet ex con- textu ejusdem *resolut. & ex resolution. 19.* Quod ergo videatur contrarium doce- re, puto contigisse ex errore Typogra- phi intermittentis ex textu aliquot li- neas, ut colligi potest ex connexionem verborum. †) Contumax autem est quis, quia aut vocatus a iudice, non com- pareret, aut si compareret, discedit ante sen- tentiam; aut si expectat, non vult postea illi parere, can. *certum est 1. quest. 3. part.*

5. tract. 9. resolut. 55. §. Notandum. Admoni- tio autem debet fieri cum comminatio- ne censura, ut censura ipsa contemna- tur, priusquam incuratur. Ita Co- ninch, *disputat. 13. dub. 9. numer. 82. Ibid.* in fine. Quæ doctrina est adeo vera, ut censura non possit ferri sine monitione, etiam si absque illa constet de contuma- cia rei, ut si cum juramento asseverasset, se monitionibus non pariturum Ita Cor- nejo in 3. part. tractat. 5. disputat. 5. dub. 2. contra Saytum. *lib. 3. cap. 2. num. 23.* Imò nec posse reum huic juri monitionis ce- dere, putat Cornejo. Et quidem, quam- vis unica monitio ad valorem censuræ sufficiat, ut tamen feratur licite, præ- mitte debet triplex, in quo dierum in- tervallo distincta. Nisi periculum sit in mora; in quo casu posset Iudex uni- cam monitionem permittere, modo tantum temporis concedat, quantum saltem deliberationi sufficiat. Debent etiam monitiones fieri in personam ipsius rei, regulariter loquendo: & co- ram idoneis testibus, ad testificandum, si opus fuerit. Vide Fabrum in 5. di- stinction. 25. questio. 1. disputat. 4. cap. 3. *part. 5. tractat. 9. resolut. 19.* Quæ omnia procedunt tam de excommunicatione, quam etiam de suspensione, & interdi- cto *part. 5. tractat. 9. resolut. 550* post ini- tium. Quamvis Villalobos, *tom. 1. tract. 16. diffic. 8. num. 6.* doceat, suspensionem, & interdictum, quando non infliguntur per modum censuræ, sed per mo- dum pœnæ pro delicto commisso, non prærequirere monitionem. *Ibid. resolut. 18. §. Notandum.*

Sub censu-
ra.

Triplex.

In personam
rei.

Coram testi-
bus idoneis.

23. Procedit verò hæc doctrina etiam in censuris a jure comminatoriis pro- prie dictis. Nam non potest iudex reum convictum censura irretire abs- que monitione, ex cap. *reprehensibilis, de appellat.* Si enim reus citatus, & cri- men confessus, velit resipiscere, & Ec- clesiam satisfacere, non posset excommu- nicari, imò potius deberet absolvi, si esset excommunicatus ex cap. *quæ fran- ro, de appellat.* Ita Cornejo in 3. part. tra- ctat. 5. disputat. 5. dub. 2. contra Bonaci- nam *de censur. disputat. 1. quest. 1. punct. 9. num.*

Etiā si ju-
dex velit cē-
suram a jure
comminato-
riam alicui
infligere in
delicto note-
rio.

vel declarare incursum excommunicationem à jure lata sententia.

9. num. 3. In tali autem casu requiritur etiam citatio rei, cum termino ad alligandum pro se. Ita Soto *distinction. 22. question. 2. artic. 2.* Quod etiam procedit in contraria sententia. Estque aded verum, ut etiam excommunicatio ipso facto lata, jure declarari non possit à Judice incursum absque citatione. Ita Decius *cap. per venit, de appellat.* Nisi tamen crimen esset notorium. Ita Navarr. *lib. 5. cons. 20.* Et si absque citatione declaratio fiat, erit nulla. Ita Bonacinam. *ubi supra part. 5. tractat. 9. resol. 18. §. non desinam.*

Quid si feratur à iudice ut persona privata

Quando Judex non ut Judex, sed ut homo privatus ad defensionem juris proprii fert censuram, secundum Ugolinum: *tab. 1. de censur. 2. lib. 2. cap. 3.* potest excommunicare absque monitione premissa; sed contrarium docet Turrianus *de censur. lib. 2. disput. 18. dub. 5. part. 5. tr. 9. resol. 18. §. sed hic.*

Censura debet ferri in scriptis cum expressione causae.

Sed non à Regularibus.

24. Deinde pertinet ad formam censuræ, ut feratur in scriptis cum expressione causæ. Et aliter facientes peccant mortaliter, & incurrunt suspensionem à divinis, & ab ingressu Ecclesiæ per mensuram. Sed Prælati Mendicantium habent privilegium ferendi excommunicationem solo verbo. Vide V. *Prælati, n. 49. p. 5. tract. 9. resol. 79.*

Censura lata sub disjunctione quando liget?

25. Censura lata sub disjunctione verb. gr. *Precipio hoc sub pena excommunicationis, vel suspensionis,* ita ut arbitrio rei relinquatur alterutrum electio) si reus eligat alterutrum, ligabitur ex intentione ferentis, quæ in tali casu est, ut illa liget, quam velit reus. Ita Turrianus *de censur. lib. 1. disputat. 4. dub. 1.* contra Gordonum *tom. 2. lib. 7. question. 5. cap. 1. numer. 5.* Quod si ferens hoc modo censuram noller eam obligare nisi reus expressè eligat, nulla ligaret: quia non est major ratio unius, quam alterius. Quod etiam procedit, si neque superior determinaret censuram, neque id relinqueret arbitrio rei. Hæc ferè omnia docet etiam Cornejo *in 3. part. tractat. 5. disput. 5. dub. 4.* qui addit, superiorem hoc pacto censuram ferentem, graviter peccare: quia est contra

rationem pœnæ, quod relinquatur arbitrio rei. Esse tamen validam, sicut valet pœnitentia Sacramentalis imposita sub disjunctione. *part. 5. tract. 9. resol. 63.* De suspensione lata disjunctivè, vide V. *Suspensio, n. 30.*

26. Censura ferri potest sub conditione, ex *cap. præterea, de appellat.* & tunc non incurritur, nisi post impletam conditionem. Et si dubium sit, num conditio sit impleta, non incurritur. Ita Moutre. *part. 4. tractat. 3. resol. 35. §. Et Nota.* Probabile autem est, esse validam, etiãsi conditio de futuro sit ad censuram impenitens: quia Judex potest facere suum consensum pendere à qualibet conditione. Sed Suar. *disp. 3. sect. 6.* probabiliter etiam contrarium docet. *part. 5. tract. 9. resol. 64.*

27. Quando autem censura fertur sub conditione ad instantiam partis, potest creditor terminum prorogare, ita ut, adveniente conditione, censura lata non incurrat. Quod etiam procedit, quando absolvitur sub conditione ad instantiam partis. Vide V. *Absolvere, num. 69.*

28. Quando censura fertur sub conditione de futuro, habet locum appellatio, etiãsi Judex dicat: *Ex nunc sis excommunicatus, nisi, &c.* Nã illud ex nunc, designat in præsentem effectum futurum. Ita Hurtado. Et licet ab aliis sententiis appellandum sit intra decem dies, à censura tamen licet appellare infra totum tempus propositæ conditionis, quia ad eam requiritur contumacia. Et sententia censuræ sub conditione non est propriè sententia priusquam impleatur conditio. Et tandem favet, *cap. præterea,* illis verbis, *medio tempore,* id est toto tempore, quo licet conditionem implere. Ita Ayala, *part. 2. cap. 5. disputat. 5. duc. 11. conclus. 5.* contra Abbatem in *cap. præterea, part. 5. tract. 9. resol. 64.* Si autem pendente conditione, reus mutet forum, impleta conditione adhuc ligabitur censura. Si verò conditione pendente Judex moriatur, non ligabitur. Ita Cornejo *in 3. part. tractat. 1. disput. 4. dub. 3. quest. 3. §. 5. ib. in fine.*

Censura ferri potest sub conditione. Et tunc non incurritur, nisi impleatur conditio. Et certò censuræ impletam esse.

Est emanata ad instantiam partis. hæc potest terminum prorogare.

Cum verò conditio est de futuro: ab eus sententia appellari potest.

Censura si-
ni, corre-
ctio.

29. † Causa finalis omnis Censuræ
est lucrum animæ illius, in quem fer-
tur; sua enim arma Sancta Mater Ec-
clesia, non in excidium, & vindictam,
sed in remedium, & correctionem exer-
cet. †

Dubius an
censuram in-
currerit, be-
ne faciet, si
procurer ab-
solvit, ad
cunctelam.
Sed non te-
netur, cessan-
te scandalo
se habere
pro excommu-
nicato,
&c.
Quamquam
oppositum sit
probabile.

30. Dubius, an censuram incurrerit,
consultissime faciet, procurando abso-
lutionem sub conditione, & si est ex-
communicatus, interim à communione
abstinendo, ad vitandum scandalum.
Seculo autem scandalo, non tenetur
quis in dubio se habere excommunica-
tum, &c. sive dubium sit juris, sive fa-
cti, quia melior est conditio possiden-
tis. Ita Tannerus tom. 4. disputat. 6. qua-
stion. 10. sub. 4. num. 60. & alii. Quam-
quam probabilis etiam sit sententia Mo-
lina de justit. tom. 4. tractat. 3. disputat. 67
num. 7. & aliorum, quod in dubio facti
censeri quis debeat censura irriteris.
part. 4. tract. 3. resol. 35. & 66. & part. 5. tr.
9. resol. 44.

C E N S U R A
Ob Clerici percussorem.

Pater nō po-
test verbera-
re filium in
sacris

1. Pater non potest filium in sacris
constitutum correctionis cau-
sa abique ligatione Censuræ. cap. 81
quis suadente, &c. verberare nec etiam
avo hoc permittitur. part. 8. tractat. 4. re-
sol. 1. Maritus, qui dolo, vel fraude addu-
cit Clericum adulterum, & inventum
cum uxore illum occidat, incurrit in
hanc censuram; sed si data opera se ab-
scondit, ut ille veniat, & illum occidat,
vel percussit non incurrit, nec adjuvan-
tes, vel associantes dictum maritum, ib.
resol. 2.

Qui ex justitia
tenetur,
& non in-
pedi, incur-
rit in censu-
ram.

2. Qui tantum ex charitate teneretur
impedire percussorem Clerici, & non
impediret, etiam ex odio (dummodo
non sit socius, vel adjuvans) non incur-
rit in hanc Censuram; incurrit verò qui
ex justitia teneretur, ut Rex, Judex,
ministri justitiæ, Patres, Tutores, Pæda-
gogi, Parochi, Custodes, & contra co-
rum pupilli, famuli, Parochiani, & Cu-
stodii; quomodo isti tenentur, vide. ib.
resol. 3.

3. Clerici se invicem gladiis distri-
ctis gladiantes, & neuter illorum est
tactus ab ense non incurrit in excom-
municationem; immò si quis hastam
vel lapidem, aut aliquid in Clericum
iniciat cum animo offendendi, sed
nec offendit, nec tangit, non incurrit
in censuram. ibidem resolutio. 4. Et qui
cum habitu Clericali Ecclesiæ alicui
inserviat cum animo ascendendi ad sta-
tum clericalem non gaudet privilegio
Canonis, ibid. §. Nota hic obiter.

Non, ay-
mi tangen-
tes, vel ali-
quo instru-
mento non
incurrunt.

4. Percutientem Clericum in mino-
ribus constitutum absque habitu, & tō-
tura sine tamē trina Episcopi monitio-
ne (quamquam non gaudet beneficio, &
privilegio fori) gaudet, ajunt Doctores
privilegio Canonis, incidere in censu-
ram Fragolus, & alii; sed si hoc bona fide
fecit, ratione ignorantia non incurrit.
ibidem resolutio. quinta. excluduntur Cle-
rici Assassini, seditionis, & aliis facino-
ribus intenti a fruntione Canonis, non
autem excommunicati, suspensi, vel or-
dinati per saltum. ibid. §. Notandum est
etiam.

Percutien-
tes Clericum
sine habitu
non incurrit
si bona fide
percussit.

Assasini nō
gaudent pri-
vilegio Ca-
nonis.

5. Incurrit in hanc censuram percussor
Clericum conjugatum habitum non
deserentem, vel Ecclesiæ non servien-
tem, dummodo alias gerere solebat:
immò, & ejus uxor dummodo compa-
reat coram Judice Ecclesiastico; & si
Clericus dimiserit habitum, & postea
reassumpit, gaudet privilegio Cano-
nis; Bigamus autem in minoribus tali
privilegio privatur, non autem Bigami
dispensati in ordinibus sacris. Religiosi
verò sine habitu gaudet hoc privilegio
Canonis. ibid. resol. 6.

Clericus con-
jugatus gaudet
privilegio
Canonis.

Bigami
Dispensati.

Religiosi.

6. Equites etiam Novitii S. Jacobi,
Alcantaræ, Calatravæ gaudet hoc
privilegio Canonis, sic etiam Cleri-
cus non Canonice ordinatus, itaut pro
pœna sit à gradu dejectendus gaudet
eorum privilegio. ibidem resolutio. 7.
Sed hoc non militat de servo sine licen-
tia domini ordinato, & degradato,
quæ talis omni privilegio privatur. Me-
gala ibidem. §. Sed non deseram, hinc se-
quitur, quod Clericus se ipsum percu-
tens nō est excommunicatus, cum ver-
ba.

Equites S.
Jacobi, & es-
sam Novitii.

Servi sine
licentia.

Clericus se
percussit nō
incurrit.

ba Canonis dirigantur in tertiam personam. *ibidem resolutio 8.* idem dicendum est de percussione Clericum consentientem; potest tamen excommunicari, *ibidem resolutio 9.*

Etiā monialis non incurrit.

7. Monialis potum accipiens, vel pugnīs se percussiens pro abortu non incidit in censuram, ut satis probatum est *7. part. tract. 5. resolutio 40. & ibidem resolutio 10.*

Heremita.

8. Heremita, qui cum habitu heremitico, & alicui Ecclesie servientes, & sub obedientia alicujus Episcopi, vel Prælati Ecclesiastici in communi viventes, vel separatim gaudent hoc privilegio Canonis; non autem vagi non habentes firmum vivendi modum. *ibidem resolutio 11.*

Apostata, L. 1. oblati.

9. Apostata, Novitii extra monasterium cum licentia superioris, conversi, laici, oblata, seu donati, qui veram professionem emittunt, & ii qui se, & bona sua Religioni donaverunt, & in ipsa vivunt cum aliqua mutatione habitus, hi omnes gaudent privilegio Canonis, qui vero percussit Clericum manifeste hæreticum, quamquam non sit datus foro sæculari non incidit in hanc censuram *ibidem resolutio 12.*

Percussio Clerici hæretici non.

Incorrigibilis.

10. Clericus in sacris constitutus incorrigibilis donec degradetur per declarationem Judicis Ecclesiastici, & Judici sæculari tradatur gaudet hoc privilegio; imò Squillante dicit, quod post prædictam declarationem non est omnino tali privilegio privandus, quoad sæculares illum percussiones; Fragosus verò ait, Clericum dimisso habitu, & Tonsura Clericali, & in enormitatibus se intromittentem amittere tale privilegium, non autem fori, cum hoc sit de jure Divino. Canonis de jure Ecclesiastico, & ex hoc excluduntur Jocolatores, Goliardæ, aut buffones, si per annum hoc ignominioso officio vacaverint; Carnifices, Macellarii, Tabernarii, modo conjugati sint, vel habitum dimiserint, & iter ab Episcopo admoniti non destiterint, vel si destiterint idem officium

Clericus non mittis enormia.

Buffones, Jocolatores, Carnifices, Macellarii, Tabernarii non gaudent Excomm.

assumunt, si verò non sint conjugati, & habitum retineant, quoad personam privilegium Canonis non amittunt, sed bona, & officium, excommunicati, suspensi, interdicti, denunciati, & evitandi. Irregulares, & depositi verbaliter gaudent privilegio Can. *ibidem resolutio 13.*

nicati, suspensi, interdicti, denunciati, irregulares gaudent.

11. Mandantes, consulentes, auxilium dantes, & hujusmodi incidunt in censuram, sic etiam qui tacite consentit, ut si quis offensus à Clerico coram amicis dixerit, se desiderare vindictam à tali Clerico, prævidens illos esse excitandos ad percussendum; non incurrit mandans, si mandatarius excessit mandatum, ut si mandavit Clericum verberare, & ille vulnere affectus, vel si verbis offenderet, ille autem factus offendit, hoc modo mandatarius, & non mandans incidit in censuram, & c. qui ratificavit percussorem factam in Clericum absque suo mandato, sed suo nomine incurrit, non autem si percussio facta fuit nomine alieno, & ille ratam habuerit peccat mortaliter, sed non incurrit in censuram, *ibidem resolutio 14.*

Mandantes, consulentes, auxilium dantes non gaudent.

Mandatarius.

12. Revocans mandatum, vel consilium de non percussione Clericum si mandatarius noluit à facto desistere, & delictum commiserit, incidit in censuram, quia ejus mandatum, vel consilium fuit causa delicti. *ibidem resolutio 15.* Unde mandans, vel consilium perhibens, ut Clericus percussor, & ante percussorem peniteant; sed per distantiam loci prohibere non poterunt mandatario talem percussorem incidunt in censuram, *ibidem resolutione 16.*

Revocans mandatum.

13. Verberantes Clericos tantum verbaliter condemnatos ad Tiresmes incidunt in censuram, non autem (i. Comito di galera) nisi excedat modum in verberando, *ibidem resolutione 17.*

Condemnati ad Tiresmes.

14. Notorius percussor Clerici non est evitandus, quando delictum non est ita publicum, & notorium, ita ut percussio nulla tergiversatione calarii aut juris remedio niti potest, imò quan-

Notorius. Ignarus status Clericali.

quantumcunque publicus sit, non est vitandus ante sententiam Judicis declaratoriam ita tenet Caspensis Garzias cum 18. aliis viris doctis & piis, ideoque sententia est tuta in praxi p. 11. r. 8. ref. 21. tamen si percussio facta fuerit ab ebrio, vel nesciente, & ignaro esse Clericum, vel ad sui defensionem, vel tali actioni censuram non esse annexam, sicuti non est vitandus notorie consulens, mandans, & ratam habens percussorem, vel non impediens. *ibid. resol. 18.*

Janitores si ex casu percussant Clericum non incidunt. 15. Percutiens Clericum in platea publicis, potest ab Episcopo absolvi. *idem resol. 29.* Helvetii, & Janitores atcentes turbam, dum Pontifex, vel aliquis Princeps egreditur, si ex casu Clericum percussant non incidunt in censuram, sed si animo maligno ex proposito intendunt Clericum verberare, incurrunt, & possunt ab Episcopo absolvi dummodo non sit gravis vulneratio. *ibid. resol. 20.*

Praelati, Magistri, & alii non incidunt causa correctionis, sicuti si excedunt. 16. Praelatus Ecclesiasticus, Magister, Pedagogus, & Magister Chori possunt ratione correctionis Clericos verberare, non autem in sacris constitutos; tamen si exceditur modus in verberando, ita ut excessus dicatur peccatum mortale incidunt, sicut qui sub titulo correctionis, tamen odio hoc faciunt. *ibid. resol. 21.*

Praelati possunt per laicum verberare facere Clericos. 17. Praelatus Regularis potest per conversum uti Religiosum verberare facere Clericum, si ipse ut tenetur propria manu non verberet non incurrit in censuram. Episcopus vero non debet per se, sed per alios hanc actionem facere in Clericum, sed alii Praelati Episcopo inferiores, per se tamen hodie usu receptum est, Episcopi per laicum hoc facere videntur. *ibidem resol. 22.* Magister vero potest Clericum per laicum verberare, & si ipse secularis est, potest per se, sicut Pater filium, & propinquus sibi aliquantulum subditum, & hoc semper intelligitur cum moderamine inculpatae tutelae. *ibid. resol. 22.*

Percutere Clericum ag. 18. Percutiens Clericum aggressorem ob sui defensionem, vel alterius personae

Summa Diana.

bonae famae non incidit in censuram, sic expellens Clericum a domo injuste illam occupantem, quando alia via suum jus non potest recuperare, vel si violenter expellatur praecupans tibi honorificam sedem ab illa, vel si violenter eripiantur e manibus furantium tibi aliqua bona, quando aliter recuperare non possunt, secus vero si a domo illa eripiantur, quia tunc auxilio Judicis debetur hoc facere; si debitor Clericus fugiens detinetur, & Judici praesentetur, non incurritur, & si dubitetur de fuga, potest Judex secularis eum in vinculis detinere, donec Ecclesiastico remitteretur; imò offensus a Clerico in eventu, quo Clericus ob offensam mittendus esset in carcere, & puniendus, potest absque excommunicatione in carcere illum alligare, ut suo Judicio intra 24. horas illum praesentaret. *ibid. resol. 23.*

19. Si quis percusserit Clericum fugientem percusso seculari pro recuperatione suae famae, vel honoris non incurrit in censuram, quamquam Bannez teneat in contrarium. *ibidem resol. 24.*

Et si Clericus percusserit aliquem fuste, vel Papa, & postea fugit, posse a percussore percuti, etiam stricto gladio ait Victoria, sed ejus opinio speculative non practice est amittenda, cum sapit vindictam, ait Bannez, unde supposita probabilitate opinionis Victoriae percutientem Clericum non incidere in censuram docet Leone. *ibid. resol. 25.*

20. Invasus nobilis potest occidere aggressorem cum moderamine inculpatae tutelae, etiam si possit aliter se defendere, non incidit in censuram dummodo non esset causa primaria ad excitandum aggressorem; secus autem si esset infimae conditionis; de hoc *part. 8. tract. 7. resolutio. 45.* sed consulens occidere Clericum injuste invasorem aliquem non incurrit; sic etiam extraneus consulens Patri, Fratri, vel marito percussorem Clerici in fragranti reperti non incurrit in censuram; haec omnia. *ibid. resol. 26.*

agressore & similia.

Pulchra de fugiente clerico citans dr.

Non incidit.

Nobilis potest occidere invasorem.

T

21. Ali-

Aliqua es-
trisa notan-
da.

Res ablata
sine violen-
tia.

21. Aliqua curiosa ad intelligentiam de incurrentibus in hanc censuram, sed primò notandum est, quod necessarium est, ut percussio sit realiter violenta, facta manibus, vel instrumentis personæ Ecclesiasticæ, vel rebus adherentibus illi, quia non ligatur ille, qui verba contumeliosa infert Clerico, vel aliquid projiciat in Clericum, & non tangit illum, nec vestes, & percussio debet esse talis, ut vi sua ascendat ad peccatum mortale, quia si percussio non sit respectu sui, quamvis respectu intentionis sit mortalis, violenta dicitur non solum quando violenter ab eo aliquid auferimus, quod si fiat ablatio sine violentia, ut si nummi furantur à loculo, etiam cum abscissione loculi dicitur furtum, & non violentia, nec incurritur. Violentia dicitur ablatio rei Clerico adherentis, puta vestis, cum personæ censeatur injuria facta, avulsio dentis, percussio brachiorum, pedum, & alia, etiam percussio facta baculo, ense, lapide, aspersione pulveris, aqua, saliva, vel aliter rei non solum manibus, sed alio quovis modo, ut detrudendo clericum in carcerem, vel in aliquo alio loco, ex quo non poterit egredi absque pudore, aut amotio fræni ab aliquo, abscissio cinguli, vel si ita furiosè persequatur, ut cogatur se precipitare, vel aliquod malum ad se liberandum subire, secus si fugiendo casu eaderet, vel per omne id, quod nocere poterit per omnia illa, si fiat violenta percussio incurritur in censuram; sic etiam tribuendo Clerico venenum, vel molestiam illi inferendo, quamvis furtivè, absque violentia exteriori hoc fieret; si comprimatur vestis, vel pallium etiam Religiosi asserendo, si non esses Clericus, vel Religiosus te percuterem. Vide *resolut. 35.* si compelleret personam laicam in Clericum, quæ Clericum compri-meret, laicus verò non incipit sed compellens, secus qui deturpat portas, vel fenestras Clerici.

Excusantur ab hac censura pueri Clerici rixantes inter se pugnis, etiam

in templo cum effusione sanguinis, quæ injuria et si sit gravis, respectu illorum est levis. Qui ex subita passione non plenè advertente, vel causa joci, & ludi Clericum percutiunt, ignorantes esse Clericum, qui premunt comam Clerici existimantes non esse Clericum, percutiens Clericum in habitu seculari, quem habitum Joannes laicus solebat gestare non incidit in censuram. *ibid. resolut. 27.*

22. Percussio Clerici superioris, vel Prælati Religionis inducit præter malitiam contra Religionem, etiam malitiam impietatis respectu dignitatis. *ibid. resolut. 28.* percutiens Clericum degradatum realiter non incidit in censuram, sicut degradati verbaliter. *ibid. resolut. 29.* & ita de consuetudine torquentes Clericum per laicum non incidunt, sed peccant permitentes, & ordinantes. *ib. resolut. 30.*

23. Facta diligentia, ut percutiatur Petrus, tamen percutitur Cajus non incidit in censuram, percutiens, sic mandans occidere Cajum, & occiditur Petrus, ista dicitur causalis occisio, idè non incurritur in irregularitatem. Ita decisum fuit per Sac. Concilium Congregat. Concilium 1589. *ibid. resolut. 31.* Nec incidit in censuram percutiens Clericum habentem rem cum sponsa de futuro, & percussio debet esse in continenti, & non cum intervallo. *ibidem resolut. 32.* Potest etiam consulere Patri, fratri, marito mutilationem, vel percussione Clerici potius, quam mortem, & consulentes non incidunt in censuram, & percussio debet esse per se, & non per alios, aliter ambo incidunt in censuram, etiam si in veniat, osculando, &c. *ibid. §. Nota.*

24. Pater inveniens Clericum agentem rem cum ejus filia illegitima, vel adoptiva non incurrit in censuram. *ibid. resolut. 32.*

25. Adest controversia, si quis percussit Religiosum in validè professum affirmantes incidere in censuram ratione habitus. Bordonus. Negantes, non debere gaudere privilegio Canonis, quia

Clericus superior
Realiter de-
gradatum per-
cutiens, non
incidit, sicut
de verbali
degradato.
Peccant tamen
quære sacros
Clericum.

Pul. herri-
ma circa
errorem.

Controversia
circa Reli-
giosum in-
validè pro-
fessum, &
Novitium.

non gaudet privilegijs Religionis, si cur gaudet Novitius: & ratio est quia Novitius est in via ad professionem, iste non est professus, nec vult profiteri. *ibid. resolut. 34.* Porrigens venenum Clerico incidit, quia porrigit ad occidendum, & non est par ratio de Moniali accipiente venenum pro abortu. *ibid. res. 36.* nec etiam sicut dixi, *resolut. 27.* incidit furans vestem à Clerico, vel aufert nummos à crumena absque violentia. *ibid. resolut. 37.*

Mulier nobili sollicitata à Clerico, non incidit percussione Clericorum. Incidit percussio: mortuum.

26. Mulier nobilis turpiter à Clerico sollicitata, si verbis, vel alio modo non potest se liberare; si illum percussit, vel alapa non incidit in censuram. *ibid. resolut. 38.* percussio mortuum incidit in censuram. *ibid. resolut. 39.*

27. Clericus ordinibus sacris initiatus, si obrinuit dispensationem à Papa, ut matrimonium contrahat, si percussit ante matrimonium contractum, percussor incidit in censuram, non autem post contractum. *ibid. resolut. 40.*

Magistri Novitiorum

28. Magister, vel Sub-Magister Novitiorum, si percussit Novitium, vel religiosum causa correctionis, & si adest statutum in Religione ne Monachi verberentur, non incurrit in censuram. *ibid. resolut. 41.* Unde advertendum est,

Sodomitici privantur privilegio.

quod Clerici Sodomitici, post declarationem criminis privati sunt privilegijs Clericalibus per Bullam Pii V. sed non patientes, qui molles vocantur, & non Sodomitici. *ibid. §. Nota.*

Ignorantia excusat.

29. Percussio Clericum cum ignorantia concomitante, sive juris, sive facti excusatur à censura, & maxime si vult percussor Titium laicum judicatum, sicut sit absque habitu, & censura, sed verberans Cajum putans eum Joannem incidit in censuram. *ibidem resolutio. 42.*

Percussio in joco incepta est confidenda.

30. Si duo Clerici, vel Religiosi in joco se ad invicem verberant, & percussio excedat levitatem, & ascendat in actum certam praxæ voluntatis, & scientiæ circa verberationem, & verberatio incepta in joco possunt ad cautelam petere absolutionem. *ibid. resolut. 43.*

& percussio Religiosum laicum, seu conversum nullo ordine sacro insignitum expulsus à Religione, & si sit sine habitu incidit in excommunicationem, quia non amisit privilegium Canonis, quamquam amisit illud fori, & quando Trident. loquitur intelligendum est de Clericis conjugatis, quod non observant conditiones in Concilio præscriptas. *ib. resolut. 44.*

Percussio conversum expulsus incidit.

31. Levis percussio Clericorum judicanda est judicio Judicis, & boni viri, & ex circumstantiis personatum, locorum, temporum, & ex modo percussendi, ac lædendi, unde percussio Clerici sacrificantis in Altari si leviter percussatur, non dicitur levis, sed atrocior, sic etiam si percussio in Clericum facta est in platea, vel Ecclesia, ex quo fiat notoria.

Levis percussio judicio judicis judicanda est.

Gravis percussio est illa, quæ non est levis, neque enormis, quæ à Episcopo, vel Abbate judicanda est. Enormis dicitur, quæ pervenit ad mutilationem membrorum, expulsionem oculorum, ut Clericus fiat inutilis ad munus suum; vel si vulnus eget remedio Chirurgiæ, vel ad occisionem; Magna effusio sanguinis non dicitur enormis, tamen si laicus officialis auctoritative percussit Clericum, injectio manuum in Episcopum, Abbatem, vel priorem Monasterii, & suum Superiorem; si Monachus percussit Clericum sæcularem dato scandalo, si in conspectu Prælati, aut Judicis, & ex facti notorietate, si in magno concursu, in magna festivitate, aut in Nundinis, vel celebri mercatu. Molina, & hæc omnes quando non excedunt mediocritatem, non est dicendum quod sint enormes. *ibid. resolut. 45.* In dubiis verò tenendum est percussio nem esse gravem; communiter DD. *ib. resolut. 46.*

Gravis percussio à Superiori judicanda est.

C E N S U R Æ
huiusmodi Absolutio.

32. **O** B levem percussio nem potest Episcopus suos subditos absol-
T 2 vere

Episcopus & habens

Jurisdictionem quasi Episcopalem.

vere in utroque foro DD. & omnes habentes jurisdictionem quasi Episcopalem: ab excommunicatione vero, ob gravem, & enormem percussione Clerici à Pontifice, vel ab ejus delegatis obtinenda est absolutio, exceptis casibus in jure expressis, ut propter impedimentum temporale, & Can. ex jur. beneficio. *ibid. resol. 47.*

Impediti possunt absolvi ab Episcopo.

33. Impeditus ob legitimum impedimentum, qui per procuratorem, vel per Epistolam non potest adire Papam propter absolutionem pro enormi percussione Clerici potest ab Episcopo absolvi. *ibid. resol. 48.*

Superiores Regulares possunt ab enormi percussione

34. Superior Regularis potest absolvere ab excommunicatione levi, & mediocri suos subditos ad invicem se percutientes intra vel extra claustrum, etiam si sit Sedi Apostolicæ reservata, per specialis privilegium §. *Notandum est tamen resolution. 50.* sic etiam ipse superior potest se absolvere facere ab aliquo Sacerdote à se electo, si incidit in hanc excommunicationem: tamen per privilegium possunt etiam absolvi ab enormi. *ibid. resol. 49.*

Episcopus percussus debet absolvi Clericum percussorem.

35. Percutiens Clericum alterius Diocesis debet absolvi ab Episcopo Clerici percussi, & si Religiosus percusserit ipsum Episcopum nisi fuerit legitime impeditus non potest absolvi ab ipso Episcopo, sed debet adire Papam. *Ibid. §. Notandum.*

Regularis potest absolvi à suo superiore cum assistentia superiorum Regularium percussus.

36. Regularis percutiens alium Regularem alterius Religionis potest à suo proprio Prælato absolvi, cum præsentia, & assistentia Prælati illius offensi, & à Prælato suo debet percuti in satisfactionem injuriæ acceptæ, & non tenetur ad damnum refarciendum Monasterium offendentis; sed si in hoc Prælati erunt discordes, debet eligi tertius arbiter, qui cum ipsis judicium ferat. Palas. *ibidem resol. 59.* Si vero percuteret alium Religiosum ejusdem Religionis, sed alius Monasterii debet absolvi à proprio Prælato cum consensu Prælati offensi, non autem si absolutio daretur à Provinciali, vel Generali; dummodo non sint diversarum Provinciarum. §. *Sed quid.*

Egrediens à Religione, & absolutus à censura contracta ante ingressum reincidenti.

37. Superior Regularis potest absolvere Novitium, qui Clericum percussit ante ingressum Religionis, sed si ante annum professionis egrediatur à monasterio, reincident in excommunicationem, & debet se præsentare Episcopo ordinatio: ferè omnes DD. *ibid. resol. 51.* sed si duo tantum adsint Religiosi in Monasterio, & se ad invicem percutiunt, potest Superior dare facultatem subdito, ut illum à censura absolvat, non autem à peccatis, & superior sic absolutus absolvat subditum. *ibidem resolution. 52.*

Possunt regulares absolvi à censura ista.

38. Possunt Regulares absolvere sæculares percussores Clericorum vi suorum privilegiorum, exceptis casibus in decreto Clementis Octavi contentis, at tamen consentiendam esse quamdam declarationem Sacræ Congregationis die 18. Julii 1642. *ibid. resol. 53.*

Episcopus potest absolvere regulares in absentia sui Superioris.

38. Episcopus potest absolvere regulares ad invicem se percutientes (etiam exemptos) de licentia suorum Prælatorum, etiam si injustè negaretur à Prælato licentia, & si Prælati absens erit, non potest haberi talis licentia, ratione æquitatis potest eos absolvere: idem est de Monialibus. *ibid. resol. 54.*

40. Janitores, & Hostiarii Principum, qui prætextu sui officii Clericum percutiunt apud injuriandi possunt ab Episcopo absolvi absque prætextu se præsentandi Sedi Apostolicæ, si percussio atrox non fuerit; non autem quando sibi arrogat jurisdictionem, quasi id licet facere possit, & non in defensionem ostii sibi commissi, & ut sic absolutio pertinet ad Papam quamquam sit levis, quia talis percussio existimatur gravis, & enormis respectu status Ecclesiastici, & onus probandi pertinet ad officialem, & non ad Clericum si fortuito hoc fecit: sed quando non aderat turba, quæ arceuda erat pertinet ad Clericum. *ibid. resol. 55.*

Janitores possunt absolvi ab Episcopo non in omnibus casibus.

41. Clerici viventes in seminariis, vel Cathedralibus infervientes in communi, vel in particulari percutientes se ad invicem, percussione etiam gravi, & non

& non atroci possunt absolvi ab Episcopo sine onere se presentandi Sedi Apostolicæ *ibid. resol. 56.* & possunt etiam absolvi percussiones Clericos in virtute Bullæ Cruciatæ, etiam ab enormi percussione *ibid. resol. 57.*

Fœmina possunt absolvi ab Episcopo.

42. Episcopi possunt absolvere impubes, & puberes doli capaces ab hac censura propter percussione Clerici, nec tenentur se presentare Sedi Apostolicæ. *ibidem. resol. 59.* Itidem fœminæ possunt absolvi ab Episcopo pro quacumque percussione, *ibidem. resol. 59.* Itidem personæ delicate, quæ Papam adire non possunt, possunt ab Episcopo absolvi, monito prius Papa de eorum statu. *ibid. §. Notandum.* Senes sexagenarii & etiam quinquagenarii non tenentur Papam adire, sed ab Episcopo possunt absolvi. *ibidem. resol. 60.*

Servi possunt absolvi ab Episcopo.

43. Servi delinquentes in præjudicium Dominorum, vel patris familias, ut eant Romam Clericos percutiunt, sic etiam vir in damnâ uxoris, impubes, & pubes in præjudicium patris, tales sunt absolvendi ab Episcopo, cum adjunctione orationum, Jejuniorum, & similibus, pro recompensatione itineris; *ibidem. resol. 61.* tamen quamquam servi, ut dictum est possunt absolvi ex duobus capitibus; si percussio sit tam gravis, & excessus enormis, & ad scandalum, & pravum aliorum exemplum mittendi sunt ad Sedem Apostolicam, & eadem est ratio de Religiosis. *ibid. §. Nota etiam.*

Pauperes, & infirmi possunt absolvi ab Episcopo.

44. Pauperes, & infirmi, & valetudinarii, tales à timoratis viris iudicati non tenentur adire Romam ob absolutionem huius censuræ, hi omnes possunt ab Episcopo absolvi, *ibidem. resol. 62.* Addo tamen, quod excommunicatus impeditus recurrere ad Papam, potest absolvi ab Episcopo jure communi, etiam si percussio sit publica, & enormis. Pro majori declaratione ponam impedimenta. Primò, periculum mortis. Secundò, infirmitas longa. Tertiò, inimicitia capitalis. Quartò, paupertas. Quintò, senes, & impubes.

Sextò, qui est sub cura parentum. Septimò, obligatio alendi uxorem, filios, & familiam. Octavò, cura animarum. Nonò, servitus, ut supra. Decimò, fragilitas sexus, & quodlibet impedimentum legitimum iudicatum arbitrio boni viri, & talis impeditus non tenetur mittere Epistolam, nec procuratorem pro absolutione, attamen sic absolutus cessante impedimento tenetur se presentare Papæ, ita Avila, sed hoc semper intelligitur satisfactâ parte. *Ibid. §. Adverte etiam.*

45. Episcopi possunt absolvere ab omni excommunicatione occulta, nec deducta ad forum contentiosum. *ibid. resol. 63.* Ab impeditis legitimo impedimento, & ex decem capitibus supradictis, non tenetur Episcopus exigere juramentum ad eundem Pontificem. *ibidem. resol. 64.* Et non desunt viri docti asserentes, Regulares privilegiatos posse absolvere seculares à casibus occultis Bullæ Cœnæ (tamen Pellizzarius ait non esse recedendum à negativa sententia) à fortiori possunt absolvere à percussione enormi occulta. *ibid. resol. 65.*

Ab omni excommunicatione occulta, & non deducta in foro contentioso.

Ab impeditis non potest exigere juramentum.

CENSUS.

1. CENSUS redimibilis non est prohibitus per Pium V. quando in eo servetur iustitia in pretio, cum sit approbatum à Communi calculo D. D. ut iustum, & licitum prohibuit tamen illicitos census. Molina, & alii *par. 10. tract. 12. resol. 3.*

Non est prohibitus census redimibilis.

CESSIO BONORVM.

1. CESSIO bonorum est actus, quo creditor, qui non est ad solvendum sufficiens, omnia sua bona creditoribus dimittit, ut carceris situm, & squalorum, aliasque molestias evitet. Nam prisca temporibus constitutum erat, ut qui ari alieno satisfacere non possent, privata auctoritate in vincula conjicerentur, atque aliis pœnis afficerentur. Sed lege Julia (à Caio

Cessio bonorum quid sit.

Et cur in-
venta.

Ad quā sus-
ficit sola vo-
luntati ex-
pressio.

Cum cau-
tione fide-
jussoria.

Vel saltem
iuratoria.

Cessio bono-
rum competit
solum in de-
bitu civili-
bus.

Non autem
in debitu ex
delicto.

Julio Cesare, vel certè successore ejus Augusto, lata tandem, hæc asperitas mitigata est, & sancitum, ut inopes debitores bonis suis cedendo ab injuria carceris, & quacumque animadversione alia liberarentur. Nihil autem interest in iure, sive in iudicio, an extra iudicium, præsens, an absens per nuncium, aut per Epistolam debitor bonis cedat, hoc est bona omnia sua, si quæ sint, creditoribus se relinquere, ac concedere profiteatur. Nullus siquidem in bonorum cessione exigitur ritus, aut solemnitas, sed sufficit sola voluntatis expressio. *l. ult. ff. de cessione bonor. l. in omni 6. C. qui bon. ced. poss. part. 7. tr. 8. resol. 1.*

2. Ut verò hujusmodi cessio bonorum efficax sit, & cedentem liberet, requiritur ut is prius caveat de solvendo residuum, si ad pinguiorem fortunam pervenerit, & final. inst. de action. Hæc autem cautio fieri debet fidejussoribus idoneis. Quod si debitor ob paupertatem fidejussores habere non possit, ad juratoriam cautionem admitti debet. *Covarruv. lib. 2. cap. x. num. 6. & alii, ibid. resol. 16.*

3. Hujusmodi cessio bonorum non habet locum nisi in debitis civilibus, scilicet ex contractu vel quasi contractu *Malderus de iustit. tractat. 4. c. 7. dub. 3.* Unde inferitur non gaudere beneficio cessionis eum, qui debet ex delicto, sive delictum sit commissum in contractu, sive extra contractum, sive debeat tanquam pœna, sive pro reparatione damni, & interesse: non iure beneficium cessionis illis solis conceditur, qui merè civiliter debent: & quando agitur de publica utilitate, excluditur bonorum cessio, *lib. propter honorem, Cod. qui bon. ced. possunt.* Interest autem publicæ utilitatis, ne delicta mancant impunita *cap. ut fama, de sententia excommunication.*

Adverte primò Sylvestrum *ver. Restitutio 7. quest. 6. dicto 5.* cum aliis admittere beneficium cessionis in delicto, quando via accusationis proceditur, secus verò quando petitur debitum, etiam si fuerit ex furto,

Adverte secundò, quod secundum aliquos nomine debiti ex delicto intelliguntur illa etiam, quæ licet ex contractu descenderint, postea verò vel propter moram culpabilem, vel propter aliud delictum admixtum facta fuerunt iam debita ex delicto, de quibus aliqui dicunt posse etiam pro illis fieri cessionem bonorum, sicut pro aliis. Ita *Covarruv. lib. 2. variar. cap. 1. num. 8. & alii.* Lugo tamen *de iustit. tom. 2. disputat. 21. sect. 3. n. 43.* tenet de iure communi non esse id concessum, nisi debitoribus de quibus solis leges loquuntur, quando cessiones bonorum concedunt. *part. 7. tractat. 8. resolutione 2.*

4. Inferitur secundò beneficium cessionis bonorum non competere illis qui partim ex suo dolo, factu, vel luxuria, partim fortunæ vitio, insufficientes ad solvendum effecti sunt. *l. fin. §. fin. ff. quæ in fraud. cred.* Ita communiter Doctores, quamvis *Ulricus Hunn. volum. possess. disput. Treutler. 2. 4. thes. 4. pag. 44.* contrarium teneat putetque hodie de iure communi, illi soli, qui sua culpa eo redactus est, ut solvere non possit, beneficium cessionis bonorum competere. *ibid. resol. 3. & resol. 11.*

5. Tertio, is, qui bonis cedit, si aliquid de suis bonis occultaverit, non gaudet Privilegio cessionis, sed detrudendus est in carcerem, quousque integrè solvat, est communis Doctorum. Unde sequitur, quod debitor bonis cessurus, omnia sua bona indicare debeat creditoribus; ita ut si vel obolum dolosè retinuerit, aut reservarit, cessio prorsus nulla sit, & invalida. Hæc autem judicatio debet fieri mediante juramento. *part. 7. tract. 8. resol. 5.*

6. An autem qui cedit bonis, possit in conscientia occultare aliquid ad sustentationem, & uti Privilegio cessionis? Negat Lugo *de iustit. tom. 2. disputat. 21. sect. 3. numer. 42.* At *Hurtadus de iustit. & iure disputat. 9. diff. 3.* & alii admittunt in conscientia, quod non obstante iure positivo id prohibente; possit ille qui cedit bonis occultare necessaria

Et quam sint debita ex delicto cessionum alii quos.

Nec in iu, qui factu vel dolo malo sua bona perdidit, contrarium tenet Hunn.

Cessurus bonis non potest occultare quicquid, nec obolum quidem, sed omnia bona sua indicare, mediante juramento.

Potest, qui cedit bonis, retinere sibi necessaria ad sustentationem, & uti in conscientia beneficium cessionis.

Idque etiam
debeat ex
delicto.

cessaria ad sui sustentationem, *ibidem*.
resolut. 6. & hoc etiam si debeat ex de-
licto; idque juxta probabiliorē sen-
tentiam, quam tenet Trullench *in De-
calog. tom. 2. lib. 7. cap. 15. dub. 5. numer.*
1. quamvis contrarium etiam sit sa-
tis probabile, ut putat Lugo citatus. *Ib.*
resol. 7.

Non potest
autem quid
quam alie-
nare in frau-
dem credito-
rum, alias
non compe-
teret bene-
ficiū cessio-
nis.
Idemque di-
cendum est
de Clerico.

7. Quartò, cessurus bonis, non po-
test aliquid in fraudem creditorum alie-
nare, aliàs non gaudebit Privilegio
cessionis. Lugo *de iustit. tom. 21. dispu-
tat. 21. & sect. 3. num. 39. part. 7. tractat.*
8. *resolut. 11.* Idem dic de Clericis, qui
si in fraudem creditorum consumpse-
rint bona, illa alienando, vel ludendo, &c.
non gaudent beneficio, cap. Odoardus
de solut. Iti Genuensis, *in praxi cap. 3. n.*
6. *Ibid. §. Nota.*

Debitor fisci
non gaudet
Privilegio
cessionis

8. Quintò, debitor fisci, si nempe agi-
tur de solutione collectarum, quæ im-
ponuntur subditis pro quantitate bono-
rum, quæ possident, tunc si non est ad
solvendum sufficiens, non admittitur ad
cessionem bonorum. Si verò fisco ex
contractu obligatus est non prohibetur
bonis cedere. Floridus Maufonius *de
causis execut. lib. 1. limit. 5. de action. part. 7.*
tractat 8. resol. 19. §. Diximus.

Nec qui pra-
eposuit credi-
tores posse-
riores.
Nec qui se-
mel cessit
bonis.
Nec qui se
obligavit ad
carcerem.

9. Sextò, quando debitor posteriores
creditors præponendo, ad solvendum
sufficiens esse desit, à cessionis bene-
ficio repellitur. *ibid. §. secundò.* Septimò,
Decoctores, qui dicuntur vulgò, Falliti,
& semel bonis cesserunt, non possunt
bonis accedere. *ibid. §. quarto.*

10. Octavò, qui in instrumento con-
tractus sese ad carcerem, in eventum
non factæ solutionis, expressè obligavit,
non posse cedere bonis statuit Arifmi-
nus Tepatus *in epitom. decis. tit. 18. de
cess. bon. cap. 5. circa finem.* quamvis hanc
sententiam improbet Matth. Colerus *de
process. executio part. 1. cap. 6. nu. 121. ibid.*
§. Et tandem.

Negans de-
bitum, non
potest post
sententiam
uti beneficio
cessionis.

11. Si quis negavit debitum, & post-
modum convincitur, putatur aliqui
hunc non posse gaudere beneficio ces-
sionis bonorum. Arifminus Tepatus
in epitom. decisio. titul. 281. de cession. c. 3.
Cum his tamen limitationibus; Primò

quando habuit justam causam negan-
do, & ante sententiam pœnituit, &
Confessus fuit debitum, tunc enim
non prohibetur bonis cedere? Secun-
dò, quando debitum originem sumeret
ab ipsamet sententia, ut quia esset
actum actione in factum. Tertiò, Si fu-
isset appellatum à sententia condem-
natoria, quia pendente appellatione,
debitor potest cedere bonis. At his
minimè obstantibus contraria senten-
tia est tenenda, *ex l. 2. qui bonis cedere
possunt.* ubi habetur; iudicatum id est
damnatum bonis cedere posse, ne in
carcerem detrudatur, *part. 7. tract. 8. re-
sol. 10.*

At contra-
riū verius,
& probabi-
lius.

12. Debitor, qui contraxit spe ces-
sionis, non gaudet hoc beneficio, est
communis. Item Clericus, qui con-
traxit debita sub spe gaudendi beneficio,
cap. 1. dandis, illo non gaudet. Ita Squil-
lante *de Privileg. Cleric. c. 10. nu. 15. part.*
7. tr. 8. resol. 13.

Cessione bo-
norum non
gaudet, qui
sub spe hui-
us beneficii
contraxit.

13. Qui non dolore, sed culpabiliter
ad inopiam pervenit, secundum aliquos
gaudet beneficio cessionis: Et affeunt
idem dicendum de eo, qui non quidem
dolo malo, & de industria se inopem
reddidit, sed tamen culpa sua ad inopiam
reductus est. Ita Antonius Hering *de
fideiuss. cap. 5. num. 107. & seq. A.* In verò id
negant, *ibid. resol. 12.*

Qui verò nō
dolore, sed
culpabiliter
ad inopiam
reductus est,
dubium est,
an hoc privile-
gium gau-
deat.

14. Item hæres, qui non confecit
inventarium, non videtur posse uti be-
neficio cessionis, quia præsumitur hæ-
reditatem opulentam, & ad solvendum
sufficientem, invenisse. *Novell. 1. cap. 2.*
§. ... Si verò non confecerit l. ultim.
Cod. de iure deliberan. Ita Mathæus Bru-
nus *in tractat. de cession. bon. quest. 4.*
princ. questio 6. At Hieronym. Treutl.
& Hunnius *volum. post. disput. 24. the. 4.*
volunt, hæredem non conficientem
inventarium bonis cedere posse, quia
hujusmodi hæres tenetur creditoribus
in solidum quemadmodum ipse de-
functus teneretur, si viveret, atqui
defunctus posset bonis cedere, ergo
& hæres. Advertit autem Squil-
lante *de Privileg. Cler. cap. 10. numer.*
43. ex Trivisano. & Riccio, Clericum
hæredem

Idem dic de
hærede non
conficiente
inventarium,
alio negam-
tibus.

Aliū verò
affirmantibus.
Et quid de
Clerico?

hæredem non confectio inventario non esse admitterendum ad beneficium *cap. Odoardus de solut. part. 7. tract. resol. 14.*

Qui renunciat Privilegio cessio- nis, non potest eo uti, si id iuramento firmet.

15. Si quis renunciavit Privilegio cessionis non potest eo uti, & valet pactum, præcipue si sit iuramento firmatum. Et ratio est, quia unicuique integrum est his, quæ ipsi à lege concessa sunt renunciare. Et non est indulgendum beneficium illi, qui ei renunciavit. Ita Harprechtus *in comm. ad inst. tomo. 4. tituli de Act. §. ult. numer. 11. & seq.* Quod si debitores velint eo beneficio uti, peccant ab Episcopo absolutionem à iuramento, ut observat Molina *de just. tom. 2. tractat. 2. disput. 572. in fine.* Si verò prædicta renunciatio facta sit sine iuramento, tunc poterit admitti sententia eorum, qui asserunt, huiusmodi pactum non tenere, & posse nihilominus gaudere cessionis beneficio. Ita Cœdarru. *libr. 2. var. res. 1. & quamplurimi alii. ibid. ref. 15.*

Debitor cui offertur quit. quæ, nalu dilatio quando possit, necne uti cessione bonorum.

16. Si creditores offerant debitori quinquennalem dilationem, aliqui existimant illud excludi à beneficio cessionis, Glossa *in l. fin. verb. Inducias, Cod. qui bonis ced. poss.* Verum contrarium tenuit ipsa Glossa *in d. l. fin. verb. detur.* ubi dicit, quod sit in electione debitoris, an velit bonis cedere, an verò acceptare dilationem quinquennalem. Has Glossas concordant Alberti *in d. l. fin. & Vincent. de Franch. decis. 251.* Quod si debitor nolit dilationem, sed velit statim cedere, possit, & tunc electio sit debitoris. Sin verò nolit cedere, sed gaudere induciis, tunc electio sit creditoris. *ibid. ref. 17.*

Cedenti bona, non sunt neganda alimentia.

16. Creditor, qui bonis cessit non est fraudandus quotidianis alimentis. Ita Lessius *libr. 2. cap. 16. dub. 3. numer. 6.* & huic sententiæ tanquam æquiori, & humaniori est adhærendum, quidquid in contrarium afferant Dicastillus *de iust. lib. 2. tract. 2. disp. 10. dub. 4. num. 78.* & Lugo *tom. 2. disp. 21. sect. 3. n. 37. p. 7. r. 8. ref. 4.*

Saltem ex bonis, quæ acquisierit

17. Quod si his, qui cessit bonis, postea bona aliqua acquisierit, non potest conveniri in iudicio, nisi in quantum

commodè possit, hoc est, non potest spoliari per iudicem omnibus bonis illis acquisitis, sed iudicis prudentis est suo arbitrio illi relinquere quod satis ei sit, ad illius parcam sustentationem congruam. *ibid. resol. 8.*

post cessio- nem.

Et hoc habet locum etiam in foro conscientiæ, ita ut, quæ debitor lucratur post cessationem, si necessaria sint ad decentiam status non teneatur illa restituere, idque si debita priora fuissent per justitiam, sive per injustitiam contracta. Ita Petrus à Navarra, *Libro 4. cap. 4. dubio 10. n. 59. ibid. ref. 9.*

Et id etiam in foro conscientia.

18. Licet debitor principalis bonis cessit, non idem tamen fideiussores liberantur ab onere solvendi integrè pro illo, quia cessio solum prodest ipsi debitori, imò idem dantur fideiussores, ut solvant, quando debitor principalis solvere non potest. Lugo *de iust. r. 1. disp. 21. sect. 3. num. 39. cum aliis.* Quæres? An Laicus fideiussor Clerici gaudeat beneficio *cap. Odoardus de solut. Respond. negando,* cum tale privilegium sit personale, & propterea personam clerici non excedit, Secus si Clericus esset fideiussor laici gauderet enim tali Privilegio, *part. 7. tract. 3. resol. 18.*

Cessio bonorum liberat solum creditores, non autem fideiussores. Nisi si esset Clericus, qui gaudet Privilegio cap. Odoard.

19. Nec qui cedit bonis, liber est à restitutione, sed manet obligatus ad solvendum residuum, si postea ad pinguiorem fortunam pervenerit, aut aliquid acquisierit, est communis, *ibidem. resol. 20.* Etiam si hæc cessio fiat cum ignominia, juxta communiorem, & magis receptam sententiam, quia ignominia illa non extinguit obligationem naturalem solvendi debita, sed est pœna propter culpam præsumptam contrahentis debita supra vires, & ad deterrandos alios, ne prodigalitate, & negligentia ad similem statum deveniant. *ibid. ref. 21.*

Cedens bonu non est liber à restitutio- ne. Etiam si cessio esset ignominiosa.

20. Quæres, An statuto hæc ignominiosa cessio introduci possit? Negant Cyn. *in l. 1. quæst. 5. Cod. de cess. bon.* Baldus *in l. fin. ff. eod.* & alii plerique interpretes, Verum similia statuta, & talem cessationem bonorum ignominiosam communiter Doctores admittunt, nec illam reprobant, est enim introducta propter

Quam posse statuto im- troductæ, as- firmant co- munitè DD.

propter bonum publicum ad deterren-
dos homines, ut dictum est p.7. tract.8.
ref.21. §. Sed hic.

Cessio sim-
plex bonorum
non inducit
irregulari-
tatem.
At ignomi-
niosa vide-
tur induci-
cere.
Licet con-
suetudinem sit
etiam proba-
bile.

21. Quæres præterea, Num qui ce-
dit bonis, fiat Irregularis; Respond.
primò cedentem simpliciter bonis non
non esse irregularem, quia non est infam-
is nec talis cessio infamiam irrogat.
Est communis. Respond. secundò. Infam-
iam ignominiosam inducere infamiam
facti, si non juris. Ita Cardinalis Tuschus
tom. 1. conclus. 227. num. 7. & Maiolus de
Irregul. libr. 2. cap. 11. num. 16. Tamen
contraria etiam sententia sua probabili-
tate non caret, quia certum est ex cap. 3.
qui de sentent. excommunicat. in 6. quod
nulla irregularitas incurritur, nisi sit in
jure expressa; at nullus invenitur textus
imponens irregularitatem cedens bonis
cessione ignominiosa, ergo. Ideo tu co-
gita p.7. tr. 8. r. 22.

Dilationes,
seu induc-
torie
concedi pos-
sunt à Prin-
cipe.

22. Potest Princeps per rescriptum
suum alicui concedere dilationes seu
inducias moratorias, temporales tamen,
ad hoc ut intra tempus indultum debi-
tores à creditoribus nequeant molestari:
non potest verò concedere dilatio-
nem peremptoriam quæ jus alterius
partis omnino tollit, & infringit. Adver-
tant tamen Principes, ne eas conced-
ant absque iusta, & gravi causa. Ad-
vertant 2. non posse concedi ab inferiori,
qui non habet iura tenitoria, nisi
concedantur consentiente majori parte
creditorum, in quo casu talis dilatio
potest per quemcumque Judicem dari,
& concedi. l. final. C. qui bonis ced. poss. p.7.
tr. 8. r. 23.

Ex iusta, &
gravi causa,
& habente
iura tenito-
ralia.

23. Quæ quidem dilatio ad solven-
dum non potest concedi à Principe, nisi
pro modico temporis spatio, quod spa-
tium quidem extendunt ad quinquen-
nium, alii ad decennium. Sed Lancellot.
in templ. iudic. Lib. 1. cap. 1. §. 4. de Imper.
ver. dilationes indulgent. num. 3. determi-
nat hoc totum relinquendum Judicis
arbitrio. Et num. 4. dicit, si excedatur
modicum tempus dilationis concessio-
nem non valere. ibid. ref. 24.

Non nisi pro
modico tem-
poris spatio.

24. Hæ verò induciæ moratoriæ à
Principe concessæ incipiunt currere à
Summa Diana.

Incipiunt
currere à

die, quo fuerunt data, non à die quo
fuerunt insinuatæ creditoribus: nisi
Princeps in rescripto aliud tempus ex-
presserit; vel nisi inter debitorem, &
creditorum de certo die solvendi con-
venerit, & is dies tempore dati rescri-
pti nondum venerit, tunc enim inci-
pit dilatio concessa à die, quo fuit
concessa. Guid. Pap. decis. 109. & alii.
ibid. ref. 25.

die, quo fuerunt
data nisi
aliud fuerit
in rescripto,
vel inter
partes con-
ventum.

25. Nec possunt, vel debent concedi
quibusvis debitoribus, sed illis solum,
qui à versa fortuna, absque suo dolo,
& culpa ad inopiam redacti sunt. Non
autem deceptoribus qui culpa sua ejus-
modi calamitatem, & inopiam procura-
runt: Hi enim furibus comparandi, co-
rumdemque loco habendi d. ord. pol. t. 23.
p. 7. tract. 8. ref. 26 § & ideo.

Non sunt au-
tem conce-
denda om-
nibus debite-
ribus.
Nec de ce-
ptoribus.

26. Unde inferitur primò eas con-
cedendas non esse, quando debitum
provenit ex delicto, si quidem tunc non
habentes in are luere debent in corpo-
re, & tales nulla sunt commiseratione
digni. Menoch. de arbitr. q. cas. 203. n. 16.
& seq. ibid. ref. 26.

Nec debite-
ribus ex de-
licto.

27. Secundò quamvis concedi pos-
sint debitoribus ex contractu, non ta-
men sunt concedendæ omnibus: Con-
tra debitum enim ex contractu depositi
descendens dilatio quinquennalis à
Principe concedi non debet, quoniam
hoc natura depositi non patitur, siqui-
dem res deposita sine ulla mōra, & dil-
tione, remotis, & exclusis omnibus ex-
ceptionibus restitui debet deponenti.
lib. 1. Cod. de depositi. Hinc sequitur Cleri-
cum debitorem ratione depositi non
gaudere beneficio ea. Odoardus de solut.
Squillante de Privileg. Cleric. cap. 10. dub.
3. num. 42. ibid. resolut. 27.

Nec debite-
ribus ex con-
tractu depo-
siti.

28. Tertio non possunt concedi pro
debito ex contractu locationis, seu
conductionis descendente Menoch.
dict. casu 203. numer. 18. p. 7. tract. 8. ref.
27. §. Idem.

Vel ex con-
tractu loca-
tionis, seu
conduccio-
nis.

29. Quarto non possunt concedi con-
tra debitum pupillare.

30. Quinto contra debitum alimen-
torum.

Nec in se-
quentibus.

31. Sexto contra debitum opificum
merce-

mercenariorum, & famulorum, quo scilicet debitor ipsis pro labore obligatus est.

32. Septimò. Nec contra debitum Ecclesiasticum.

33. Octavò. Nec contra debitum fiscalè.

34. Nondò. Nec contra debitum, quod cum exteò, & transeunte contractum est.

35. Decimò. Nec contra debitum dotis, si videlicet à Principe concedenda forent. Creditor tamen dotis debitori sui inducias istas indulgere non prohibetur. Arque hæc omnia certissima sunt ex I. C. & præcipue ex Thoma Maulio *tractatu de cess. bonorum titulo 6. numer. 14. & sequ. ibidem resolutione. 27.*

Dilationes generales quomodo intelligenda. Et petendæ.

36. Dilationes moratoriæ generaliter loquentes, nisi aliud sit in rescripto; non extenduntur ad debita prædicta *num. 27.* Neque ad debitum juratum. Ideoque necesse est, ut debitor supplicans in sua supplicatione exprimat qualitatem debiti, itemque significet an lis pendeat, an sententia de prolata, an pro eodem debito habuerit alias inducias, an debitum sit vetus, an recens; denique, ut narret ea omnia, quæ possunt operari, ut Princeps non concederet, vel difficilius concederet. Carolus de Grassis, *de except. 32. num. 31.* Alias præsumeretur in dolo tacendo veritatem, vel exprimendo falsam causam, & induciæ viderentur obreptitiæ, & consequenter essent nullæ ipso jure. *p. 7. tr. 28. §. & idem & resolut. 29.*

Pro debitis juratis non posse Principem facultatem concedere, & inducias aliquas ducere.

37. Quæres an pro debitis juratis concedi possint à Principe dilationes moratoriæ, ut induciæ valeant? Negativè responderi Carolus de Grassis *dict. except. 32. numero 8. & seq.* Cum aliis: qui etiam appellat hanc sententiam animæ tutiorem: & hanc potestatem concedit tantum Pontifici Maximo. At Thomas Maulius *tractat. de cess. bon. titul. 7. numero. 30.* observat, ubi vis lo corum contrarium servari, & Principes sæculares concedere inducias moratorias tam pro debitis juratis, quam pro

non juratis. Quia juramentum semper intelligitur præstitum salva auctoritate superioris. Et licet Princeps sæcularis non possit tollere vires juramenti, potest tamen differre ad tempus, ut scribunt Alexand. 2. consilio 38. *Surd. di. 5. consl. 299. num. 17.* & ita hanc sententiam tenent etiam Daniel Mollerus, & The-saurus, & Maximilianus Faustus de *Ærario Class. 4. cons. 365.* Sed quidquid sit de hoc, certum est quod si prius impetra-vit debitor absolutionem à juramento, quod possit moratoria dilatione uti sine metu perjurii, ut observat Maulius citatus *n. 33.* Itaque debitor prius petat omnino ab Episcopo absolutionem à juramento. *ibid. ref. 30.*

Alii contra-rium tenent

Tutus agit debitor si prius petat absolutionem à juramento, & postea inducias.

38. Quæres secundò, an dilationes moratoriæ quæ à Principe conceduntur, possint concedi à majori parte creditorum, ita ut à reliquis creditoribus, qui non consenserunt, debitor molestari non possit? Negat Cucchus in *tractat. de morat. præscript. numer. 31. 32.* & idem placet Pæbuffo. In contraria sententia sunt Alexand. Angel. Cardinal. Paris. & Afflic. quos allegat, & sequitur Stræcha in *tractat. morat. & decod. pass. 6. numero 20.* & alii quamplures; quæ autem servanda in praxi dictæ dilationis quinquennalis, quæ à creditoribus concedi solent traduntur fusè à Petro Molina *de insol. tom. 2. tractat. 2. disputatione 572. numer. 16.* quem vide. Adverte tamen, quod si unus cum juramento debitorum obligatum habet, non tenetur cæteris creditoribus ad dilationem quinquennem. Ita Thomas Maulius *tractat. de cess. bon. titul. 7. numero 18. & alii. part. 7. tractat. 8. resolutione 31.*

Dilationes moratoria concedi etiam possunt à majori parte creditorum.

39. Quod si in concessione hujusmodi dilationum facta sit expressa mentio fidejussoris, quod nimirum is etiam intra tempus concessum non debeat conveniri, nulla est dubitatio, quia ista induciæ etiam fidejussori pro-sunt. Carolus de Grassis *dict. exception. 32. numero 37.* Sed si nulla facta est mentio fidejussoris, & res debita, oportet videre, an induciæ ista sint concessæ.

Induciæ pro-sunt fidejussori, si de eo sit facta mentio & induciæ data sint à Principe. Si vero non, & fidejussor renunciat Authenticè, & non pro-sunt.

cessæ ab Imperatore, vel Principe; an verò à creditoribus ipsis. Si enim sunt concessæ ab Imperatore, vel Principe, & fidejussor renunciavit Authentice *præsente Cod. de fideiuss.* eaque renunctio valet, hæc induciæ fidejussori non profunt in tantum ut etiam fidejussor conventus non possit debitori litem denunciare ad suscipiendum iudicium, & opponendam moratoriæ dilationis exceptionem. *Franc. de fideiuss. cap. 3. numero 153.*

Secus si non renunciavit Inducia verò data creditori, profunt in distictè fidejussori.

Si verò Fidejussor non renunciaverit prædictæ Authenticæ & cætera, tunc induciæ profunt etiam fidejussori *Cacchus de morat. præscrip. num. 139.* Quod si induciæ sunt concessæ non ab Imperatore, vel Principe: sed à creditoribus ipsis, tunc indistinctè profunt fidejussori, etiam si renunciaverit dictæ *Authenticæ*, & cætera, quia inter creditores, & debitores, datis induciis, actum intelligitur, ut fidejussori interim parcat, & ne contra fidejussorem interea procedatur. *Thomas Maulius, tract. de cess. bon. tit. 7. n. 41. p. 7. tr. 8. ref. 32.*

Alii casus, in quibus inducia concessa principali profunt etiam fidejussoribus.

40. Sunt etiam alii casus, quos ponit *Hunnius in Encyclopedia Iuris parte secunda tit. 28. capit. quinto numero 10.* In quibus dilatio concessa principali prodest, & fidejussori. Primò, quando fidejussor obligatus est, ut principali; tunc enim dilatio principali concessa, prodest quoque fidejussori. Secundò, quando dilatio quinquennalis à Principe non ad preces debitoris, sed motu proprio ipsi concessa est. Tertio, quando in rescripto moratorio ipsorum quoque fidejussorum mentio facta est. Quarto, quando fidejussor conventus est, debitor verò principalis pro suo interesse, interveniens exceptionem opponit moratoriæ dilationis, tunc fidejussori moratoria dilatio prodest, ne ipse debitor conventus à fidejussoribus, per indirectum solvere cogatur, ipsique dilatio inutilis existat. Quintò, quando fidejussores à creditoribus, tempore induciarum, principali debitori concessarum, conventi, opponunt exceptionem excussionis, vel cedendarum

actionum, tunc quia, durantibus dilationibus, nec principalis excuti, nec actio cum effectu credi potest, idèd in hoc casu creditores repelluntur. *Ibid. resolut. 12. §. Non deseram.*

41. An verò pendentibus dilationibus usuræ, & interesse currant; *Salicetus in leg. 2. Cod. de precibus Imperat. offer.* affirmat, eumque plures sequuntur. At *Daniel Moller. lib. 4. semestrium cap. 7. numero 2.* cum aliis idem, id negat. *Hunnius verò in Encyclop. Iur. part. 2. tit. 28. cap. 5. numero 2.* distinguit: Si usuræ debentur ex mora, tunc in induciis non currunt, cum enim durantibus induciis fors peti non possit, nec etiam ulla mora imputari valet. At quæ usuræ ex conventionione debentur, & conventionales appellatur, per dilationem moratoriæ non sistuntur, sed currunt, & elapsò quinquennio, una cum sorte debitori præstari debent *part. 7. resolut. 33.*

Dubium an in induciis currant usuræ, & interesse.

42. Qui dilationem à creditoribus, vel à Principe obtinuit, tenetur creditoribus suis idoneos fideiussores dare de solutione post elapsum tempus. Quia quidem cautio ab ipso Principe remitti non potest, præsertim si petatur à creditoribus, alioquin valet induciæ à Principe concessæ. Quod si propter inopiam, nec fidejussoribus, nec pignoribus cavere potest, ad juratoriam cautionem admitti debet. *Thomas Maulius. tractat. de cess. bon. tit. 7. num. 4. & seq. ibid. ref. 34.*

Impetrans dilationem tenetur ad cautionem fidejussoriam.

Vel saltem iuratoriæ.

43. Pendente lite circa exactionem debiti possunt debitores impetrare dilationes moratorias: non tamen si esset decisum & sententia lata, vel in calculo ferendæ sententiæ. *Thefaur, decis. 186. numer. 7.* *Carolus tamen de Grassis excerpt. 32. num. 44.* scribit hæc non servari in Regno Sicilia, p. 7. tract. 8. ref. 35.

Inducia possunt impetrari lite pendente.

44. Induciæ moratoriæ, & quinquennales concedi possunt etiam *Judicis. Wlmerus in controvers. iur. lib. 1. de tit. 9. controvers. 2. num. 27. ibid. §. Notandum.*

Et concedi etiam Iudicis.

CIRCUMSTANTIÆ
Peccatorum.

Circumstantiæ peccatorum quot & quæ.

1. Circumstantiæ peccatorum, & generaliter actuum humanorum continentur in illo versu,

Quis, Quid, Vbi, Per quæ, Quoties, Cur, Quomodo, Quando.

Quis, significat circumstantiam personæ, quæ peccat, vel cum qua peccat. *Quid*, circumstantiam rei, circa quam peccat, ut ministrare Sacramenta in peccato mortali, est peccatum, & quidem eo majus, quo Sacramentum est excellentius. Hæc circumstantia pertinet ad *quid*. *Vbi*, significat locum peccati. *Per quæ*, significat media, causas, vel occasiones peccandi, quæ quandoque sunt distinctum peccatum, ut fornicari nummis furtivis. Huic circumstantiæ respondet circumstantia, *Cur*, & significat finem peccati, qui addit quandoque novam malitiam, ut quando quis furatur ob fornicandum. *Quoties*, significat numerum peccatorum, *Quomodo*, significat, modum peccandi, publicè ne, an occultè, scienter, an ignorantè, &c. *Quando*, significat circumstantiam temporis.

Aliquando mutant speciem, & quære.

2. Ex his circumstantiis ferè omnes, præter *Quoties*, pertinent ad speciem peccati, seu sunt accidentia speciei, ita tamen ut quandoque speciem mutant. Nam voluntas, cum non sit ad unum, determinata, sicut natura, posita deformitate actus ex malo, v. gr. motivo, potest ulterius procedere, & aliam malitiam præstare ratione alicujus circumstantiæ, & sic idem actus erit in duplici specie morali, & duplex peccatum, sed probabiliorè opinionem.

Aliquando.

3. Utrum verò circumstantia speciem mutat, hæc regula dignoscitur: si transfert peccatum ex materia unius virtutis, in materiam alterius, facitque ut actus non solum opponatur uni, sed & alteri virtuti, tunc mutat speciem; si verò relinquit actum intra materiam ejusdem virtutis, non mutari quamvis peccatum in eadem specie aggravet.

4. Et quidem certum est, circumstantias mutantès speciem necessariò exprimendas esse in Confessione, cum ex supradictis addant novam malitiam mortalem: &

5. Porro Suarez in 3. part. tom. 4. disputat. 22. sectio. 3. & alii, idem dicendum putant de circumstantiis notabiliter aggravantibus, aut minuendis; & contrariam sententiam, quod hæc in Confessione taceri possint, improbabilem esse, nec ullo pacto ad praxim deduci posse. Sed falluntur. Nam hæc sententiam docuit D. Thomas in 4. dist. 16. qu. 3. art. 2. quest. 5. quem secutus est Durand. ibid. quest. 4. & alii non pauci. (Unde D. Thomas pro prima sententia perperam adducitur part. 5. tract. 14. resolut. 56. §. *Quæres nono.*) Estque non minus probabilis quam prædicta. Probat autem primò; quia non habemus præceptum de his circumstantiis explicandis. Nam de jure divino solum tenemur confiteri omnia peccata mortalia, quæ omnia sufficienter confiteri possumus absque his circumstantiis, dicendo, ver. gr. *Commisi furtum mortale toties*, non explicando furti quantitatem; ut docent in specie Bonacin. de Sacram. disputatione 5. quest. 5. sect. 2. pun. 7. 2. §. 3. dist. 3. numer. 22. & Vasquez in 3. part. tom. 4. quest. 91. artic. 1. dub. 3. num. 7. contra Nugnum, in Addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 9. art. 2. dub. 3. & alios. p. 1. tr. 7. ref. 14. Probat autem secundò, quia Trident. sess. 14. cap. 5. Assignans necessaria ad Confessionem per illa verba, *Nihil aliud ab Ecclesia à penitentibus exigitur, quam ut, &c.* de circumstantiis aggravantibus nihil dicit: sed solum ait explicandas esse circumstantias mutantès speciem, quod proinde de illis virtualiter negat. Probat autem tandem; quia aliàs peccator deberet scire omnes circumstantias aggravantes, sicut scire tenetur omnia peccata mortalia, quod esset valdè durum. parte 1. tractat. 7. resoluzione 1. & parte 3. tr. 4. ref. 67.

6. Et hæc omnia procedunt etiam de circumstantiis notabiliter minuendis peccatum. Unde puella, quæ metu

Circumstantiæ mutantès speciem sunt necessariò confitendæ.

Quæ verò tantum aggravant,

Non item.

Sicut neque notabiliter minuendæ.

metu mortis consentit alterius libidini; non tenetur explicare circumstantiam metus. *part. 5. tract. 14. resol. 85. †* Sed videamus in particulari quamnam circumstantiam explicari debeant. †

C I R C U M S T A N T I A
Quis.

Igitur Sacerdos occidens, vel mulieris non tenetur explicare circumstantiam Sacerdotii.

7. Posto hoc principio, quoad circumstantiam *Quis*, Non damnare Sacerdotem, vel Sacris initiatum, percutientem aliquem ad mortem, vel sanguinis effusionem, si circumstantiam Ordinis Sacri taceat; quia est tantum aggravans. Quamvis teneatur, doceat Nugnus in *Addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 9. art. 2. dub. 3. concl. 5.* ex eo, quod hoc peccatum maxime repugnet tali statui propter irregularitatem annexam. *p. 1. tr. 7. res. 8.*

Nec sponsa de futuro circumstantiam in fornicatione.

8. Deinde, sponsus, & sponsa de futuro fornicantes, non tenentur explicare circumstantiam fractorum sponsaliorum: quia hæc circumstantia non facit adulterium. Ita Henriquez *lib. 11. c. 13. n. 4.* quidquid contra sentiat Homobonus *part. 1. tract. 7. cap. 36. quest. 140. part. 1. tract. 7. res. 5. & part. 3. tract. 4. resol. 67. §. in resolut. 5.*

Item, nec qui primò fornicatur, circumstantiam virginitatis amissam.

9. Tertio qui primò fornicatur, secundum aliquos apud Nugnum in *Addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 9. art. 2. dub. 3. concl. 5.* tenetur explicare circumstantiam virginitatis amissæ, etiam ex maribus; quia hi verè amittunt quamdam integritatem, & laureolam irreparabilem. Sed, quoad mares iudico cum Suarez in *3. part. disp. 22. sect. 5. in circumstantiis. Quid.* & aliis communiter, non teneri. Sicut non tenetur primò post Baptismum peccans exprimere circumstantiam innocentie baptismalis amissæ, quod est majus damnus. *part. 1. tract. 7. res. 10.*

Sive sit masculus.

10. Quoad fœminam verò, quamvis D. Thomas *2. 2. quest. 64. artic. 6.* & alii doceant, teneri explicare circumstantiam virginitatis amissæ: quia hæc addit speciem stupri, maxime si sit sub cura parentum, Probabilior tamen est

negativa sententia Valquez *opusc. de restitut. cap. 3. §. 1. dub. 1. num. 6.* & in *part. 2. disputat. 112. cap. 1. num. 1.* & aliorum. Quia, dum virgo sponte consentit, ejus fornicatio non est stuprum, sed eisdem speciei cum simplici fornicatione, quod etiam dic de raptu ipsa consentiente; ut probabile putat Fagund. *part. 2. lib. 4. cap. 3. num. 17.* Ratio est, quia virgo sponte fornicans, &c. non facit sibi injuriam, nec facit injuriam parentibus, quia est domina sive integritatis virginalis, cum ergo cesset circumstantia injuriæ contra justitiam, quæ requiritur ad stuprum, vel raptum, non dicitur stuprata, vel rapta. *part. 1. tract. 7. res. 11. & 37. part. 2. tract. 18. resol. 12. & part. 3. tract. 4. res. 67. §. in res. 77.*

11. Ex quibus inferitur primò quòd virgo, quæ morosè circa aliquem delectatur, etiam si se polluat, non tenetur explicare circumstantiam virginitatis. Quod procedit etiam in prima sententia; nam, licet per pollutionem amittatur virginitas prout virtus, non tamen amittitur quoad integritatem signaculi. *p. 1. tract. 7. res. 11. §. Vnde, & §. Et tandem.*

12. Inferitur secundò à fortiori, non esse explicandam circumstantiam virginitatis in Sodomia, cum per eam claustrum virginale non violatur. *lib. 5. Secundo in fine.*

13. Quarto, conjugatus morosè se delectans circa solutam, peccat peccato adulterii contra fidem matrimonii; unde tenetur hanc circumstantiam explicare. Sicut etiam Religiosus, vel alius habens votum castitatis absolutum. Minime verò, si vovisset solum castitatem externam. Sed circa hoc utrumque, vide infra V. *Delectatio morosa, n. 5.*

14. Quintò, Frigidus, vel Eunuchus, meretricem cognoscens, secundum Henriquez *lib. 5. cap. 6. num. 5. gloss. lit. M.* tenetur confiteri circumstantiam impotentia, quæ facit talem copulam esse contra naturam, quia non habet finem à natura intentum. Sed de hoc dubitat Filliucius *tom. 1. tract. 10. p. 2. cap. 1. num. 23. part. 3. tract. 4. res. 139.*

Quid à fortiori procedat in pollutione cum delectatione de alio.

Et in Sodomia.

Tenetur autem in delectatione morosa ex

plicare peccantem, an sit conjugatus, vel Religiosus.

An in fornicatione explicari oporteat an quis sit eunuchus.

Et in furto,
quod tene-
tur custodis
re rem proxi-
mi ex iusti-
tia.

15. Sexto, furans re proximi, quam ex officio custodire tenetur, non tenetur explicare circumstantiam officii; quia hæc circumstantia non variat speciem, nec aggravat notabiliter. Ita Henriquez libro 2. capite 6. numer. 3. gloss. litt. O. contra Medinam in C. de Can. &c. part. 2. tr. 7. resolut. 36.

Circumstan-
tia persona,
cum qua
peccatur, seu
pe non oportet
et exprime-
re

16. † In his item casibus, in quibus non est necesse explicare circumstantiam personæ peccantis, complices non tenentur explicare circumstantiam personæ, cum qua peccaverunt. Sed satis est dicere: peccavi contra naturam, quando non est reservatum, si cum fœmina vel cum masculo commisit peccatum. part. 8. tract. 7. res. 86.

Et si aliqui
dicunt in
sodomia non
explicandam
circumstan-
tiam sexus.

17. Unde in primis † secundum Cajetanum quest. 2. de conf. † in sodomia non oportet explicare circumstantiam sexus. Nec in bestialitate, genera animalium: quia tales differentie sunt materiales, & in genere entis, non formales, & in genere moris. Unde satis est dicere: Peccavitoties in sodomia, toties in bestialitate. Sed Tannerus in 2. 2. tom. 3. disp. 3. quest. 3. punct. 6. num. 149. ait, explicandam esse circumstantiam sexus. part. 6. tr. 7. resolut. 2. & part. 5. tract. 14. resolut. 56. §. Quaro primò. & part. 7. cap. 12. resolut. 166. & resolut. 23.

Nec in be-
stialitate ge-
nera anima-
lium.

Adverte item cum Filliucio, tom. 2. tract. 30. cap. 7. numer. 131. probabile esse, quod peccata contra naturam omnia sint ejusdem speciei specialissimæ. Sed probabilius, quod solum convenient in specie subalterna part. 3. tract. 4. resolut. 159. in fin. Item adverte cum Dicastillo de just. lib. 1. disp. 2. dub. 19. numero 328. cum, qui copulam sodomiticam habuit cum virgine, non teneri explicare in confessione circumstantiam virginitatis; quia talis copula non habet specialem malitiam stupri, cum non violetur integritas virginis, & ideo in tali casu sufficit, ut peccatens se accuset habuisse verbi gratia semel copulam sodomiticam cum fœmina. Et hanc opinionem etiam Trullench in Decal tom 2 lib. 6. cap. 1. dub. 8. §. 2. numer. 3. admittit tanquam probabilem. part. 7. tract. 12. resolut. 16. Imò etiam si

Nec si cum
uxore cir-
cumstantia
matrimonii.

diceret, se habuisse copulam sodomiticam, nec explicaret sexum satis esset, ut dictum est. Unde vir, qui præ verecundia non audet in confessione aperire se commisisse sodomiam cum uxore, potest probabiliter dicere, se ter, aut quater peccasse contra naturam, nihil aliud explicando. Ita Mazuchellus tractat. de cas. refer. cap. 22. difficul. 1. numer. 24. quam etiam tanquam probabilem admittit Machad. de perfect. confess. tomo 1. lib. 2. part. 3. tract. 19. dec. 5. numer. 5. & seq. ego tamen adhæreo opinioni Sanchez asserentis, cum teneri ad hanc circumstantiam aperiendam, & dicendum se habuisse copulam sodomiticam cum uxore part. 7. tractat. 12. resolut. 22.

Item qui se polluit tangendo in-
fantem, vel
bestiam.

Contrarium
tamen tis-
suu, & prob-
abilius.

Item in so-
domia non
oportet ex-
plicare gra-
dum cogna-
tionis.

Quod etiam
procedit in
incestu non
naturali.

18. Deinde in Sodomia, ait Leone, part. 1. recollect. 9. num. 216. & 218. explicandam esse cognationem in linea recta: quia putat, mutare speciem. Sed ego puto cum Florono, part. 2. casu 6. numer. 31. satis esse dicere: Coivi cum consanguineo, vel cum affini. Quia, cum in Sodomia non misceatur caro, nec contrahatur affinitas, nec gradus, nec linea variat speciem. An verò explicanda sit circumstantia agentis, vel patientis, quæ infra Circumstantia, quomodo, numero 97. parte 3. tr. 4. resolut. 101. & 159. §. Ad secundum & parte 7. tractat. 12. resoluzione 18.

19. In copula verò naturali inter cognatos, aliqui putant, non solum explicandam esse lineam, sed etiam gradum. Et aliqui probabiliter addunt, incestum cum matre differre specie ab incestu cū sorore, filia, & cætera, propter incomparabilem violationem pietatis; in qua sententia non satis esset dicere.

In hoc tamen
contrarium
est mihi pro-
babilius.

Nec qui se
polluit tan-
gendo in-
fantem, vel
bestiam.

Contrarium
tamen tis-
suu, & prob-
abilius.

Item in so-
domia non
oportet ex-
plicare gra-
dum cogna-
tionis.

Quod etiam
procedit in
incestu non
naturali.

Coivi

*Coivi cum consanguinea in primo gradu, sed explicandum esset cum matre, sorore, &c. Sed Hurtado, disputatio. 9. de Sacrament. penitens. diffio. 4. probabiliter putat, esse ejusdem speciei incestum in eodem gradu, & linea, quamvis eo graviozem, quo gradus est vicinior stipiti. Unde in hac sententia satis est dicere: Rem habui cum consanguinea in linea re-
cta, &c. Addit Cajetanus in 2. 2. quest. 154 artic. 9. etiam in diversa linea non differre specie, quare satis est dicere: Commisi incestum toties, quod etiam si probabile, illudque novissimè docet Eautus 1. 1. lib. 1. quest. 95. part. 1. tract. 7. ref. 31. part. 3. tract. 4. ref. 67. §. in resol. 3. part. 4. tract. 4. resol. 134. & part. 5. t. 14. resol. 56. §. Quarto sexto.*

Mulier peccans cum Sacerdote Religioso factu est quod explicet circumstantiam Sacri Ordinis aut professionu. Quod etiam factu est in ipso agente.

20. Mulier peccans cum Sacerdote Religioso, committit sacrilegium, & tenetur explicare circumstantiam personæ, non quidem utramque, nimirum Sacerdoti, & Religiosi, sed illarum alteram, dicendo: Peccavi cum Religioso, vel cum Sacerdote. Quod etiam procedit de ipso Sacerdote, quæ satis est, quod explicet alterutrum. Et ratio est, quia vota solemnia castitatis, quæ emittuntur in professione Religiosa, & in susceptione Sacrorum Ordinum, sunt ejusdem speciei. Ita Sanchez de matrimonio tomo 2. libro 7. disputat. 27. numero 27. contra Sotum in 4. distinct. 18. question. 2. articulo 4. Imò puto, votum solemne castitatis à voto simplici non differre specie, & consequenter prædictam mulierem, & Religiosum satisfacere, illum dicendo:

Qui interquisitio faceret explicando circumstantiam votu castitatu san-ctum.

Concubui toties cum habente votum castitatis: hæc verò, Fregi votum castitatis. Ita Villalobos tom. 1. tractat. 9. difficult. 37. numer. 16. contra Palaum in 4. distinct. 16. dub. 3. numer. 31. part. 1. tract. 7. resolutione 3. & 4. & part. 3. tractat. 4. ref. 67. §. in resol. 4.

Tenetur autem ad hoc mulier, etiam si ipse Sacerdos non intelligatur.

21. Addit Llamas part. 3. cap. 8. §. 16. quod, qui pollueretur tactibus impudicis personæ Sacræ, aut Religiosæ, non teneretur explicare circumstantiam talis personæ, neque ipsa persona sacra ad id teneretur, si non pollueretur ipsa.

Quia persona sacra non violatur, nisi per propriam pollutionem. Sed ipse contrarium verum existimò. part. 1. tractat. 7. resol. 53. Quamvis placet opinio cujusdam viri docti apud ipsum, *ibid. §. 1.* quod polluens se cubando super hominem, sicut super mulierem satisfaciat dicendo: Pollutus sum, tangendo alterum impudicè. *Ibid. ref. 52.*

Circumstantia vero Ordinis minorum quam veni- explicanda.

22. Mulier rem habens cum Clerico in minoribus, non tenetur hanc circumstantiam explicare, quia circumstantia Ordinis minoris, nec variat speciem, nec aggravat notabiliter peccatum fornicationis. Ita Llamas, part. 3. cap. 8. §. 14. Contra quem dicendum cum Megalain prima part. lib. 5. cap. 11. numer. 7. t. 1. c. minam, quæ concubuit cum Novitio, aut virum Novitiam cognoscentem, non teneri hanc circumstantiam explicare. *part. 1. 7. ref. 7.*

Sicut & non vitiatu.

23. Copula cum conjugata, quæ occidit virum, ut nuberet eum tali amantissimo, secundum Henriquez lib. 5. cap. 6. numer. 3. in gloss. litter. M. explicari debet cum hujusmodi circumstantia: quia copulatio, quo tale crimen est impedimentum matrimonii, est etiam constitutum speciale talis fornicationis in gradu peiori. Sed contrarium tenendum cum Lessio, lib. 4. cap. 3. dub. 6. num. 45. impedimenta nimirum matrimonii, quæ imposita sunt in pœnam delicti, & non habent speciale motivum virtutis, quale est, de quo agimus, non addere novam malitiam fornicationi, in Confessione exprimendam part. 3. tr. 4. resol. 140.

In copula cum conjugata, quæ occidit virum non oportet explicare.

24. Contravero, quia impedimentum disparitatis cultus, quod impositum est in honorem Christianissimi, habet speciale motivum Religionis, qui peccaret cum Judæo, Turca, aut hæretico, teneretur hoc explicare in Confessione: nam talis concubitus secundum Lessium, lib. 4. cap. 3. dub. 6. num. 43. reduci- tur ad sacrilegium. Sed nihilominus nõ damnarem contrarium facientes: quia multi cum Azorio, part. 3. lib. 3. cap. 29. question. 5. docent, hanc circumstantiam non mutare speciem, sed tantum aggra-

Sicut expli- canda est disparitas cultus.

Quamvis etiam hoc multi probabiliter negant.

VARE

vare speciem fornicationis, unde, secluso scandalo, subversionis periculo, Christianæ Religionis contemptu, & reservatione Episcopali, satis est dicere: *Fornicatus sum toties, parte 3. tractat. 4. resolut. 138.*

Virginem
volentem
deflorant,
non tenetur
explicare
circumstan-
tiam virgi-
nitatis.
Quod etiam
procedit in
raptu.
Vide magis
amplam opi-
nionem.
Et certe ta-
li circum-
stantia non
venit expli-
canda in de-
lectatione
morosa.
Confessarius
rem habens
cum Coni-
tente, non
tenetur ex-
plicare cir-
cumstantia
filiationis
spiritualis.

25. Deflorans virginem sponte consentientem non tenetur explicare circumstantiam virginitatis; quia hæc consentiente virgine non facit stuprum, quod etiam dicitur de raptu ipsa consentiente. *Vide supra numer. 9.* Imò aliqui viri docti apud Gaucrum *Select. disput. 2. 29. numer. 8.* docent, sufficere, quod deflorans Virginem per vim, dicat, se cognovisse solutam per violentiam. Sed hæc sententiam s. S. Sancius non admittit, *part. 1. tractat. 7. resolut. 11. §. Notandum.*

26. Ex dictis sequitur à fortiori, juvenem, qui morosè delectaretur de virgine, absque tamen intentione faciendi illi violentiam, non teneri explicare circumstantiam virginitatis. Ita docet in specie Lessius *lib. 2. c. 10. dub. 1. numer. 8. ibid. §. Secundò.*

27. Confessarius, qui rem habuit cum filia spirituali, ait Homobonus, *part. 1. tract. 5. cap. 12. quest. 75.* debere explicare in Confessione circumstantiam filiationis quia ratione vinculi constituit speciale sacrilegium. (Id quod etiam docet Sancius, *select. disput. 11. numer. 11.* si Confessarius cubuerat cum filio Confessionis. *part. 1. tract. 7. resolut. 56.*) Filiucius *t. 1. tract. 10. cap. 5. numer. 187.* hoc verum putat de Confessario præsentis, qui actu illius Confessiones reciperet, non de eo, qui alias recepit. *part. 1. tract. 7. ref. 12.* Sed Ochagavia *tract. 2. de Confess. q. 14. n. 14.* docet, tunc teneri id exprimere, quando rem haberet cum pœnitente post Confessionem immediatè, quæ circumstantia ratione injuriæ, quæ inferitur Sacramento, mutat speciem: non teneri verò, si post diem, vel aliud longum tempus. *p. 4. tr. 5. ref. 34.* Et hæc sententiam ego teneo; quia Sacramentum Pœnitentiæ non inducit propriè cognationem spirituales. Et Confessarius dicitur Pater spiritualis

Nisi id fecisset statim post confessionem.

metaphoricè, non propriè; sicut etiam *commes 30. quest. 11. de incestu metaphorico intelligitur p. 1. tract. 7. resolut. 12. & part. 7. tr. 12. ref. 17.* Et stando in prima sententia, probabile esset, eam non procedere in pœnitente viro. *part. 1. tract. 7. resolut. 56.*

28. In delectatione morosa, ait Loricus *in 1. 2. tomo 2. disputatione 28. membr. 3.* explicanda esse objecta, circa quæ versantur actus, quibus, quis delectatur. Sed de hoc vide *V. Delectatio morosa, n. 4.*

29. Et hæc de circumstantia, *Quis* Quæcus adde, Bonacinam *de controvers. disputat. 2. quest. 4. punct. 4. numer. 2.* & alios docere, quod, si peccatum commodè explicari non posset absque manifestatione complicitatis in individuo, manifestare debet, si nullum aliud malum immineat, quàm diffamatio apud Confessarium. Sed contraria sententia Villalobos, *tom. 1. tract. 9. dub. 38. numero 3.* est probabilior. Nam, quod Confessarius sciat peccatum alterius, quale de illo nescibat, non reputatur levis infamia. Unde putavit Sotus *in 4. distinct. 18. qu. 2. art. 5. ad 4.* complicitatem non posse licitè manifestari, etiam in articulo mortis. Sed in hoc non habeo scrupulum. Quia puto, delictum alterius occultum manifestari posse uni, vel duobus amicis taciturnis, unde multò magis confessario. *part. 1. tr. 9. ref. 49.*

30. Qui habet votum castitatis, & sit causa, ut aliquis idem votum habens peccaret, non tenetur hæc circumstantiam aperire, nec Religiosus inducens alium Religiosum ad violandum votum castitatis, violat castitatem, quando tamen in hoc casu non contrahitur malitia scandali, quia tunc teneretur confiteri; Tenetur qui habuit tactus, vel oscula cum muliere sine intentione accedendi ad illam, sed postea mutata intentione cum illa copulatur, confiteri de tactibus, & osculis; Si verò, committatur Sodomia cū masculo vel fœmina, explicanda est circumstantia, cum talis specie distinguatur. Nec etiam tenentur Clerici, aut Religiosi ludentes etiam cum

In delectatione morosa non est explicanda circumstantia obiecti. Denique complex in individuo, non est necessario explicandus etiam si peccatum absque illo bene non explicatur.

Lege infra circa hæc materiam.

cum prohibitionē taxillis, vel aleis, & cum ipsis in magna quantitate fraudaverunt, nec peccant mortaliter blasphemandi, mentiendi, fallendi, & sic in similibus, cum talis circumstantia tantum prohibitionis non addat speciem, sed satis est dicere, se in ludo proximum fraudatum fuisse, sed Diana hanc sententiam non audet approbare, sed cogitandum est. Sic etiam confessarius in peccato mortali in confessione audiens diversas personas unum peccatum committit, nec pœnitens tenetur consuetudinem peccandi in confessione manifestare, tamen si à cōfessario interrogetur tenetur illi respondere hæc omnia. *p. 9. tr. 8. r. 66.*

Unum tantum peccatum committitur si plures in peccato in confessione audiuit.

Jactantia de peccato commissa est consistenda.

31. Si quis verè, vel falsè se laudavit de peccato verè commisso, vel non admisso, quamvis non adfuerit de tali peccato, de quo se laudat, gaudium, complacentia, vel delectatio morosa, sed sola vana jactantia, etiam fatendæ sunt circumstantiæ, quibus illud peccatum est effectum, & si jactantia est de solis peccatis mortalibus in genere satis est dicere, toties peccavi, laudè querendo de peccatis mortalibus, unde si quis cum duobus fratribus, sufficit dicere, duo peccata nefaria se commisisse, sic etiam si Sodomia commissa est cum persona Cognata cognatione spirituali, vel legali, non est explicanda circumstantia Cognationis. *pare. 9. tr. 9. resolut. 20.* Quando est commissa fornicatio cum Matre, vel cum filia satis est dicere, commisi fornicationes cum consanguinea in primo gradu in linea recta. *ibid. ref. 21.*

Circumstantia legalitatis, vel cognationis non est explicanda.

Multiplicitas objectorum est attendenda.

32. Qui copulam habuit cum muliere mortua satis est dicere, se polluisse *ibid. ref. 1.* sic etiam qui cum Muliere Infideli satis est dicere fornicationem se commisisse: nec in Sodomia licet exprimere, se agentem, vel patientem fuisse, sed solum Sodomiam commisisse, *ibid. ref. 3.* Peccata multiplicantur ratione multiplicitaris objectorum, quæ multiplicitas est in confessione aperienda. *ib. ref. 11.* sic Episcopus plures confirmans in peccato mortali unum tantum peccatum successe committit, sicque administrans Eucharistiam in peccato unum tantum

Administrans sacramenta in peccato unum tantum peccatum committit.

Summa Diana.

peccatum committit. *ibid. ref. 18.* Similiter Diaconus, & Subdiaconus cantando Epistolam, vel Evangelium in peccato venialiter tamen peccat. *ibid. eadem ref.*

CIRCUMSTANTIA
Quid.

30. SACERDOS ministrans Sacramentum in mortali (excepta Eucharistia, de qua Vide V. Communionis, n. 75) peccat mortaliter, & eo gravius, quo Sacramentum est excellentius. Non tenetur tamen in Confessione Sacramentum exprimere, nec gravitatem, & numerum peccatorum, cum quibus ministravit, quidquid contra sentiat Cruzp. *2. q. 4. dub. 3. concl. 3. p. 1. tr. 7. ref. 59. & p. 5. tr. 14. ref. 56. §. Quarto quinto.*

Sacerdos ministrans Sacramentum in mortali, non tenetur explicare Sacramentum nec speciem, vel numerum peccatorum.

31. Ignorans mysterium aliquod fidei, quod scire tenetur, non tenetur secundum Merollam, *disput. 1. cap. 2. diff. 3. Num. 700.* explicare in Confessione mysterium, quod ignoravit; quia, cum ignorantia hujusmodi sit peccaminosa, ratione periculi non asserendum tale mysterium, vel contra illud asserendum, & hoc in quocumque mysterio sit peccatum ejusdem speciei, ignorantia diversorum mysteriorum non est diversæ speciei. At verò ignorantem præceptum Decalogi, quia ignorantia vincibilis diversorum præceptorum, est diversæ speciei peccatum, propter periculum committendi diversa peccata contra diversa præcepta, teneri explicare præceptum, quod ignoravit. *p. 3. tr. 4. resolut. 165. §. Notandum.*

Item ignorans mysterium fidei non tenetur explicare, quodnam illud sit.

Ignorans verò præceptum Decalogi, tenetur illud explicare.

32. In jactantia de peccato mortali, si non sit cum complacentia, & approbatione efficaci, ac ratificante, non est explicanda species peccatorum, de quibus quis jactatur. Quia omnis jactantia de peccato mortali, est ejusdem speciei, quatenus peccata mortalia assumuntur, ut instrumenta ad gloriam comparandam. Unde qui jactatus esset se percussisse Clericum, satis esset dicere: *Jactatus sum de mortali.* Ita Navarr Sed cœtra sentit Sanchez *Summa tom. 1. libr. 1. cap. 13.*

In jactantia de mortali, non oportet explicare peccatum.

cap. 13. numero 13. par. 3. tract. 4. res. 161. & part. 4. tract. 4. res. 44.

Nec injuriis

33. In injuriis non est explicanda species illarum, sed est satis dicere: Toties proximum injuriis affecti. Et hoc etiam si injuria esset præ aliis notabiliter gravior. Quia omnes injuriæ sunt ejusdem speciei. Ita Sagundez part. 2. lib. 3. cap. 5. numer. 3. Quæ doctrina applicanda quoque est detractionibus, & judiciis temerariis. Nam quamvis diffamare aliquem dicendo falsum, differret specie a diffamatione dicendo verum oeculeuræ, ut docet Granado in 3. par. controv. 7. tract. 9. disp. 9. sect. 3. num. 20: quia illud opponitur justitiæ, hoc Charitati: conveniunt tamen in ratio & formali, quæ est intentio auferendi alteri famam. Similiter in judiciis temerariis, quamvis alioqui diversum physicè sit judicium, quo quis temerè judicat Joannem Clericum esse fudm ab eo, quo eum, vel laicum judicat Sodomitam, hæreticum, & cætera tamen hæc omnia judicia sunt ejusdem speciei atomæ in genere moris cõtra eãdem justitiã commutativã, prohibentem lædi alterius famam extrinsecè per injurias aut detractiones, intrinsecè per judicia temeraria. Ita Sancius disputat 5. num. 10 part. 1. tract. 7. resol. 28 & 51. in fine p. 3. tract. 4. resol. 67 §. In res. 28. & par. 5. tract. 12. resol. 56. §. Quarto tercio.

Detractionibus, aut judiciis temerariis, speciem injuria, vel in animo.

Aut in convitiis in Deum vel Sanctos: qualitatẽ illarum.

34. Eadem quoque est ratio de convitiis in Deum, vel Sanctos. Nam omnes sunt ejusdem speciei contra virtutem Religionis. Si verò blasphemix essent hæreticales, vel imprecativæ cum odio Dei, differrent specie ab aliis, & explicandæ forent in Confessione. Vide V. Blasphemias, num. 3. par. 1. tr. 7. resol. 11.

Aut in odio speciem mali proximo, voliti.

35. Idem probabiliter docet Bonacina de leg. disp. 3. quæst. 4. punct. ult. §. 1. num. 20. contra Suarez de charitat. disp. 6. sect. 2. numer. 2. de peccatis odii, esse nimirum ejusdem speciei, quamvis mala proximo volita sint diversa, puta circa vitam, famam, divitias, &c. quatenus hæc omnia sunt volita sub una ratione formali nocendi proximo, quæ odium constituit, non solum in specie, sed etiam in individuo. Unde in Confessione satis est

dicere: Toties proximum odio habui, par. 1. tr. 7. resol. 30. & par. 3. tr. 4. resol. 67. §. In resol. 30.

Non tenetur Hæreticus explicare, an sit apostata, aut si Judæus Paganus, &c.

36. Hæreticus Apostata, qui nimirum in totum recedit à fide, non tenetur confiteri circumstantiam apostasie: quia non differt specie ab hæresi; sed secundum magis, & minus, quatenus illa recedit à fide in totum, hæc in partem. Ita Sanchez lib. 1. cap. 7. numer. 17. & recentiores Thomistæ contra Sanchez de fide disp. 16. sect. 5. in fine, part. 1. tract. 7. resol. 4.

37. Ex quibus patet à fortiori, non esse explicandam speciem hæresis: quia omnes materialiter se habent ad speciem peccati. Ita Reginaldus tom. 1. lib. 6. cap. 4. num. 114. part. 1. tr. 7. resol. 46.

Et multo minus hæreticus sit qualitatẽ.

38. Not. hic cum Turriano de panit. quæst. 9. tr. 2. disp. 29. dub. 2. ad argum. 5. aliquos recentiores probabile existimare, quod qui fornicationem commisit, satisfaciat dicendo: Commisi grave peccatum contra castitatem cum soluta, non explicando fornicationem, quem explicandi modum ipse se Turrianus non improbat. Sed usus fidelium est in contrarium, p. 3. tr. 4. res. 88. Satisfaceret tamen, qui confiteretur oscula non explicando partem: nam omnia oscula etiam in pudendis sunt ejusdem speciei, part. 3. tract. 4. resol. 125. in fine.

An autem sufficit fornicans dicere se delisse quisse contra castitatem.

C I R C U M S T A N T I A
Vbi.

39. Furari in loco sacro est sacrilegium secundum Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 7. etiam si res furativa sit profana. Et probatur verbis Joannis Papæ (Cod. quisvis 7. quæst. 9.) Sacriliegium committitur auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, aut sacrum de non sacro. Sed quamquam id verum sit, si res non sacra sit in Ecclesia, vel sub illius potestate, ratione custodiæ, mutui, pignoris, vel depositi, existimo tamen, quod si adesset solum per accidens, ut esset crumena ad latus divitis orantis in Ecclesia, non esset sacrilegium: quia.

In furto explicandum est an sit res sacra.

Item, si cum sit res profana, commissum sit in Ecclesia, habente illi in custodia.

quia talis fur non facit Ecclesie specialē injuriam; unde hæc circumstantia non est necessario confitenda. Ita Zerola *præp. c. 12. quæst. 17. & alii par. 1. tract. 7. resol. 27.* Et quando furatur à Sacerdote, vel ab alio rem sacram à loco sacro tenetur eam differentiam, & utramque circumstantiam aperire quando simul fuerint *p. 8. tr. 7. ref. 76.*

*Secus si casu
reprimere
tur in alia.*

*Scito hic fu-
rari: & leri-
ci non esse
sacrilegium.*

40. Nota hic primò, non esse sacrilegium furari aliquid à Clerico, jure Ecclesiastico possessum. Ita Pitigianus *in 4. tom. 2. dist. 17. q. unic. art. 5. in circumst. ubi ibid. in fine.*

*Et furantem
rem sacram
de loco sacro
satu esse,
quod dicat
se furatum
esse rem sa-
cram
Non est Sa-
crilegium*

41. Nota secundò, furantem rem sacram de loco sacro satisfacere dicendo alterutrum, aimirum: *furatus sum rem sacram, vel: furatus sum de loco sacro.* Quia utrumque est ejusdem speciei contra virtutem Religionis Ita Fagnand. *p. 2. lib. 4. cap. 5. num. 21. p. 1. tract. 7. resol. 22. §. Unde ex his.*

*copula com-
missa in O-
ratorio præ-
vato.
In sacristia.
In domibus
Regularium
In campani-
libus.
In porta Ec-
clesia forin-
secu.*

42. Copula illicita in Oratorio alicujus domus, in sacristia, in cubiculis, resectorio, bibliotheca, & dormitoris Regularium, vel in campanilibus Ecclesie adherentibus, aut etiam in porta Ecclesie forinsecus, non est sacrilegium, unde circumstantia talis loci non est necessariò explicanda in confessione: quia per locum sacrum, qui per copulam, aut furtum (loquendo in sententia Suarez) violatur, intelligitur solum corpus ipsum Ecclesie consecrata, vel benedicta. Ita Azorius *part. 3. lib. 3. cap. 27. quæst. 3. part. 3. tr. 7. ref. 20. & par. 3. tr. 4. resol. 166.*

*Sed tantum
in ipso cor-
pore Ecclesia
consecrata,
vel benedi-
cta.*

43. Cæterum, in Ecclesia, ait Suarez *de Religion. tom. 1. lib. 3. cap. 7. numer. 11.* non solum pollutionem, sed etiam tactus impudicos habere specialem malitiam in Confessione aperiendam. Non quidem ex aliquo præcepto Ecclesiastico: hoc enim non extat, nisi de seminis emissione: sed ex vi legis naturalis prohibentis in Ecclesia fieri actus turpes, ob reverentiam loci sacri. Fortasse autem non esse eandem rationem de turpi aspectu, vel levi verbo, si dicatur in transitu, & absque notabili mora, aut scandalo; ad arbitrium

*Nec si in ea
habeantur
tactus impu-
dici, expi-
canda est
circumstan-
tia loci.*

viri prudentis. Ego autem cum Homobono *part. 1. tr. 5. cap. 12. quæst. 77.* idem dicendum puto de tactibus impudicis absque periculo pollutionis. Quia ex Vasquez *in part. 2. tom. 1. quæstion. 72. art. 6. disput. 98. sum. 4.* & aliis, malitia sacrilegii, non confurgit ex jure naturali, sed solum ex lege Ecclesiastica, quæ tunc solum sacra in Ecclesia prohibet fieri, & divina officia recitari, quando in ea sanguis, vel semen effusus est. *part. 1. tract. 7. resolut. 2. & part. 2. tract. 17. resolut. 23.*

44. Imò probabilem puto sententiam Vasquez *ibidem art. 7. disput. 98. cap. 3. n. 6.* nec pollutionem occultam in Ecclesia esse sacrilegium, quia effusio seminis in Ecclesia ideo est sacrilegium, quia Ecclesiam polluit, quod non facit occulta: Sed contrariam Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 7. num. 4.* probabilissem existimo nam actus ille ex genere suo repugnat Ecclesie sanctitati, & hinc habet, quod Ecclesiam polluat. Et alioqui species peccati penderet ex futuro eventu. Si enim pollutio nesciatur, non erit sacrilegium; si fiat publica, erit, quod est absurdum. *p. 1. tr. 7. ref. 26. & p. 7. tr. 32. ref. 31. & par. 9. tr. 9. ref. 5.*

*Quod etiam
probabile
est de pollu-
tione occult-
ta.*

*Quam de
contrarium
sit probabili-
um.*

C I R C V M S T A N T I A

Per Quæ.

45. **I**N divinationibus non est necesse exprimere aërem, terram, &c. per quæ quis divinavit. Nec explicandum est, an cum pacto dæmonis, ut putat Sylv. *in 2. 2. quæst. 95. art. 3.* Quia hæc circumstantiæ non mutant speciem. Ita Reginald. *tom. 1. lib. 6. cap. 4. n. 114. p. 1. tr. 7. ref. 46. & 66.*

*Divinator
non tenetur
explicare,
num exor-
cuerit chiro-
mantiã, py-
romantiã,
hydroman-
tiã, &c.*

46. Similiter in fractione jejunii satis est dicere: *Totus jejunium fregi.* non enim oportet explicare, num fractum sit per esum carniũ, aut per duplicem coestionem. Nam utraque fractio opponitur eadem virtuti temperantię secundum Granadum *in 3. par. contro. 7. tr. 9. disput. 9. num. 22.* Sed quia Marchantius *tr. 5. cap. 3. dub. 2. id negat, tu cogita. p. 5. tr. 14. ref. 56. §. Quarto quarto.*

*Vel, an d. vi-
naverit cum
pacto dæmo-
ni vel sine.
Nec fran-
geni jejuniũ
an fregit
comedendo
bur, aut co-
medendo
carnez.*

X 2

47. Do-

An verò clericus fraudans aliquem in ludo prohibito, teneatur explicare, quod fraudaverit in ludo? Variè ref. pondit DD. ex variis principiis.

47. Doctores, qui tenent Religiosos, & Clericos constitutos in Sacris, ludos aleorum vel taxillorum frequentantes, peccare mortaliter, consequenter docent, quod si aliquem in talibus ludis fraudaverint notabiliter, teneantur explicare circumstantiam ludi. At Megala, qui in 1. part. lib. 5. cap. 14. numer. 8. contrarium tenet, tenet quoque, satis esse, quod dicant: *Fraudaveri proximum in quantitate notabili.* Quæ opinio, an sit probabilis, alii judicent. *part. 2. tractat. 7. resol. 21.*

48. Qui alioqui non esset peccaturus, & ex confidentia Bullæ, aut Jubilei peccat, non tenetur hanc circumstantiã exprimere, quia non mutat speciem. Ita Fagundez p. 2. lib. 3. c. 1. n. 8. p. 1. tr. 7. ref. 33.

49. Huc reduci potest circumstantia effectus peccati, qui si ipse peccatum est, per se sequitur ad causam peccaminosam, utrumque explicandum est, ut si ex carnali desiderio pateretur quis pollutionem nocturnam prævisam, aut (& multò magis) intentam. †

50. Sed in hac re Sancius *select. diff. 21. n. 17.* docuit, nullam dari intra genus injuriæ, quæ effeax sit ad pollutionem in somnis. De quo vide V. *Pollutio*

51. Quando datur causa voluntaria commissi, vel omissioni peccaminosæ, probabile est, omissionem ipsam, & commissionem, si non sunt amplius in potestate hominis, nõ esse distincta peccata in Confessione aperienda, sed effectus peccati præcedentis, ut tenet Vasquez in *par. 2. tom. 1. disputat. 94. cap. 3. num. 16.* Itaque Clericus, qui projecisset Breviarium, & qui venenum alicui propinasset, sufficeret se accusare de projectione Breviarii, & propinatione veneni p. 1. tr. 7. resol. 64. & *part. 3. tr. 6. ref. 52. §. Notandum.* Satis etiam esset explicare effectum secutum, ut homicidium, & omissionem Officii, nam projectio Breviarii, &c. non est distinctum peccatum, *par. 1. tr. 7. ref. 63.*

52. Qui se supponit periculo peccandi, & mox peccat, non committit duo peccata, sed unum. Nec tenetur explicare, quod se exposuerit periculo. Se-

cus, si interjaceret notabilis mora. Ita Sanchez *summ. tom. 1. lib. 1. cap. 8. num. 4. par. 1. tr. 7. ref. 44.* *fatis est confiteri peccatum.*

53. Ignorantia vincibilis mysteriorum fidei, & aliorum, quorum cognitio per se præcipitur, est peccatum distinctum ab eo, cujus periculo ignorans se exponit. ver. grat. sentiendi aliquid contra fidem, &c. unde seorsim explicanda in Confessione. Idem dic de ignorantia alicujus præcepti ex Decalogo. Nam quavis, aliqui apud Sanchez *summ. tom. 1. lib. 1. cap. 17. numer. 9.* doceant ignorantem præceptum non fornicandi, si propterea fornicaretur, non committere duo peccata, unum ignorantie, aliud fornicationis, sed unum: aliqui tamen magis probant contrariam sententiam Curiel in *2. quest. 76. artic. 2. dub. 2. §. 4.* Quod ex. im procedit in iis, quæ quilibet ex officio scire tenetur, quia ver. grat. est Confessarius, Judex, &c. *par. 3. tract. 4. resol. 141. §. Quares, & resolutione 165 initio, & infra §. Et tandem, & par. 4. tr. 4. resol. 37.*

† Cæterum, omnes affirmant, ignorantiam vincibilem, occasione cujus committi potest aliquod peccatum, explicandam esse in Confessione, si peccatum non sequatur; ratione nimirum periculi, cui ignorans se exponit; & multo magis, si ignorantia sit affectata ad libitius vivendum, ut dicemus infra numero 102. Ideo enim supradicti auctores dicunt, sufficere quod explicetur peccatum ignoranter commissum, quia in hoc explicatur ignorantia, quod non contingit, quando peccatum non sequitur; & ideo explicandum est peccatum in causa, seu ignorantia, per quam quis exponitur periculo peccandi. †

54. Quod necessariò etiam faciendum est, si pluribus peccatis committendis quis per ignorantiam se exponit, quàm de facto committat. Nam tunc ignorantia mutat speciem. ver. grat. Cognoscit quis mulierem vincibiliter, vel affectatè ignorans qualis illa sit, exponit se periculo adulterii, incestus, sacrilegii, &c. quia nimirum illa esse potest conjugata, consanguinea, religiosa, &c. *quæ*

fatis est confiteri peccatum. Explicanda tamen est ignorantia vincibilis mysteriorum fidei. Et præceptorum Decalogi, seorsim à transgressione orta ex tali ignorantia.

Idque multo magis, si transgressio, cuius periculo ignorans se exponit, nõ contingat.

Aut continet pericula vel minus peccata, quàm si ante sequi possent.

Certè non est explicandum, an peccatum commissum sit ex confidentia Bullæ vel Jubilei. Quando confitenda sit pollutio in somnis prævisæ. Quando commissio, vel omisio per se sequitur ex aliqua causa probabile est satis esse, explicare ipsam causam voluntariam. Sicut sufficit confiteri solam omisionem, vel commissionem.

Qui obicit se periculo peccandi, & mox peccat.

quæ proinde omnia committit. Si autem scit non esse consanguineam, nec religiosam, sed dubitat an sit conjugata, id quæ scire nolit, committit tantum adulterium &c. Ita Sanchez *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 17. num. 23.* Unde, si talis scæmina invenitur soluta, non satis erit, dicere: *Fornicatus sum*, sed explicanda est ignorantia affectata, quæ talem periculo tor peccatorum exposuit. *par. 3. tract. 4. resolut. 141.*

Quando explicanda sit occasio peccandi, & consuetudo, vide *Ver. Confessarius, à numero 35.*

CIRCUMSTANTIA

Quoties.

Ad numerum peccatorum pertinet distinguere actus, obiecta, & præcepta.

55. **H**æc circumstantia pertinet ad numerum peccatorum, quæ, quia quandoque multiplicantur ex multiplicatione actuum, quandoque vero ex multiplicatione præceptorum eundem actum prohibentium, vel etiam ex multitudine objectorum eundem actum terminantium, sub tribus capitibus hanc circumstantiam digere mus.

De numero actuum.

Actus enim aliquando peccaminosi, distincte quo ad numerum explicandæ sunt.

56. **A**ctus peccaminosi distincti, distincte quoad numerum explicandi sunt, adhibita prius diligentia sufficiente. † Sed meretrix in prostibulo inveterata non tenetur numerum peccatorum exprimere, sed satis est exprimere tempus, per quod in malo perseveravit. Ita Canus *de poenit. parte 5. §. Colligo*, & alii. Et probabile etiam putat Fag. indez *part. 2. lib. 3. cap. 4. numero 11.* quamvis bene advertat, teneri saltem species peccatorum exprimere quantum potest, si nimirum rem habuit cum Clericis, cum conjugatis vel propinquis, si Sodomiam commisit, &c. Idem dicendum est cum Fay *in addit. ad 3. part. quæst. 9. art. 2. disputatione 2. conclusione 2.* in aliis malis statibus, satis est tempus male consumptum aperire. *parte 3. tract. 4. resolutione 89.*

Nisi quædam aliquando cum id non possit, sufficit explicare tempus in malo exercitum consumptum.

Unde homines rustici, qui cum indoctis Parochis indoctè confessi sunt, non sunt cogendi ad Confessiones reiterandas ex eo, quod numerum peccatorum non expresserint. Vide infra *v. Confessarius quoad e. c. amem. Ibid. in fine, & parte 5. tract. 13. resolut. 84. item in fine.*

57. Putat Zanard. *parte 1. capite 18.* eum, qui per noctem cum amasia dormivit, satisfacere dicendo: *Dormivi per noctem cum amasia, & feci quod portui*; nec teneri numerum fornicationum exprimere, dummodo interruptionem mentis vel operis non habuerit. Sed fallitur quia fornicationes sunt actus distincti, nec una refertur ad aliam. *parte 3. tr. 4. resolut. 67. §. in res. 39.*

58. Sed, an sufficiat numerum copularum explicare, an verò necesse etiam sit explicare, quod per noctem dormierit? Id explicandum esse, ait Vega *in no. 1. capite 11. §. 26. num. 168.* Nam, si quis semel per totam noctem cum scæmina coivisset, & reliquum tempus in aliis turpitudinibus consumpsisset, non satis id explicaret dicendo, se habuisse copulam semel. Sed probabilis est contraria sententia Zerolæ *capite 12. quæst. 15.* & aliorum, quia hæc circumstantia est tantum aggravans *parte 1. tractat. 7. resolutione 39. & part. 2. tractat. 4. resolutione 67. §. in resolutione 39. & parte 5. tractat. 4. resolutione 10.* Imò Sanchez neque esse aggravantem putat. *parte 5. res. citat. in fine.* Et quamvis Suarez in *3. part. tom. 4. disputatione 22. sect. 2. num. 8. & 9.* existimet, actus, & oscula post actum venereum esse novum peccatum, quia ordinantur ad novam copulam: tamen contraria sententia practicitur, si tales tactus non fiant ad iterandam copulam, sed ad complementum copulæ præcedentis, etiam si sint exorbitantes. Ita tenet Henriquez *libro 5. capite 5. numero 5. & in gloss. littera V. & Saneius disputatione 6. num. 2. addit.* id verum esse, etiam si dum homo detinet mulierem ad colloquendum, deosculandum, & congaudendum de copula præcedente, mulier ex conventionione discederet, & brevi reverteretur. *part. 3. tractat. 9.*

Vt continetur in meretrice inveterata in prostibulo. Et similibus.

Ceterum cubans per noctem cum amasia, tenetur explicare numerum copularum.

Sed non oportet explicare, quod per noctem coivaverit.

Nam tactus, & oscula etiam post copulam non sunt nova peccata.

Si fiant in gaudio copulæ præcedentis.

tract. 7. resolutione 47. & parte 3. tract. 4. resolutione 67. §. in resolutione 42. & parte 4. tract. 4. resol. 205. in fine.

Etiamsi sint exorbitantes. Et secundus sane. etiam si sint paullisper interrupti.

59. Cæterum, si quis tactus impudicos, & oscula haberet, sed non in finem copulæ, & postea sequeretur copulæ; utrumque teneretur in Confessione explicare: quia sunt distincta peccata. Ita Hurtado de Sacrament. disp. 9. diffi. 6. p. 4. tr. 4. resol. 205.

Sunt vero distincta peccata, quando fiunt absque intentione copulæ mox sequenti. Pluribus peccatis, blasphemant, iniuriant, uno sermone, unum peccatum committit.

60. Qui continuato sermone ter pejeraret, vel eandem personam pluries injuriaret, aut Deum blasphemaret, & cætera, satis est, quod dicat: Peieravi, aut: Iniuriavi proximum, Blasphemavi Deum semel, & cætera; nam illa repetitio, si fiat unico actu absque interruptione, non est nisi unum peccatum. Ita Zanardus part. 2. præcept. 1. cap. 10. part. 1. tract. 7. resol. 51. & part. 3. tractat. 4. resol. 163. Qui in die jejunii pluries comedit, unum peccatum committit. Contra si comedat carnes. Nisi in jejunio ex voto. Vide Ver. Ieiunium, num. 5.

Sicut Sacerdos, qui in mortali multas communicat.

61. Posito, quod ministrans Eucharistiam in mortali, peccet mortaliter (cujus tamen contrarium teneo) si quis una vice multos communicat, unum tantum peccatum committit; quia est unus actus in genere moris; & satis est dicere: Ministravi semel Eucharistiam in mortali. Ita Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 2. dub. 4. n. 56. p. 1. tr. 7. ref. 41.

Aut multorum Confessiones excipit successive.

62. Imò probabilis est sententia Rodriquez summ. tract. 2. cap. 44. num. 3. quod Sacerdos excipiens successive Confessiones multorum, sine notabili interruptione, non committat, nisi unum peccatum: quia omnes illæ Confessiones audiuntur per unum actum moraliter. Nec proinde teneri numerum Confessionum exprimere. part. 1. tr. 7. resol. 43. & part. 5. tr. 7. ref. 7. §. Dixerunt.

Et tandem prohibetur ludere, ludæ successive cum pluribus.

63. Ob eandem rationem, prohibetur ludere aleis, vel taxillis, si per noctem successive ludat cum pluribus, unum peccatum facit, nec tenetur confiteri numerum personarum. Ita Sancius select. disp. 6. num. 1. contra Palaum tomo 1. tractat. 2. disput. 3. punct. 3. num. 7. part. 3. tr. 4. ref. 45.

64. Actus malus interruptus est multiplex peccatum, sive interruptatur per actum contrarium, sive per oblivionem, somnum, &c. Quia tales actus nullam habent continuationem, cum unus ab alio non dependeat. Ita Vasquez in 3. par. tom. 4. quasi. 91. artic. 1. dub. 5. num. 10. Qui contrariam opinionem Cane relect. de pen. p. 5. quod tunc sint multa peccata, cum interruptuntur per actum contrarium, improbabilem censet. Sed non damnarem, qui illam sequi vellet: nam illam docet Salas in parte 2. tomo 2. tractat. 13. disput. 5. sect. 8. num. 85. Homobonus par. 1. tr. 5. cap. 13. q. 83. & alii p. 3. tr. 4. resol. 95.

Actus malus interruptus, non solum interruptur per actum contrarium; sed etiam per somnum, &c. Sed contrarium est probabile.

65. Igitur, quamvis ego sentiam cum Lessio libr. 2. cap. 22. dub. 3. num. 11. voluntariam retentionem rei alienæ discontinuam, & interrupti primò, si obligatus restituere fiat impotens, secundo per actum contrarium, tertio per somnum, & inconsiderationem, vel oblivionem, quarto si creditor exigit, & ipse non restituit, vel videt illum egere, & non solvit. Probabiliter tamen docuit Aragon. in 2. 2. questione 62. artic. 8. retinentem rem alienam per annum, vel plus, unum tantum peccatum committere, etiam si pluries occasio restituendi oblata fuerit, aut pluries propositum de non restituendo renovatum sit, dummodo nunquam propositum de novo confirmaverit, & efficaciter renovaverit, aut determinans restituere, postea data opportunitate non restituat. part. 2. tract. 6. resol. 25. & part. 1. tract. 7. resol. 58. initio. Et quamvis non longior sit retentio, eo gravius sit peccatum, in nostra tamen sententia non oportebit explicare moram voluntariæ retentionis. part. 1. tract. 7. resol. 58. §. Hoc supposito.

Vnde probabile est, retinentem rem alienam per annum unum peccatum committere.

66. Adde, quod etiam in casu, quo quis per actus contrarios interruptisset voluntatem pravam, v. gr. non restituendi, & posset explicare numerum cogitationum, & peccatorum, non tenetur explicare moram. Ita Vasquez in 3. par. tom. 4. quasi. 91. art. 1. dub. 3. num. 36. Si vero non posset aliter numerum interrupta-

Et non tenetur explicare durationem.

Quod etiam procedit in interruptione per actum contrarios si adest memoria actus interruptorum: Si vero non adest,

explicanda
est morosa.
Quod suffi-
cit etiam si
adhibita di-
licentia pos-
sit numerus
exacte de-
clarare.

terruptarum cogitationum & volunta-
tum exprimere, tunc necessario explica-
re deberet moram. Imò nec ad aliud quis
tenetur etiam in peccatis externis, ut di-
ctum est numero 56. Nam quamvis in
rigore metaphysico actus interrupti, &
retractati sint plura peccata; in expli-
cando tamen numero peccatorum non
est servandus rigor metaphysicus, sed
sufficit, quod constet Confessario de
statu pœnitentis, qui sufficienter illi
aperitur, si dicat, se retinuisse remalie-
nam, vel divinum Officium omisisse per
annum, etiam si voluntas non restituen-
di & non recitandi pluries murata fue-
rit. Alioqui molestum esset, majorem
obligationem imponere. Ita Granado
in 3. p. cont. 7. tractat. 9. disputatione 10.
num. 8. part. 1. tract. 7. resolut. 9. & p. 5. t.
4. resol. 55.

Quando ex-
plicatur in
confessione
numerus
dubius, addi
debet (plus
vel minus.)

67. Quando numerus peccatorum
non venit in mentem exactè, solet pœni-
tens exprimere nullum verisimilem, ad-
dendo, plus vel minus: quibus verbis sa-
tisfacit pro aliquibus, quæ ultra nume-
rum confessum postea venirent in men-
tem. Et quidem Sancius selet. disputa-
tione 2. numero 13. putat per illud plus
minusve significari duo, vel tria citra,
vel ultra numerum explicatum; unde,
qui confessus decem plus minusque, re-
cordaretur, se deliquisse terdecies, non
teneretur hæc tria confiteri. Secus ve-
rò, si plura. Sed placet opinio Fagun-
dez part. 2. libr. 3. cap. 5. numero 9. quod
verba illa, plus minusve extendantur pro
numeri, cui adduntur, magnitudine,
quod est arbitrio prudentis relinquen-
dum. Unde Navarrus in cap. Consideret,
de pœnitentia distinct. 5. numero 42. do-
cuit in numero centum peccatorum,
plus, vel minus, extendi ad decem (Et Hur-
tadus de Sacram. disputat 9. diff. 5. in u-
mero denario, ad quatuor par. 4. tract.
4. resol. 20. 41.) Extat tamen opinio
singularis Vivaldi titul. 7. §. Sed. dixi,
numer. 3. quod, qui confiteretur 11 decies se
peccasse verbi gratia in fornicatione, &
diceret suam culpam omnium aliorum,
quæ Deus fecit illum commisisse, posito
quod debitum examen præmiserit, non

Quæ verba
satisfaciunt
in casu quo
plura, vel
pauciora re-
perirentur
commissa.
Injuncta pro-
porcionem
ad numerum
confessum
Secus, si du-
bitant circa

teneretur postea iterum confiteri, etiam
si recordaretur, se idem peccatum vige-
ties commisisse. Sed hæc opinio non pla-
cet. p. 3. tr. 4. res. 94.

Sed non si
subveniant
duplo plura.

68. Contra verò, si confessus vige-
ties, inveniatur postea se decies, illud pec-
catum commisisse, placet opinio Bonay-
cinæ de Sacram. disp. 5. qu. 5. sect. 2. punct. 3.
num. 3. contra Yribarnem in 4. dist. 17.
disput. 17. sect. 8. tom. 5. quod non teneatur
talem numerum retractare. Nam & id
pœnitens fecerat, bona fide, & Confes-
sio est integra, cum in numero majori
contineatur minor. Quod verò Confes-
sarius deceptus sit, id fuit in præjudi-
cium ipsius pœnitentis, quo propterea
majorem, quam meruisset, pœnitentiam
reportavit. p. 2. tr. 17. res. 25.

De numero obiectorum.

69. Ratione plurium obiectorum pos-
sunt esse in eodem actu plures
malitiæ numero distinctæ. Unde in
Confessione explicari debet. Ita Vasquez
in 3. p. tomo 4. quest. 91. artic. 10. dub. 4.
numero 8. Bonacina de Sacram. disp. 5.
quest. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. numer. 16.
Qui probat primum: nam numerus obje-
ctorum pertinet substantialiter ad indi-
viduationem actus, qui explicari debet
in individuo. Probant alii secundò,
quia, cum objecta adæquatè distincta,
sint objecta totalia, quodlibet ex se aptū
est unum peccatum constituere, & cum
plura sint, plura proinde constituunt. Et
hæc sententia hodie practicatur. Sed
Suarez in 3. p. tomo 4. disputat 22. sect. 5.
numero 35. & alii tenent, plura numero
objecta concurrere ut unum moraliter,
& unum numero peccatum constitui e.
Esse tamen distinctè explicanda, quia
peccatum aggravant. Sed rectè notat
Vasquez, quod, posita doctrina Suarez
numerus obiectorum non sit necessariò
confiteendus. par. 1. tr. 7. resolut. 17. & 29. &
par. 3. t. 4. res. 64. par. 9. tr. 9. res. 55.

Unus actus
malus re-
spiciens plu-
ra obiecta
totalia est
multiplex
peccatum,
cum nume-
ro obiecto-
rum ape-
riendum.

Quidquid
atque con-
tradicans.

70. Itaque in obsequia sententia, si quis
unico voluntatis acta statueret nõ jeju-
nare totâ Quadragesima, tot peccata com-
mitteret,

Unde distre-
minans non
resolvare totâ
tam Quat-

Quadragesimā, commisit 40. peccata. Sicut, qui per totidem dies voluisset omittere Officiū, & qui haberet voluntatem maciandi plures homines. Et malediceret simul Deum, B. Virginem, & D. Petrum.

At si maledicat Deum, & Apostolos.

Committit etiam peccata.

Rursus laedens uno verbo famam multorum, aut multos unico ictu occidens, committit multa peccata. Sicut deletur de multo peccatu.

mitteret, quot sunt jejunia Quadragesimae. Idem die de eo, qui statueret Misam, aut divinum Officiū per annum omittere, aut haberet voluntatem occidendi multos homines, aut cubandi cum multis mulieribus, &c. part. 3. tract. 4. ref. 164. §. Secundo infertur.

71. Item maledicens, uno sermone Deum, B. Virginem, & D. Petrum, tria peccata committit. Sed quid, si malediceret Deum, & duodecim Apostolos vel imprecaretur mortem Paulo: & toti ejus familiae? Responder Henrquez libro 5. capite 8. numero 4. unum tantum peccatum committere, Fagundez par. 2. lib. 1. capite 5. numero 10. autem, duo quia familia in jure pro una persona reputatur, sicut grex ovium, & bibliotheca, quod etiam dici potest de Apostolatu. At verò Vasquez in 3. p. tom. 4. quæst. 91. art. 1. dub. 4. nu. 10. & alii auctores nostræ sententiæ dicunt, in primo casu committi tredecim peccata, in aliis, quot personas continet familia, & suscipit unum. Ubi nota cum Vasquez quod furari plures oves unius domini, est unum peccatum plurimum dominorum pro indiviso, etiam unum plurimum verò pro diviso diversis par. 3. tract. 4. ref. 164. §. Secundo infertur, & §. Tertio infertur.

72. Præterea, lædens uno verbo famam plurium personarum, plura peccata committit, sicut qui uno ictu multos occidit, multa homicidia facit, & si sunt Clerici, multas excommunicationes & irregularitates incurrit. Secus si plures eundem Clericum percuteret. Ita Navarrus cap. 6. num. 18. & alii. Ibid. §. Quarto infertur, & §. Notandum est. Sed Suarez de censur. disp. 5. sect. 3. num. 8. probabilius putat, percutientem uno ictu tres Clericos, tres excommunicationes incurrere, propter tres injurias, quæ consurgunt Ecclesiæ, part. 5. tract. 9. resol. 59.

73. Rursus, si quis complaceat, seu morose delectetur de triplici actu nefando commisso tria peccata distincta committit in Confessione aperienda, Ita Molfes. Summ. tom. 1. tract. 8. cap. 7 nu. 19. part. 3. cit. §. Primo, quod qui.

74. Insuper recogitans in pollutione tres conjugatas simul, tria peccata committit. Ita Henriquez lib. 5. cap. 8 num. 8. ibid. §. Quomodo infertur.

75. Inducens item uno verbo tres ad peccandum, tria peccata committit. Ita Sanchez Summ. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 8. ibidem. §. Sexto infertur, & resol. 114 §. Sed difficultas.

76. † In quibus omnibus casibus Suarez tenet unum peccatum committi. Unde in hac sententia, & posita etiam nostra, quod circumstantia tantum aggravans non sit necessarid consistenda, generis objectorum non esset necessarid explicandus.

77. Sicut etiam, qui existens in peccato, unica verborum prolatione, aut ablutione plures baptizat, aut una absolutio ne plures absolvit, unum tantum committit peccatum, quia licet sint plura Sacramenta, ministrantur tamen per modum unius. Ita Tannerus in 1. 2. disp. 4. quæst. 2. dub. 4. nu. 56 part. 1. tr. 7. ref. 41. & p. 5. tr. 3. ref. 27.

78. Similiter qui simul rogatus de pluribus rebus, & articulis subjuramento, in omnibus mentiretur, unum tantum committeret perjurium, nec teneretur numerum explicare. Ita Henriquez lib. 5. cap. 5. n. 6. in gloss. lit. Ep. 1. tr. 7. ref. 40.

79. Qui plures articulos fidei vincibiliter ignorat, secundum Marullum, disp. 1. cap. 2. diff. 3. num. 200. plura peccata committit. Sed probabilis est sententia Suarez de fide disp. 15. sect. 1. n. 7. quod committat unicum, sicut unum tantum peccatum committit, qui plures Horas recitare omittit eodem die. Unde, sicut quis non teneretur numerum Horarum omisarum confiteri, ita nec numerum articulorum ignoratorum, part. 3. tract. 4. resol. 165. §. Sed difficultas.

Sed ut verbo, ac ut verum fateat, mihi multum arriat opinio, quæ docet peccata multiplicari numero, quoties multiplicantur, objecta, adeo ut si eodem actu, quis quatuor feminas concupiscat, quatuor committat peccata; si tres, tria. Et ita teneretur explicare numerum personarum, in quas quis maledicta con-

Aut in pollutione recogitare plures personas.

Vel uno verbo multos provocaret ad malum.

In quibus omnibus casibus Suarez, ait committi unum peccatum.

Quod si esse verum, non esset necessarid consistendus numerus obiectorum.

Qui plures simul baptizat, semel peccat.

Sicut qui mentitur circa plura interrogata sub uno juramento. Probabile autem est ignorantem plures articulos fidei, committere unum peccatum.

Sicut omittens plures Horas canonicas eiusdem diei. Peccata multiplicantur ad multiplicationem obiectorum.

cit. Sic Vasquez Granad. Tannerus, Henriquez, & alii, quos novissime citat, & sequitur sanctissimus Pater Oviedo in 1. 2. D. Thoma, tractat. 6. contr. 5. punct. 7. numero 122. Diana part. 9. tract. 9. resolut. 55.

De numero preceptorum.

Peccatum contra plura precepta quandoque est multiplex, quandoque unum

Et sic duo peccata committit conjugata rem habens cum conjugato. Et religiosus rem habens cum conjugato.

Et religiosus rem habens cum conjugato. Vnum vero, qui omittit facrum in die Festi vitati concurrenti.

Vel ieiunium in die quo obligaretur ratione vigiliae, & quatuor temporum

Item qui furaretur rem sacram de loco sacro. Sed quid si de loco sacro licentiam

80. Præcepta plura tunc constituunt actum multipliciter peccaminosum, quando respiciunt diversam virtutem. Underatione diversorum preceptorum actus non contrahit malitias eiusdem speciei, sed diversæ. Nisi eadem virtus pluries per eundem actum violaretur respectu diversorum. †

81. Quo pacto conjugatus rem habens cum conjugata, committit duplex adulterium, unum contra propriam uxorem, aliud contra virum adulteræ. Et similiter Religiosus rem habens cum Moniali, committit duplex sacrilegium, parte 3. tractat. 4. resolution. 154. §. Et tandem septimo.

82. Ob contrariam vero rationem, qui omittit Sacrum in die Dominico, in quo incidisset aliud festum de præcepto; Et qui jejunare omittit in Vigilia incidente in Quadragesima, unum peccatum committeret, quia hæc præcepta respiciunt eandem virtutem, illa Religionis, hæc Temperantia. Ita Vasquez in 3. p. tom. 4. quest. 91. art. 1. dub. 4. num. 9. contra Navarrum Man. cap. 11. n. 4. p. 1. t. 7. resol. 22. † Et hoc secundum etiam tom. 4. res. 16. Secus, quis etiam teneretur ex voto, ibid. Vide V. Ieiunium. num. 11.

84. Similiter, qui furaretur rem sacram de loco sacro, unum sacrilegium committeret, nec teneretur utrumque explicare in Confessione, sed tantum alterutrum. Ita Fagundez pars 2. lib. 4. cap. 5. n. 21. part. 1. tract. 7. resol. 22. in fine.

85. Rursus Medicus, qui absque causa legitima concederet licentiam edendi carnes in vigilia contingente in die Veneris, secundum Sancium select. disput. 41. num. 16. committeret duo peccata in Confessione explicanda: quoniam & eo-

Diana Summa.

meduntur carnes in die Veneris, & frangitur jejunium. Sed Montefinus in part. 2. tom. 2. quest. 73. art. 2. quest. 4. numer. 47. docuit, unum esse peccatum, & circumstantiam jejunii solum aggravare. Quæ sententia si vera est, secundum nostram doctrinam satisfaciatur dicendo: Dedi licentiam edendi carnes in die prohibito sine causa. p. 1. tract. 7. resol. 60.

86. Qui tenetur ad Officium ratione beneficii, & Ordinis Sacri non tenetur explicare in Confessione hunc duplicem titulum obligationis, si illud omittit: quia uterque respicit virtutem Religionis. Homobonus, p. 1. tract. 4. §. 5. qu. 43. contra Fagundez p. 2. lib. 4. cap. 5. n. 35. p. 1. tract. 12. res. 22.

87. Quando Religiosus non obedit Prælato præcipienti aliquid sub obedientia, non peccat dupliciter, contra Religionem, & Obedientiam, ut docet Vilalobos, tom. 2. tract. 9. dub. 36. nu. 14. Nam idgo peccatum mortale committitur contra obedientiam, quia per obedientiam præcipitur aliquid, quod ratione voti sit materia Religionis. Et sic est unum tantum peccatum. Ita Perez in Reg. D. Benedict. capit. 5. num. 23. & alii parte 1. tract. 7. resolutione 16. & part. 3. tract. 4. resolut. 67. §. in resolut. 16.

88. Qui rogatus de re aliqua, pluries jurat, & postea mentitur, vel ad aliquid faciendum pluribus juramentis, & scripturis publicis obligatus non observat, unum committit peccatum, & satisfaciatur, si dicat: Violavi iuramentum &c. & non complevi quandam obligationem. Idem etiam dic, si pluries quis vovisset aliquid facere, & non fecisset. Ita Henriquez lib. 2. cap. 5. nu. 6. part. 7. resol. 40. & part. 3. tr. 4. resolut. 99.

89. Qui in Quadragesima facit Confessionem invalidam, peccat contra præceptum divinum de integritate Confessionis, & contra præceptum Ecclesiasticum annualis Confessionis: non tamen committit duo peccata, sed unum, quia præceptum Ecclesiæ subordinatur divino. Ita Fagundez pr. 2. lib. 3. cap. 5. n. 8. p. 3. tr. 4. res. 35. §. Ex his.

90. Item, qui sumit Eucharistiam in peccato

sine causa edendi carnes in die Veneris non committit

Omittens officium, ad quod tenetur titulo beneficii & ordinis, unum peccatum committeret.

Sicut etiam Religiosus non obediens Prælati obedienti sub merito obedientia.

Vel alius quicumque non observat aliquod ad quod pluribus iuramentis, scripturis, &c. obligatus.

Unum item peccatum committit, qui in Quadragesima facit Confessionem invalidam.

X

In communis in peccato absque Confessione.

Item Sacerdos, qui in die offerit. Consecrat. Et commissus.

Vel celebrat cum peccato mortali. Et excommunicatione annexa.

Ex tentatione cuius non obstat eum armis orationis.

Qui furatur ob fornicandum, est.

peccato mortali sine pravia Confessione, quamvis probabiliter videatur committere duo peccata, unum impoenitentiae, contra praeceptum confitendi ante Communionem, & aliud sacrilegii, contra dignam susceptionem Eucharistiae; probabilius tamen est committere tantum unum contra dignam susceptionem Sacramenti: Nam praeceptum Confessionis praviae ordinatur in hunc finem; & ubi unum est propter aliud, ibi est tantum unum. Ita Fay, in *Addit. ad 3. part. quast. 4. artic. 3. disp. un. c. n. cl. l. Ibid. initio. Et part. 2. tr. 14. ref. 24. §. Nota etiam.* Ob eandem rationem, Sacerdos indignè celebrans non committit tria peccata, indignè consecrando, offerendo, & communicando: quia oblatio, & consecratio sunt propter Communionem. Ita Azorius *part. 1. lib. 10. cap. 31. qu. 11. part. 2. tr. 14. ref. 24.*

91. Item Sacerdos, celebrans cum excommunicatione majori, non committit duo peccata scilicet ratione peccati mortalis, & censuræ; quia utrumque prohibet Communionem incuit ejusdem virtutis, pimum Religionis Religionem enim respicit lex divina, dum prohibet communicare in peccato, & Religionem Ecclesiasticam, dum prohibet communicare cum excommunicatione. Itaque non oportet utrumque in Confessione aperire. Ita Vasquez in *3. par. tom. 2. disp. 106. cap. 1. numer. 6. contra Mofesium tom. 1. tr. 3. cap. 8. n. 88. part. 2. tract. 14. resolutione 22. Et p. 5. r. 13. ref. 62.*

92. Qui vexatur magna, & notabili tentatione carnis, tenetur orare, & Deo auxilium petere. At si succumbit, non peccat dupliciter, nec tenetur explicare circumstantiam orationis omisissæ. Vide *V. Orare, n. 3.*

CIRCUMSTANTIA

Cur.

93. Circumstantia finis mali, habentis diversam malitiam ab objecto actus, explicari debet in confes-

sione, quia addit actui novam malitiam. Itaque qui furatur propter fornicandum; non solum tenetur confiteri furum, sed etiam circumstantiam pravi finis. Ceterum non oportet, quod circumstantia finis explicetur ut finis, sed explicari potest ut distinctum peccatum; unde in calu proposito sufficit dicere:

Furatus sum, & mox: Habui intentionem fornicandi, absque eo, quod explicetur ordo unius ad aliud. Quia in tali ordine non est maior malitia, quam sit in furto, & fornicatione scorsim. Ita Angelus v. Interrogatio, §. 6. contra Sylvestrum 2. Confessio. 1. quast. 10. parte 1. tractat. 7. resolutione 23. Adde cum Coninch de Sacram. disput. 7. dub. 4. num. 24. quod si finis continet malitiam solum venialem, non est necessario aperienda, ut si quis confiteretur propter inanem gloriam, &c. Ibid. §. Nota etiam est.

94. Quod si finis nullam habet malitiam, præter malitiam objecti, nullo pacto est explicandus. Et sic qui omittet Sacrum propter studium, satisfaceret dicendo: *Omissum Sacrum*: Quia studium non habet aliam malitiam ab ipsa omissione. Ita Vasquez in *parte 2. disput. 93. cap. 3. contra Zumel in parte 2. quast. 71. art. 5. disputatione 4. Ibid. §. Nota secundo, Et ref. 62.*

CIRCUMSTANTIA

Quomodo.

95. Modus explicandus est in Confessione, quando continet peculiarem malitiam, & deformitatem. †

96. Unde non est explicandus modus in copula, puta, si stando, sedendo, &c. quis fornicasset, quia hic modus est accidentaliter, & non addit novam malitiam, dum servatur vas legitimum, & abest periculum seminis effundendi. Quod etiam dicemus de conjugatis. *v. Copula.*

97. Rursus non tenetur fornicarius explicare, si in fornicando utatur modis nimis, & extraordinariè impudicis, nisi specimen mutet, ut si ver, gr. inciperet actum

fur, & fornicarius. Et ideo utriusque confiteri tenetur.

Sed non cum ordine inter se. Circumstantia finis venialiter malitiam non est necessario aperienda.

Et multo minus, si nullam habet malitiam.

Modus item peccandi non est explicandus si non addit malitiam. Et sic in copula non oportet explicare an stando, &c. Neque si adhibeantur modi nimis turpes, & extraordinariè

actum sodomiticum, & postea consummaret in vase naturali. Sed Faber de peccatis in 4. dist. 17. q. un. disp. 24. c. 2. n. 34. tenet explicandum esse, etiam si speciem non mutent. part. 5. to. 14. resol. 56. §. Quaro octavo. Item qui se polluit cubans super hominem, vel mulierem, satis est, quod dicat: *Tactu alterius me pollui.* Ita quidam apud Llamas, part. 3. cap. 8. §. 1. contra ipsum. part. 1. tr. 7. ref. 52.

At in sodomia explicanda dicitur quod quis agens fuerit, vel patiens. Multi ne gant.

98. In sodomia, ait Leone, part. 1. re. collect. 9. n. 216. & 218. non esse necessarium explicare, an quis agens fuerit, vel patiens: quia hæc peccata sunt ejusdem speciei, quamvis illud agens sit gravior, & majori supplicio dignum. Quam opinionem non audeo reprobare Baucius, prax. Confess. fol. 334. n. 45. eamque viris doctis placuisse testatur. Itaque, qui haberet verecundiam confitendi se fuisse patientem, dicere posset. *Exercui toties actum Sodomiticum par. 3. tr. 4. ref. 159. & par. 5. tr. 14. ref. 56. §. Quaro secundo, & par. 7. t. 10. ref. 8.*

Explicari etiam debet circumstantia scandalum distinguendo intentionem, numerum personarum, & speciem peccatorum.

99. Explicandum item est, an quis peccaverit coram aliis; unde illi scandalum passi sint; & tunc aperiendus est numerus personarum, & species peccatorum, ad quæ alii inducti sunt. Explicandum item est, an alterius ruina sit formaliter voluta: an verò solum interpretati- ve, & ip. causa. Ita Mendoza in 2. 2. disp. 173. sect. 8. §. 61. par. 3. tr. 4. resol. 114. §. Sed difficultas, & par. 5. tr. 7. ref. 2. & 3. §. Notandum.

Quod quidam peccatum non committunt omnes peccantes coram aliis. Nam quans daque excusantur.

100. Excusantur autem aliqui à distincto peccandi scandalo, coram aliis peccando; vel, quia videntes ita sunt in bono stabiles, ut nullo modo censeantur scandalum pati, vel, quia ita sunt deperditi, ut aliorum peccatum nihil illos immutet. Ita Salas in part. 2. tom. 1. tract. 7. disp. 3. sect. 4. nu. 84. Addit Sancius select. disp. 46. nu. 11. excusari ulterius, vel quia ipsi peccantes tam pravi sunt, ut ab illis de præstado exemplo nihil curetur; vel, quia videntes ita sunt ad peccandum faciles, ut non dicatur moraliter inducti à malo aliorum exemplo. p. 5. to. 3. resol. 3.

Vir autem cum femina

101. Cæterum, qui peccavit cum femina illam invitans, quamvis peccatum

scandali committat; non tamen tenetur explicare se illam invitasse: quia dicendo; *Fornicatus sum*, satis intelligitur sceminam sollicitasse: quia communiter ita contingit, Secus verò, si scemina sollicitasset virum, teneretur id explicare: quia communiter non contingit. Teneretur etiam explicare vir, si extraordinariis precibus æquivalentibus violentiæ morali sceminam induxisset. Ita Salas in part. 2. tom. 2. tract. 13. disput. 5. sect. 15. num. 133. contra Loricam in 2. 2. qu. 43. vrid. 8. sect. 3. disput. 56. nu. 6. part. 3. tract. 4. resol. 114. & part. 5. tractat. 13. resol. 5.

peccans à se invitata factus est, quod conficitur fornicationem.

At scemina id explicare teneretur. Sicut, & vir, qui quasi violentier allaceret.

102. Nota hic celebrem doctrinam Vasquez apud Mæratium tom. 3. in D. Thom. disp. 27. sect. 4. nu. 8. quod suadere alteri, ut committat secum peccatum, quod ex sua natura non nisi à duobus, committi potest, non est peccatum distinctum ab eo, ad quod invitatur, & proinde seorsim explicandum. Quam sententiam ipse Mæratius putat probabilem, part. 5. citat. §. Non desinam.

Notabilis doctrina.

103. Explicanda item est circumstantia ignorantia invincibilis in ordine ad censuras; quia ab illis excusatur; sicut etiam excusatur à transgressione præcepti humani, ut videre est V. Ignorantia. In ordine tamen ad culpam non est necessarium. Ita Suarez tom. 4. disputat. 22. sect. 4. num. 14. contra Adrianum in 4. tract. de confess. quæst. 4. in 2. part. tom. 4. resol. 141. Ignorantia autem affectata, si non affectatur ad liberius vivendum, aliquando etiam minuit culpam: si verò affectetur ad liberius vivendum, secundum Palaum, tom. 1. tractat. 2. disputat. 1. punct. 16. num. 3. constituit specialem malitiam adversus voluntatem servienti Deo. Sed secundum Sanchez summ. tom. 1. lib. 1. cap. 17. in fine, aggravat solum notabiliter in eadem specie: unde in nostra sententia non esset necessarium explicanda. part. 4. tractat. 4. resol. 35. §. Nota etiam. † Hoc autem non procedit, quando ex tali ignorantia imminet periculum committendi plura peccata, quam de facto committit: nam tunc est necessarium explicanda, in quemcumque

Ignorantia non est necessario explicanda. Nisi in ordine ad censuras, à quibus liceverat. Sed quid, si est affectata? Discordia sententia.

Y 2 finem

Certe si imminet ex illa plura peccata quam de facto committantur explicari necessaria debent.

finem affecte tur, juxta dicta superius nu. 54. Vide etiam v. Ignorantia num. 54.

*Quid ad du-
bium & con-
scientia er-
ronea?*

104. An verò explicandum sit, si quis peccatum commisit, dubius, an fuerit mortale, vel veniale, vel cum conscientia erronea, existimans illud esse mortale, cum fuerit veniale. Vide v. Conscientia num. 4. & 8.

*Non est ex-
plicandū, an
in fornicatione
quæ gestaverit
Reliquias,
vel an illas
dederit. A-
masia ex bene-
volentia.
Secus si in
solutioem;*

105. Non est explicandum in Confessione, an in actu venereo quis gestaverit Reliquias, vel Agnum benedictum, quia non committit sacrilegium. Quod etiam procedit, si dicitur Reliquias, & dicitur Amasia ex benevolentia, & gratitudine: nam id solum esse quædam irreverentia. Secus, si darentur in solutionem: nam esset sacrilegium. Ita Filliucius, tom. 2. tractat. 30. cap. 7. num. 229. part. 1. tract. 7. resol. 18. & part. 3. tr. 4. resol. 67. §. in resol. 18.

*Debetne fur
explicare,
an furatus
sit cum periculo
vite.
Affirmat
Vass.*

106. Qui furatur coram Judice, vel cum manifesto periculo vite, secundum Vasquez in part. 2. tom. 2. quest. 73. artic. 9. dub. 3. tenetur hanc circumstantiam confiteri, quia committit duo peccata, unum fure, aliud temeritatis. Sed placet contraria opinio Tanti in part. 2. disp. 4. quest. 3. dub. 3. num. 72: Quia is non vult directè pœnam, sed indirectè, & ex suppositione peccati, quod per se non est peccatum part. 1. tract. 7. resol. 62.

*Sed magis
placet opinio
negans.*

CIRCUMSTANTIA

Quomodo.

*Copulata
desiderata
cum matre,
& filia non
mutat speciem
nec
gradus affi-
nitatis &
consanguini-
tatis.
Nec iniuria
patris vel
consanguini-
um non est
circumstan-
tia aperienda*

107. Cupiens habere copulam cum matre, & filia, non habet necessitatem in Confessione hanc circumstantiam aperire, cum non mutant speciem. Bordonus part. 10. tract. 1. §. resol. 13. nec gradus affinitatis & consanguinitatis differunt specie inter se. ibid. Mart. à S. Joseph, & alii, unde non est necesse hanc circumstantiam confiteri. Trullench & alii ibid. §. & hanc, sic etiam injuriam Patris, vel consanguineo inferre non est circumstantia aperienda in Confessione, cum non mutant speciem. Tamburini & alii part. 10. tractat. 14. resolutione. 165.

108. Copula inter eos, inter quos est aliquod impedimentum dirimens non semper habet peculiarem malitiam distinctam à malitia fornicationis, Sanch. part. 10. tract. 16. resol. 82. §. Sed ex his. Sic etiam dico cum Martinon, quod peccatum contrahentium cum impedimento dirimente scienter, & sponte habet triplicem malitiam. Sed contrarium docet Caspensis, & alii. ibid. §. Verum.

*Non semper
impedimen-
tum dirime
habet pecu-
liarem mali-
tiam distin-
ctam in for-
nicatione.
Contrahentes
scienter, &
sponte cum
impedimen-
to dirimente
habet tri-
plicem mali-
tiam.
Recedit vitæ
in peccato
non est aperi-
enda in
Confessione.
Uxoratus
delectans de
pictura non
tenetur con-
fiteri de hac
circumstantia.*

109. Circumstantia recidivi non est necesse constanda, sed bonum est eam explicare ad majorem humilitatem. Less. part. 10. tract. 13. resol. 40.

110. Uxoratus si delectatur de aliena muliere, vel de pictura mulieris propter pulchritudinem, non tenetur hanc circumstantiam matrimonii in Confessione aperire, Mart. à S. Joseph, & alii, part. 10. tract. 7. resolutione 61.

111. Qui vestibus Sacris indutus fornicaret, tenetur hanc circumstantiam in Confessione aperire. Marcant. part. 10. tractat. 12. resolutione. 54.

CIRCUMSTANTIA

Quando.

112. **D**icitur Aletis 3. part. quest. 32. numer. 5. artic. 3. aperiendum esse in Confessione, num peccatum commissum sit in die festo Medina lib. cap. 9. §. 1. & alii, num peccatum carnale commissum sit in die Jovis Sancti, vel eo die, quo quis ad Confessionem accedit. Sed illud de die festo refellit Ledesma, tom. 1. de poenitent. cap. 19 & omnes communiter Neoterici: quia in die festo prohibetur opus servile propriè corporale, non spirituale, quale dicitur peccatum metaphoricè. Circumstantia etiam Jovis Sancti, & diei Confessionis est tantum aggravans, & ideo non est necessariò explicanda. Ita Henriquez lib. 5. cap. 5. num. 6. part. 1. tr. 7. resol. 32.

*Non est necesse expli-
care, an pec-
carum sit
commissum
in die festo,
in Hebdo-
mada sancta.
In die Con-
fessionis vel
Communio-
nis.*

113. Non tenetur poenitens explicare, an crimen sit aliàs Confessus, vel non, nisi ob aliquam circumstantiam mutantem speciem, aut constituentem hominem in pro-

*Nec an sit
commissum
post ultimam
Confessionem.*

in pro-

in proxima occasione peccandi. Itaque, qui apud Confessarium veretur de aliquo peccato, posset cum illo generalem Confessionem efficere, & sic illud confiteri non explicando, an aliàs Confessum sit. Interim parum variat iudicium Confessarii, & ipse poterit maiorem poenitentiam efficere. Ita Bonacin. *de Sacrament. disp. 4. quest. 5. sect. 2. punct. 2. § 7. diff. 4. n. 5.* Sanch. *apud ipsum, ibid.* & alii. Unde immeritò Turrian. *in conf. Theol.* hanc opinionem improbabilem iudicavit. *part. 3. tract. 4. resol. 62. & part. 4. tract. 3. resol. 65.*

Explicanda autem est mora iuxta superius dicta.

114. Duratio, & mora, per quam quis in peccato perseveraverit, explicanda est in Confessione, si non venit in mentem numerus peccatorum. Vide *supra à num. 56. & 66.*

Ingratitudo quando non est circumstantia consideranda.

115. Cum non est speciale peccatum ingratitude, sed solum peccati circumstantia, scilicet, quando scopus à Deo sibi reconciliatus, & per eam peccat, non est circumstantia necessario confitenda *part. 10. tract. 13. resolut. 4.*

CLAVSURA.

DE Clausura quoad ingressum in claustra Religiosa, vide Verbo. *Ingressi Monasteria.*

Moniali non potest à Monasterio egredi absque licentia Patris.

1. Moniales non possunt de Monasterio in Monasterium quacumque ex causa transire sine speciali licentia Sedis Apostolicæ toties quoties obtinenda. Et hoc ex decreto Pauli Quinti à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, anno 1617. publicato, ac Procuratoribus Ordinum intimato. Quæ omnia notat Castellinus *de elect. cap. 17. num. 5. part. 3. tr. 2. resolut. 99. §. Notandum.*

Etiam causa foundationis, reformationis, &c.

2. Et non posse transire causa foundationis, reformationis, &c. expressè declaravit Sacra Congregatio Cardinalium apud eundem *ibidem.* Unde docet Rodriguez *Summ. tom. 3. c. 3. num. 2.* ad talem transitum licentiam Papæ requiri. A qua sententia non est recedendum. Quamquam Portellius *Addit. ad dubia Reg. v. Monialibus, num. 1.* & alii doceant, fieri

posse sola sui superioris licentia, & ita in praxi, servari. Et Villalobos *tom. 2. tract. 35. diff. 45. num. 9.* sufficere licentiam Nuncii Apostolici ex Cardinalium declaratione, de qua dubitat. *part. 3. tract. 2. resol. 127.* Vide *p. 11. tr. 2. res. 24.*

3. Porro, quia Pius V. in decreto, quod incipit, *Decori, & honestati* edito anno 1569. concedit Monialibus facultatem exeundi à Monasterio causa incendii, lepræ, vel epidemiæ, dubium est, an tale decretum extendi debeat ad alios morbos soli Moniali periculosos? Negant Barbof. *de pot. Episc. part. 3. alleg. 102. num. 20* & alii, pro quibus extat declaratio Cardinal. apud Rodriguez *in sum. Hisp.* docentium nomine epidemiæ non venire alias infirmitates, quæ etiam epidemia largo modo dicuntur; sed tantum eam, quæ est vera, & realis pestis; ratio est; quia in tali decreto dicitur: *Nulla alia occasione, & pretextu.* Hæc sententia est probabilior: sed affirmativa Azor. *part. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 1.* & aliorum est probabilis nimirum, Monialem laborantem morbo periculosissimo præter prædictos, & ex quo illi mors, si manet in Monasterio, imminet, exire posse ad illum curandum: quia leges Ecclesiasticæ non obligant cum tanto incommodo, & ita interpretanda est benigna mens summi Pontificis. Maxime, quod inventum pro charitate, contra illam torqueri non debet. Et nemini deneganda est defensio naturalis. Ad argumenta contraria respondeo. Ad primum, de declaratione illa Cardinalium non constare authenticè. Ad secundum, dictionem taxativam non excludere casus similes, in quibus eadem, vel urgentior ratio militat: maxime in favorabilibus, quæ extendi debet. Ita Gomez *tom. 1. cap. 11. n. 12. part. 3. tractat. 2. resolut. 105.* Quamvis prima sententia sit probabilior, *part. 2. tractat. 15. resolut. 23. part. 5. tractat. 3. resolutio 137.*

Sed si causa incendii, vel lepræ, vel epidemiæ ex confessione Pii V.

Quæ extendi debet ad casus similes.

4. Non frangit clausuram Monialis seponens in rota, eamque volui faciens versus partem externam, ad quam sæculares accedunt. Et hoc ratione paritatis materiæ. Se enim habet, ac si

Clausuram non frangit Moniali seponens in rota, & se eam versus partem externam, ad quam sæculares accedunt, ac si

esset in ostio, quod, ut docet Glossa in cap. Cum sanctam, de poenitent. sess. 7. est partim intra, partim extra clausuram. Ita Bonacina *quest. 2. punct. 8. num. 7* contra Portellium *dub. Regul. verb. Claus. mon. num. 24 part. 3 tractat. 2. resolut. 52*. Item, nec si ascendat supra tectum Monasterii perpendiculariter Monasterio superpositum Ita Texeda, *tom. 1. lib. 2. contr. 14. dub. 8. num. 9*. Quod probatur à simili. Nam DD. dicunt, reum inventum super regulas Ecclesie gaudere immunitate, quia dicitur esse intra Ecclesiam, *part. 5. tractat. 13. resolut. 88*. imo non censetur esse extra clausuram, si equitat in muro clausuram terminante Suar. Tambur. & alii *p. 11. tr. 8. res. 25*

Nec si po-
nat in porta.

Vel supra re-
gulas Mona-
sterii.

Sed quid, si
exiret à
clausura per
duos pedes.

5 Sed quid dicendum, si Monialis exiret à clauetro per duos pedes? Sanchez *Summ. tom. 2. lib. 6. cap. 16. numer. 70* & Homobonus *tom. 1. part. 2. resp. 61*. dicunt incurtere in peccatum, & censuras: quia perfecte violaret clausuram, cum tora egressa esset extra ipsam. Sed Naldus *Summ. verb. Clausura, num. 2*. putat excusari ex parvitate materiae; sicut furans rem micam, quamvis verè furtum committat, excusatur à mortali, propter materiae parvitem. Quam sententiam approbat Merolla *zona. differ. cap. 2. diff. 7. numer. 502*. dummodo talis egressio sit ad modicum tempus, *part. 3. tract. 2. resolut. 52*. 5. *Difficultas*, & *part. 5. tr. 5. resolut. 22*. Bordonus *contr. Moral. 19. n. 3*. putat, si Monialis ad 3. vel 4. passus exeat, ibidemque per unum aut alterum credo cum consanguineâ fabuletur, clausuram tantum leviter violari, ideoque poenas non incurri, ego tamè contrarium sequeretur. *p. 11. tract. 8. resolut. 26*

Regularis ad
subveniendū
parentibus
potest de li-
centia Prae-
lati manere
extra clau-
stra.

6. Praelatus Regularis potest dare licentiam suo subdito manendi extra claustra ad subveniendum parentibus, non solum in extrema, sed etiam in gravi necessitate constitutis. Ita Portellius *dub. Regul. v. Parentes fratrum, n. 2*. Qui ad-vertit, quod, si in tali casu Superior licentiam negaret, non posset Religiosus de bonis suo usui concessis parentibus subvenire. *p. 3. tr. 2. resolut. 99*

Mulieres

7. Secundum Portell. in *dub. Regul.*

verb. Clausura Monach. num. 5. possunt mulieres ingredi claustra Regularium, quando sit lotio pedum in die Jovis sancti, vel datur habitus, aut professio sit alicujus novitii, absque eo quod censuras incurrant. Ita Pellizzar. quicquid dicat Bonacina, *part. 9. tract. 7. resolut. 52*

quando pos-
sunt ingredi
claustra Reg-
ularium.

8. Clausuram visitare potest Episcopus etiam Moniales siat exēpta, si tamen opus sit, imo declaratio Cardinalium asserit, eum non debere hoc omittere. Durum igitur est cum Rodriq. contrarium sustinere. *p. 11. tr. 2. res. 15*. est enim contra stimulum calcitrare.

C L E R I C V S Quoad Forum.

DE Clerico quoad exemptionem gabellarum, vide in verbo Gabellas solvere.

1. Quoad privilegium fori, dicemus V. *Immunitas Ecclesiastica, n. 13*. Clericos etiam primae tonsurae, etiam conjugatos, gaudere privilegio fori, tam in criminalibus, quam in civilibus. Dummodo habeant aliquas conditiones quas Tridentinum, *sess. 23. cap. 6*. requirit. Requirit autem, ut

Clericus ut
gaudeat pri-
vilegio fori.
Et decreto
Concilii Tri-
dentini.

2. Clericus gavifurus privilegio fori, aut beneficium Ecclesiasticum habeat, aut habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesie de mandato Episcopi deserviat, aut in Seminario Clericorum, schola, universitate de licentia item Episcopi versetur, quasi in via ad majores Ordines. Et haec omnia praecedunt etiam in conjugatis, qui praeterea debent unicam tantum, & virginem suscepisse. Ita Trident. Quae Torrelblanca *de mag. lib. 3. cap. 9. nu. 40*. interpretatur de Clericis minoribus 14. annis, & de facinorosis, de quibus antea fecerat mentionem: quia hi dispositioni causam dederunt. Sed communis expositio est, Concilium loqui de omnibus Cler. *p. 1. tr. 2. resolut. 29*.

Debet aut
beneficium
habere, aut
habitum &
tonsuram de-
ferre.

3. Porro, quoad beneficium satis est titulus, & collatio, absque possessione: nam per solum titulum beneficii, dicitur quis

Sufficit autē
titulus benefi-
cii.

quis habere beneficium, quod Tridentinum requirit. Ita Bonacina *de lege. disputat 10 question. 2 punct. 1. §. 4. num. 12* contra Lopez *part. 1. cap. 386*. Et declaravit Sacra Congregatio teste Parisio *de resign. benef. lib. 7. quest. 1. numer. 47*. Quod etiam procedit de habente titulum, & possessionem absque redditibus, nam is habet titulum beneficii. Et Episcopi titulares, cum nullos suorum Episcopatum redditus habeant, nihilominus habent jurisdictionem aliorum Episcoporum. Ita Grassus *de off. Cler. eff. 2. num. 12. 4. part. 1. tractat. 2. resolut. 30*. Sufficit etiam Capellania, seu Capella in perpetuum, vel in titulum à Papa, vel Episcopo concessa: nam talis Capellania iudicatur beneficium. Ita Azor *part. 2. lib. 10. cap. 7. question. 5*. Non autem Capellania v. g. dicitur *Servitium Missarum*: quia hæc non datur in titulum, nec in perpetuum, & ideo non venit nomine beneficii. Ita Azvedus, *tom. 1. lib. 1. leg. 1. tit. 4. numer. 7 part. 1. tractat. 2. resolut. 22*. Sufficit item prædilectio, seu fratrantia, si sit perpetua, & aliquod spirituale adnexum habeat: nam sic beneficium dicitur. Ita Mnochius *conf. 201. num. 56 Ibidem*. Item adutoria à Papa concessa: nam habens coadjutoriam beneficiarius dicitur. Ita Barbosa *de pot. Episc. p. 2. alleg. 12 n. 4 part. 3. tractat. 1. resolut. 62*. Item sufficit possessio beneficii fraudulenter obtenta, ut si quis illegitimus, vel irregularis beneficium impetraret, quod obtinere non potest. Et sic testatur Francus, *decis. 89* decisum esse in Vn. C. Vicaria Neapolitana *Ibidem*.

4 Habere solum pensionem super aliquo beneficio, non sufficit ad privilegium fori secundum Gonzales *ad reg. 8 Cancell. gloss. §. 5. num. 6* qui asserit ita declarasse Sacram Congregationem. Secundum Suar *contra reg. Angl. lib. 4. c. 26 num. 9* sufficit. Et Diez *cap. 64 num. 10* testatur, ita se consulente, decisum fuisse in supremo Concilio Regis. Et Armendatiz *Adit. ad recopil. legum Nav. lib. 2. tract. 19 num. 5. 7* ita declarasse Sacram Congregationem. Et ideo Belet-

rus, & Cucchus *lib. 5. tit. 8. n. 17*. has opinioniones concordant. Ille docens, sufficere, si pensio excedit summam sexaginta ducatorum auri de camera, non sufficere, si non excedit: hic verò sufficere, si pensio sit loco tituli beneficii, nam tunc quis dicitur beneficiarius, secus, non sufficere, *part. 1. tr. 2. resolut. 31*.

5 Habens beneficium gaudet privilegio fori, absque eo, quod incedat in habitum, & tonsuram. Nam Tridentinum disjunctivè loquitur: *Aut beneficium habeat, aut ferens habitum, & tonsuram, &c.* Sed in disjunctivis sufficit alterutrum. Ergo. Ita Rodriguez *summ. tom. 1. c. 155 conclus. 2* & alii. Suarez *de cons. disput. 22 sect. 1. num. 11* videtur docere, quod beneficiarius debeat Ecclesie deservire *part. 1. tr. 2. resolut. 29 §. Quaritur, & part. 4. tr. 1. resolut. 89*.

6 Clericus non habens beneficium, ut gaudeat privilegio fori debet tonsuram, & habitum ferre, &c. Ubi illud *Tonsuram, & habitum*, videtur sumendum copulativè, ut si quis ferat tonsuram absque habitu, vel habitum absque tonsura, non gaudeat privilegio fori. Et ita docet Belletrus *disq. Cler. part. 1. tit. 3. §. 8. num. 7*. notatque Sacram Congregationem declarasse. Sed Marius Antoninus, *lib. 3. resolut. 48 num. 5* docet, alterutrum sufficere. Et Capiblanco *de off. Bapt. pragm. 8. c. 3. num. 28*. putat tonsuram non esse tantæ solemnitatis, ut si quis eam negligat, amittat privilegium fori. Ad verba Tridentini respondeat, esse intelligenda, sicut intelliguntur eadem in verba *in c. si iudex de sentent. excommunic. in 6*. Nam Tridentinum in hoc non inducit novum jus. Illa autem intelliguntur disjunctivè. Nam de jure communi sufficit delatio alterutrius. Unde hoc dubium Sacra Congregationis remittit *part. 1. tr. 2. resolut. 33 & part. 4. tract. 1. resolut. 43*. Habitus autem Clericalis secundum Venerum, *lib. 7. cap. 5. num. 2*. est tunica talaris nigra simul cum pallio talari nigro. Sed dicendum cum Navarro *de jur. Pont. concl. 117 n. 6* sufficere pallium talare, & tunicam usque ad genua. Quod etiam docet Garcias,

Qui autem habet beneficium non oportet, quod incedat in habitum, & tonsuram.

Clericus carens beneficio, ut gaudeat foro, debet ferre habitum, & tonsuram. Sed an sufficiat habitus.

Est autem habitus tunica talaris nigra, & pallium nigricans simul cum pallio talari nigro. Sed dicendum cum Navarro de jur. Pont. concl. 117 n. 6 sufficere pallium talare, & tunicam usque ad genua. Quod etiam docet Garcias.

Vel Capellania perpetua

Aut prædilectio perpetua habens adnexum aliquod spirituale.

Sufficit etiam coadjutoria Papa.

Aut possessio beneficii fraudulenter obtenta. An etiam pensio.

Aliquoneque.

Aliqui asserunt.

Alii dissentiant.

Imò sufficit illam vestem ferre qua Clericum à laico discernit.

de benef. tom. 2 part. 7 cap. 1. numer. 23. dum ait, non requiri duplicem vestem longam, sed sufficere alterutram, vel tunicam, vel pallium. Imò arbitror absolute, quod ut Clericus gaudeat privilegio fori, sufficit ferre illud vestium genus, cum quo à populo Clericus judicetur. Vide Farinacium *quasi. 8 num. 69* & Bonacinam *de leg. disputat. 10 question. 2 punct. 1 §. 4 numer. 17 part. 3 tract. 1 resol. 63* & *part. 4. tr. 1 resol. 91.* Quando autem dubium est de habitu, & Clerigatu. Judex Ecclesiasticus cognoscere debet. Vide *V. Iudex laicus, num. 17.* Quod si Clericus longo tempore sine habitu incedat, ita ut publicè aestimetur, ut laicus, amittit forum. Secus, verò, si aliquando habitum, & tonsuram dimiserit, ut si in captura sine habitu inveniatur, cum aliàs illum deferre sit solitus: & tulerit tempore delicti, quia tempus delicti inspicitur ex *l. 1 ff. de poenis. p. 1 tr. 2. res. 33 vers.* Notandum. Imò etiam si tempore delicti illum deseruisset: quia praesumitur illum reliquisse, ut delictum facilius & commodius perpetraret, non autem animo illum deserendi. Ita Bonacinam *de leg. disp. 10. quasi. 2 punct. 1 §. 4 numer. 14* asserens, sic declarasse Sacram Congregationem *p. 1 tr. 2 resol. 34* & *p. 4 tr. 1. resol. 18.* In quo casu ad amittendum privilegium fori requiritur trina monitio *cap. fin. de vita, & honest. cler. part. 1 tr. 2 res. 24 §. sed hæc.* Sed post Tridentinum non requiritur, quia ipsum loquitur cum dictione nisi, quæ excipit juxta *leg. act. C. de act.* Ita Riccius *p. 4 dec. 154 numer. 4* asserens sic declarasse Sacram Congregationem *part. 1 tr. 2 resol. 34 §. An verò.* Requiritur verò aliæ conditiones, quas invenies *V. Iudex laicus, n. 7.* Item si Clericus habitum clericalem dimissum reassumeret, etiam sine licentia Episcopi, gauderet privilegio fori, quamvis hoc Clericis prohibitum esset in Synodo. Ita Riccius *part. 2 decis. 177 part. 4 tr. 1 res. 18 §. Notandum.*

Quod Iudex Ecclesiasticus debet cognoscere. Sed quando amittit privilegium fori propter habitum dimissionem?

Certe si dimissum reassumat, gaudet privilegio. Etiam si sine licentia.

Etiam si reassumat post delictum in fraudem Curia factum.

laicus, n. 13. Neq; in tali casu peccat mortaliter. Ita Villalobos *tr. 11 diff. 14. numer. 2* contra Barbofam *de pot. Episc. p. 2 alleg. 11 n. 12.* Nam Tridentinum *sess. 23 cap. 4* non utitur verbis præceptivis obligationem mortalem inducentibus, sed solum ostendit, decenciam status clericalis requirere, ut in majorem Dei cultum assumatur *part. 3 tr. 16 res. 20*

8 Clericus incedens cum habitu, & tonsura non gaudet privilegio fori, nisi alicui Ecclesie de mandato Episcopi inserviat. Ita Bonacinam *de leg. disputat. 10. qu. 2 part. 1 §. 4. numer. 10. 15.* contra Martini Antoninum *lib. 3 resol. 48 numer. 14* Quia Concilium loquitur copulativè: & utrumque requirit, *part. 1 tr. 2 resol. 35* Et ut dicatur servire Ecclesie, non sufficit, quòd serviat bis, aut ter: nam Concilium requirit perseverantiam; non tamen tignam, & pro omni tempore, sed pro majori parte. Ita testatur Riccius *part. 4 decis. 154 numer. 5.* declarasse Sacram Congregationem. (Neque obstat pragmatica hujus Dominiis, & festivis interesse divinis officiis cum superpelliceo: quia emanavit à Magistratu laicali: & contra illam insurgit novissime Guazinus *tom. 2 defens. 20 cap. 9 num. 35. p. 4 tr. 1. resol. 88*) Unde si dictum servitium aliquo impedimento interrumperetur, non ob id amitteretur privilegium fori. Et sufficit, quod ante mensem, quo delictum commisit inveniatur dictum servitium præstitisse. Debet autem servitium esse spirituale, nam temporale non sufficit. *Ibid. §. Notandum.* Mandatum autem Episcopi non oportet esse scriptum, sed sufficit verbale, *part. 1 tractat. 2. resolut. 35 §. Notandum.* Nec opus est, ut ab ipso applicetur ad certum Ecclesie ministerium, sed sufficit abseripto generalis. Nam hanc requirit Concilium & DD. communiter, quidquid contra sentiat Pereyra. *part. 2 cap. 26 num. 7 part. 4 tractat. 5 resolut. 2.* Imò sufficit ministerium Ecclesie exhibitum absque mandato Episcopi. Ita declaravit Sacra Congregatio die 29. Junii 1628 apud Sellium *cap. 18 n. 22 ibid.* Sufficit

Debet etiam Clericus pro privilegio fori inservire Ecclesie, de mandato Episcopi.

Cum perseverantia. Non tamen rigida.

Si in spiritualibus. Mandatum verò sufficit verbale.

Nec est necessarium.

etiam

etiam ministerium adhibitum alteri Ecclesie ab ea, in qua mandavit Episcopus. Et ita declaravit eadem Sacra Congregatio apud Marinum *quot. reserv. cap. 16. numer. 12. contra Grassum eff. 2. numer. 1170. ibid. & part. 1 tractat. 2. resolut. 35 §. Sed contrariam.* Et secundum Prosperum de Augustino *addit. ad Summ. Quaranta, verb. Habitum Clericorum*, sufficit, quod Clericus absque mandato Episcopi inserviat Capellæ existenti in Ecclesia assignata ab Episcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio. Quod etiam declarasse Sacram Congregationem testatur Riccius *part. 4. decis. 154. numer. 2. part. 1. Ibidem.* Et tandem gaudet privilegio fori Clericus, qui descriptus in Catalogo Clericorum præstitit obedientiam Ordinario in Synodo, & in habitu, ac tonsura incedens per paucas vices in Choro, & processionibus interfuit, attentis circumstantiis, quamvis alicui Ecclesie non inserviat. Et ita quoque declaravit S. Congregatio Concilii die 28. Martii 1620. *p. 4. tract. 1. resolut. 18.*

Imò attentis circumstantiis nec Ecclesia ministerium est admodum necessarium

An verò si serviat Ecclesie, sed tonsuram non ferat gaudet privilegio fori

9. Sed utrum gaudeat privilegio fori Clericus verè adscriptus Ecclesie, illique inserviens, si tonsuram non ferat? Negativè respondent Bonacina in *Bull. Cœn. tom. 3. disput. 1. quæst. 16. punct. 3. n. 7.* quia is non gaudet privilegio canonis. Sed Belletus *disquisit. Cler. part. 1. tit. de fun. cler. pers. §. 2. numer. 2.* & alii docent, gaudere. Ad argumentum Bonacinae posset quis respondere, quod Clerici *salvatici* non gaudent privilegio Canonis, nec exemptione gabellarum, & tamen gaudent privilegio fori, ut declaravit Sacra Congregatio die 23. Martii 1632. apud Squillante *de priv. Cler. c. 7. dub. 2. numer. 4.* Sed circa Clericos *salvaticos* vide multas quæstiones apud Riccium *tom. 4. resolut. 223. & deinceps part. 3. tract. 1. resolut. 69.*

Certe illam non ferre Clerico in sacro ministerio esse, nisi excuset brevitatem reporti.

10. Adverte hic quod Panormitanus, *cap. 4. de vit. & honest. cler. indistinctè* asserit, Clericos non ferentes tonsuram, peccare mortaliter, quia id præcipitur sub pœna excommunicationis. in *cap. Si quis*

Summa Diana.

cap. 11. §. 1. indistinctè negat esse mortale, secluso contemptu, & scandalo: quia id in jure Canonico non præcipitur verbis indicantibus gravem obligationem. Sed dicendum cum Soto in *4. distinct. qu. 2. art. 1. conclus. 2.* non peccare mortaliter Clericos in minoribus, si non ferant tonsuram, peccare verò mortaliter constitutos in Sacris. Sed hos quoque excusari parvitate materiæ, si scilicet per unum, aut paucos dies non portarent. Ita Grapadus in *3. part. controv. 9. tract. 4. disp. 3. n. 8. part. 5. tr. 5. resolut. 60. & olim p. 3. tr. 4. resolut. 183.*

Minoribus veniale.

11. Cum alterutra ex dictis conditionibus Tridentini gaudent quoque privilegio fori Clerici conjugati, si nimirum beneficium habeant, aut habitum, & tonsuram ferentes alicui Ecclesie inserviant. Et hoc tam in criminalibus, quam in civilibus. Ita Franch. *cap. de nic. de coniug. in 6.* & alii contra Pereyram *p. 2. cap. 26. numer. 10.* Quod etiam docet novissimè Squillante *cap. 7. dub. 2. numer. 17.* ex Tridentino, & aliis juribus. Et procedit præsertim in Regno Neapolitano, ut ex declaratione Sacre Congregationis testatur Gavantus in *Ench. Episc. verb. Clericus, n. 84. part. 4. tract. 1. resolut. 78.*

Cum alterutra ex conditionibus Tridentini gaudent privilegio fori etiam Clerici conjugati.

12. Debet tamen conjugatus unicam, & virginem uxorem duxisse: nam si est bigamus, non gaudet privilegio fori. Non est autem bigamus, si virginem à se defloratam uxorem ducat: quia ejus caro non est divisa, cum uxor non fuerit alteri permista. Canones verò *curandum, & precipimus, distinct. 24.* explicari possunt, ut nomine virginis intelligant eam, quæ non fuit corrupta ab alio. Ita Præpositus in *3. part. quæst. 5. dub. 17. n. 134.* unde si talis assumat Ordines minores, gaudebit privilegio fori. *part. 4. tract. 1. resolut. 27.*

Dummodo unicam & virginem uxorem duxerit

13. Clerici Græci regulariter prius recipiunt minores Ordines, deinde uxorem virginem ducunt, & tandem Sacris initiantur. Ita Venerus *lib. 3. c. 32. numer. 3.* ex *cap. cum olim, de Cleric. coniug.* Sed si quis minores Ordines sumeret post matrimonium contractum, adhuc gaude-

Et quidem Græcus etiam si contraxerit ante minores Ordines.

ret privilegio fori. Nam si Græci possunt Sacris initiari post matrimonium contractum, ut diximus, & probat Vasquez in 3. part. tom 3. disputat. 248. numer. 2. cur post contractum matrimonium non poterunt minores Ordines suscipere, cum Sacris si annexum votum castitatis, & minoribus non? Et idem Squillante de Privileg. Cleric. cap. 8. n. 11. & c. 6. num. 20. & alii docent: Græcos licite uti matrimonio in habitu laicali (& sic ante omnes Ordines) contracto: quodque gaudere privilegio Canonis, si post matrimonium minores Ordines assumant; unde secundum Suarez contra Reg. Angl. lib. 4. c. 29. numer. 7. gaudebunt quoque privilegio fori. Ratio autem est, quia ex quo Imperium Græcorum translatum est ad Germanos auctoritate Leonis III. & Ecclesia Orientalis divisa est ab Occidentali, Clerici Græci non tenentur ad leges Papales de novo emanantes pro Ecclesiasticis: non quia non sint subditi Pontificis Romani, sed quia intentio Papæ est, non comprehendere illos, unde non punit contrarium facientes, etiam inter Latinos. Igitur non tenentur legi cœlibatus, sicut tenentur Latini, quia hæc lex manavit post divisionem. Contra verò, Latinus, qui post matrimonium, etiam cum unica, & virgine, contractum minores Ordines sumeret, secundum doctrinam Macelli Vulpi cap. 40. num. 10. non gauderet privilegio fori, quia præsumeretur ordinari in fraudem jurisdictionis laicalis, cum post conjugium ad majores Ordines non possit ascendere, quod ex contraria ratione non præsumitur in Græco. Adde, quod Clericus Græcus secundum Squillante cap. 7. n. 16. gaudet privilegio fori, etiam si non habeat requisita Tridentini. Quia scilicet Tridentinum illos non obligat, cum conditum sit post separationem, part. 5. r. 1. resol. 26.

14. Clericus conjugatus, qui dimittit habitum, & tonsuram, & postea illas reassumit, gaudet privilegio fori. Ita Cucehus lib. 3. tit. 9. num. 67. contra Avendannum lib. 1. cap. 32. num. 15. Et sic declaravit Sacra Congregatio, quod si

Clericus conjugatus dimissis habitu, & tonsura in seculari Curia pro debito citetur, & ob contumaciam condemnatur ipse verò seclusa fraude habitum reassumat, & Ecclesie inserviat, gaudebit foro quoad personam, ita ut non possit pro ea causa à Judice laico in carcerem conjici, aut personaliter adstringi. Pro quibus facit cap. si Iudex laicus, de sentent. excommun. in 6. part. 1. tractat. 2. resol. 80. & part. 4. tractat. 1. resol. 78. §. Notandum. Et si captus in crimine sine habitu & tonsura, è carceribus deinde fugiens habitum reassumat, non gaudere privilegio fori, docet Cabedo part. 1. decis. 58. num. 8. Sed hæc opinio displiceret Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 12. numer. 29. ibid. in fine. Clericus solutus delictum committens, & postea vitam ducens, non amittit privilegium fori tanquam bigamus, quia attendi debet tempus delicti, in quo erat solutus. Ita Pereyra part. 2. cap. 26. n. 17. part. 4. tract. 1. resol. 27.

15. Clericus ordinatus per simoniam, vel ab Episcopo, qui erat impeditus Ordines conferre aliquo impedimento juris, scilicet interdicti, &c. gaudet privilegio fori. Ita Grassus eff. 1. num. 666. Idem dic si Clericus sit ordinatus ante legitimam ætatem, aut extra tempora, &c. quia est verè ordinatus, & characterem recepit. Ita Squillante cap. 7. dub. 2. n. 29. contra Vasquez alleg. 45. num. 20. At vero ordinatus sine litteris dimissoriis sui Episcopi, vel cum litteris falsis, non gaudet privilegio fori, ex Constitut. Urbani VIII. die 11. Decembris 1624. part. 1. tractat. 2. resol. 62. in fine, & part. 4. resol. 26.

16. Probabilissima est, & ut ait Maccardus de probat. vol. 1. concl. 302. num. 14. observatur in praxi, illa sententia Belletti di. 9. Cleric. part. 4. tit. de san. pers. cler. §. 14. n. 13. & aliorum contra Salzedum in pract. Diaz. cap. 62. numer. 18. quod ad declinandum forum seculare sufficit possessio Clericatus. Sed stante contraria sententia, cum adest Clericatus possessio, Judici laico incumbit probare non Clericatum. Ita Grassus de eff. cler. in praxi,

Sed quid, si captus sine habitu in de fugiens habitum reassumat? Varsé respondent.

Et quid, si solutus delictum committit postea vitam ducat?

Clericus gaudet foro etiam male ordinatus.

Nisi ordinatus sit sine litteris dimissoriis. Ad gaudendum foro sufficit possessio Clericatus.

Minime vero Latinus.

Inde Græcus nec tenetur habere requisita Tridentini.

Clericus conjugatus habitum, & tonsuram omittit, & postea reassumit gaudet.

Et tonsura probatur testimonio n. n. n.

pralud. n. 226. Ubi etiam nota, quod prima tonsura probatur testimonio unius, secundum Rebuffum *tit. de form. lit. tonsur. num. 24.* licet contrarium sentiat Covarruu. *pract. qq. cap. 33. num. 3. part. 3. tr. 1. resol. 48.*

Quado Clericus cognoscitur a iudice laico, potest etiam ab Ecclesiastico.

17. Clericus, qui deficit in aliqua conditione Tridentini, & ob id a Iudice laico cognosci potest, potest etiam iudicari, & puniri ab Ecclesiastico. Ita Bonacina *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 19.* ex declaratione S. Congregationis Cardinalium *ibid. §. Notandum.*

CLERICVS SODOMITA.

Clericus Sodomita in vita panu adstringitur per Extra. vag. Pii V.

18. Manavit Bulla à Pio V. contra Clericos Sodomiam exercentes, afficiens eos pœnis gravissimis, ut suspensione ad exercitio Ordinum; privatione omnium beneficiorum & dignitatum ipso iure, & c. Circa hanc Bullam dubitatur primò, an obliget in conscientia. Et quidem obligare putavit Navarrus *man. c. 27. n. 249.* Sed Grassius *p. 1. lib. 2. c. 90. n. 4. §. 5.* docuit, ad forum tantum exterius pertinere. Quod confirmatur ex Bellochio *de cas. reserv. part. 2. quæst. 1. num. 221.* & aliis afferentibus. hinc Bullam nō esse usu receptam, quod etiam testatur quidam Jesuita apud Fillicium *de cas. reserv. part. 2. c. 7. §. 1. n. 8.* declarasse Cardinalem Sabellinum Vicarium Summi Pontificis, *part. 2. tract. 17. resol. 21. Quoad. §. 61.*

Sed ea multi dicunt, non obligare in conscientia. Et alii, non esse usu receptam.

Sed quidquid sit de hoc, illa non comprehendit Clericum abstinente, famina.

Aut puero, sed non consummato.

19. Sed quoniam talis Bulla potest alicubi esse usu recepta, & sic obligare in conscientia; ideo dico primò; Clericus non incurrit pœnas hujus Bullæ, si rem habeat cum muliere in vase præpõtero, vel cum puero, sed non emittens semen intra vas. Quia hæc non est verè, & propriè Sodomia consummata. Incurrit verò si sit in Sodomia patiens. Vide V. *Casus, num. 63.*

Aut ubi tantum aut ter.

20. Item Clericus, propriam Sodomiam bis aut ter committens, non incidit in pœnas hujus Bullæ. Ita DD. communiter contra Velam *de penitent. delict. cap. 33.* Ratio est, quia Bulla punit exer-

centes Sodomiam, quod verbum requirit actum continuatum, & frequentiam. Nam non dicitur v. g. mercator, qui bis aut ter artem mercatoriam probat. *part. 2. tr. 17. resol. 65.*

21. Rursus Clericus vitium bestialitatis exercens, non incurrit pœnas hujus Bullæ. Nam bestialitas non est propriè Sodomia; lex verò pœnalis, qualis est ista, non debet extendi ad alios casus ultra nominatos ex paritate, aut etiam majoritate rationis. Vide V. *Lex.* Ita Barbosa *collect. tom. 2. lib. 5. tit. 31. c. 4. n. 11.* contra Riccium *tom. 3. resol. 59 & alios part. 2. tr. 17. resol. 66.*

Aut bestialitatem exercentem.

22. Tandem Clericus Sodomiticus non incurrit pœnas hujus Bullæ ante Iudicis sententiam declaratoriam. Ita Sayrus *de cens. lib. 7. cap. 12. numer. 24.* & DD. communiter contra Navarrum *man. cap. 27. numer. 250.* Nam, quod in ea ponatur verbum *privamus*, presentis temporis, quod videtur significare sententiam latam; nihilominus in legibus pœnalibus usus præscripsit oppositum, *part. 2. tr. 17. resol. 67.* Unde V. *Lex, n. 43 & 44.* Igitur Clericus Sodomita absolvi potest, etiam si nolit dignitatem, & beneficia deponere, nec opus est, quod alia per virum secretum provisio beneficii procuretur, ut aliqui volunt, *part. 2. tr. 17. resol. 68.*

Ad incurritur pœnas hujus Bullæ requiritur sententia declaratoria.

Vnde ante illam potest quæ talis pœnas non subire.

23. Clericus Sodomita occultus non est suspensus ratione enormitatis, & gravitatis criminis, ut putavit cum aliis Covarruu. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. numer. 6.* Nam suspensio sicut irregularitas, non incurritur ex delicto, quantumvis enormi præter homicidium; nisi sit publicum, & producat infamiam, ex *cap. ex tenore, de temp. ordin. & ex cap. final. eod. titul.* Ita Henriquez *lib. 3. cap. 36. numer. 1. part. 2. tractat. 17. resol. 21 & resol. 69.*

Clericus Sodomita occultus non est suspensus ob enormitatem criminis.

CLERICVS Quoad alia.

24. Clericus secundum Valascum *tom. 1. conc. 100. n. 2.* est vasallus *Z 2 Prin-*

Clericus non est vasallus Principis secularis.

Principis, quia vassallus est nomen genericum, & comprehendit sub se etiam species qualificatas; unde sicut Clerici sunt cives *l. assumptio. ff. ad municip.* ita etiam sunt vassalli. At *Marta de iurisd. part. 4. cont. 2. cas. 188.* id negat: nam licet sint cives, sunt tamen à Principum potestate exempti. Quod etiam procedit si recognoscant feuda à Regibus, & Principibus; nam absurdum esset, quod Papa vel Imperator essent vassalli Principis, à quo feuda recognoscerent, & idem dic de aliis Ecclesiasticis, quia quatenus tales sunt superiores Principibus. *part. 1. tract. 1. resol. 19.*

Et si sit veus laesa Majestati, degradari non debet.

25. Docuit *Herzia. part. 3. part. 2. num. 23.* Clericum reum læsæ majestatis, vel alterius atrocis criminis, degradandum esse, & Curia seculari tradendum, ex *cap. si quis laicus, & cap. si quis Sacerdotum 7. quest. 1.* Sed contrarium tenendum est cum *Barbosa collect. tom. 4. part. 2. causa 22. quest. 5. cap. si quis laicus. n. 2. 4. 5.* qui bene probat, jura citata non ferre contra nos *part. 3. tract. 1. resol. 16.*

Imo gaudet immunitate loci sacri.

26. Clericus confugiens ad Ecclesiam pro delicto, gaudet ejus immunitate, unde non potest extrahi per Episcopum. Vide *V. Immunit. Ecclesiarum, num. 14.*

An possit venari?

27. Clericum secundum *Joan. Franciscum Sr. Euch. lib. 2. §. Cler.* non potest licite venari *ex cap. 1. de Cler. venat. c. 2. eod. tit.* Sed existimo cum Abbate *in cap. 1. de Cler. venat.* ibi non prohiberi Clericis venationem modestam recreationis causa, qualis est, quæ retibus, laqueis, atque etiam cum paucis canibus exercetur. Imò si sit clamorosa, sed raro fiat, nec esse mortale: secus si frequenter. Ita *Rebel lib. 1. quest. 14. num. 10. part. 3. tr. 6. resol. 19.* An possint ludere, vide *V. Ludus, à num. 1.*

Et ludere?

28. † An & quomodo Clericus filiusfamilias testari possit, vide *inf. V. Testamentum.* Circa beneficia, & *Hor. Canon.* vide etiam sub suis nominibus. †

Clerici, collecta ex sortum pradu. pef.

C L E R I C V S.
29. Clerici, & Religiosi, ubi est de consuetudine possunt vendere in

eorum domibus, & Monasteriis vinum sunt videre collectum à suis prædiis, *part. 8. tr. 7. resol. in domo.*
29. Non possunt per alios negotiari ut principales, *part. 9. tr. 9. resol. 69.*

Clericus nobilitate potest occidere in vasorem.

30. Clericus nobilis non comprehenditur inter Ecclesiasticos simplices, unde si aggressus, & absque magno dedecore, vel infamia fugere nequeat non tenetur ad fugam; imò licet occidere in vasorem minantem aliam, vel factis, iustum, quando ex iis timetur vulnus, vel aliud damnum corporale aliter non absque peccato injustitiæ, & irreligionis *Vasquez. Ibidem tr. 7. resol. 46.*

31. Clericus, qui emittit aliquot boves pro cultura suorum prædiorum potest post illorum culturam aliis locare pro eodem labore; non autem locandi lucri gratia, quia tunc esset negotiator, *part. 8. tr. 7. resol. 7.*

Clericus potest locare boves post culturam suorum prædiorum. Gaudet privilegio fori si ex mandato Vicarii Ecclesia in servit.

32. Clericus constitutus in minoribus, alicui Ecclesiæ deserviens non tamen ex mandato Episcopi, sed ejus Vicarii defrens habitum, & tonsuram, gaudet privilegio fori. *S. Congregat. 29. Jun. 1628 part. 9. tr. 6. resol. 6.*

C L E R I C V S.

33. Sacerdos exercens artem medicinae, vel chirurgiæ peccat mortaliter, sed si hoc facit citra mortis periculum causa pietatis, & gratis cum pauperibus, vel cognatis, non peccat *Sylvest. & alii part. 10. tr. 11. resol. 49.*

Peccat mortaliter Sacerdos exercens medicinam, &c. Sed, nò cum pauperibus. Potest advocare non solum in uno, sed in pluribus casibus pro se & pro alio. Potest domi consulere.

34. Clericus beneficiarius potest advocare, & causas patrocinari coram Judice seculari tam pro se, & sua Ecclesia, & cognatis, quam aliis; tam pro uno negotio, quam pro alio. *Garcias & alii, & in casibus prohibitis exercendi advocacionem potest domi consulere, & suam opinionem in scriptis ponere. Cardoso, & alii. part. 10. tr. 1. resol. 69.*

35. Clericus, qui in diebus bacchanalis personatus, seu Mascheratus per Civitatem discurret, peccat mortaliter. *Hieronym. Garc. & alii, part. 10. tr. 13. resol. 29.* & exercens venationem, etiam Clamorosam non peccat mortaliter; tamen

Peccat mortaliter, si per civitatem discurret personatus, sed nò exercens venationem clamorosam.

non est assidue exercenda. Marchant. & alii. *ibid.* §. *At ego.*

Incidit in censuram percussus illi us, no vel duobus iustibus pugno, vel baculo in expellente Clericum manu in ordine ad laesionem honoris. &c. datur parvitas materia.

36. Percussus Clericum uno, vel duobus iustibus pugno, vel baculo incidit in censuram, (si quis suadente, &c.) Filiucius, & alii *part. 10. tract. 14. resol. 36.* & non datur parvitas materiae, nisi quando manu quis tantum repelleret Clericum, quæ percussio arbitrio prudentum censetur levis in ordine ad laesionem honoris, sed facta baculo est gravis respectu ejusdem honoris. Barbof. & alii. *part. 10. tr. 14. resol. 36. §. Sed si quis in fine.*

37. Clerici Regulares dicti Theatini gaudent privilegiis concessis aliis Religiosis, & etiam Societati Iesu ex Paulo IV. die 7. Octobris 1555. de conjunctione Somaschorum cum Theatinis, vide Ref. *part. 10. tract. 16. resolutione. 91.*

Vide verb. *Sacerdos.*

C L I E N S.

1. Cliens in foro conscientiae seclusa fraude potest pacisci cum advocato de quota lite, ut liberetur ab onere illum sæpius adeundi, &c. Et si habeat advocatum, cui solet solvere salarium annuum, non tenetur solvere integrum in eo anno, in quo nulla ei lis contingit agitanda. Vide V. *Advocatus, num. 5.*

Cliens an possit convenire cum advocato de quota lite Et teneatur solvere salarium annuum quando nullam habuit litem?

C O E C V S.

1. Cæcus secundum Gizzarellum *decis. 26.* non potest torqueri, & puniri poena ordinaria, id quod multis rationibus probat. Addens, cæcum repellit ab accusando: quod tamen distinguit Decianus *tract. crim. tom. 1. lib. 3. c. 11. part. 5. tract. 6. resol. 37.*

Cæcus non potest torqueri, non puniri poena ordinaria. Non accusare.

2. Cæcus secundum Richter *de contract. disp. 8. thes. 1.* potest esse fidejussor: nam non deficit in intelligentia, imò ut plurimum excellit. Idem docet. De mari *adltr. ad Gizzarellum decis. 16.* Addens, cæcum inire posse societatem. *part. 5. tract. 6. resol. 29.*

Potest esse fidejussor. Et inire contractum societatis.

3. Cæcus potest donare causa mortis sine solemnitatibus, dummodo sit præ-

Potest donare causa

sens donatarius, vel alius, qui pro eo stipuletur. Ita Seraph. *rom. 1. decis. 966. nu. 5.* contra Aleiat. *in d. l. 2. num. 15.* & alios. *part. 5. tract. 6. resol. 25.*

mortis sine solemnitatibus.

4. An possit condere testamentum. Vide V. *Testari, num. 10.*

Declinare forum, ut miserabilis.

5. Cæcus potest forum declinare tamquam persona miserabilis, quia inter tales numeratur. Ita Novarius *de elect. fori sect. 2. quaest. 8. num. 6. 9.* Qui id putat procedere de eo, qui utroque lumine est orbatus. *part. 5. tract. 6. resol. 30.*

6. Excusatur etiam à muneribus publicis, & personalibus, ex l. i. Cod. qui morbo se excusat lib. 10. Ita Gizzarellus *decis. 26. n. 4. cap. 29. part. 5. tract. 6. resol. 33.*

Et munera publica personalia.

7. Sacerdos cæcus dicitur celebrare non posse: quia, qui non cognoscit, reputatur ut absens, & sic numquam habere potest materiam præsentem, sicut ad consecrationem requiritur. Sed dicendum nihilominus posse de licentia Summi Pontificis consecrare. Sine qua tamen celebrans graviter peccaret. Ratio autem est, quia materia fieri potest illi præsens quando ita approximatur, ut facile tangi possit, id quod cæcus ex aliorum testimonio, vel tactu percipere potest. Unde Sotus apud Ochagaviam *de Sacrament. tract. 1. q. 6. n. 11.* testatur, se vidisse Tridentini quemdam Episcopum cæcum ex dispensatione Papæ Sacrum conficere. *part. 5. tract. 6. resol. 17.* Affirmative dicunt aliqui *part. 9. tract. 9. resol. 30.*

Sacerdos cæcus potest celebrare.

8. Cæcus non potest esse testis in testamento; quia is debet videre testatorem. Ita Medices *de foro. cas. quaest. 6. n. 55.* Unde nec potest esse Visitator, qui de actibus, qui visu in visitatione percipiuntur, testimonium Superiori mittenti ferre debet. Unde si visitator in decursu visitationis obcæcatur, officium Visitatoris amitteret, nec illam visitationem prosequi posset. Ita Megala *verb. tom. 2. resol. 183.* Quod verò cæcus eligi non possit ad prælaturas, habetur in cap. *hinc etenim §. cæcus, dist. 49. part. 5. tr. 6. resol. 20.* sed potest eligere. *part. 9. tr. 9. resol. 30. §.* Notandum, potest tamen esse commissarius Inuard. *part. 10. tr. 16. resol. 45.* Surdus, Vide Horæ Canonicae.

Cum licentia Papæ

Cæcus non potest esse testis in testamento.

Nec Visitator.

Aut Prælati.

Cœci debili-
gantur à re-
citatione di-
vini officii.

9. Probabile est secundum Pellizzarium, cœcos deobligari à recitatione divini officii, etsi memoriter sciant Psalmos, nec teneri admittere socium, quamvis ultro se offerat ad recitandum, licet solicus fuerit uti socio in recitatione, quia facultas recitandi cum socio est privilegium, quo quis liberè potest non uti. Vide plura *ibi* part. 19. tractat. 9. resolutione 29.

COMMISSARIJ.

Commissarii
agētes simul
negotia mul-
torum, non
possunt inte-
gram à sin-
gulis merce-
dem accipe-
re.

1. Commissarii, eodem tempore, & loco multorum negotia efficiētes, ex doctrina *essu lib. 2. cap. 24. dub. 5. num. 28.* possunt integrum à singulis salarium exigere: nam æquè utiliter negotia multorum simul agunt, ac si agerent seorsum: sed tenendum cur. Hevia in *labyrintho lib. 2. cap. 2. num. 10.* sumere solum posse à singulis ratam: quia ubi quis operam suam vendidit uni, tunc ex iustitia debetur illi, & non potest alteri vendi. Cæterum, quidquid sit in aliis Regnis, in Regno Siciliae opinio Lessii, non potest practicari ex legibus municipalibus. part. 3. tractat. 15. resolut. 76.

Præsertim
in Regno Si-
ciliae.

COMMISSARIUS CRUCIATÆ

Vide etiam Oratorium.

Commissarius
Cruciatæ pos-
test dispensare
in omnibus
irregularita-
tibus, passim
exceptis.

Itaque pos-
test in irre-
gularitate
proveniente
ex delicto,
quamvis pu-
blico. Ex ho-
micidio ca-
suali.

Aut muti-
latione.

1. Commissarius Cruciatæ dispensare potest super quacunq̄ irregularitate, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario: simonia, apostasia à fide, hæresi, aut mala Ordinum susceptione. *part. 1. tr. 11. resolut. 110. & 115. §. Igitur.*

2. Itaque potest dispensare super irregularitate proveniente ex delicto etiam publico, quia hoc non excipitur. Ita Villalobos *tom. 1. tr. 27. claus. 13. nu. 6. part. 1. tract. 11. resolut. 111.* Item in irregularitate homicidii casualis, & injustæ mutilationis. Ita Rodriguez *ad §. 13. num. 2. part. 1. tr. 11. resolut. 112.*

ta *part. 1. tr. 11. resolut. 114.* Nec irregularitas simonia. *Ibid. resolut. 113.* nec irregularitas ex mala Ordinum susceptione proveniens. *part. 1. tract. 11. resolut. 115.* quæ quando incurritur. Vide *verb. Irregularitas, à num. 29.* Potest tamen secundum Villalobos *tom. 1. tr. 27. claus. 13. n. 8.* dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinariæ, & ejus quæ oritur ex delicto; non autem interpretativæ. *ibid. §. ita.*

4. Commissarius Cruciatæ potest in foro conscientie dispensare in aſſinitate consurgente ex copula fornicaria in primo, & secundo gradu, (tam in linea transversali, quam recta *part. 1. tract. 11. resolut. 117.*) Dummodo matrimonium cum illo impedimento occulto jam sit contractum bona fide saltem alterius (cui nullitas postea declaratur saltem in genere, non autem causa, ut videtur scandalosa. *Ibid. resolut. 116.* in fine, & 119.) Et hæc omnia habentur in concessione Pontificis facta dicto Commissario. Ita Sanchez *de matrimon. tom. 3. l. 8. disp. 6. num. 23. & disput. 3. num. 2. ibid. resolut. 116.* Occultum verò dicitur impedimentum in casu nostro, non quod non potest probari, ut sentit Grassius *tom. 2. caus. 2. num. 20.* sed eo modo, quo occultum accipitur in Tridentino *sess. 24. cap. 6.* quando concedit facultatem Episcopis dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, quod scilicet non est publicum, quamvis notum aliquibus. Ita Sanchez *tom. 3. lib. 7. disp. 3. num. 26. part. 1. tractat. 11. resolut. 118.* Adverte autem, quod si denuntiationes culpabiliter essent omiſſæ, etiam matrimonium contractum esset coram Parocho & testibus, non posset Commissarius dispensare. Ita Villalobos *tom. 1. tract. 27. claus. 13. n. 14. ibid. resolut. 117. §. Notandum.*

5. Commissarius Cruciatæ, stantibus verbis positis in Bulla Latina non potest aliquid recipere pro revalidatione, seu publicatione Indulgentiarum, quæ absque ejus licentia publicari non possunt; neque pro jure laboris. Et in quodam confesso Doctorum hic Panorm. de mandato Eminentissimi Cardinalis ab

Minimè ve-
rò ex simo-
nia.

Aut hæresi.
Nec ex mala
Ordinum sus-
ceptione.
Potest tamen
secundum ali-
quos in biga-
mia simili-
tudinariæ,
& ex deli-
cto.

Commissarius
Cruciatæ pos-
test dispensare
in matrimo-
nio contrac-
to cum im-
pedimento
aſſinitatu.

Concurrenti-
bus certis
circumstan-
tiis.

Nisi denun-
tiationes ef-
ficerent culpabi-
liter omiſſæ.

At pro publi-
catione
Indulgentiarum
nihil
potest acci-
pere.

Auria

Auria congregato determinatum fuit, neque Notarium Cruciatæ pro jure laboris potuisse accipere aliquid pro dicta licentia; quia in omnibus Episcopatibus saltem Italiae dictæ licentiæ, licet præbeantur in scriptis præbemus gratis. Et ratio est; quia in Bulla SS. D. N. Urbani annullantur Indulgentiæ, si pro earum publicatione aliquid etiam a sponte danti bus sumatur, & pro expeditione dictarum Bullarum Pontifex non vult ut aliquid accipiat, nec jure laboris: & idem in fine apponuntur hæc verba, *Gratis pro Deo etiam scriptura*, & Tridentinum *sess. 21. cap. 9* prohibet Canonicis elemosinam, quærentibus pro certis Indulgentiis, aliquid accipere jure laboris. Ita Duvalius *in part. 2. de ind. quest. un. artic. 8.* quem vide. Neque dicas, quod mandatum de non accipiendo stipendio labori sit directum tantum Commissario. Nam Tridentinum *sess. 21. cap. 1.* solis Episcopis loquitur, dum mandat concedere approbationes Confessariis gratis: & tamen Eminentissimi ejus interpretes declaraverunt, in dicto decreto includi etiam Cancellarios accipientes aliquid pro jure laboris. Vide *verb. Simonia, nu. 9. part. 5. tract. 13. resol. 71. §. Unde ex supradicta.*

COMMUNIONIS

Necessitas.

Eucharistia non est homini necessaria necessitate mediæ.

1. Sacra Communio non est homini necessaria necessitate mediæ; non enim est mediæ necessarium salutis, nec in re, nec in . . . Et ratio est, quia ad acquirendam gloriam satis est decedere in gratia, quæ confertur per pœnitentiam, & alia Sacramenta; perseverantia autem in illa est donum Dei specialissimum distinctum à gratia Sacramentali hujus Sacramenti, quamvis hæc illi valde conferat. Unde Tridentinum *sess. 7. can. 4. & sess. 14. c. 3.* dicens, Baptismū pro omnibus, & Pœnitentiam pro adultis: post peccatū mortale esse necessaria ad salutem, de Eucharistia id non docet. Ita Villalobos *tom. 1. tract. 7. diff. 34. n. 2. & 3.*

& alii contra Becanum *de sacramen. cap. 15. qu. 7.* ex quibus inferitur, quod si non adesset præceptum sumendi Eucharistiam, posset homo salvari absque illa, & illius voto *part. 5. tract. 13. resol. 28. † & part. 2. tract. 6. resol. 95.* hanc opinionem vocavit probabilem.

2. Est autem primo necessaria necessitate præcepti Ecclesiastici lati in cap. *omnis utriusque sexus, de pœn. & remiss.* quod obligat omnes adultos, saltem post pubertatem singulis annis in Paschate sub pœna peccati mortalis. Nomine Paschæ intellige totum tempus: intra Dominicam Palmarum, & Dominicam in Albis inclusum, & in certis locis pauld amplius. †

3. Circa quod præceptum adverte primo, quod Sancius *select. disp. 26.* docuit, illo ligari pueros eo ipso, quod ad Confessionem tenentur, nam in cit. cap. omnis, utrumque præceptum imponitur absque ulla distinctione, nec minor discursus ad Confessionem, quam ad Communionem requiritur: imò major, cum distinguere oporteat culpas, præcepta, &c. Ex quibus inferitur, quod parentes puerorum, & Confessarii non sistentes tales pueros communicare statim, ac eos peccare cognoscunt, per se loquendo peccate; excusari tamen; quia sequuntur opinionem contrariam. Advertit autem pueros non communicantes non subiacere excommunicationi, aliisve pœnis canonicis. Hæc opinio est probabilis, eamque docet Palauus *tom. 1. tract. 3. disput. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* Sed ipse contrariam teneo cum Vasquez *in 3. part. tom. 3. disput. 214. cap. 4. n. 38.* & aliis: quia plus discretionis requirit Communio, quam Confessio. Unde ait Conradus *part. 1. quest. 54. in fine*, puerum non teneri communicare ante duodecim annos, *part. 3. tract. 6. resol. 70. & Add. 2. resol. 19. & part. 5. tractat. 14. resol. 50. vers. Qui postea.*

4. At quid dicendum de semifatuis (fatuis enim, neque Doctores, neque usus Ecclesiæ extra mortis articulum Communionem permittunt) *part. 2. tract. 14. resol. 79. & part. 5. tract. 3. resol. 46. in fine. §. 1. ac*

Sed necessaria primo necessitate præcepti Ecclesiastici quotannu in Paschate.

Quod probabilis est obligare omnes pueros.

Sed contrarium probabile.

Obligat verò semifatuis.

§. 1. ac mutis simul, & surdis? Respon-
deo. Semifariis, ut sunt quidam Æthyo-
pes imperfecto rationis usu pollentes,
Henriquez *lib. 3. cap. 42. num. 3.* & alii
Communione Paschatis permittunt,
secluso periculo irreverentiæ. *part. 2.*
tract. 14. resol. 79. & *part. 5. tr. 7. resol. 7. §.*
Probatur.

*Et muti sur-
dumque à
nativitate
Etiamsi ne-
sciat legere,
& scribere.*

5. Unde à fortiori dicendum est, mu-
tum, & surdum à nativitate posse & ten-
neri communicare. Et quidem, si legere,
& scribere sciat, non est dubium, quia
mysterium Eucharistiæ potest discere
per scripturam. Idem verò dicendum est,
etiamsi nesciat, quia tales, ut notat San-
chez *de matrim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num.*
12. ut plurimum, perspicacis ingenii sunt,
& facile quæcunque difficilia per nū-
tus, & signa percipiunt, quibus & ipsi
suos conceptus facile manifestant.
Confirmatur, quia talis tenetur confiteri
per Catus, & signa. Nec minus difficilia
cognoscenda sunt ad consequendum
fructum Confessionis, quam Com-
munionis, nam ad Confessionem ferre
debet, quod peccatum mortale occi-
dit animam, & pro eius liberatione re-
currendum esse ad Confessionem, &
hanc faciendam esse integram quoad
speciem, & numerum peccatorum, item
cum dolore, & proposito non amplius
peccandi. Ad Communione verò suffi-
cit scire, quod ad illam requiritur Con-
fessio mortalium, jejunium, & devotio,
quæ multò facilius sciri possunt, quam
prædicta. Solum esset difficultas de
transubstantiatione; sed hæc etiam per
fidem æquè cognoscibilis est, ac præ-
dicta, cum æquè revelata sit à prima ve-
ritate, quamvis alioqui difficilior na-
turaliter cognoscat, quam quod per
absolutionem gratia conceditur. Ne-
que dicas, quod non eo ipso, quod quis
tenetur confiteri, possit, & debeat com-
municare, cum supradictum sit, pue-
ros teneri ad Confessionem, & non ad
Communione. Nam surdus, & mu-
tus à natura, si perfectè secundum ejus
intellectum percipiat, quæ geruntur,
æquiparatur majori, ut docet Spino *spec.*
testament. gloss. 9. rubr. num. 1. ex l. mutum

*Si per nutus,
& signa posi-
sint necessa-
ria discere.*

*Quod Con-
fessarii vi-
deant.*

de acquir. heredit. unde non est cum pue-
ris comparandus. Igitur arbitrio Con-
fessarii remitto, quandoam tales suffi-
cientem intelligentiam habeant ad
communicandum, *part. 5. tr. 6. resol. 7.*

6. Adverte secundò, quod præceptum
Ecclesiæ obligat excommunicatum ad
quærendam absolutionem, & sic ad
communicandum; unde si is absolutio-
nem negligeret, peccaret mortaliter
contra hoc præceptum. Ita Layman
lib. 2. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 3. part. 5.
tract. 9. resol. 88. contrarium tenetur.
p. 11. tr. 7. res. 14.

7. Adverte tertio, quod si quis præ-
videt, se in Paschate non communicatu-
rum propter impedimentum, tenetur
Communione prævenire, & im-
plere præceptum ante Pascha. Nam Ec-
clesia principaliter solum intendit præ-
cipere Communione singulis annis:
circumstantiam verò temporis solum
accidentaliter, & secundario. Unde si
postea impedimentum cessaret, is non
teneretur iterum communicare in Pa-
schate, nam iam satisfecit præcepto,
quod sicut ex concilio confessarii differ-
ri potest, juxta cap. omnis, ita etiam præ-
veniri. Ita Hæredia *tract. de Euchar. par.*
8. dub. 1. num. 10. Sed Pitigian *in 4. tom. 1.*
distinct. 9. quest. 3. art. 9. ait, talem non ten-
neri Communione præmittere, quia
nec talis est usus Ecclesiæ, nec tenetur
anticipare jejunium, qui tempore præ-
cepti prævidet se non jejunaturum, *part.*
3. tr. 4. resol. 42.

8. Adverte quarto, quod si quis in
Paschate non communicat, ait Nugn.
in 3. part. tom. 1. qu. 80. art. 12. diff. 2. concl.
3. talem, præterquam quod peccatum
commisit, non eximi ab obligatione
communicandi, sed adhuc teneri com-
municare quamprimum, quia terminus
annuus non assignatur ad finiedam obli-
gationem, sed ut non liceat illam differre
post annum; & in contractibus non ces-
sat obligari ad solvendum, qui statuto
tempore non solvit. Itaque talem non
communicando, semper peccare, & eo
gravius, quo diutius non communicat.
Sed contraria sententia Tabienæ verb.

Qui verò
non commu-
nicat in Pa-
schate, ten-
etur commu-
nicare quam-
primum.

6011114-

Sed probabile etiam est, non teneri ante aliquid Pascha.

communicare, quæst. 7. est etiam probabilis. p. 11. tr. 7. res. 14. Eamque novissime docuit Granada in 3. part. controvers. 6. tract. 10. disp. 4. n. 4. Et Lugo de Sacram. Eucharist. disp. 16. sect. 4. nu. 66. quamvis teneat, talem adhuc esse obligatum ad Communionem, negat tamen novam in dies culpam semper contrahere. part. 3. tract. 4. resol. 41. Et part. 5. tract. 13. resol. 3. An verò huic præcepto satisfiat communicando indignè, vide infra n. 66.

Secundò Eucharistia, est necessaria in articulo mortis ex præcepto divino.

9. Deinde Sacra Communio est necessaria necessitate præcepti divini, quod obligat infirmum tempore mortis, etiam si in Paschate communicaverit: Nam in Nicæno can. 12. determinatur, Eucharistiam esse moribundo necessarium viaticum. Et ulterius clarè præcipitur in Concil. Carthag. IV. confirm. à Leone IV. can. 77. & in Ecclesia communiter observatur. Itaque præcepto communicandi in articulo mortis non satisfiat per communionem Paschalem. part. 5. tract. 6. resol. 41. Nec per aliam, quæ ante talem articulum præmissa sit, non per modum viatici. Ita Granada in 3. part. controvers. 6. tract. 10. disp. 3. num. 4. contra Caietan. verb. Communio. Imò probabile puto, quòd si quis manè sanus communicaret, & post meridiem in periculum incidere, ac timeretur eodem die moriturus, teneretur iterum eodem die communicare per modum viatici: nam præceptum divinum præponderat Ecclesiastico de non communicando, nisi semel in die, & jejune. Ita Hurtado de Euchr. disp. 10. diff. 2. part. 4. tract. 4. resol. 157. Et part. 5. tr. 3. resol. 33. Sed contraria opinio est etiam probabilis. part. 3. tr. 4. resol. 40. Et part. 5. tr. 3. resol. 41.

Cui non satisfiat per Communionem factam ante periculum, & non per modum viatici.

Et probabile est, cum qui manè communicavit ex devotione, si post meridiem in periculum incidat eodem die decidendi teneri iterum viaticum sumere.

Qui tamen semel communicavit per viaticum, non tenetur amplius in eadem infirmitate communicare, etiam si incidat in mortale.

10. Qui in mortis articulo constitutus semel per modum viatici communicavit, si postea peccet mortaliter, quamvis teneatur iterum communicare; nam Confessio est necessaria necessitate medij, quotiescunque quis est in peccato mortali, & imminet mortis periculum; Eucharistia verò est solum necessaria ex præcepto; quòd in uno mortis articulo non obligat, nisi semel. Ita Ochagavia,

Diana. Summa.

tract. 2. de Euchar. quæst. 14. num. 8. contra Sotum in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. part. 5. tr. 3. resol. 43.

11. Porro in mortis articulo tenentur communicare pueri statim post usum rationis. Quia hoc præceptum divinum ab Ecclesia non limitatur, sicut limitatur præceptum Ecclesiæ de communicando in Paschate. Ita Arboleda præst. Eucharist. not. 13. Imò addit Lugo de Euchar. disput. 13. sect. 5. num. 44. puerum moribundum communicari posse etiam in dubio, an sit doli capax. Sed Ochagavia de Sacram. tract. 2. de Eucharist. qu. 14. num. 11. & alii negant, puerum teneri ad Communionem tempore mortis. part. 5. tractat. 3. resolut. 44. Et tract. 4. resolut. 50.

Hoc præceptum obligat pueros statim post usum rationis.

12. Tenetur etiam in articulo mortis communicare surdus, & mutus à pativitate, si potest, unde illi non est deneganda Sacra Communio, si constet necessarium hujus mysterij aliquantulum percipisse. Ita Marchantius de Eucharist. tract. 4. cap. 3. qu. 1. cas. 4. Patet à fortiori, quia supra n. 5. diximus communicandos esse quotannis ex præcepto Ecclesiæ part. 5. tract. 6. resolut. 6.

Item surdos, & sordos ad naturalem periculum irreverentia.

13. Tenetur etiam communicare in mortis articulo naturali, vel violento Neophytus; unde is instruat eodem modo, quo fieri potest, & communicetur. Ita ex pluribus rationibus Sancius select. disp. 40. n. 3. part. 5. tract. 3. resolut. 45.

Item noviter ad fidem conversos, & baptizatos.

14. † Dixi (naturalis, vel violento) nam † damnatus ad mortem non eximitur ab obligatione hujus præcepti, eo quòd mors sibi violenter imminet. Ita Hurtado de Euch. disp. 9. diff. 16. & alii. An verò hic debeat communicare eodem die, quo ad patibulum ducitur; & non jejunus, vide infra n. 46. part. 5. tract. 3. resol. 38. imò si postridie ante mortem sumpsit Eucharistiam pro devotione, potest eadem die mortis iterum sumere, etiam non jejunus. part. 9. tr. 6. resol. 42.

Et si periculum, seu articulus sit mortis naturalis, si violenta ut si quis damnatus esset ad mortem.

15. Meritò dicendum est præter articulum mortis, præceptum divinum de sumenda Eucharistia, obligare aliquoties in vita. part. 9. tract. 8. resol. 41. Verum cum de jure certum sit infirmum extra

Eadem die potest communicare. Communio obligat aliquoties in vita. Potest infirmus iterum communicare.

AA

peccati

periculum mortis non esse communi-
candum nisi jejunum; & hoc non est in-
telligendum de infirmo existente in ar-
ticulo mortis, qui post viaticum vult ite-
rum communicare, nam in tali casu con-
tra Valquez, & paucos alios communi-
ter posse hoc facere non jejunum asse-
runt DD. qui solum discrepant de tem-
pore interponendo inter utramque com-
munionem sufficere duos dies. *ibidem.*
resol. 42.

C O M M U N I O.

*Pro evitanda
irreverentia
Eucharistia,
licet Sacer-
doti non ie-
iuno illam
sumere, secus
si esset ex-
communicatus.*

*In casu ne-
cessitatu po-
test non ieiunus
perficere sa-
crificium.
Potest veli-
quias reli-
quias post com-
munionem
longam su-
mere.*

*In dubio de
media nocte
transacta po-
test commu-
nicare.*

*Melius est
desistere in
primo ictu
primo horo-
logii Civita-
tis, proinde
non naturalis.*

16. Sacerdos ad evitandam Eucharis-
tiae irreverentiam, potest eam su-
mere non jejunus, dummodo non sit ex-
communicatus, quia in tali casu debet
sumi. Laico, quod videtur observari, si
Sacerdos in Sacrificio post consecratio-
nem pereat, vel si extra se exeat, & non
est spes redeundi, si non adest Sacerdos
jejunus, potest non jejunus perficere sa-
crificium. *Dicast. part. 10. tractat. 13. re-
solut. 53. §. Nota hic, & potest reliquias
post longam Communionem factam,
immediate post completum sacrifici-
um sumere. Cardinal. de Lugo ibid. §.
sed si aliq. s. Sic etiam reliquias, post
communionem Laici brevi decursu tem-
pore possunt ab ipso Laico sumi, Mar-
chant. ibid. §. Verum simile ita dicendum
de Sacerdote, quod possit reliquias in-
ventas in patena, in sacrificia post Mis-
sam, sumere illas adhuc paratus vestibus
sacris, tract. 13. resolut. 54.*

17. Quando dubium est de media
nocte tam de comestione, quam de tem-
pore an sit transactum tempus, vel non,
licet communicare. *Dicast. & alii, part.
10. tractat. 12. resolut. 17. quia melior est
conditio possidentis, ibid. tract. 13. resolu-
14. §. Nota etiam, nec in pulsatione 12.
horæ noctis debet cessare à Comestione
in primo ictu horologii, sed in ultimo,
& ultimi horologii Civitatis, sed me-
lius est desistere in primo, Dian. & alii,
ibidem. §. sed ego. Variare sententiam
circa pulsationem duorum horologio-
rum ad inchoandum jejunium Ecclesi-*

asticum, & unum pro naturale, consule-
rem pro tuta conscientia melius esse sta-
re ad primum horologium & ad ejus
pulsationem docet Dia. Curiosa videbis,
ibidem. tractat. 15. resolutione 29.

18. Non datur parvitas materiae re-
spectu temporis excusans à mortali co-
medendo post mediam noctem, & po-
stea sumere Eucharistiam cont. Pasqua-
ligum, cum materia hujus præcepti non
est levis comestio, vel potatio, sed ipsa
sumptio Eucharistiae, quæ prohibetur
si præcessit comestio, quia non peccat
cofaciens, sed quia communicat post
comestionem, quæ est materia gravis.
*Dicast. & alii, part. 10. tr. 16. resol. 48. & si
quis dejectus, vel cadens in flumen, &
parum aquæ deglutiat, & in stomachum
descendat, & postea evomit, non debet
communicare pro reverentia tanti Sa-
cramenti. Cardinal. de Lugo ibid. §. sed hæc
omnia, & si quis se communicavit ante
mediam noctem credens esse post me-
diam noctem, potest iterum communi-
care post mediam noctem, quamquam
comederit post primam communionem
factam ante mediam noctem. Pernal.
*ibid. §. Nota hic obiter.**

19. Accedere ad uxorem voluptatis
causa post communionem non est ve-
niale, Tamburin. & alii, sic etiam nul-
lum est peccatum si post pollutionem,
vel fornicationem confiteatur, celebret,
vel communique. *Bonac. & alii, part. 10.
tract. 15. resolut. 33.*

19. Hæretici tenentur præcepto an-
tiq. Communionis obedire non autem
alii Infideles. *Amicus & alii, part. 10. tr.
16. resolut. 32.*

20. Viaticum debent Parochi dare
pueris sine vel ne doli capaces, vel habe-
ant usum rationis, quod semper habet
suum effectum, sed debentur, prius in-
terrogari ad exercendam capacitatem
pueri, & sic possunt determinare sit, vel
ne danda; *Dicastil. & alii, part. 10. tr. 16.
resolut. 35. & si infans communicatur, Sa-
cramentum illi confert gratiam, ibid. tr.
21. resolut. 18. Præpos. & alii, & idem dicen-
dum est de amente. ibid. §. ex his ego.*

21. Non debet, nec tenetur si quis in
hebdo-

*In hac mate-
ria non da-
tur parvis
tus eiusdem.*

*Cadens in flu-
men, & par-
va aqua evo-
mit quam
deglutivit
non potest co-
municare po-
test commu-
nicari post
mediam no-
ctem si ante
illam se com-
municavit.*

*Non est ven-
iale accede-
re ad uxorem
post commu-
nionem vel
in potatu cau-
sa.*

*Sic de forni-
cante post
Confessionem
Hæretici ten-
entur annua-
communioni.
Pueri dant
dam est via-
ticum sine vel
ne in usu ra-
tionis semper
Sacramentum
habet esse,
tū. & con-
fert gratiam.
Qui in heb-
domada san-
ctâ accepit
viaticum nō*

debet iterum se communicare pro annuo praecepto, aliter si sanus incidit in periculum mortis, & manet se communicare non potest accipere viaticum. A laborante chiragra non debet ministrari. Potest deferri ei ego, & currando. In carentia Sacerdotum potest Laicus se ipsum & alium viaticum propriis manibus sumere.

Etiā in coelestis Non possunt transportari particulae ante communionem absque necessitate.

Potest dari parvi hostia Laico. Radenda est & lavanda res in qua ceciderit hostia. Alia observanda in hac materia. Lege infra.

hebdomada sancta, puta in feria secunda sumpsit viaticum, & postea supervixerit per aliquot dies, iterum communicare ad satisfaciendum praecepto annuae communionis Sanchez, & alii, part. 10. tract. 11. resol. 39. imò qui manet sanus celebravit, vel communicavit, & incidit in periculum mortis, potest eadem die sumere Eucharistiam pro viatico, & si periculum est in mora potest Sacerdos illud deferre absque superpelliceo & stola, & lumine; Tambur. & alii, & non potest deferri à Sacerdote laborante ex chiragra non valente uti duobus digitis ad tangendum Sacramentum delinatis. Mart. de S. Joseph. ibid. resol. 40. & tr. 16. resol. 80. & potest deferri etiam currando sublato periculo non cadendi; an vero eadem ratio militat de equitando ibid. §. Sed si aliqui, & in extrema necessitate Sacerdotum potest Laicus in articulo mortis aliis, & sibi viaticum ministrare propriis manibus ibidem. Sic etiā infirmus non potest deglutire illud, potest iudicio medicorum aptari in coelestis cum parum juris, vel aquae, aut vini, & decentius. Pater Augustinus. ibidem §. Nota hic.

22. Particulae consecratae non debent transportari ab Altari usque ad communionem Sacerdotis, dummodo non urgeat necessitas infirmum communicandi, Card. de Lugo part. 10. tract. 15. resol. 41. & potest Sacerdos etiam absque causa dare partem hostiae pro communione Laici, & non peccat maxime quando non adest alia missa, ibid. tr. 11. resol. 70.

23. Si ceciderit hostia super terram, & c. radenda, vel lavanda est res tacta, etiam barba, & lorio ponatur in Sacrario juxta rub. mis. Franc. Nigro, & alii, ibid. tr. 13. res. 49. & tr. 2. resol. 10.

24. Aliqua curiosa circa eandem materiam observanda, id est dicendus est totus psalmus Lavabo, cum gloria patri in cornu epistolae, secundo Generalis, & Provincialis dum cantatur Missa possunt sedere ad partem Evangelii sicut Episcopi, terrid Sacerdos deferendo Pixidem in qua reservatur Eucharistia sine cotta ad aliud Altare, non peccat

mortaliter; quarto in Communicando Sacerdos potest uti Pixide & melius, & Patena advertendo ne fragmenta digitis applicentur scilicet non sunt abstergendi digiti dentibus communicantium, nec multas tenere in ore digitos vel supra Patenam, ne halitu illorum in terram projiciantur. Nigrus, part. 10. tract. 13. resol. 14. item dicendum est de orationibus post Litanias, quae flexis genibus dicendae sunt usque ad orationes & dicto Dominus vobiscum orationes decantur stando ante Altare. Dian. ibidem §. Sed si aliquis.

COMMUNIONIS Vtilitas

25. Plures sunt Communionis utilitates. Sed praecipua est gratia sanctificans, seu illius augmentum, ut patet ex D. Thom. 3. par. quest. 79. artic. 1. ad 1. Et confertur, quando Eucharistia perfecte sumitur, id est, deglutitur, & transit per guttur. Ita Henriquez lib. 8. cap. 43. Quamvis Becan. de Sacr. cap. 22. quest. 6. num. 2. putet, conferrī, cum Hostia sumpta est, quamvis non sit transmissa; alioquin a grotos Hostiam praef. infirmitate transmittere non valentes, non accepturos gratiam. Confert autem gratiam, etiam si semel transmissa evomat, aut si quis sumpta parte Hostiae decedat non sumpta alia parte. Ita Henriquez ubi sup. num. ... p. 2. tract. 6. res. 96.

26. Ceterum Eucharistia non causat gratiam toto tempore, quo est in stomacho, nec toto tempore manducationis, alioqui esset melioris conditionis, communicans sub multis Hostiis, quam sub una, quod est falsum. Ita Cruz part. 2. quest. 4. dub. 1. concl. 2. Contraria sententia nihilominus est probabilis, quam tenet Card. Lugo & alii part. 11. tract. 7. res. 47. Et quamvis Coninch de Sacram. quest. 79. artic. 1. dub. 2. num. 42. concl. 5. doceat, gratiam sacramentalem augeri per accidens, si dum species integrae manent in stomacho, melioretur dispositio communicantis, ut si eliciat interim

Orationes dicenda sunt stando ante altare.

Sacra Communicatio confert augmentum gratiae.

Quando perfecte sumitur, & deglutitur.

Etiā postea evomat.

At non confert successum, sive toto tempore, quo manet in stomacho.

A a 2 plures

Unde vitanda superfluo sumendi pure, aut maiores hostias.

plures, & perfectiores actus charitatis: non est tamen dicendum, quod aliquis percipiat maiorem gratiam, quia sumit majores, aut plures Hostias, aut quia diutius hæret in illis digerendis. Unde non est cur aliqui occasionem sumant, ut inter communicandum plures Hostias suscipiant: nam id quoque continget si diutius se ad Communionem disponant. Vide Fagundez part. 3. lib. 4. cap. 1. nu. 11. par. 3. tract. 6. resolut. 6. §. Notandum est.

An verò conferat maiore gratiam sub utraque specie, quam sub una tantum? Alique negant. Alii affirmant.

27. Sed an consequatur maiorem gratiam communicans sub duplici specie, quam sub una. Caiet. in 3. p. quæst. 80. art. 12. & alii negant; quia uterque Christi Corpus, & Sanguinem æqualiter sumit. Sed Hurtad. de Euch. disp. 10. diff. 6. & alii affirmant, quod etiam sentit Clemens VI. in Bulla ad Regem Angliæ, an. 1341. dum Angliæ Regi concessit, ut sub utraque specie communicaret. Probatum autem hæc opinio: quia qualibet species ratione sui diversimodè gratiam significat, & confert; ergo unaquæque speciem gratiæ gradū producit; Antecedens probatur, quia species panis significat, & confert gratiam ut satiātem, quia per modum cibi, vinum verò significat, & confert ut refrigerantem per modum potus. Utraque sententia est probabilis. Certum autem est, neminem excepto Sacerdote celebrante, teneri ex iure divino communicare sub utraque specie, ut garrunt Hæretici. Et Ecclesiam iustissimis rationibus talem Communionem laicis interdixisse. part. 3. tr. 4. resolut. 97. Et part. 5. tract. 13. resolutione 29.

Sacra Communio per se non remittit peccatum, nec confert primam gratiam. Nisi in duobus casibus per accidens.

28. Petes hic primò. An Eucharistia remittat peccatum mortale, & conferat primam gratiam? Respondeo negativè, per se loquendo. Nam hoc Sacramentum institutum est per modum cibi, qui non conferat vitam, sed conservat. Ita Trident. sess. 6. cap. 2. Et can. 5. Potest tamen contingere casus, in quo peccatum mortale remittat, & primam gratiam conferat. Et erit primò si quis post diligentem discussionem non recordatus peccati mortalis quod revera habet, ad hoc Sacramentum saltem contritus ac-

cedat. Secundò, si quis conficiat peccatum mortale, urgente necessitate communicandi, & deficiente Confessario, communicat cum attritione putata contritione. part. 3. tract. 6. resolut. 98. §. Ex his.

29. Petes secundò, an possit dari casus, in quo quis communicans nec gratiam consequatur, nec peccatum committat? Et Richardus in 4. disp. 9. quæst. 2. artic. 2. negativè respondet. Nam vel is accedit post examen conscientiæ, vel sine illo. Si primò, nullum posuit obicem, & idèò gratiam consequetur. Si secundum, indignè communicat, & idèò peccat. Sed Suarez tom. 3. disp. 63. sect. 2. & Fagundez part. 3. lib. 4. cap. 2. num. 14. dicunt, posse contingere. Et casum fore, si quis post diligens conscientiæ examen non recordatus peccati, quod revera habet, sine ullo dolore ad Sacramentum accederet. Is enim non peccabit, quia non tenetur elicere dolorem de peccato, quod non venit in mentem: nec acquirat gratiam, quia habet obicem peccati, si nullum Sacramentum habet vim delendi peccatum mortale absque dolore. part. 3. tr. 6. resolut. 98.

30. Adverte hic ex Villalobos tom. 1. tract. 7. diff. 31. num. 3. quod si Sacerdos post assumptionem Hostiæ cum obice, ante assumptionem Calicis contereret, gratiam reciperet; nam talis sumptio esset moraliter distincta. Quod etiam ait contingere, si quis recipiendò duas formulas, ante assumptionem secundæ actum contritionis eliceret. part. 5. tract. 13. resolut. 29. §. Notandum est.

COMMUNIONIS

Dispositio.

31. Iniegra ad Communionem dispositio conlurgit ex novem requisitis in his duobus versibus contentis.

Lotus discretus, sanus, ieiunus, Et apertus.

Contritus, fassus, mūdus, recteq; paratus.

32. Primò ergo communicans debet esse LOTVS, id est baptizatus. Soto in 4. dist. 7. quæst. unic. art. 7. prop. 3. putavit, debere esse quoq; confirmatum; ita

An verò possit aliquando communicans non consequi gratiam, nec peccatum committere?

Ambiguum.

Certe Sacerdos, qui sumeret Hostiam in peccato, & statim contereretur, acquireret gratiam per assumptionem Calicis.

Communicans debet esse in primis baptizatus. Non autem confirmatus.

ut si non confirmatus communicaret, peccaret saltem venialiter. Sed tale peccatum ex nulla ratione deducitur. Nam usus Ecclesie, quod post Baptismum succederet confirmatio, mox verò Euchariſtia, jam exolevit. Ita Præpoſitus in 3. part. 9. 72 art. 8. n. 38. part. 4. tr. 4. resol. 5. 0 §. Nota ſecundò.

Item diſcretus. Unde non ſunt communicandi pueri.

33. Secundò, debet eſſe DISCRETUS, id eſt habere debet uſum rationis. Ex quo à Communione arcendi ſunt in primis pueri ante ſeptennium. Imò etiam poſt, ante pubertatem; nam ut ſupra n. 3. diximus non ſtatim, ac puer tenetur conſiteri, tenetur & poteſt communicare: nam major diſcretio requiritur ad hoc, quam ad illud Sacramentum. Sed quia contraria opinio Sanciſi ſelecti diſputat. 26. eſt probabilis, Confeſſarii non ſunt multum ſcrupuloſi in danda Communione pueris, ubi certum erit, eos uſum rationis habere. part. 3. tr. 6. resol. 70 §. Ex quibus.

Aut perpeſtus fatuus. Nifi aliquando ſui com. potes fue. rint, & per illud tempus vixerint.

34. Deinde arcendi ſunt à Communione fatui, quibus, ſi fatui ſint à natiuitate; numquam proſus impedienda eſt Sacra Commuio, ſi verò ſui com. potes aliquando fuerunt, impedienda eſt in articulo mortis: tum quia id præcipitur in Concilio Carthaginenſi IV. & Arauſicano II. tum quia in ejuſmodi hominibus eſt ſaltem devotio virtualis erga Euchariſtiam, quam Eccleſie pietas in illis iudicat, quotieſcumque conſtat, illos poſt Baptiſmum Chriſtianè vixiſſe, nec in mortali culpa amētes evaſiſſe; ergo illis ſaltem in mortis articulo præbenda eſt, in quo ex præcepto divino eam accipere tenebantur. Ita Granadus in 3. part. controverſ. 6. tr. 10. diſp. 5. num. 3. & alii contra Sa. v. Euchariſtiam. num. 3. part. 4. tract. 14. resol. 78. & part. 5. tract. 3. resol. 46.

Et huius quidam ſolū in articulo mortis.

35. Imò Angles in 4. ſentent. docuit, tales amētes debere quotannis communicari. Et Sanciſi ſelecti diſp. 16. num. 6. toties, quoties petierint. Sed hic loquitur nimis laxè. Angles etiam opinio in verè fatuis non eſt admittenda, quia Eccleſia illos communicare permittit tantum in mortis articulo.

Semifatuus verò permitti poteſt quotannis.

Admitti igitur poteſt in ſemifatuus, qui aliquem, ſed imperfectum rationis uſum naſti ſunt. Et ita etiam docet Henricus lib. 8. cap. 42. n. 3. part. 2. tractat. 14. resol. 79. & part. 5. tract. 3. resol. 46. §. 1. in fine.

36. ¶ Et tandem arcendi ſunt furdi, & ſimul muti à natiuitate: qui poſt diligentem inſtructionem per nutus, & ſigna non potuerunt huius Sacramenti naturam, & valorem percipere. Sin autem perciperint, præberi illis debet, non ſolum in mortis articulo, ut dictum eſt num. 14. ſed etiam quotannis in Paſchate, ut dictum eſt, num. 5.

Sicut etiam ei, qui mutus & ſurdus natus eſt, ſi aliquando ter inſeruetur ſit.

37. Tertio communicans debet eſſe SANUS. Ex quo capite arcendi ſunt à Communione illi tantum infirmi, in quibus obſequentes vomitus, & tuſſim timetur aliqua irreverentia Sacramenti.

Item communicans debet eſſe ſanus.

38. In quo caſu ait Sanciſi ſelecti diſputat. 38. num. 2. quod ſi vomitus contingat poſt cibum, vel potum, quem quantumvis exiguum ſtomachus non patiat, ſed ſtatim in propria ſpecie ſuſum, aut deorſum expellat, Euchariſtia non debet adminiſtrari. Si autem modicum cibum retineat miniſtrari poſſe in exigua quantitate, facta prius experientia cum particula non confeſcrata. Sin verò vomitus contingat ex ſola corporis ægitudine abſque alia ſumptione, miniſtrari non debere, niſi per ſex horas ceſſaverit. Nam tunc iudicari poteſt omnino ceſſaſſe, de quo conſulendum eſſe Medicum: ſi verò hic abſit, communicandum fore tunc, quando iudicatur, vomitum ſaltem ceſſaturum eſſe per horam. Et ſi tunc per accidens contingat, exomi ſacram buccellam, accipendam, & in loco aliquo ſacro reponendam, & corruptas poſtea ſpecies in Sacramentum projiciendas, part. 2. tractatu 14. reſolutione 78. §. Tales, verſ. ſed hæc omnia, & parte 5. tractatu 3. resol. 55.

Ut abſit vomitum. De quo vide notabile doctrinam Sanciſi.

39. ¶ Quarto, communicans debet eſſe JEJUNUS. Quod intellige extra caſum neceſſitatis, ut dicemus infra: extra quem ſi quis communicaret non je-

Item debet eſſe jejunus extra neceſſitatem.

juvus, committeret sacrilegium mortale, & si accedit prava animæ dispositio, aliqui dicunt fore duo sacrilegia: quia virtus Religionis bis violaretur, & diversimodè, nimirum accedendo absque puritate animæ ex jure naturali divino requisita, & absque puritate corporali ex jure Ecclesiastico. Sed ego existimo cum Hurtado de Sacram. disput. 5. diff. 1. esse unum tantum peccatum, licet gravius: quia duo illi tituli malitiæ opponuntur eidem virtuti Religionis eodem modo, id est contra reverentiam debitam Sacramento: quod enim procedat ex diversis præceptis, parum refert, quia peccata non multiplicantur propter multitudinem præceptorum, part. 4. tr. 4. resol. 195.

*Sed si quis cum mortali, & post es-
bit, commu-
nicaret, non
duo, sed unum
committeret
sacrilegium.*

*Jejunium in-
quam, esse
debet jesu-
nio naturali
quod non ad-
mittit parvi-
tatem mate-
ria.*

40. Porro jejunium ad Communio-
nem prærequiritum Gotfredus, & Præ-
positus apud Hurtad. de Sacram. Eucha-
rist. disp. 9. difficult. 19. dicunt esse Eccle-
siasticum, quia præcipitur ab Ecclesia,
& idè intelligi eo modo, quo ipsa in
Quadragesima, & Quatuor temporibus
jejunium præcipit. Alii apud eundem
dicunt, in hoc jejunio dari parvitatem
materiæ, & sic communicantem post
modicum cibum, vel potum, peccare
tantum venialiter. Sed utraque hæc opi-
nio est improbabilis. Nam Ecclesia
non prohibet sumptionem cibi, aut po-
tus ante Communionem, sed Commu-
nionem post cibum, vel potum, quod
præceptum simpliciter violatur per
Communionem post cibum, vel potum
modicissimum. Unde Concilium Toletanum
7. can. 2. relatum in cap. nihil qu. 1
dicit, nullus post cibum potumque quem-
libet minimum sumptum Missas facere præ-
sumat. Ita ipse Hurtado, & alii commu-
niter, p. 5. tr. 5. res. 12.

*Nisi aliquid
sumatur per
modum sali-
va.*

*Quid si mu-
sca casu in os
apertum in-
traret?*

*Aut ablus,
aqua gutta
stragisset?*

41. Cæterum non violatur hoc jeju-
nium, si saliva, vel aliquid per modum
salivæ trahatur. Per modum salivæ, ait
Granado in 3. pars. contr. 6. disp. 8. n. 8. tra-
hici, minimum, quod inadvertenter tra-
hicitur, & ex Henriquez apud ipsum, si
musca in os apertum casu intraverit. Ro-
driquez verò apud eundem, aquam ad
captum putaminis avellanae inadverten-

ter deglutitam censeri tractam per
modum salivæ. Ipse verò rem restrin-
gendam potius esse ait, quam dilatan-
dam, ibid. s. Non desinam.

42. Sed quid dicendum est de sum-
ptione tabachi, & traiectione reliquia-
rum cibi præcedentis diei dentibus ad-
hærentium. Quoad tabachum respondet
Anton. de Leone p. 2. §. 4. n. 10. naturale
jejunium frangere sive in pulvere, sive
in folio, aut fumo sumatur; quia de fo-
lio, & pulvere semper aliquid in stoma-
chum trahitur, & parum refert, quod
sit nutritivum, vel ne: existimat en-
im, monetam, lapillos, ceram, &c.
frangere jejunium: si advertenter, & vo-
luntariè deglutiantur. Fumum verò
nutrire: quia aliqui narrantur solo fu-
mo vitam ad aliquos dies distulisse.
Et quamvis ex natura sua non sit pota-
bilis, sicuti tamen ab ejus familiaribus per
modum potus, & nutrimenti. Adducit
etiam duo Concilia Provincialia, scilicet
Limensis III. art. 3. cap. 20. & Mexi-
canum III. lib. 4. tit. 15. cap. 13. sumptionem
tabachi sacerdotibus celebraturis,
aliisque communionem suscepturis pro-
hibentia. Sed ipse cum Alphonso de
Leone de off. Capell. quest. 8. sectio. 17. cap. 2.
num. 134. nego, tabachum in folio, &
pulvere jejunium frangere: quia ex Con-
cilio Toletano VII. superius cit. solum
prohibetur cibus, & potus, & ex Fa-
gundes pr. 3. lib. 3. cap. 5. numer. 14. &
alii non frangitur jejunium, nisi cibus,
& potus sumantur per os, & trans-
mittantur ad stomachum per vitali ac-
tionem comestivam, & potativam. At verò
tabachus in pulvere, & solo sumitur
per nares, per quas, ait Suarez in 3. part.
tom. 3. disputat. 68. sect. 4. s. Quares rursus:
qui aliquantulum aquæ reciperet,
non frangeret jejunium. Quod si ali-
quando tabachus in folio sumatur per
os, tunc neque frangit, nisi deglutiatur.
Ita Præpositus in 3. p. q. 80. art. 8. dub. 1.
n. 39. & alii dicunt licere ante commu-
nionem aromatori imponere, & den-
tibus conterere, dummodo nihil de-
glutiat. Imò Tannerus tom. 4. disput. 5.
quest. 8. art. 8. not. 1. putat, nec frangi je-
junium,

*Negant ali-
qui frangi
jejunium.
Quod dicen-
dum de iis,
qui tabachum
sumunt.*

*Sive in fo-
lio, aut pul-
vere.*

junium, si modicum quid ex illis saliva
incorporatum in stomachum decidat.
Idem dicendum puto de tabachi fumo,
quod universaliter de omni fumo do-
cet Granado in 3. part. contr. 6. tr. 10. disp.
5. num. 4. etiam si sit tantæ quantitatis,
ut ad aliqualem nutritionem sufficiat,
quia fumus non fumitur per modum ci-
bi; cum non sumatur per comestionem,
sed per respirationem. Adde: falsum esse,
quod fumus nutriat, & historias,
quas Leo adducit, non esse facile cre-
dendas, ut notat Dandinus de anim. lib. 2
comm. 53. digress. 25. Et tandem, fumum
tabachi non transmitti in stomachum,
sed statim per nares exire. Ad argumen-
ta supra facta patet ex dictis. Ad aucto-
ritates Conciliorum responderet, taba-
chi fumptionem prohibuisse, ratione
vomitus, quem in illis partibus provocat.
part. 5. tr. 13. res. 1.

Sicrinus
174.

Et si quis
comederet
terram, mo-
netiam, frag-
mentum me-
talli plumbi,
auri &c. ossa
fructuum,
ceram, &c.
Etiam si illa
ideret per
modum
cibi.

43. Igitur tabachus non frangit ieiunium, quia non est nutritivum. Quod universaliter etiam dic de omni eo, quod nutritivum non est, etiam si per modum cibi sumatur: quia applicatio agentis non potest facere de non cibo cibum, & Ecclesia solum cibum prohibuit. Ita S. Juan par. 1. de Euchar. quest. 7. art. 10. quamvis Granad de Sacram. contr. 6. tract. 10. disp. 7. numero 6. contra sentiat. Sic non frangit ieiunium terra, charta, moneta, plumbum, aurum, &c. Quod ulterius confirmatur, quia ieiunium naturale, & Ecclesiasticum solum differunt in hoc, quod in illo non datur parvitas materię, in hoc datur; ergo quidquid in magna quantitate non frangit Ecclesiasticum, non potest frangere naturale: talia sunt cera, plumbum, & omnia reeentia cum aliis similibus (nec enim plumbum, & ceram in quavis quantitate comedens in Vigilia, frangit ieiunium, ut ait Lugo de Euchar. disp. 15. sect. 2. num. 29.) ergo, &c. neque dicas, aurum nutrire, quia interdum adhibetur in medicamento, quia id non facit, nisi contusum, & in pulverem redactum, quo pacto aleari potest a stomacho, minime vero integrum, ut de illo loquimur. *ibid.* §. *Primum, vers. dico igitur, & olim in parte*

2. tract. 14. resolutione 72 & par. 3. tract. 4. resolut. 38

44. Quod autem attinet ad reliquias cibi diei præcedentis dentibus adhærentes, Vasquez in 3. par. tom. 3. disp. 11. c. 4. numer. 30. & alii dicunt, ieiunium frangere, si mane deglutiantur ex industria, secus si casu. Nugn. vero in 3. par. tom. 1. question. 8. articul. 8. putat, reliquiam magnam frangere etiam si casu traiciatur: quia reliquię non deglutuntur per modum salivę, sed per modum cibi. Sed ego non damnarem de mortali communicante post voluntariam reliquiarum traiectionem: quia contraria opinio Ochagavia de Euchar. tract. 2. de Euch. off. quest. 12. num. 7. est probabilis, & talis visa est Suar. in 3. par. tom. 3. disp. 68. sect. 4. & aliis. Eamque Coninch de Sacram. quest. 80. art. 8. numer. 47. duab. rationibus confirmat, & quia talis traiectio pertinet ad comestionem præcedentis potius, quam præsentis diei. Et quia sumuntur per modum salivę, cum non veniant ab extrinseco, p. 3. tr. 4. res. 37 & p. 4. tr. 4. res. 104

At quid ascendum de reliquiis cibi hesterni dentibus affixis? Vasqu. air frangere, si voluntarie traiciantur

Sed probabili est non frangere:

45. Contra vero, si Sacerdos, vel alius, saccharum in os sero immittat, paulatim deglutendum, & duret post mediam noctem, naturale ieiunium frangit: quia, dum paulatim traicit, illud comedit usque ad ultimam consumptionem: & illud, quod post mediam noctem traicit, non tamen est reliquium præcedentis, quam postremum præsentis comestionis. Alias posset quis sero in os cibum immittere, & mane mandere, ac deglutire sine præiudicio ieiunii naturalis, quod est absurdum. Ita Suarez in 3. par. tom. 3. disput. 16. sect. 4. Sed Tabiena v. Communicare, §. 49. putat, neque hoc pacto ieiunium solvi, & ad solutionem ieiunii requirit immisionem cibi in os ipsa ieiunii die par. 2. tract. 14. res. 51.

Frangere vero saccharum sero in os immissum paulatim traicit, si duret post mediam noctem. Quamvis aliqui etiam in hoc casu negent frangere.

46. † Ieiunium autem hoc naturale, streit & Ecclesiasticum incipit a media nocte, post quam parum refert, si comedens dormiat, & cibum digerat, non enim prohibetur stomachi qualicumque præoccupatio, sed sola præoccupatio per-

Hoc ieiunium incipit a media nocte.

per comestionem ipsa die. Unde, si quis paulò ante mediam noctem in dominica concurrente Vigilia Nativitatis comédisset, statim post mediam noctem celebrare posset, quamvis stomachus plenus sit, *part. 3. tract. 4. res. 44. §. Notandum.*

Post primū horo egii pulsū. Vbi non est, nisi unum.

47. Porrò media non significatur per primum horologii pulsū ex duodecim Hispanorum. († Nam horologia Itala non significant ex instituto mediam noctem. †) Quod enim duodecim signa dantur, id fit: quia non possunt plura horæ unico pulsu signari. Igitur post primum pulsū non potest aliquid deglutiri, & ut ait Sancius *select. 42. numer. 20.* qui buccellam masticat, si vult communicare, post primum pulsū ejiciat, & si infra primum & ultimum pulsū bibat, communicare non posse, *p. 3. tract. 4. res. 36. §. Notandum.* Quæ omnia procedunt, ubi unicum est horologium. Nam ubi plura sunt, qui comederet post datam mediam noctem ab uno, & post comestionem daretur ab alio, posset mane communicare, quia plura & diversa horologia se habent, & plures opiniones probabiles, quarum quilibet sequi possumus, & nullam determinatè sequi tenemur: nisi tamen primum valde justum sit, & affixè mensuratum: ita Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 2. disp. 41. num. 4.* contra Rodriguez *sum. no. v. edit. tomo 1. capite 105. num. 6. parte 3. tract. 4. resolutione 36. & par. 4. tr. 3. res. 19.*

Et probabile est, communicare posse eum qui dubitat, an alii quid trajecterit.

48. Sed an possit communicare dubius, an aliquid cibi, vel potus post mediam noctem sumpserit: Negative respondet Fagundes *p. 3. lib. 3. cap. 5. num. 18.* quia possessio stat pro præcepto, non pro communicante. Sed probabilis & tuta est opinio Sancii *select. disput. 42.* quod si talis deponat dubium practicum, judicans quod hic & nunc communicare sibi liceat, communicare possit, etiã si maneat in dubio speculativo. Quod etiam docet Layman *lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 4. n. 36.* addens, non teneri à communionem abstinere, qui aliquid ruminans, dubitat, an aliquid deglutiverit, si in utramque partem inclinare possit, *p. 3. tr. 4. res. 29.*

Dummodò deponat dubium practicum.

49. Porrò ab hoc præcepto jejunii eximitur infirmus, hic enim communicare potest non jejunus adimplendum præceptum divinum pro tempore mortis: non solum autem potest, sed si illo die periculum timeatur, etiam debet, quamvis periculum urgere cœperit, post meridiem, & ipse mane ut sanus communicaverit, & multo magis si in Paschate, vel ante multum tempus, ut supra diximus *numer. 9.* † Toletus *lib. 2. cap. 28. numer. 4.* putat, infirmum communicare etiam posse post portionem, ad implendum præceptum Ecclesiasticum, si portio absque gravi nocimento differri non possit. Sed hoc Præpositus *in 3. p. quæstion. 80. artic. 8. dub. 2. num. 4.* non admittit, cum in tali casu Communicatio differri possit: Ecclesia namque non intendit obligare ad Communionem eum, qui non potest communicare jejunus, *par. 4. tractat. 4. res. 104. §. Notandum est.*

Porrò infirmus communicare potest post cibum adimplendum præceptum divinum.

Non autem Ecclesiasticum.

50. Cæterum Vasquez *in 3. par. tom. 3. disput. 211. cap. 4. numer. 38.* putat infirmum non jejunum per modum viatici semel tantum communicare posse in una, & eadem infirmitate; quia per unam Communionem satisfacit præcepto Communions. Sed communis DD. sententia, & fidelium usus stat in contrarium: & ratio est; quia hoc Sacramentum non solum datur infirmo, ut satisfaciat præcepto, ut ipse supponit, sed etiam in præsidium contra tentationes, quæ cum morituro sæpe occurrant, sæpe etiam subveniri debet. Unde Concilium Constantense *sess. 13.* permittit Communionem ægroti non jejunò absque limitatione, vide Granadum *in 3. part. contr. 6. tractat. 10. disput. 8. num. 9. part. 2. tract. 14. res. 74. & par. 5. t. 3. res. 37.* Verum est, quod inter unam, & aliam ægroti Communionem aliquod tempus debet intercedere; quod Navarrus *par. 2. lib. 5. conclus. 41.* ait debere esse multum arbitrio boni viri: Ailii, sed nimis rigidè, triginta dierum. Nugnus *in 3. par. tom. 1. quæst. 80. artic. 8. decem, vel octo.* Sylvius *in 3. p. quæst. 80. art. 9. septem.* Ego cum Pollevino

Et communicare per modum viatici potest multoties.

Dummodò intercedant sex dies.

de off. Cur. cap. 8. num. 21. lex. Addit Layman. lib. 5. tractat. 4. cap. 6. num. 20. ex justa causa, ut si quis difficile à Communionem abstinere, quia affectus ob devotionem sapius communicare posse statim altero die communicare non jejunium, dummodo mortis periculum instare videatur. Inquam sententiam inclinasse postea Vasquez, notat S. Iuan. tom. 1. quest. 7. artic. 10. diff. 4. p. 2. tr. 14. ref. 77 p. 3. tr. 4. ref. 44.

Nomine 51. Dari etiam potest sacra Synaxis autem in- post cibum ei, qui eadem die suspendendus esset de mandato Principis: nam hic tenetur ex præcepto divino communicare, tanquam existens in articulo mortis, ut diximus num. 14. Ita Hurta- damnatu- dus de Euchar. disp. 9. diff. 16. & alii. Ad- ad mortē. dit Sanchius select. disp. 4. num. 4. quod si Cur non est deneganda Comunionē post cibum. is die præcedenti communicasset, & illo die communicare iterum veniret ex devorione, minus pium foret illi denegare, quam concedere. Imò id sibi suadendum esse, ut tolerabilius mortem subeat, & tentationes Dæmonis superet. Imò S. V. Eucharistia, num. 2. & alii dicunt, dari posse viaticum dampnato huiusmodi una hora ante patibulum. Et quamvis hic Panormi, & in Regno Castellæ tales non communicent in die mortis, sed pridie; id tamen Sacramenti reverentia non exigit: nam cum institutum sit in nostram utilitatem, satis reverenter illud sumit, qui debite dispositus sumit. Vide Romæ ipso mortis die communicant, ut testatur Corsetus singul. 68. ar. 3. tr. 4. resol. 69. p. 5. tr. 3. resol. 38. Nota hic, quod iudex tenetur ante hora- ante patibulum, si mors differri non possit.

Tenetur eadem tenetur concurre illi tempore con- ficiendi, & Communionem communi- candi.

Esiam si eadem autem est ratio de Communionem: nam hæc non denegatur, quoties illa conceditur: ut patet ex cap. quod in te, de Pen. & remiss. ibi per quod penitentiam morientibus non denegamus, viaticum, etiam, quod verò penitentibus exhibetur, intelligi volumus. Imò tale tempus

concedere debent etiam si timeatur fore eripiendum de carcere: nam dict. Clem. hæc conditionem non requirit, & minus inconveniens est, quod eripatur è carcere, quam quod rapiatur in carcerem sempiternum. Ita Ochagavia tract. de Euch. quest. 14. num. 10. qui explicat, teneri differre suspendium ad tres, vel quatuor dies: & limitat, nisi fuga, quæ timeatur, foret nociva Republicæ. p. 5. cit. 5. Nec valet, vers. Notandum.

52. Et verò Sacerdos in multis casibus potest non jejunus Eucharistiam consecrare, & sumere. Primus est, si in calice posuit aquam pro vino, idque post ejus sumptionem cognovit. Vide post sumptionem calicis videt conso- crasse solâ aquam. Potest sumere fragmentum inventum in patena vel corporali post purificationem.

53. Secundus casus est, quando post sumptionem calicis, & ejus abluitionem videt in patena, vel corporali fragmenta: tunc enim licet Sacerdoti illa sumere: quæ pertinent ad idem convivium, quod, dum Sacerdos manet in altari nondum est absolutum. Ita Sylvester v. Eucharist. 3. § 8. contra Palucanum in 4. dist. 9. qu. 1. ibid. §. Secundus casus.

54. Sed quid, si fragmentum invenitur post reditum Sacerdotis in Sacristiam; Respondeo, probabilius esse, quod sumere non possit; quia Convivium absolutum est, & Sacerdos explevit ministerium suum. Excipe casum, in quo tale fragmentum non possit decentius servari, quam sumi, & ideo pro praxi, ubi plures Missæ celebrantur, tunc reliquia detur Sacerdoti jejuno exenti ad celebrandum, ut sumat. Vbi verò una tantum Missa celebratur, nec servatur Sacramentum, sumat illas idem Sacerdos non jejunus, quia majori reverentia servaretur. Ita Fagundes par. 3. 13. cap. 3. n. 3. Vide etiam Lugo de Euch. disp. 15. sect. 4. num. 82. Sed neque dampnarem Sacerdotem, qui antequam vestes sacras deponeret, reliquam sumeret in Sacristia, etiam extra hunc casum: quia hæc opinionem docet Granado disp. 8. num. 21. existimans hæc non fore novam Communionem, sed perfe-

Sacerdos celebrare potest non jejunus; post sumptionem calicis videt conso- crasse solâ aquam. Potest sumere fragmentum inventum in patena vel corporali post purificationem. Sed quid si inveniat in sacristia? Probabilius est, debere dari alteri Sacerdoti, immo, si ad- est. Sed probabile est, sumere posse etiam si ve fragmentum magni sit, sive parvum

tionem præcedentis, *part. 3. tr. 4. res. sol. 45. Et part. 5. tr. 14. res. 43.* Et hæc omnia contra totum in 4. *diff. 12. q. 1. art. 3.* procedunt, siue reliquæ parvæ sint, siue magis, p. 2. ubi sup.

Item si adverteret se comedisse in altari post consecrationem. Tertius casus est, quando celebrans post consecrationem adverteret se comedisse. Nam finire deberet sacrificium, & communicare ex cap. nihil. 7. *quæst. 1.* Ira Coninch *de Sacr. q. 80. art. 8. numer. 63. part. 2. tr. 14. res. 66. 6.* Tertius casus. At ante consecrationem adverterens, debet à sacrificio cessare, nisi non posset absque nota infamiae, aut scandali, in quo casu idem dicendum est de eo, qui scanno communicantium innititur expectans Communione. Ita Prepositus in 3. *quæst. 89. q. 9. dub. 2. tr. 4. p. 4. tr. 4. res. 104. 9. Tandem.*

Potest item celebrare post cibum in articulo mortis propria, si non potest aliter communicare. Quartus casus est articulus mortis naturalis, vel violentæ ipsius Sacerdotismam, si debet communicare, potest & debet etiam celebrare ut communicet, si aliunde Communione habere non potest. Ita Zambrar *de Euch. c. 3. dub. 6. num. 2.* quidquid contra dicit Paulus *de Euch. lib. 1. quæst. 393. p. 3. tr. 3. res. 36.*

Sed an liceat Sacerdoti celebrare non jejuno ad dandum viaticum alteri moribundo? Communis opinio apud Suar *in 3. p. tom. 3. diff. 68. sect. 5.* Hurtadum *de Euch. diff. 9. diff. 17.* & alios, negat, quia major ratio habenda est reverentiæ huic Sacramento habitæ, quam necessitatis proximi: & præceptum obligat infirmum, quando Sacramentum decenter conficitur, & sumi potest. Unde est dispar ratio in hoc casu, & proximè superiori: nam ibi duo præcepta concurrunt in eadem persona Sacerdotis, in quam majus, scilicet divinum, præferri debet, hic verò concurrunt in diversis. Sed Granado in 3. *p. contr. 6. tom. 10. diff. 5. num. 12.* & alii dicunt, posse etiam in hoc casu, & Sacerdotem tene-ri succurrere morituro ex lege charitatis divinæ, quæ præferri debet præcepto Ecclesiastico communicandi jejune, sicut, ob eandem rationem, pro-

Granado affirmat.

Quæ sententiæ ducuntur à Majori. communicando moribundo celebrare

potest bis eodem die. Hanc sententiam docuerat etiam Major. in 4. *diff. 9. quæst. 3. ad 5.* addens, Sacerdotem in hoc casu non debere celebrare, aut vestes sacras induere, sed statim consecrare, ut reperitur, quod Granado nimialicentia videtur. Docuerunt etiam Augustus *de Euch. lib. 1. q. 393.* & Layman. *lib. 5. tr. 4. Et canon. cap. 6. numer. 22.* in casu necessitatis, si fructu videlicet moriturus aliud Sacramentum, Pœnitentiæ, aut Extremæ Vinctio- nis suscipere non potuisset, & scandalum cessaret, *part. 2. tractat. 4. res. sol. 66. part. 3. tractat. 4. res. sol. 33. Et part. 5. tr. 3. res. 35.*

58 Quintus casus est, si Sacerdoti celebrandi injiceretur metus mortis, nisi sic celebraret, & id quidem non in contemptum Ecclesiæ, ejusque præceptis, (nam tunc esset intrinsicè malum, & ipse re-neret, & mortem subire potius, quam sic illata, sic celebrare) sed in alium finem, puta ne in contumaciam audiant factum, &c. Et ratio est, quia lex Ecclesiastica non obligat cum tanto rigore. Ita Ochagavia, *de Sacram. tract. quæst. 12. num. 15.* quod etiam dicemus de Sacerdote excommunicato, V. Excommunicationis, numero 18. p. 5. tr. 3. res. 39.

59 ¶ Quinto, communicans debet esse aptus. Fit autem ineptus per excommunicationem, & interdictum personale; excommunicatus enim aut personaliter interdictus ad Communione non accedens, peccat mortaliter. V. Excommunicationis, & Interdicti & inter-sonali. dicto per-

60 ¶ Sexta communicantis conditio est, ut sit CONTRITUS, hoc est, ut non accedat ad Communione cum conscientia peccati mortalis, nam si sic accedit, quamvis revera sit in gratia, committit sacrilegium, & gratiam amittit. Excipit Lugo casum extreme necessitatis, ut si v. g. irruente hæreticorum, vel Paganorum multitudine in Ecclesiam, timetor SS. Eucharistiæ villendum tunc enim Catholicus existens in peccato, qui in re tam subita non posset ad contritionem excitari, posset sacram Eucharistiæ sumere, ad

risadi-

vitandam eius irreverentiam, sicut etiam possit non jejunus. Vide etiam V. Celebrare Missam n. 35. par. 3. tr. 13. res. 74. in fine.

Et quamvis sum potest, mero 3. & alii dicunt, quod accedere ad Communionem cum conscientia peccati venialis est sacrilegium veniale. Sa autem V. Eucharistia, numero 2. id limitat, quando ipsa Communio ordinaretur ad veniale, ut si quis communicaret ob vanam gloriam, &c. aut quando peccatum veniale consisteret in exteriori irreverentia in ipsa Communionem, ut si quis inter communicandum otiose loqueretur, rideret, &c. Sed quid, si quis communicaret cum distractione voluntaria? Respondet Sanchez select. disput. 2.3. numer. 32. non peccatum venialiter quia nulli bi precipitur attentio in Communionem, nec ipsa Communionis natura postulat attentionem; quia est manducatio; secus verò de oratione, quæ est locutio cum Deo; nam qui distractè loquitur, facit injuriam ei? cui loquitur, non tamen cibo quem distractè comedit. Consulendam tamen esse attentionem, sed si quis tale consilium sequi nolit, non ob id retrahendum ab altari. At Filiucius ait, attentionem esse unam ex circumstantiis ad dignam Communionem requisitis, quam voluntarie distrahere esset peccatum veniale. par. 3. tract. 4. res. 32.

Et sine distractione.

62. Est autem peccatum mortale ad Communionem accedere non solum cum conscientia, sed etiam cum dubio peccati mortalis. quidquid novissime contra sentiat Granado in 3. parte. conser. 6. tractat. 10. disputatione 7. numero 13. Nam, sicut tenemur confiteri peccata certa ut certa, ita tenemur confiteri dubia ut dubia; ut dicemus infra V. Confess. numero 38. Si ergo peccata dubia confiteri tenemur, non possumus cum illis absque prævia Confessione communicare. par. 5. tractat. 14. res. 44. Si quis etiam ante Communionem recordaretur peccati mortalis inculpabiliter in

Aut dubio peccati mortalis.

confessione omitti, teneretur iterum confiteri, cessante scandalo, quia verè habet conscientiam illius peccati. par. 11. tractat. 8. res. 40. contraria opinio varias censuras sustinet.

63. Est ergo septima communicantis conditio, ut sit PASSIVUS, seu confessus; Non enim satis est, peccatorem accedere contritum, sed oportet sacramentaliter confiteri, si habet copiam Confessarii. Ita statuit Tridentinum sess. 13. cap. 7. can. 11. Et in hoc erravit Cajetanus, v. Communionis. Unum casum excipit Concilium, quando scilicet est necessitas communicandi ob periculum mortis, aut ad vitandam infamiam, &c. & deest copia Confessarii. In quo casu permittit communicare cum sola contritione, & postea confiteri. Sed quandoam censetur adesse necessitas celebrandi, & communicandi absque Confessione ex defectu Confessarii, & an liceat Confessionem dimidiatam præmittere, nec non quomodo obliget præceptum Concilii confitendi postea quamprimum, &c. vide supra V. Celebrare Missam, ad. 33. ¶

64. Unum hic dicendum superest, & est casus positus à Zambrano de Sacram. poenit. cap. 4. dub. 6. numero 6. & 7. quid nimirum faciendum sit, si accedenti Parocho ad communicandum infirmum, hic dicat se velle reconciliari, & inveniatur fecisse multas Confessiones invalidas, nec Confessionem absolvere posse, nisi post longum tempus? Respondet ille, quod si infirmitas sit periculosa, & timeatur mors, præmittenda est Confessio per mediam horam crassa minerva, cum accusatione generali, & communicandus infirmus præmissis pacto, quod sumpta aliqua occasione Parochum accersitum mittat, & Confessionem absolvat. Sin autem infirmitas non sit periculosa, & Confessio per dimidiam horam absolvi nequeat, præmittatur contritio cum proposito, confitendi eo, vel sequenti die, & communicetur. Ratio primi est, quia sic vitantur omnia incommoda;

Sed si in peccato est, aut esse dubitat, confiteatur.

Aliiter communicare non potest. Nisi desit Confessarius. Ad huc communicanda necessitas. Quo casu sufficit contritio cum proposito confitendi.

Vide quid faciendum à Parocho accedente ad communicandum infirmum, si hic potius reconciliari, inveniatur fecisse multas Confessiones invalidas, & repetenda.

subvenitur enim moribundo præmissa Confessione possibili, & absolutione, ministrando illi Eucharistiam, & cessat scandalum. Ratio secundi, quia sic vitatur etiam scandalum, & eligitur minus inconveniens, quod est communicare illum cum sola contritione, & non cum confessione dimidiata & præpropera. Vide similem opinionem Granadi de eo, qui statim lintheum communionis, infra V. Confessionis, numero 48, parte 5. tractat. 3. resol. 75.

Post Confessionem potest quis statim communicare, & non tenetur expectare diem commisso peccato. Nec fuerit peccatum carnale. Vel etiam copulati- vita. Nam consulendum est abstinere à Communionem ai, qui pollutus est.

Deo Sane. ubi negat.

Et multa dicit. Et aucto- ritate Con- greg.

65 † Igitur septima conditio peccatore ad confessionem prærequisita est confessio. † Ac non est audiendus Navarrus de penis, distinct. 6. c. 1. docens, esse peccatum mortale Eucharistiam sumere ante diem integrum post peccatum contritus est, & confessus, par. 3. tr. 4. res. 30. in fine. Consulendum tamen est conjugatis abstinere à Communionem, si præcedenti nocte copulam habuerunt. Ita Salazar de freq. Comm. c. 9. §. 1. Nam:

66 Octava communicantis conditio est, ut sit *MYNDVS*, id est non pollutus; unde, qui post pollutionem licitam, vel illicitam, confessus tamen, præcedenti noctem habitam communicaret, peccaret venialiter secundum Nugnum in 3. par. 10. l. 9. 80. art. 9. concl. 10. Et ratio corporalis immunditiæ. Sed Saneius select. disput. 23. contrarium docet. Et primò quidem, quamvis suadendum sit conjugatis, à copula abstinere, ut Eucharistiam sumant; dato tamen: quod non abstinuerint consulendum potius iis esse, ut communicent, quia ex communione multa bona sortiuntur. Secundò consulendam esse etiam communionem habenti pollutionem nocturnam non solum involuntariam, sed etiam voluntariam, dummodo confessus sit. Quia ex una parte communicatio illi prodest, & ex alia dignus est illam accipere. Tridentinum enim sess. 23. cap. 7. eum qui nullius criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, per confessionem se probavit, dignum censuit Sacre communionis: unde dicitur, quod talis peccat venialiter

communicando, est adversari Concilio. Ex quibus inferre, votum conjugati de non communicando in die habitæ copulæ, non tenere, quia est de minori bono. Sed contra Saneium insurgit novissimè nominatum Joannes de Lugo de Euchar. disp. 15. sect. 1. num. 4. quem vide par. 2. cap. 24. resol. 79. propè finem par. 3. tract. 4. resol. 30. Et tract. 6. resol. 71. & illud de voluntariè polluto, etiam in par. 5. tractat. 13. resol. 65.

67 Non tandem conditio communicantis est, ut sit *RECTE PARATVS*, id est devotus, attentus, &c. Sed circa attentionem, vide supra num. 51. Huc etiam pertinet cap. Ecclesiastica, dist. 23. præcipiens Sacerdoti more laicorum communicanti, ut adhibeat stolam. Quod decretum. Naldus in sum. ver. Missa, num. 6. ait, in Italiæ partibus obligare. Sed novissimè Savantus comment. ad rubr. miss. tom. 1. part. 4. tractat. 8. num. 7. ait, ubique usu abrogatum esse par. 2. tract. 14. resol. 20.

68 Et hæc dicta sunt de dispositione requisita ad dignè communicandum: ubi advertit, quod ait Sylvius in 5. par. quest. 80. artic. 11. quest. 2. cum, ubi in Paschate indignè communicaret, non satisfacere præcepto: unde præter sacrilegium indignitatis novum peccatum committere, contra præceptum, & contrahere excommunicationem latam ab Ordinario contra transgressores verè accepti Communions. Rationem verò assignat; quia præceptum Ecclesiæ non est, nisi explicatio, & determinatio præcepti divini, unde intendit Communionem piam, & religiosam qualem Christus præcepit. Sed ipse contrarium tenet cum Villalobostom. 1. tract. 7. dist. 42. num. 6. & Ochagavia de Sacram. tract. 2. quest. 15. num. 6. Nam Ecclesia solum præcipit, ut sumatur Corpus Domini; ergo illis satisficit, si ve dignè, si ve indignè sumatur. Deinde, quia alia præcepta impleri possunt per actum quamvis mortiferum, sicut impletur præceptum Baptismi per receptionem illius in peccato mortali. Et tandem, quia ex D. Thoma 1, 2. quest. 190. art. 9.

Ar in ip- s- invehit- Lugo.

Sacerdos communicans mors laicorum sonetur adhibere stolam.

Quin Paschate communicaret indignè.

Satisficeret præcepto Ecclesiæ.

lex, quæ præcipit aliquem actum, præcipit substantiam actus, non modum, nisi modus sit de substantia illius. At Ecclesia præcipit Communionem, non autem rectam dispositionem, neque hæc est de substantia illius; quia licet vera communio cum sacrilegio in ipsa commisso. *Egopart. 2. r. 4. resol. 43. & Addit. secund. ref. 14.*

COMMUNIONIS
tempus & Locus.

Tempus, quo quis tenetur communicare, dictum est supra V. *Communione necessitas*. Præter illud potest quis communicare quocumque die, etiam in die Veneris Sancti, quia in hoc Ecclesia nullam limitationem apposuit. Innocentius enim I. *Epist. 2. ad Decentium cap. 4.* solum habet, ea die ex traditione Ecclesia non celebrari. Et Missale Romanum ordinans feria V. reservandas esse aliquot Particulas consecratas pro infirmis, non prohibet ministrari sanis: unde videtur illis concedere. Quod autem expresse non concedat, id est, quia sani eo die in signum motoris à sacra refectione abstinere solent: quæ tamen consuetudo non inducit necessitatem, sed congruitatem. Ita Hurtado de sacrificiis *diff. 4. diff. 3.* & apud illum Vasquez, & Suarez, & alii contra Francolinum de *Horis Canon. c. 30. n. 12. p. 4. r. 4. r. 4. resol. 237.*

Causam infirmitatis potest communicare in die Veneris Sancti, & Sabbati Sancti.

Sac. Congregat. sub Urbano VIII. decrevit tantum causa infirmitatis licere in die Veneris Sancti communicare, *part. 9. tract. 7. resol. 24.* & Sabbatho Sancto celebrare post inceptam Missam majorem (secluso scandalo,) sed si in illo die incidit festum Annuntiationis Beate Mariæ, potest Episcopus dispensare ad celebrandum in aliis Ecclesiis. *5. Notandum,* & in Missa media noctis Natalis Domini potest communicari. *p. 9. r. 4. ref. 43.*

70 Potest etiam quis quacumque

diei hora communicare, dummodo sit jejunus, & absit scandalum. Nam, licet prohiberetur sit post meridiem celebrare, non est tamen prohibitum post meridiem communicare. Ita Azorius *part. 2. lib. 10. cap. 25. quest. 7.* & alii. Quamvis Coninch de *Sacram. quest. 8. artic. 10. n. 85.* ex reverentia tanto debita Sacramento; non esse permitendum dicat, ut aliquis sine necessitate sub vesperam, & qualibet hora diei communicet *part. 2. tractat. 14. resolut. 54.* Sæpius uno die communicare non est prohibitum jure divino, etiam extra festum Natiuitatis Domini, quia Leo III. aliquando celebravit eodem die septies vel octies, ut testatur Baron. *tom. 9. ad ann. 816. part. 11. tractat. 7. resol. 15.* cavenda tamen est frequentia quæ Sacramenti contemptum parere posset. Idcirco Ecclesia prohibet communionem iterari eodem die. c. *confulisti,* de celebratione missar. c. *subscit.* de consecr. dist. 1.

71 Quoad locum potest quis communicare in omni Ecclesia seculari, aut regulari: & si dabet Bullam, communicare potest in Oratorio propriæ domus. † Excipit tamen diem Paschatis in quo quilibet communicare tenetur in sua Parochia, sed de hoc quoad privilegia Regularium, vide v. *Regularium,* annum. 4.

72 Infirmi communicare possunt in propriis domibus. Imò etiam in navibus. Vide infra V. *Eucharistia custodia.*

COMMUNIONIS
Minister.

73 † Minister Communionis ex can. *pervenit, de consecratione m-* *crat. ad 1.* debet esse Sacerdos, quamvis ex necessitate possit ministrare Diaconus cum licentia Parochi, si ad sit, & si non ad sit, sine illa, ex can. *diaconus rarus.* *diff. 93.* Non solum autem Sacerdos, sed etiam Curatus esse debet, nisi habeat *quis* *Discretionem*

Et quacumque hora diei post meridiem,

Locus est in omni Ecclesia seculari, aut regulari, & si dabet Bullam, communicare potest in Oratorio propriæ domus. † Excipit tamen diem Paschatis in quo quilibet communicare tenetur in sua Parochia, sed de hoc quoad privilegia Regularium, vide v. Regularium, annum. 4.

Et infra

navibus.

Communionis minister debet esse Sacerdos, quamvis ex necessitate possit ministrare Diaconus cum licentia Parochi, si ad sit, & si non ad sit, sine illa, ex can. diaconus rarus. diff. 93. Non solum autem Sacerdos, sed etiam Curatus esse debet, nisi habeat quis Discretionem

*Et Regula
res & pri-
uilegio in-
fuis vel a-
lienis Ec-
clesiis ex-
tra Pascha.
Et absente
Parocho
communio-
nem ferre
possunt mor-
ibundo.*

*Laicus in
extrema
necessitate
potest com-
municare
seipsum.
An etiam
alios.
Aliqui af-
firmant.
Et proba-
biliter.*

quis privilegium Bullæ, vel alia, vt ha-
bent Regulares, iuxta proximè dicta,
aut nisi quis haberet ipsius Curati licen-
tiam. In articulo mortis absente Paro-
cho si periculum sit in mora, viaticum
ministrare possunt Religiosi. Ita Ocha-
gavia de Sacram. tract. 3. quest. 4. num. 14.
& alij contra Toletum lib. 1. cap. 36. n. 2. p.
5. r. 3. resol. 51. Et suis familiaribus, etiam
præsentate Parocho. Ibid. ref. 31. Vide V.
Regularium, n. 6.

74. Laicus regulariter non potest
Eucharistiam distribuere: Potest tamen
in necessitate communicare seipsum,
si esset in articulo mortis, & non adesset
minister idoneus; & ita fecit Regina
Scotiæ martyrium subitura. Layman lib.
5. tract. 4. cap. 7. num. 4. contra Bonacinam
de Sacram. disputat. 4. punct. 1. num. 6. Imò
aliqui putant, in casu necessitatis com-
municare posse etiam alios. Quæ opinio
quamvis Soro in 4. distinct. 23. quest. 1.
art. 3. videatur intolerabilis, mihi &
Valentiæ tom. 4. disput. 6. quest. 19. punct.
1. probabilis videtur. Namque docent
Layman ubi supra, & Cominch de Sacra-
men. quest. 22. art. 3. num. 23. Reprobant,
quia id nec naturali, nec diuino iure ce-
pugnat. Can. autem paruenit, loquitur ex-
tra necessitatem. Nec obstat, quod aliàs
id factum non sit, nam & id non constat
& esse potest, vt casus tantæ necessitatis
nunquam contigerit. Cæterum olim
per laicos Eucharistia ferebatur ad in-
firmos, teste Husebio lib. 8. cap. 34. Et
nunc propter periculum irreuerentiæ
potest laicus Eucharistiam tangere, imò
& seipsum communicare, ne Eucharistia
veniat in manus infidelium, à quibus in-
dignè traheretur. Vide, &c. & ita docet
nouissimè Granada in 3. par. controu. 6.
tract. 12. disput. 1. n. 4. quamvis contra sen-
tiant Lugo de Euchar. disput. 19. sect. 1. num.
22. par. 3. tract. 47. & par. 5. r. 3. resol. 47.
vide p. 1. r. 7. ref. 42. & 43.

*Sacerdos
potest se ip-
sum com-
municare
etiam ex
deuotione*

75. Sacerdos verò potest sibi ipsi Eu-
charistiam ministrare, si magnum festum
ad sit, & sacrificare non possit, vel etiam
alio die extra necessitatem, solius de-
uotionis causa, vt facit in Parasceue.
Quia in hoc sacramento non requiri-

tur minister personaliter distinctus à quando
suscipiente. Ita Homobonus par. 1. tra. 4. celebrare
cap. 11. nu. 106 contra Filiciu tom. 1. tract. non potest,
4. cap. 9. num. 185. Dummodo tamen ab-
sit scandalum, & non ad sit alius Sacer-
dos. Sed quid si ad sit Diaconus? Sume-
re debere per manus Diaconi, ait Fa-
gundez pr. 3. lib. 3. cap. 3. num. 7. quod do-
cet Præpositus in 3. part. quasi. 82. artic. 3.
dub. 1. numero 11. in casu necessitatis, vt si
Diaconus Sacerdoti moribundo Sacra-
mentum deferret. Sed in tali casu Du-
rand in 4. distinct. 13. quest. 4. docuit, de-
bere Eucharistiam propriis manibus su-
mere. p. 2. r. 14. ref. 53. & hoc vltimum
etiam in p. 5. r. 3. ref. 53. & hoc vltimum
etiam in p. 5. r. 3. ref. 48.

76. Porro Sacerdos in casu necessita-
tis secundum Gratianum como 1. c. 4. nu.
6. ministrare potest Eucharistiam, etiam
si sit murus. p. 5. r. 6. ref. 18.

MINISTER.

77. Diaconus ex commissione Sa-
cerdotis non solum in necessi-
tate iudicata arbitrio boni viri potest
ministrare Eucharistiam, sed etiã in die
obligationis annuæ Communiois, vel
ad tubilæum consequendum, dum non
ad sit alius Sacerdos, cui huic munus co-
mittatur. par. 9. tract. 6. resol. 39. Imò si
Parochus, Episcopus, & etiam Papa ini-
quitare, nollent talem licentiam Dia-
conis concedere, ne viaticum moribundo
deferat, potest sine tali licentia illud
moribundo deferre. ibidem 5. Nota hic,
sed quæritur, quid non solum
Diaconus, sed Subdiaconus absente Sa-
cerdote potest Eucharistiam moribun-
do deferre, etiam si in peccato mortali
existeret, nec hoc faciens peccaret mor-
taliter, & si moribundus se cognoscere
consciam peccati mortalis nec habere
copiam Sacerdotis ad confitendum, li-
cite posset illam sumere de manu laici,
cum hoc Sacramentum interdum facit
de attrito contritum. ibid 5. Sed his non
obstantibus, ref. 49.

78. Episcopus potest prohibere iuxta In-
Bullas Pontificias Regularibus ne in die
Paschæ a-

*Sed quid
si ad sit
Diaconus
Variate-
sponsa.
An Sacer-
dos murus
possit Eu-
charistiam
ministrare?*

*Diaconus
ex licentia
sacerdotis
potest in
Paschate
ministrare
Eucharistiam.
Etiam sine
licentia
moribundo
deferre.*

Sumi de
mou laici
Episcopus
potest pro
hibere Re
gularibus
administra
tionem Eu
charistia.
Nec potest
in Ecclesia
cathedrali.
Sacerdos
ministrans
Eucharis
tiam in
mortalis
non peccat
mortaliter
nr.

Paschalis Resurrectionis, administrent
Eucharistiam secularibus, ita definitu
est per S. C. Card. supra Cong. sed lesui
ris concessum est per speciale privile
gium. par. 9. tr. 9. ref. 7.

79. Regulares in casu necessitatis ab
sente Parocho possunt communicare
Mortuum. par. 9. tr. 8. ref. 63. Non sa
tisfacit annua communio praepro
si in die Resurrectionis quis sumat Eu
charistiam a Parocho Cathedralis Ec
clesiae absque licentia proprii Parochi.
p. 9. tr. 8. ref. 65.

80. Quod si quis ministrer in pecca
to mortali, ait D. Thomas in 4. d. 5. q. 3.
quasi. 1. art. 2. p. 4. ad 2. peccare mortaliter
quia talis actus per se pertinet ad Sacra
mentum Ordinis, & versatur circa Sa
cramentum omniu Sanctissimu, quod
que maiorem reuerentiam, quam alia,
in ministro requirit. Sed ego contrariu
teneo cum Vasquez in 3. par. tract. 2. disp.
136. cap. 3. num. 38. & aliis; quia ministras
Eucharistiam non efficit Sacramen
tum, & sic non est proximus Dei mini
ster ad iustificacionem cadendam; sed
tantum applicat velut actiua passiva.
Nec tangit nisi species materiales, quae
non sunt, nisi signa; quod olim fecerunt
laici: & Sacerdos huiusmodi posset di
gitum pauniculo contingere, & vitare
immediatum contactum: Et tandem,
qui Christum in terris agentem cu pecc
ato retigisset, non peccauisset mortali
ter. par. 2. tract. 1. 4. resol. 23. & tract. 17. re
solur. 13. par. 3. in Adit. secund. resolutione 5.
& par. 5. tract. 14. resolur. 56. 5. Nota rament.

Et hoc potiori iure procedit in laico
ministrans Eucharistiam ex necessitate ministra
re. par. 5. tr. 3. resolur. 47. 5. Nota etiam.
Vide Ochagauiam de Sacram. tract. 3. qu.
vltim. numero 2. docentem, quod Sa
cerdos, vel laicus Eucharistiam in mor
tali tangens, etiam sine causa, non pec
cat mortaliter. par. 3. tract. 14. resolur. 50.
9. Nota rament. An ministrare possit Eu
charistiam Sacerdos excommunicatus.
Vide infra Ver. Excommunicationis, nu
mero 16.

81. Sed an liceat in articulo mortis,
absente alio, Eucharistiam petere a Sa

cerdote excommunicato, denunciato,
haerico, & ab omni eo, a quo peti po
test absolutio in eodem articulo? Vide
tur negandum ex Kellifonio in 3. par.
quasi. 8. artic. 3. quia Eucharistia non est
simpliciter necessaria, sicut Confessio.
At Zambranus de Eucharist. cap. 3. dub. 7.
num. 2. responder affirmat. ad, si infirmus
aliud Sacramentum recipere non vale
ret. Nam esset summa necessitas, quae
non habet legem, ex cap. sicut de conse
crat. dist. 1. Nec esse improbabilem
sententiam Suarez in 3. part. tom. 3. quasi.
82. art. 3. disputatione 72. sect. 4. id admit
tentis, etiam si infirmus alia Sacra
menta recipere posset. Sed tu haec
omnia limita, nisi ad h. Scandalum, &
Religionis infamia. p. 3. tract. 3. ref. 49.

82. Quaes primò. An possit Sacer
dos ministrare Eucharistiam peccatori publico
penitentis absque Confessione? Respon
deo, si peccatum est publicum, non po
test, si autem occultum, potest, imò de
bet. Unde si Confessarius in Confessio
ne cognouisset penitentem immundū,
eique absolutionem denegasset, nō pos
set postea negare Communionem, si se
cum aliis ingereret. Sed quid si perat oc
culte? Responder Vasquez in 3. par. tom. 3.
disputatione 209. capite 5. numero 57. dene
gare posse; nam sigillum non frangi
tur, & Sacramentum non confertur in
digno: Sed ego contrarium teneo cum
Fagundez, n. 3. lib. 7. cap. 10. num. 23. quia
illa negatio est fractio sigilli: quia,
cum dirigatur ad externam Sacramenti
administrationem, est publica. Sigil
lum, n. est adeo strictum, vt nec cum
ipso penitente liceat loqui de Confes
sione absque eius licentia, nec factis, aut
vultu illis peccata exprobare: nihil enim
minus scimus, quam quae scimus in
Confessione: Et tandem, qui peccata
auduit vt Deus, non potest tali noticia
vt ad Sacramentorum administratio
nem, vt homo. par. 3. tr. 4. ref. 40. Si ve
rò dubium sit, an aliquis peccator sit pu
blicus, vel occultus, & Sacerdos illud
cognoscat extra Confessione, ait Ocha
gauia de Euchar. eff. tr. 2. quasi. 10. num. 4.
nec illi Communionem denegare debet
quis

Eucharis
tiam ab
excommu
nicato ha
erico, & c
si non adest
alius.

Peccatori
publico
potest Eu
charistia
ministrari
Occulto
etiam de
bet si perat
magis si
cognoscat
per sigillū
Confessio
nis.

Etiam soc
culet pecc
ret, & ne
gari posset
absque
scandalo.
Quod
Ochagauia
etiam docet
in dubio an
peccator sit
publicus.

Quod
Ochagauia
docet etiam
de laico
tangente
Eucharis
tiam in
mortalis
sine causa.
Quid de
Sacerdote
excommuni
cato.

Et an li
ceat petere

Ministras autem peccatori publico non committit duo peccata, sed unum.
 quia in pari casu melior est conditio possidentis, & in hoc casu peccator stat in possessione libertatis communicandi. p. 2. c. 2. ref. 54. Quod si peccatori publico Eucharistiam ministrat non committit duo peccata, vnum contra proprium officium, & aliud scandali cooperando illius peccato, sed vnum tantum, consistens in conferendo Sacramento indigno. Ita aliqui apud Præpositum in 3. part. quest. 80. art. 5. dub. 6. num. 23. p. 4. tr. 4. ref. 103.

Sed an liceat huic ministrare particulam non consecratam.
 83. Quæres secundò, an liceat peccatori occulto ad vitandum scandalum ministrare particulam non consecratam? Respondeo non licere. Tum quia simulatio in Sacramento est detestabilis. Tum etiam, quia in tali casu Sacerdos exponit adstantes periculo idololatriæ, proponens adorandam Hostiam non consecratam, quamuis illi consecratam præponat. Ita D. Th. 2. p. quest. 70. a. 6. ad 2. Sed affirmatiua Bonaventuræ in 4. dist. 9. art. 2. q. ult. & aliorum opinio superari potest; quia talis simulatio non est detestanda, cum vergeat necessitas; nam etiam Confessarius simulat pœnitentiam absolueret, cum est indignus, ad vitandum scandalum. Idololatriæ autem periculo occurri, ita illum hostiam occultando, vt nec videatur, nec adoreretur. Et hanc sententiam docet ex recentioribus Villalobostom. 1. tract. 7. diff. 38. num. 7. p. 3. tr. 6. ref. 83. S. Non desunt & p. 4. tr. 4. resolut. 47. Nota etiam, quod in hoc casu Sacerdos potest simulare se particulam in os peccatoris immittere. Ita Henriquez, lib. 6. cap. 21. num. 4. part. 4. cit. in fine.

Negat Thomas. Affirmat Bonaventura. Et certò licet simulatio non parsonom par-ticula in os illius.
 84. Quæres tertio, an expediat Confessariis, & Prælati Religionum impedire pœnitentes & subditos à Communione? Respondeo cum communi DD. opinione affirmatiuè, si id faciant ad emendationem quorundam peccatorum venialium, vel ad mortificationem. At Saocius select. disp. 26. num. 5. & disp. 8. num. 9. negat: contra eum tamen insurgit Salazar in pract. de freq. Commun. p. 1. tr. 14. ref. 79. non inueniuntur illi.

Licet aliquando denegare Communionem subdito, pœnitenti ob bonum finem.
 85. Quæres quarto, an deficientibus

particulis, possit Sacerdos ministrare alicui partem Hostiæ consecratæ? Respondeo in casu necessitatis, posse. Ita Paludanus in 4. dist. 12. quest. 1. a. 5. concl. 2. Imò etiam extra necessitatem, dummodò rationalis causa subsit, vt si quis magna deuotione accederet, & Particula non adesset. Nam non pertinet ad integritatem Sacrificij, quòd sumatur tota Hostia, sed quòd sumatur vtraque species, & quia aliqui Sacerdotes abstinebant à sumptione Sacri sanguinis, ideo illos reprehendit Gelasius c. Comparimus de consecr. d. 2. In cap. autem relatum eodem titulo reprehenditur quorundam abusus, qui multas Missas eodem die celebrantes, in omnibus præter vltimam à Communionem abstinebant. Cæterum, sicut adstantes Sacrificio, fructuum illius spiritualium participes fiunt, ita merito, ait Sancius select. disp. 22. cap. 21. participes fieri possunt fructus realis: in ipso Sacramento realiter communicando, part. 2. tr. 14. ref. 37. part. 3. tract. 4. resolut. 30. & part. 5. tract. 10. resolut. 34. Qui auctor tenet, id non esse peccatum, etiam cum alix particule facillè dari possunt. Sed ipse contra sentio cum Granado par. 5. cit. in fine.

tibus Particulis, de re partem Hostiæ ex rationabili causa.
 86. Quæres quinto, An Parochus tempore pestis teneatur cum vitæ periculo ouibus infectis Eucharistiam ministrare? Et an possit adhibere aliquem modum, quo à contagionis periculo liberentur? Respondeo quoad primum, affirmatiuè respondet Syluius in 3. p. quest. 32. art. 3. Sed Mollesius tom. 1. tr. 4. c. 3. n. 52. negat: quia viaticum non est necessitate mediij, & præceptum non obligat cum tanto aliorum dispendio Igitur satisfaceret Parochos, si a longè infectos admoneant ad patienter ferendam infirmitatem, & habendum propositum sumendi Eucharistiam, si possent. Ita ille, quod antea docuerat Maior in 4. dist. 7. quest. v. tim. & decieverat Gregorius XIII. in quadam Epistola ad S. Carolum Borromæum. Haec tamen opinio intelligenda est, postquam Parochus pestilentiorum Confessiones audiuit, & absoluit. Nam si quis non possit confiteri, quia

Parochus non tenetur communicare pestilentibus.
 Si confessi sint.
 At si teneantur, deberet præbere quibus intermediatè.

quia amisit loquelam, vel est surdus, re-
netur illi Communionem præbere. p. 3.

2. 4. ref. 174. Et p. 5. t. 3. ref. 53.

87. Quoad secundum, D. Petrus de
Marchis Archiepiscopus Smyrn. in sua
diœcesi, quæ hoc morbo assidue labo-
rat, hunc modum exhibuit suis Sacer-
dotibus, ut scilicet ponerent Particu-
lam super folium paginæ albæ exten-
sæ super scabellum ad id paratum, & in-
firmus accedens lingua Particulam re-

Nec enim veementer sumeret, Clericus verò pagi-
nam combureret. Et hunc modum
probabilem putat Mancinus, tract. visit.
infr. p. 8. dub. 18. (Venerus. l. 4. cap. 4.º
num. 47. ait, exhiberi posse in cochleari
argenteo p. 4. t. 4. resol. 114.) Alii alios
ponunt, sed omnes reprobandi sunt: Et
in primis Chapeavilla de Euch. quæst. 33.
dampnat supradictum de mensa cum pa-
gina superposita: deinde eos, qui propo-
nunt agris, sumendam ex scutellis. Ter-
tium eos, qui pani usuali involutum.

Quartum, qui forcipe oblonga, vel spatula
longe propinant. Quia omnes isti
modi sunt irreverentes Sacramento, &
adversantur communi Ecclesiæ usui,
qui est exhibendi manu immediatè V-
sus præterea Archiep. Smyrnenfis, ha-
bet peculiarem difficultatem: nam si a-
liquod fragmentum super pagina rema-
neret, ad quid deserviret combustio?
Merito igitur Concilium. Quintum
Mediolanense à Summo Pontifice ap-
probatum, modum similem reprobavit.
p. 5. tr. 3. ref. 50.

88. Quæres tandem. An laico mori-
bundo non valenti suscipere, sit ministranda species sangui-
nis? Affirmativè respondet Ochagavia
de Euchar. Eff. tract. 2. quæst. 18. numero 9.
contra Suarez in 3. par. tom. 3. disputatione
80. sect. 3. nam præceptum divinum de
communicando in articulo mortis,
præponderat Ecclesiastico de non mi-
nistrando laicis sub specie sanguinis.
Sed Nugus in 3. part. tom. 1. q. 80. art. 12.
concl. 3. monet, in tali casu adhibendum
consensum Episcopi. Sed, quidquid sit
de hoc, certum est laicum sumere posse
Sacratissimum Sanguinem, si conserva-

Summa Diana.

ri non posset absque periculo, ut si spe-
cies accrescerent, aut deventurus esset
in manus inimicorum, &c. Ita Vasquez
in 3. p. 203. disp. 216. c. 4. n. 4. contra Sorum
in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 6. p. 5. tractat. 3. ro-
sol. 34.

Vide verb. Jejunium, Missa, Sacrifi-
cium.

Sanguinè;
si servari
non posset
absq; peri-
culo.

C O M O E D I A.

I. C O M O E D I I S interesse ob solam
curiositatem vanam, etiam si re-
presententur res turpes, & turpiter,
dummodo absit probabile periculum
lapsus, & delectatio non transeat ad
rem representatam, non est peccatum
mortale. Azorius parte 3. lib. 5. capite 27.
quæst. 7. contra Comitolum libr. 5. quæst.
21. Id quod procedit etiam in Cleri-
cis, cessat ex scandalo, quod hodie ratio-
ne consuetudinis communiter cessat, &
revocatum censetur cap. Cleri 2. de vita,
& honestate Clericorum, quod tamen nec
obligabat secluso contemptu, & scanda-
lo. Ita Bonacina de matr. q. 4. p. 4. g. num.
22. p. 2. t. 17. resol. 35.

Comœdiis
interesse ob
vanam cu-
riositatem
secluso pe-
riculo non
est mortu-
la.
Etiam in
Clericis.

2. Sed an peccent comœdias audi-
entes ex alio capite, quia nimirum ex
eorum stipendiis histriones aluntur, &
in peccato, ut supponimus, deringunt?
Affirmat Mendoza vol. 2. disputatione
173 sect. 28 §. 367. quia hoc est pecca-
tum scandalis nam sine tali pecunia hi-
striones tam turpe munus, & Reipubli-
cæ perniciosum non exerceant. Quod
si dicas; histriones non ali ex pecunia
singulorum distributivè: quia si unus
non adesset, non decessent alii. Respon-
det hoc procedere de eo, qui comœdiis
semel, vel iterum interest, minime ve-
rò de eo, qui illas frequentat: nam hic
multum solvit, & concurrat notabiliter
ad perseverantiam histrionum in tali
officio. Deinde contra primum etiam
est, quia etiam si unam comœdiam au-
diat, vel ad illam confluit ex primis, &
sic est mortuum, ut hic, & nunc fabula
agatur: vel confluit ex ultimis, & tunc
etiam concurrat per se ad representa-
tionem tanquam causa partialis: quia,
C c quamvis

Sed an pec-
caverit mor-
taliter alie-
nes histrio-
nes suis sti-
pendiis.

quamvis histriones cum sufficiente auditorio, quod iam præerat, parati essent comœdiam agere: tamen hic, & nunc volunt illam agere pro omnibus, qui pecuniam soluerunt. Sed Baldellus *tom. 1. libr. 3. disp. 18. num. 11.* licet hoc verum putet de iis, qui primò ad comœdias confluunt: putat tamen non peccare mortaliter eos, qui confluunt post auditorium sufficiens *par. 3. tr. 13. ref. 81.* Si autem nec is peccat, qui in die ieiunii offert amico suam comœdiam, quem alibi sciret habere comœdiam præparatam, & ià velle eam sumere. Ferrant. de scand. & alii. *p. 11. tr. 5. ref. 52.*

Et Princi- 3 Doct. *triam Mendoza ubi supr.*
pes non pu- *sect. 29. §. 377.* peccare mortaliter Magi-
stratos? stratus comœdias permittentes: Nam hoc est permittere commune malum, ex quo non vitatur aliquod aliud, sed potius omnia vitia foventur. Sed Baldellus *ubi supra num. 13.* licet peccare eos putet, si comœdias fieri mandent, vel approbent, aut aliter histrionibus in peccato foveant. negat tamen peccare mortaliter, si pro aliquo tempore ad vitandam maiorem peccentiam, histriones non puniant: quia hæc permissio in hunc finem licita, quamvis altoqui de re illicita, est solum tolerantia, quemadmodum tolerantia meretricum. Nec enim dici potest, quod hoc modo tolerata approbentur, *ex c. meretrices, 34. q. 1. p. 5. tr. 13. ref. 82.*

COMPENSATIO.

Compensare.

Compensa- **C**ompensare est, debitum cre-
re quid? ditro, vel creditum debito co-
Et quando æquare. Res, quæ non sunt pretio æsti-
operetur? mabiles, non admittunt compensatio-
nem in pecunia. Unde pro vita extin-
cta hominis liberi nulla est pecuniæ cõ-
pensatio facienda, ut dicemus *V. Resti-*
tuere, num. 12. Et qui non potest famam
alterius restituere, non tenetur compen-
sare pecunia. Vide *V. detractio, num. 12.*
Quando quis teneatur compensare fa-
mam ablatam, vide *ibid. à num. 9.* &

quando damnum datum ex furto, homicidio, &c. Vide *V. Restituere quis teneatur.*

2. Potest sibi creditor occultè surri- *Potest quis*
piendo, vel aliter rem alterius retinen- *sibi cõpen-*
do, debitum compensare, si sit ita cer- *sare secretè*
tum, ut alius sibi retinere non possit si- *quod sibi*
ne peccato. Secundò, si non plus capiat, *debetur, si*
quam sibi debetur: Tertio, si debitum *adsint cer-*
sit actu, non potentia, & dummodo ad- *ta condi-*
moneat debitorem, vel hæretes, iam *tionem.*
debitum esse solutura, ne bis solvant. *Etiam sibi*
Alii requirunt quod res sublata non *lud obtri-*
possit commodè recuperari per iudi- *nare possit*
cem, alias si quis viam iudicialem omit- *per iudicè.*
tens, utatur occultà compensatione,
graviter peccaturum, quia usurpat officium iudicis, & lædit iustitiam legalè. Ita Villalobos, *tom. 2. tractat. 11. dub. 23. num. 7.* Qui tamen advertit, hodie regulariter rem ablatam non posse commode, & siue magnis sumptibus per iudicem repeti, & idè sic compensantes excusant à mortali, cum præsertim, si secretò fiat, parva iudici inferatur iniuria. Et ego cum Maldero in *2.2. tract. 4. cap. 1. dub. 6.* absolute existimo, occultam compensationem licitam esse, ex eo, quod sic non turbatur Respublica, & in hoc casu non agitur de acquirendo de novo, sed tantum de retinendo. Sylvius præterea in *2.2. quest. 62. artic. 8. quest. 1. concl. 7. caus. 3.* requirit, quod res, quæ auferretur, sit ei usdem rationis cum ea, quæ debetur. Sed hoc procedit tantum in fore externo: nam in interno si debes mihi pecuniam, possum accipere pallium, &c. Ita Valerius, *Verb. Compensatio, diff. 3. num. 2. par. 2. tractat. 16. resol. 46.* & hoc ultimum recitative in *resol. 39. eiusdem T. & par. 7. tract. 10. resol. 16. 17.* Et antici-
patè.
§. 18. Addit etiam Sylvius, compensa-
tionem non posse fieri de deposito, sed ego probabile puto, fieri posse etiam in deposito, ut dicemus *V. Deposito, num. 4.* Item in gabella, si debitor sit Princeps, etiam si tertiæ personæ locata sit: quia conducitur cum hoc onere, & idè minoris, quàm valet. Ita Lesius, *lib. 2. cap. 33. dub. 10. num. 95. part. 3. tr. 16. resolutione 14.* Item non refert, quod adu-
aduen-

admitti creditores anteriores, nisi habeant hypothecam realem. Ita Lublinus V. pecunia num. 17. part. 3. tractat. 6. resol. 10. & in addis. resol. 8. par. 7. tract. 10. ref. 18. Et in hoc casu non ligatur creditor censura lata contra non restituentes: quia hæc fertur contra eos, qui non possunt retinere sine peccato. Ita Raynaudus de monis par. 1. c. 2. quest. 6. par. 5. tract. 13. resol. 79. Adverte posse aliquem compensatione uti ex re, quam debitor mitti dono ad alium. Et licet Vasquez opusc. de restitut. c. 5. §. 1. dub. 8. num. 47. neget id licere, si debitor mittat illam non dono, sed in solutionem debiti, refellitur tamen à Lugo de iust. com. disput. 16. sect. 6. num. 112. part. 7. tract. 10. ref. 17. §. Not. 1. Adverte etiam, quod qui non habet spem recuperandi rem suam tempore præfixo, potest compensationem anticipare, quamvis supra dictum sit, debitum debere esse actu non potentia. Ita Tannerus in 2. 2. disp. 2. q. 6. dub. 14. n. 406 p. 2. tr. 16. ref. 46. in fine. & p. 7. tr. 10. ref. 13 §. Not. 3. Sed de hoc V. p. 9. tr. 8. ref. 44.

Et ex re quam debitor mitti dono alteri.

An possit uti compensatione legatarius, testamenti minus solemnis? Et diffinitus?

3 Legatarius testamenti minus solemnis, si hæres non vult legatum solvere, potest occultè sibi compensare? quia probabile est hæredem ab intestato teneri in conscientia solvere legata in testamento minus solemnii relicta, ut dicemus, V. legatum, num. 10. Et similiter, quia probabilior est Soti sententia lib. 4. q. 5. art. 3. ad 4. quod qui non potest famam restituere, teneatur pecunia compensare, potest infamatus sibi satisfacere de pecunia infamantis occultè, si is aut nolit, aut nequeat compensare. p. 2. tr. 5. resol. 30. §. Notandum est tamen. Sed hæc doctrina supponit in compensatione non requiri, ut debitum sit certum, ut diximus initio numeri præcedentis.

Donis, & obsequiis præstari potest compensatio.

4 In debitis ex iustitia, dari potest compensatio cum donis, vel obsequiis gratuitis, quando illis volo satisfacere, idque procedit tam in debitis, quæ sciebam, quam in illis, quæ ignorabam: Ex Trullenchin Decal. to. 2. l. 7. cap. 4. dub. 6. n. 10 par. 7. tr. 10. ref. 19.

Quando non sit licita.

5 Licetum non est uti compensatione, cum aliquis promittat debitum sol-

vere sub iuramento, par. 7. tr. 10. resol. 17. §. Negandum. Nec si aliquis tibi debeat ex sola charitate, vel titulo gratitudinis, licet Navarr. de restit. lib. 3. tract. 1. num. 376. & 393. contrarium asserat ibid. ref. 19. §. Notandum.

6 Numquam verò licitum erit redere maledictum pro maledicto. par. 3. t. 5. resol. 10. Notandum est, secundo prope finem. Nisi, quod falsum aut verum, sed occultum crimen obicienti responderi potest, Mentiris, & si hoc non sufficit, ut aditantes credant, illum esse mentitum, obici possunt alia vera crimina. Ita Mendoza in 2. 2. disp. 70. sect. 14. à §. 117. par. 5. t. 13. resol. 26.

Quid si crimen alicui obiciatur, an possit mentiri?

7 Iudicans probabiliter rem esse suam, etiam si probabiliter teneatur ab alio non certo possidenti, potest de illa occultam compensationem facere, si rem esse suam non potest defendere coram iudice. Ita Stephanus Spinola, & P. Fr. cise. de Lugo. Sed contrariam sententiam ab alio teneo cum Sanchez, Palao, & aliis. p. 9. tr. 9. ref. 44.

Quid de iudicante probabiliter teneatur ab alio non certo possidenti, potest de illa occultam compensationem facere, si rem esse suam non potest defendere coram iudice. Ita teneatur ab alio teneo cum Sanchez, Palao, & aliis.

COMPENSARE.

8 Iurans solvere dummodo non iuratur, potest compensare sine metu per iurii, Eman. Saucer, p. 10. tr. 16. ref. 60. vide n. 2.

Iurans teneatur compensare.

9 Non potest compensari elemosina promissis, v. g. si quis ordinavit Sacerdoti 100. missas dicendas, & ut elemosinam exigeret fecit aliquos sumptus non debet facere compensationem Sacerdos minuendo missas. Dian. & alii p. 10. tr. 16. ref. 66.

Promissis non potest fieri compensatio.

CONCIONATOR.

1 Concionatores non omnes excusantur à ieiunio, sed tantum illi, qui concionantur per integram Quadragesimam etiam ex mercede, vel sunt valde debiles. Vide V. Ieiunium, num. 15.

Concionatores qui excusantur à ieiunio.

2. Concionatoribus elemosina quod sum.

Et quorundam sumptibus attendi sint?

Concionatores Regularium posunt cōcedere certas Indulgencias.
 3. Concionatores Regularium posunt certis diebus certas Indulgencias suis auditoribus concedere, quas vide, *V. Regul. Indulgencia.*
 4. Concionatores non veniunt in Bullis Pontificum nomine, privationis officiorum, graduum, dignitatum, &c. Ita Bonacina *de claus. punct. 4. n. 6.* contra Lezanam *cap. 20. num. 32. p. 4. t. 4. ref. 224.*

C O N F E S S A R I V S

Quoad ordinem.

In Confessario quaeritur.
 1. **C**irca confessarii sollicitantiam denunciationem, vide *V. Denunciare Confessarium.* Circa pœnas eiusdem, vide *V. Inquisitorum. num. 108.* Confessarius ad validè absolvendum quatuor conditionis habere debet. Potestatem Ordinis Sacerdotalis, potestatem jurisdictionis, proprietatem & scientiam.

In primis.
 2. In primis ergò confessarius debet esse Sacerdos. Unde confessio facta laico, vel Clerico, etiam Diacono, nulla est ex defectu Ordinis. **S**ed quid dicendum de confessione illa, quam quidam nautæ in tempestatibus, & magnis periculis faciunt, alii aliis peccata sua manifestantes? Respondeo hunc abusum omnino evellendum esse; quia illa confessio neque est valida, neque aliquid prodest; tales verò consulendos esse, ut similibus periculis, deficiente sacerdote, curent de salute per veram contritionem. Ita Fagundez *pr. 2. lib. 7. cap. 31. num. 8.* Verum tamen est, quod Gamach. *to. 3. de Pœnis. cap. 16.* talem Confessionem admittit ad maiorem humilitatem, & contritionem ad placandam iram Dei, & redimendam aliquam partem pœnæ peccatis debitæ. Additque in aliquo casu Confessionem non solum posse, sed etiam debere fieri laico, ut si quis in articulo mortis constitutus nullum habere possit Sacerdotem, & alioqui consilio ad salutem indigeat, vel si quaestio sit de rebus ad lites, ad restitutionem,

Vide. Confessio, quâ faciunt nautæ inter se ipsos imminente naufragio, reprobari debet.
 Quidquid aliqui dicant.

de admonenda tertia persona, ut respiciat, sibi caveat, veniam concedat, & similibus. Sed ego hanc Confessionem reprobo cum Marchino *de peste. p. 3. cap. 11. num. 7. par. 5. tract. 3. ref. 73.* An possit laicus absolvere moribundum a censuris, vide *V. Absolvere, n. 57.*

3. Quod si Ordo sacerdotalis sit impeditus ab exercitio ob suspensionem, illicitè absolvet Sacerdos, sed validè. Ita Victoria *sum. de clavib. n. 227.* & alii contra *Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 5. concl. 2.* & pater in *Extrauag. ad evitanda. p. 5. suspensio. tr. 10. ref. 32.* Idem dic de irregularitate.

Ordo autem non impeditur ab exercitio.
 Validè per 1. & pater in *Extrauag. ad evitanda. p. 5. suspensio. tr. 10. ref. 32.* Idem dic de irregularitate. *Nem. Sam. Corneio in 3. p. 11. 5. disp. 5. dub. 3. q. 3. vel inter. contra Hurrad. disp. 1. de irregul. diff. 13. n. dictu per. 19.* quia irregularitas non irritat actus formale ordinis, & jurisdictionis. Et irregularis validè consecrat, leges fert, &c. Et hanc sententiã docet Præpositus in *3. p. quest. 5. dub. 3. num. 13.* etiam si irregularis sit denunciatus, & publicus, *par. 4. tractat. 2. resolut. 68.* Quod etiam procedit de interdico, ut dicemus *Ver. Interdicti, num. 12.* Non tamen de excommunicatione maiori. *Vide Excommunicationis, num. 16.* Advertendum autem est cum Turriano *de conf. lib. 8. disp. 58. dub. 2.* Confessionem cum suspensio, vel irregulari, reddi posse invalidam ex parte pœnitentis, si sciat illum illicitè tali munere fungi, & nihilominus accedat: quia ponit obicem, iuxta ea, quæ dicemus *V. Scandalum, n. 13.* si verò accederet bona fides, esset valida *p. 4. tr. 2. ref. 68. in fine.*

C O N F E S S A R I V S

Quoad Iurisdictionem.

Secundo in Confessario requiritur iurisdictione.
 4. **S**ecundum Confessarii requisitum est iurisdictione in foro saltem inferiori: siue talis iurisdictione sit ordinaria, qualis est in Episcopo, Parocho, &c. siue delegata expressè, vel tacitè; siue sit Ordine, iure concessa virtute Bullæ, iubilæi &c. *ria.*

Delegata.
 5. Adverte primò, quòd ad hoc, ut Sacerdos validè, ac etiam licitè Confessiones

Et iure concessa. fessiones audire possit, non est necesse, ut licentia, & delegata iurisdicctio scripta sit; sed sufficit, quod detur in voce. Ita Reginaldus *lib. 1. cap. 16. q. 6. n. 158.* Et quamvis hoc in Synodo Panormitana prohibeatur, non videtur prohiberi sub mortali, quamvis a Confessario fieri non debeat. *part. 1. tr. 14. ref. 41.*

Imò sufficit ratio de presenti. 6 Imò, ut supra diximus, sacerdos valide Confessiones excipit, si Superior, v. g. Episcopus videt; & tacet; Nam sufficit rati habitio de presenti, seu delegatio tacita, quæ in hoc casu intervenit. Ita Vilalobos, *tom. 1. tract. 9. diff. 51. numer. 2.* & alii contra Nugnum in *addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 8. artic. 5. dub. 2.* Graviter tamen peccaret secundum Coninon sic incipiens Confessiones audire, de *Sacram. disput. 8. dub. num. 36.* quia priores Confessiones invalide audiret. *p. 3. tr. 2. ref. 11. & tract. 4. ref. 68.* Addit Peregr. *com. ad const. Clar. Reg. p. 1. cap. 9. litt. C. §. 3.* ad audiendas Confessiones sufficere rati habitioem de futuro, seu præsumptam voluntatem Superioris; quæ non fundetur in aliquibus signis sufficienter indicantibus præsentem voluntatem ipsius de concedenda facultate. Quam opinionem Filiucius, *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 242.* pukat esse probabilem. Sed an ita sit, alii judicant est eam contra communem opinionem DD. cum Henriquez *lib. 6. cap. 13. n. 13.* & ideo mihi non placet. *par. 3. tr. 4. ref. 68. §. Sciendum.*

Non autem de futuro. 7 Adverte secundo, quod Patochus, & Religiosus approbatus ab Episcopo hic Panormi, potest absolvere Panormitanum Romæ, Neapoli, & c. Ita DD. communiter. De aliis sacerdotibus approbatis negat Gutierrez, *q. canon. 1. c. 27.* quia iurisdicctio delegatorum terminatur territorio. Sed affirmandum est cum Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disput. 34. num. 2.* & communiore opinione; quia hæc iurisdicctio delegata est Confessariis in personas penitentium, non in loca; ergo est personalis, & exerceri potest ubicunque reperitur persona subiecta. Adde quod iurisdicctio voluntaria exerceri potest extra territorium, Ad

Confessarius approbatus Panormi absolvere potest Panormitanos Romæ, & ubicunque illi inveniuntur. declarationes Cardinalium, & DD. quod affert Garfias *de benef. tom. 1. part. 1. c. 8. n. 132.* dic procedere, si v. g. approbatus Panormi audiret Confessiones Neapolitanorum, vel Messanenſium, non tamen in casu nostro. Ad illud, quod iurisdicctio clauditur territorio, dic verum esse in foro contentioso, non in foro conscientie, *p. 3. tr. 4. ref. 144.*

8 Adverte tertio, quod Confessarius semel approbatus ab Episcopo, si approbatus absque iusta causa suspendatur, suspensio oritur nulla. Et hoc de Confessariis Regularium est certius ex privilegio, ut dicemus suo loco, *num. 3.* De secularibus Turrianus *de penit. quest. 8. art. 1. §. 1. disputatio 16. dub. 3.* negat esse nullam. Sed ego teneo cum Suarez *tom. 4. in 3. part. disput. 28. sect. 8. dub. 7.* & novissime Bosio *de libil. sect. 3. cap. 2. §. 4. num. 164.* esse etiam nullam, quandoquidem talis suspensio, seu revocatio facultatis est quædam ablatio juris acquisiti, vel quasi revocatio iustæ sententiæ; sententia autem sine nova causa non potest valide revocari. Confirmatur, quia talis Confessarius approbatus, & reputatus idoneus, si nulla superveniat causa ex parte ipsius quoad scientiam, & mores; jam habet omnia requisita Concilii, ut idoneus reputetur, si aliunde habeat iurisdicctioem. *part. 3. tract. 2. resolut. 22. & part. 5. tr. 14. resolut. 21.* Excipe nisi ad-

missus sit ad Confessiones audiendas sine examine. Sicut enim potest Episcopus concedere sacerdotibus idoneus licentiam audiendi confessiones quamvis examini non exponantur, quidquid dicat Novarius in *Summa Bullar. tom. 2. tr. de regul. aud. conf. sacul. num. 9.* ita potest sine causa revocare licentiam confitendi, quia illud fuit privilegium penitus gratiosum: ergo, & gratis revocari potest; ex Bordonio in *consil. Reg. resolut. 36. quest. 2. num. 9. part. 7. tr. 11. ref. 33.*

9 Adverte quarto, quod si confessarius cum falsa licentia Ordinarii excipiat confessiones, non erunt invalidæ: nam communis error tribuit iurisdicctioem, etiam sine titulo colorato à legitimo possessore, ut probat Pont. *communis lib. 5. error.*

Nisi admissus sit sine examine.

Sufficit etiam ad Cæpiendam validæ confessiones.

lib. 5. c. 20. num. 2. Ita docet Molfes-
som. 1. tract. 7. c. 13. num. 21. contra San-
chez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 22. q. 2.
p. 11. tr. 2. ref. 69. Ex quo inferitur à for-
tiori quod, si quis sciat confessarium
esse privatum jurisdictione, ipso con-
fessario, & communi populo id igno-
rante, poterit ab illo absolutionem pe-
tere, & validè obrinere, *pari. 3. tract. 4.
resol. 122.* † Sed in *pari. 2. tr. 16. ref. 43.*
inclinaverat in sententiam Sanchez,
quod communis error non tribuat ju-
risdictionem sine titulo saltem invali-
do, ex *cap. infam. 3. quest. 7.* †

Non au-
tem iurif-
dictio du-
bia dubio
negativo.

10 Adverte quinto, quòd, si confes-
sarius dubitat de sua jurisdictione, pu-
ta, quia mortuus sit delegatus, vel pri-
vilegium dubium, &c. & hoc negati-
vè, in neutram partem inclinans, tunc
non potest absolūtè confessiones exci-
pere, nisi in gravi necessitate, & sub
conditione, *si possum*, & cum onere iter-
um confitendi jurisdictionem eorū.
Ita Naldus v. *Confessio numer. 37.* Villa-
lobos tom. 1. tract. 9. diff. 15. num. 3. &
alii. Sed Salas in 1. 2. tract. 8. *disp. un.
sect. 27. num. 283.* putat, talem non re-
manere obligatum iterum confitendi:
quia ita est in dubio improprio & posi-
tivo; & si in tali casu Sacerdos oblitus
esset, vel noluisse tale onus imponere,
probabile est, absolutionem validam
fuisse; ergo absolutio sine tali onere est
valida. Adde, quod intolerabile onus
esset, obligare poenitentem ad confi-
tenda bis eadem peccata. Sed tu ne re-
cedas à prima sententia: *pari. 4. tract. 3.
resol. 38.*

Jurisdic-
tio con-
fessarii sus-
penditur
per excom-
municam-
tionem de-
nunciata.
Jurisdic-
tio concessa ad
Confessio-
nes non cõ-
suetudine

11 Adverte sexto, quòd jurisdictione
audiendi Confessiones, per excommu-
nicationem majorem non toleratam
suspenditur, ut diximus de usu Ordinis,
num. 3.
12 Adverte septimo, non statim, ac
alicui sacerdoti delegatur jurisdic-
tio audiendi confessiones, delegari facul-
tate absolventi à reservatis, vel censu-
ris. Nam in his requiritur specialis po-
testas. Vide V. *Absolvere, num. 11.*
13 Adverte octavo, quod novissime
docuit Faber in 4. *distinct. 7. quest. unq.*

disp. 25. cap. 3. num. 71. licentiam Or-
dinarii requiri, etiam ad absolvenda
peccata venialia, & sine ea invalidè ab-
solvitur, & cum sacrilegio veniali, quia ex
una parte, absolutio venialium est actus
jurisdictionis, contra Sorum in 4. *dis-
tinct. 18. quest. 4. art. 2. ad 3.* quia ve-
nialia dimittuntur per modum iudicii.
Nec refert, quod sint culpæ leves: nam
iudex non potest condemnare subditos
alterius Iudicis de re etiam levissima.
Faber.

Ex alia vero parte, ex nullo textu colli-
gitur, quod Sacerdos habeat jurisdic-
tionem absolventi à venialibus sine
licentia Ordinarii. Quod eaim asserit
Suarez *disp. 26. sect. 5. ex Soro in 4.
dist. 17. quest. 1. art. 3.* & DD. communi-
ter, præceptum Ecclesiæ de annua Con-
fessione non cadere in venialia, non in-
fert, venialia absolvi posse à quolibet
Sacerdote. Consuetudo autem, quam
ipse Suarez adducit, est valde dubia,
tum quia his temporibus neminem vi-
demus Confessiones audire sine prævia
approbatione Ordinarii. Tum etiam,
quia Tridentinum, *sess. 14. cap. 6.* asse-
rit verissimum esse, & in Ecclesia Dei
semper persuasum, quod nullius mo-
menti sit absolutio à sacerdote collata
sine jurisdictione ordinaria, aut delega-
ta: unde colligitur, morem Ecclesiæ
semper fuisse, dare Sacerdotibus jurif-
dictionem ordinariam, vel delegatam
explicitè. Hæc Faber. Sed non est de-
serenda communis opinio D. Thomæ

Sed com-
munis, &
verior opi-
nio negat.

in 4. *distinct. 18. quest. 1. art. 3. quest. 1.
ad 3.* & aliorum apud Suarez tom. 4. *dist.
26. sect. 2. num. 7.* & 8. quod quili-
bet Sacerdos, eo ipso quod est ordina-
tus, possit abolvere à peccatis veniali-
bus. Non, quia ad hoc non sit neces-
saria jurisdic-
tio; sed quia Summus Pon-
tifex, & Ecclesia creduntur hanc jurif-
dictionem omni sacerdoti delegasse:
tum ut illa verba, *Accipe Spiritum San-
ctum*, pleniorē sensum haberent; tum
etiam, quia culpa venialis non est ne-
cessaria materia confessionis, nec indi-
get peculiari scientia in confessario, &
ideo non est ratio, cur requiratur mini-
strum specialiter deputatum. Et hanc
sententiam

Nam potes-
tas in ve-
nialia cre-
ditur con-
cedi ab
Ecclesia ip-
sa Ordini
num sus-
ceptione.

Unde nullus inferior Papa non potest hanc potestatem solvere.

Sicut tollit excommunicatio maior denunciatio.

In articulo mortis omnis sacerdos habet iurisdictionem approbatam.

Etiā excommunicatus, denunciatus, hereticus, & schismaticus.

sententiam Doctores supradicti contra Sorum extendunt ad peccata mortalia iam legitime confessā. Ex quibus infert Granado in 3. p. cont. 7. tr. 1. d. disp. 4. sect. 1. n. 6. quod nullus Prælati inferior. Papa, qui illam concedit, potest hanc facultatem à sacerdotibus auferre; Et quod confitens simplici sacerdoti venialia, remanet indirectè absolurus à reatu mortalis oblii, cum onere tamen, ut si recorderetur, legitimo illud confessorio confiteatur, p. 5. tr. 4. res. 86. Infert etiam Valerius v. Nullitas, diff. 5. n. 3. simplicem sacerdotem absolvere posse mortale oblii, par. 2. tr. 6. res. 44. p. 3. p. e. finem. An venialia absolvi possint à sacerdote excommunicato non tolerato. Vide V. excommunicationis, n. 16.

14 + Adverte pond., in articulo mortis omnis sacerdos habet iurisdictionem approbatam. (vel etiam periculo, par. 5. tr. 3. res. 59.) mortis omnem sacerdotem habere iurisdictionem absolventi, etiam si non sit approbatus, ex cap. Pastoralis, de offic. ordinarii, & ex Tridentino sess. 4. cap. 7. Quisnam sit in articulo, vel periculo mortis constitutus quod hoc, vide V. Absolvere, n. 16. ¶ Et quamvis Medina Cod. de Conf. quest. 32. id neget de sacerdote excommunicato denunciato, quia per excommunicationem auferretur omnis iurisdictione: Et idem doceat Coriolanus de cas. reservat. part. 1. sect. 2. art. 6. n. 20. cum aliis de sacerdote heretico, vel schismatico, dicendum tamen puto cum Mendoza volum. 1. de fide disput. 84. sect. 8. §. 139. Et 140. & aliis multis, etiam excommunicatum denunciatum, & hereticum, vel schismaticum, in articulo mortis iurisdictionem habere. Patet ex Tridentino loco citato, docente, quod in articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet penitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvi possunt: ubi quemadmodum particula quoslibet comprehendit omnes prorsus penitentes, & particula, quibusvis, omnia peccata, & censuras, ita etiam particula, omnis, omnem sacerdotem comprehendere debet, nemine excepto: quia hanc amplitudinem patitur. Adde, quod motuum Concilii id postulat, quod fuit

præstare summum favorem fidelibus in illo articulo, quem pro animarum salute præstare potuit, quod neutiquam præstitisset, si iurisdictionem absolventi non dedisset cuicumque sacerdoti, etiam excommunicato, & heretico. Imò, ait Mendoza, gravissimè peccatum Papam, qui hanc iurisdictionem pro illo articulo conaretur ab heretico tollere, quia ureretur sua iurisdictione in perniciem animarum, non in aedificationem, p. 4. tr. 4. res. 235. Et p. 5. tr. 3. res. 57.

15 Sed circa prædicta occurrunt multa dubia. Primum est, an sacerdos simplex possit absolvi moribundum, præsentem confessorio iurisdictionem habente? Prima opinio Mendoza vol. 1. de fide disputat 82. sectio 6. §. 163. & aliorum negat. Secunda Ledesma tom. 1. tractat. de penitenti, cap. 14. diff. 2. & aliorum, affirmat. Quia Tridentinum sess. 14. c. 6. omnes Sacerdotes facit æqualis potestatis in articulo mortis, & cum lex non distinguit, neque nos distinguere debemus. Vtraque hæc sententia est probabilis, pars. 1. tr. 5. resol. 5. p. 4. tr. 4. resol. 161. Et pars. 5. tract. 3. resol. 60. juxta Dicastill. ultima probabilior p. 11. tr. 5. res. 29.

16 Sed quid, si concurrat simplex Sacerdos cum approbato in aliena diocesi? Mendoza ubi sup. ait præferendum secundum. Sed contrarium teneo cum Trullench in Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 5. num. 4. quia approbatus in aliena diocesi est simplex in propria, & sic non habet majorem iurisdictionem, quam alius; quod si in secundo est argumentum scientiæ, id superari potest per notitiam æqualis, vel majoris sufficientiæ in alio. p. 5. l. c. §. Notan.

17 Secundum dubium est: an in mortis articulo, concurrente simplici Sacerdote cum approbato, sed excommunicato, ille, an iste præferri debeat: Et responder Mendoza volum. 1. de fide disputat. 82. sectio 6. §. 145: præferendum esse simplicem Sacerdotem: quia excommunicatus, dum est denunciatus, est simplex Sacerdos,

Et quidem non approbatus in tali casu probabile est posse absolvi, etiam præsentem approbato. Quamvis approbatus præferri debent.

Si approbatus sit in diocesi.

Sed quid si sit excommunicatus.

& præterea vitari debet, dum commo-
de potest. Item excommunicatus te-
neretur neminem absolvere, nisi in ne-
cessitate extrema; in tali autem casu
non occurrit extrema necessitas. Item
excommunicatus caret jurisdictione
contraria, quia est ei positive interdi-
cta, simplex autem Sacerdos caret tan-
tum privative, quia non est ei concessa.
Et tandem excommunicato interdicta
est etiam absolutio venialium, quæ
non est interdicta simplici Sacerdoti.
Ergo excommunicatus est deterioris
conditionis, quam simplex Sacerdos.
p. 5. tr. 3. res. 60. vers. Libet.

*Et quid si
concurrat
plures di-
versis
irregulari-
tibus.*

18. Tertium dubium est, in concu-
su plurium Sacerdotum diversis censu-
ris ligatorum quinam sit præferendus,
si v. g. concurrant suspensus, interdi-
ctus, irregularis, excommunicatus, &c.
Et respondet idem Hurtadus de Men-
doza *ibid.* §. 146. suspensum, & interdi-
ctum præferendum esse irregulari, irre-
gularem excommunicato degraduato,
excommunicatum degraduato degraduato
catholicum hæretico. *ibid.*

*Et an pœ-
nitens in
tali peri-
culo ab his
Sacerdo-
tibus, ab-
solutionem
petere pos-
sit?*

*Quod si
simplex Sa-
cerdos non
potest sol-
vere mori-
bundum
præsentem
approbato,
potest ni-
hilominus
Confessio-
nem absente
illo ince-
ptam præ-
sentem illo
perficere.*

19. Quartum dubium est, an existens
in articulo mortis possit à Sacerdote
excommunicato, hæretico, &c. abso-
lutionem petere, si sciat supradictos
cum peccato daturus, & non adsit alius
Sacerdos? de quo vide infra V. Scanda-
lum, n. 10.

20. Quintum dubium est, stando in
opinionem Mendozæ volum. 1. de fide di-
sp. 82. sectio 6. §. 163. quod simplex
Sacerdos non possit moribundi Con-
fessionem audire præsentem Confessario
approbato, an si deficiente Confessario,
Sacerdos simplex cœpit Confessionem
audire, teneatur desistere, si superve-
niat approbatus? Et negative respon-
dendum est cum Granado in 3. par. con-
trov. 7. tractat. 10. disp. 4. sect. 2. num. 12.
quia jura favent rei inceptæ, volunt-
que ab eo perfici, à quo incepta est; alio-
qui enim grave onus esset moribundo,
debere peccata jam confessa superve-
nienti repetere. Ita etiam dicendum de
licentia Confessarii ad tempus concef-
sa, nam, si v. g. hodie expiraret, & Con-

fessarius Confessionem longam alicu-
jus audire cœpisset, vel absolutionem
hodie non potuisset impendere, postea
die crastina, vel perendie Confessio-
nem perficere, vel absolvere. Similiter,
si simplex Sacerdos judicans infirmum
laborare in extremis, ejus Confessio-
nem cœpit audire, & inter confitendum
judicaret, illum ita convalescere, ut sit
extra periculum, potest nihilominus,
imò teneretur illum absolvere: quia satis
est, incepisse cum illo periculo præsum-
pto. *p. 5. tr. 3. res. 66.*

21. Sed quid si talis infirmus fecisset
Confessionem invalidam, & volente
illam repetere, superveniat approba-
tus? Respondeo, posse repetere cum
primo, & ab illo iterum absolvi: quia
is habuit jurisdictionem ad primam
Confessionem, quæ non censetur finita
dum absolutio non fuit valide præstita.
Si verò æger valide confessus, confiteri
vellet aliqua peccata oblita, tunc non
posset confiteri, nisi legitimo superve-
nienti Confessario. Ita Ludovicus de
la Cruz in *B. l. Cruz. disp. 1. cap. 3. dub. 15.
n. 13. ibid. §. sed quid.*

*Et si in va-
lidè absol-
vit ex de-
fectu pœni-
tentis, pos-
set superve-
niente appro-
bato repetere
audire.
Non autē
ab oblitis
absolvere.*

CONFESSARIUS

Quoad proprietatem.

22. **T**ertia Confessarii conditio
est proprietas: debet enim
Confessio fieri proprio Sacerdoti, qui
scilicet habeat jurisdictionem ordina-
riam in ordine ad pœnitentem, qualis
est Parochus in Parochia, Episcopus
in Episcopatu, &c. Quod intellige, si
non est Confessarius habens jurisdic-
tionem delegatam, vel à jure concessam, qui
etiam dicitur proprius largo modo. **¶**
Quicumque tamen Confessarius habens
jurisdictionem Panormi, sive ordina-
riam, sive delegatam, &c. non potest
illam exercere Messanæ, nisi quoad Pa-
normitanos, ut diximus supra n. 7.

23. Adverte autem primò, Prælatos
non habere Confessarium proprium; si non ha-
bent facultatem à jure el gendi bene Con-
fessarium *cap. pro dilatione, de fessarium
pœnit. proprium.*

poenit & remiss. Per Prælatum intellige habentes iurisdictionem Ecclesiasticam etiam in foro exteriori, ut sunt Episcopi, Abbates, Provinciales, Priores, & Guardiani Religiosorum, & ante omnes Papa Item & Cardinales, sicut etiam eorum familiares de eorum licentia, ut dictum est supra V. Cardinales, num. 13.

Possunt enim sibi obligare ad libitum.

Alij vero possunt confiteri sibi proprio de licentia proprii. Aut virtute Bullæ lubilæ, etc.

24. Aduerte secundò, posse aliquem confiteri non proprio Sacerdoti primò, si habeat licentiam proprii, ut modo dictum est de familiaribus Cardinalium, & dicendum est de Episcopis, & Prælati Regularium. Parochus autem non potest dare licentiam confitendi simpliciter Sacerdoti non approbato, an autem possit dare licentiam confitendi Sacerdoti approbato, pro alia Parochia, vel diocesi, quare sub V. Parochus numero 15. Thom. Hurtadus var. to. 2. tr. 12. c. 1. §. 2. dub. 1. affirmat, quia Tridentinum solum derogat priuilegijs, parochus autem ius delegandi non habet ex priuilegio, sed iure diuino & humano. Sed vere hæc sententia practice improbabilis est, par. tr. 4. ref. 13. Cardinales nihilominus familiaribus suis concedere possunt, ut confiteantur non approbato ab Episcopo, etiam extra suam aulam, Lugo de sac. poenit. disp. 19. sect. 1. n. 5. Busenbaum. & alij p. n. tr. 4. ref. cit.

Aut si propter virtutem extra diocesim.

Secundò potest quis confiteri Sacerdoti non proprio, virtute alicuius diplomatis Apostolici, ut per bullam Cruciatæ, aut lubilæ, ut dicitur in suis locis, & hoc sine licentia proprii. Tertio peregrinus, dum versatur per alienam diocesim, potest confiteri proprio Sacerdoti illius loci, in quo versatur, & hoc ex consuetudine approbata ab Eugenio IV. Imò potest ab illo absolui à referuatis Episcopo domicilij, nisi etiam ibi sint referuata, ut diximus V. absolute sessiones, num. 9. Quartò potest quis confiteri alteri Sacerdoti, quando proprius Parochus aperiret Confessiones, vel immineat aliquod graue periculum, fama, &c. & ipse dare non velle licentiam alteri confitendi. Ita probabiliter Henriquez lib. 6. cap. 13. num. 4. & alij contra Summa Diana.

Aut si proprius, tunc laici Confessione, vel aliud graue periculum immineret.

Summa Diana.

Villalobostom. tract. 9. dif. 79. num. 14. Quia in tali casu defectum Parochi iniuste licentiam denegantis supplet Episcopus ipso iure, sicut defectum Prælati Regularis supplet Generalis Ordinis, aut verumque ipso iure, vel ex præsumpta voluntate, Summus Pontifex qui dat etiam licentiam Confessariis Regularium, quando ipsis dignè præsentatis denegat Episcopus. p. 3. tract. 2. ref. 79. Quintò potest quis relinquere proprium Parochum, & alieno Sacerdoti absque eius licentia confiteri, si ille sit ignorans adeo, ut Confessio ex hoc capite foret inuvalida, vel illicita, ex cap. placuit 9. quæst. 2. de poenit. dist. 6. Ita Vasquez in 3. p. tom. 4. quæst. 9. art. 2. dub. 3. contra Sotum in 4. dist. 18. q. 4. ar. 2. p. 4. tract. 4. ref. 201. §. Non desinam.

Ut si proprius Sacerdos esse valde ignorans.

CONFESSARIVS

Quoad Scientiam.

27. **Q**uarta conditio Confessarij est Scientia, est enim iudex fori interioris, & ideo scire debet ea quæ sub foro accidunt. Tenetur autem scire, quodnam sit peccatum mortale, quod veniale: circumstantias necessarias confitendas, casus & censuras, referuatas, contractus licitos, impedimenta absolutionis, obligationem restituendi, & similia, aut saltem de his dubitare, ut possit viros peritos consulere, & plura scire tenetur confessarius pagi, quam ciuitatis, mercatorum, quam simplicium &c. Quod si hæc, quæ communiter scire tenetur, ignoret, probabilis est opinio Richards, Caietani, & aliorum apud Bossium de lubil. sect. 2. cas. 2. §. 5. nu. 108. cum Vasquez in 3. par. tom. 4. quæst. 93. art. 3. dub. 2. quod confessio cum ipso facta sit nulla. Quia ad actum iudiciali, qualis est confessio, requiritur cognitio causæ, ut dictum est, & Sacerdos re. ita ignarus se habet, ac si peccata non perciperet ob sutditatem, somnum, &c. Sed est etiam probabilis sententia contraria Henriquez lib. 2. cap. 14. §. 5. Præpositi

Quarta Confessarij est scientia, requisitum est scientia. Si enim, quæ communiter scire tenetur, ignoret, probabilis est opinio Richards, Caietani, & aliorum apud Bossium de lubil. sect. 2. cas. 2. §. 5. nu. 108. cum Vasquez in 3. par. tom. 4. quæst. 93. art. 3. dub. 2. quod confessio cum ipso facta sit nulla. Quia ad actum iudiciali, qualis est confessio, requiritur cognitio causæ, ut dictum est, & Sacerdos re. ita ignarus se habet, ac si peccata non perciperet ob sutditatem, somnum, &c. Sed est etiam probabilis sententia contraria Henriquez lib. 2. cap. 14. §. 5. Præpositi

Dd

positi

*Ipse tamen
grauiter
peccabit.*

positi in 3. par. quast. 7. dub. 6. numer. 66. & aliorum: nam ad veritatem Sacramenti sufficit materia, forma, & intentio ministri, & actus poenitentis cogniti ut peccata, sunt materia sufficiens absolutionis. Peccaret tamen Confessarius absolucendo, sicut & poenitens ad illum accedend. (nisi uterque excusaretur bona fide) & ex mala fide poenitentis confessio fieret inualida par. 3. tr. 4. ref. 121 p. 4. tr. 4. ref. 201. Et par. 5. tr. 14. ref. 22. Probabile est, quod non teneatur recedere confessione, qui confessus est Confessario plane ignorati, dum modo is sub cofusa ratione peccati, peccato cognouerit, & alias forma & intentione sufficite habuerit. Et apof. & alij par. 11. tr. 4. ref. 10.

*Quid, si
ter audier
dum dor
miat. Et no
integram
confessio
nem exci
piat?*

26 Ad hoc caput pertinet requisitum attentionis. Et quidem Syluester ver. Confessio. quast. 3. & alij docent, quod si Confessarius inter audiendum Confessiones dormiat, vel aliud agens, non intelligat omnia peccata, inualide absoluit: quia iudex priusquam absoluat, debet integrè accusationem percipere. Sed ego teneo cum Layman lib. 4. tract. 6. cap. 9. num. 5. & nouisimè etiam Mercero in 3. par. 9. quast. 9. art. 1. in tali casu valide absolucere: quia absolutio potest essentialiter consistere absque specifica, & integra explicatione peccatorum. Debet autem poenitentes peccata non audita in alia Confessione reperere, ut quæ indirectè fuerunt absoluta, directe iterum absoluantur. par. 3. tract. 4. ref. 109. Et par. 4. tr. 4. ref. 198.

*Potest in
aliquo casu
Sacerdos
ministranda,
surdus sed
non mutus,
confessiones
audire.*

28 Huc etiam pertinet defectus corporalis Sacerdotis in Confessione ministranda, ut si sit surdus, vel mutus, & cer. Potest autem sacerdos surdus, sed non mutus, aliquando confessionem audire, quando nimirum poenitentem urgeter præceptum confitendi, & non adfuerit alius sacerdos; tunc enim teneatur illi confiteri per signa. Ita Hurtado de poeniten. disp. 8. diff. 4. par. 5. tract. 6. ref. 19.

CONFESSARIUS
Quoad Examen.

29. PRÆTER condiciones confessarij numeratas, debet confessarius præstare duo vnum ante absolutionem, quod est examen: aliud post illam, & est sigillum, de quo vide infra verb. Sigillum Sacramentale.

*Debet prætere
a confessarius
poenitentem
examinare
circa multa.
An etiam
de consuetudine peccandi?*

30 Debet igitur confessarius interrogare poenitentem ante confessionem, habeatne aliquam excommunicacionem, vel aliquod reservatum, à quo ipse non possit absolucere, si impleuit poenitentiam præcedentis confessionis, si adhibuit diligentiam in examine conscientie, & an doleat de peccatis commissis, proponatque, se in posterum non peccaturum. In confessione verò, peccatorum circumstantias, numerum, intentionem, conscientie dictamen, consuetudinem peccandi, & occasiones peccatorum.

31 Porro Ioannes Sancius præf. disput. 9. numero. 6. docuit, confessarium non habere ius interrogandi poenitentem de consuetudine peccandi, illumque rubore afficiendi propter peccata iam confessata: quia, quantumvis consuetudine habeat, si tamen contritus sit, & propositum habeat non peccandi, est dignus absolui, & Confessarius teneatur illi absolutionem impendere. Ex quo deducit, quod poenitens non teneatur Confessario interroganti de consuetudine, respondere: quia peccata semel confessata non teneatur cù suo dedecore, & rubore repetere. Imò posse illam negare cum æquiocatione. Sed hæc opinio sic probabilis, alij videant. Dicendum igitur est, quod quamuis poenitens non teneatur explicare consuetudinem peccandi, nisi oriatur ex occasione proxima, quam vitare teneatur, ut docet Bonacina de Sacramēt. disputat. 5. quast. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. numero 22. contra Henric. lib. 5. cap. 8. num. 1. potest nihilominus Confessarius, ad cognoscendum propositum poenitentis.

*Negat Sancius.
Et poenitentem de ea interrogatum non teneri respondere.
Sed dicendum est posse*

scandalum nam etiam à specie tali caendum est. *part. 5. tractat. 14. resolut. 107.*
Nec danda 34. Vbi verò concubinariùs expulsi-
est absolu- concubinam, non debet illam inuisere
rio, si post- sine alendi filios, & c. quamvis cum illa
quam eis- non peccet: & hoc ad vitandum scanda-
lit, illius lum, & periculum recidii, quod in ma-
domu fre- led assuetis facile potest accidere. Ita Beia
quentas. *part. prima cap. 14.* unde inferit, Confessa-
etiam in rium huiusmodi concubinario non de-
nem alie- bere absolutionem concedere, si id fa-
si filios. ciat. Ac Sancius *select. disputat. 20. nu. 9.*
 contra illum insurgit, & tale scandalum
 fieri passivum, si concubinariùs ex iusta
 causa id faciat. Et Palus *tom. 1. tractat. 2.*
disputat. 2. punct. 9. §. 3. num. 1. docet, ad id
 teneri, si alia causa filijs subueniri non po-
 test, quamvis periculum inde sequa-
 tur. Sed ego non video, cur non possit
 per alios filijs alimenta præstare, vel in
 domum concubinæ cum socijs intrare,
 v. scandalum cesset *part. 3. tractat. 4. re-*
solut. 109.

Quia nu-
trit pericu-
lum, &
scandalu.
Quod v-
trique faci-
de vitabit,
ministræ-
do alimenta
per alios,
vel ipse ad-
eundo cum
socijs.
Confessari-
us concubi-
varius po-
test audire
Confessio-
nes sua cõ-
gubina.

35 Sed an Confessarius concubina-
 rius possit suæ concubinæ Confessio-
 nem audire? Respondeo affirmatiuè in
 rigor loquendo, imò vt Sancius *disput.*
num. 10. obseruat, aliquando id expe-
 dit, vt ne apud alium diffametur, vt citi-
 us à peccato liberetur, vel vt conscien-
 tiam illius melius cognitam commodi-
 us conciliet. Id què, etiam si publicum
 sit, Sacerdotem, & foeminam in concu-
 binatu vixisse: quia ex actione de felici-
 tate nullum oritur scandalum actiuum.
 In cap. verò fin. 30 *quæst. 1.* solum decer-
 nitur, ne Confessarius miscetur cum
 foemina cuius Confessionem audierat,
 non autem contra, vt putauit Fagundez
prac. 2. lib. 4. cap. 3. num. 35. Si autem esset
 periculum lapsus, vel doloris defectus,
 non liceret. Ita Sancius *part. 5. tractat. 14.*
resolut. 110.

Confessa-
rius in ex-
amine mu-
lierum sit
cautus cir-
ca quadam
peccata
carualia.

36 Valdè autem cautè gerere se de-
 bet Confessarius in examine mulierum
 circa aliqua peccata carnalia, & idè
 docuit Fagundez *ibidem cap. 2. num. 8.*
 quòd, si mulier, aut vir confiteatur, ha-
 buisse copulam extra vas debitum, non
 debet inquirere in quam parte cor-
 poris: quia sufficere habere cognitionem,

quòd tale peccatum sit contra natu-
 ram. Et præstat aliquando Confessarius
 peccatum poenitentis minus perfecte
 intelligere (ait Homobonus *part. 1. tract.*
4. cap. 12. quæst. 11.) quam illi, vel sibi ali-
 quòd scandalum parere, *part. 3. tractat. 4.*
resolut. 99.

37 Caueat item Confessarius, ne
 poenitentem intetret circa illa, in
 quibus sola cum excusare potest bona
 fide; & interrogatio potest illi ruinam
 parere, vt si cum impedimento ali-
 quò dirimente ignoranter contraxit.
 In hoc enim casu solum interrogare de-
 bet generalitèr, dum agatur aliquò
 scrupulo, & dissimulate, iuxta illud Au-
 gust. *homil. 4. inter 30.* *si scirem sibi non*
prodesse, non te monerem, non te terrerem.
 Nam cum pro dispensatione adiri debe-
 at Papa, interim regularitèr non spera-
 tur, nisi inquietudo, rixæ, scandala, &
 incontinentia, cuius periculum rariò
 abesse potest, ait Villalobos *tom. 1. tract.*
9. diff. 70. num. 4. Si verò speraretur fru-
 ctus, posset, & deberet admoneri. Ita
 Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disput.*
38. num. 9. & alij communiter *part. 3. tra-*
ctat. 4. resolutione 80. & *part. 7. tractat. 3.*
resolutione 19.

38 Caueat præterea, ne poenitentes
 perturbet circa validitatem præterita-
 rum Confessionum. Nam, si interro-
 gando illos de numero respondeant, se
 nunquam numerum expressisse, cum id
 bona fide fecerint, relinquendos in bo-
 nis. Na fide, ait Matchantius *tractat. 5. de poe-*
nitent. cap. 3. quæst. 3. nisi aliquid esse actia-
 le omisisse coartet. Nam de reliquo
 Confessiones, alioqui non integras ma-
 terialitèr, esse posse integras formaliter
 ratione bonæ fidei; & sic sufficientes.
 Adde, quòd Confessarius ex Confessio-
 ne vnius anni potest, vel ut ex vngue leo-
 nem; metiti species; & numerum pec-
 catorum alias commissorum; cum eam-
 dem serè viuendi, & consistendi metho-
 dum seruent *part. 2. tract. 4. resolut. 89. §. quam in-*
Hinc, & part. 3. tract. 13. resolut. 24. post me-
 dium.

39 Numquam verò licet Confessa-
 rio interrogare poenitentem de com-
 plice, *Es si illum*

nec nimis
scrupulosè
perquirat
Nec poeni-
tentè mo-
neat in a-
liquo, &
quo bona
fide excusat
ur, nec
admonitio
fructum
faciet.
Nec item
illos pertur-
bet circa
præteritas
Confessio-
nes.
Si non cog-
noscit defe-
ctus in es-
sentialibus

pœnitens
spontè re-
vult, ille
viro eidem
confitens
illud pec-
catum sa-
cra Con-
fessarius eū
absolvat.
Nisi evi-
denter sci-
vitali
peccatum
commis-
se, non esse
confessum.

Imò etiam
in tali casu
Megala-
ni, debere
absolvi.
Quomodo
se gerere
debeat Co-
fessarius
cum pœni-
tente Suidot

Confessarius
non ad ver-
rens inter-
rogare de
circūstan-
tia necessa-
ria, non
pucas
mortalit-
er.

An verò
teneatur
pœnitentē
admonere
defectu cō-
missio?
Discordes
sententia,

plice, etiam eo sine, ut fraternè illum
corrigat, nisi id esset necessarium ad
cognoscendum proprium peccatum,
part. 7. tr. 3. resol. 3. 4. Vide verb. Sigillum
num. 49. Quod si incidenter pœnitens
manifestavit complices, hic verò ei-
dem Confessario confitens illud pecca-
tum taceat, Confessarius, postquam
eum interrogavit in communi, & res-
pondit se nihil aliud habere, tenetur il-
li absolutionem impendere; quia pœ-
nitenti pro se, & contra se credendum
est, & non est major ratio, cur alteri
major fides habeatur, quam sibi. Ita
Tol. r. lib. 3. cap. 10. num. 4. contra Hen-
riquez lib. 3. cap. 20. num. 6. part. 5. tr. 11.
resol. 2. 1. Contra verò si Confessarius
certò sciat, quòd pœnitens fecerit tale
peccatum, & non sit Confessus, habeat-
que de hoc evidentiam, non debet il-
lum absolvere, quia non est pronun-
cianda forma sacramenti, ubi certò
constat subjectum esse indispotum: &
Confessarius non solum est iudex, sed
etiam Medicus. Ita Sancius *select. dis-
putat. 8. num. 6.* Sed, his non obstanti-
bus putat Megala *in 1. part. lib. 1. cap. 2.*
num. 12. talem Confessarium debere
absolutionem impendere; quia tenetur
sibi persuadere, quòd pœnitens ex-
cusetur ab illo peccato explicando, ut
sæpè contingit, nisi alias ritè dispositum
non absolvat, gravem se illi injuriam ir-
rogare, p. 3. tr. 4. res. 105.

40 Si pœnitens sit surdus, debet
Confessarius secundum Possévinum *de
off. Curati. c. 7. num. 15.* peccata audire
in loco remotiori, & illum non interro-
gare, nisi de puris necessariis in morta-
libus, ut sic sui, & surdi fatigationem
evitet, p. 5. tr. 6. res. 5.

41 Confessarius omittens aliquam
interrogationem necessariam ex inad-
vertentia, aut oblivione, non peccat
mortaliter. Ita Valerus. An vero te-
neatur pœnitentes admonere de defe-
ctu commisso? Affirmativè respondet
Fernandez, secluso scandalo, vel aliquo
detrimento. Sed Fillucius putat, quòd
tunc Confessarius tenetur admonere
pœnitentem; quando Confessio ex tali

defectu fuit invalida, vel ille defectus
conjunctus est cum damno tertii, vel
ipsum pœnitentis: si vero fuit valida,
quamvis absolutionem cum peccato
concesserit, non teneri; sed sufficere,
quòd ipsum pœniteat, part. 2. tractat. 15.
resol. 7. Tenetur autem admonere pœ-
nitentem, ut restituat, si culpa-
biliter in Confessione non obliga-
vit (sed non absque ejus expressa licen-
tia. Vide infra verb. Sigillum, num. 41.)
Imò si positivè dixit: *ne restituas*, quia
non tenetur, & postea pœnitens sit factus
impotens, tenetur ipse restituere, &
Nugus *in addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 8.*
artic. 4. dub. 6. docet etiam teneri, si in
tali casu omisit culpabiliter pœniten-
tem obligare; quia sive sit Parochus, si-
ve Parochi vicem gerat, tenetur doce-
re pœnitentem necessaria, alioqui erit
causa moralis, quòd pœnitens non re-
stituatur, & peccabit contra justitiam.
Sed contrarium docendum cum Bona-
cina *de restit. disputat. 1. quest. 2. punct. 11.*
num. 12. quia Confessarius non tenetur
ex officio temporibus bonis creditorum
prospicere, cum ab illis mercedem non
accipiat; sed solum tenetur ex virtute
Religionis monere pœnitentem ut re-
stituatur, in ordine ad illius salutem: un-
de, si id omittat, peccabit contra obliga-
tionem, non contra justitiam, nec
ad restitutionem tenebitur, p. 2. tr. 16. *sequi opi-
resolutione 1.* Debet vero Confessarius
sequi opinionem pœnitentis, si sit
probabilis, etiam si sua sit probabilior, pœnitentis.
Vide verb. opinio, num. 9.

Certe
tenetur ad-
monere, ut
restituatur,
si ad hoc
obligato
oblitus est
in Confes-
sione.
Sed impe-
trata eius
licentia.

Et si positi-
vè dixit nō
teneri, ex
pœnitentis fa-
ctum sit
pauper, te-
netur ipse
ad restitua-
tionem.
Minimè
verò, si so-
lunt prius
variè nō
obligat.

Et tenetur
ad restitutionem
nōne pro-
sequi
habilem
pœnitentis.

CONFESSARIUS
Quoad alia.

42 Confessarius in peccato mortali
Confessione excipiens, pec-
cat mortaliter. Sed si post audita pec-
cata, ante absolutionem, actum contri-
tionis eliciat, probabilis est opinio
Henriquez lib. 6. cap. 3. numer. 6. in gloss. *mortalit-
lit. V.* contra Possévinum *de off. Curati, ter.
cap. 45. numer. 45.* quòd non peccat quia
Sacramentum in absolutione perfici-
tur, quia ab-

Confessa-
rio auditi-
do Confessio-
nes in mora-
tali peccato
mortalit-
er.

solvent, non conseriur. Esproba- bile est, ab- solvendo plures in peccato sine interrup- ptione, unū peccatum comittere.

Et pro ea- dem neces- sitate Mis- sam inter- rumpere?

Et pro ea- dem neces- sitate Mis- sam inter- rumpere?

tur; *part. 1. tract. 7. resolut. 47.* An ve- rd Confessiones multorum successivè excipiens in mortali, absque notabili interruptione, plura peccata commit- tat, vide *verb. Circumstantia, numer. 62.* Et quid agendum, quando urgente ne- cessitate audiendi Confessionem, Sa- cerdos sit in mortali, &c. Vide *verb. Sacramentum, n. 10.*

43. Confessarius secundum Valen- tiam *tom. 3. disp. 3. quæst. 4. punct. 4.* tene- tur audire Confessionem existentis in periculo mortis, etiam cum vitæ dissi- mine, si ab ipso peratur, quia timet se non esse contritum & esse in extrema necessitate Confessionis. Sed hoc ali- qui apud *Coñinch de fide disputat. 25. dub. 7. numer. 89.* limitant in eo, qui ignorat sibi extra Confessionem opus esse contritione, & quid sit contritio, &c. ac proinde non cogit ad illam habendam. Nam alioqui non dicitur esse in extrema necessitate, *p. 3. tract. 5. re- sol. 50.*

44. Confessarius pro audienda Con- fessione infirmi in periculo mortis, se- cundum *Zambrianum de Sacrament. Pa- nitenti. cap. 4. dub. 6. num. 5.* potest Mis- sam inchoatam relinquere, etiam post consecrationem (servante interim ali- quo Eucharistiam) post Confessionem ad periculiendum factum revertere. Si verò Confessio sit adeò longa, ut infra semihoram perfici nequeat, illum ab- solvat, monens, ut peracto sacro, nova occasione denud ipsum accersat, & ite- rum auditum absolvat, *part. 5. tractat. 3. resol. 70.*

CONFESSARIUS.

Virtuteim- dulgentia non potest eligi Confessarius ut in Lubilao. tractat. 16. resol. 115. Potest Epi- scopus de- legare Sa-

Non potest eligi Confessarius virtute alicujus Indulgentiæ per modum lubilæi concessa, ut sunt quæ conceduntur alicui Ecclesiæ, Ca- pellæ, vel altari. *Suarez & alii. part. 10. in Lubilao. tractat. 16. resol. 115.* Vnde Episcopus potest delegare Sacerdotem assisten- tiam infirmo de nocte moribundo, ut conferat Indulgentias, quas Episcopus

potest concedere. *Pellizzarius ibid. 6. Et eandem.*

46. Potest Confessarius approbatus ab ordinario suas oves ubique extra dioccesim absolvere, sicut & Regula- res, *Bordonus, & alii, part. 10. tract. 14. resol. 39.* sed non potest absolvere ne- que excipere personas illius loci sine li- centia eorum Ordinarii *ibid. tractat. 14. resolut. 23. & tractat. 16. resolut. 75 & Ve- rum, in casu necessitatis magni concur- sus potest Parochus approbatum alias a- quocumque Ordinario amittere ad au- diendas Confessiones. Leandrus, & alii. ibip. 11. 10. res. 75.*

47. Confessarius non tenetur exami- nare poenitentem exactissimo examine, sed suavi, & humano *Bordonus & alii, part. 10. tract. 14. res. 3.*

48. Solum Confessoribus ex Societa- te Jesu concessum est à suis superiori- bus, ut possint absolvere ad petendum debitum ex affinitate incestuosa con- tractum, & Confessoribus Regularibus debent concedi aliquot Confessores deputati ad absolvendum in hoc casu. *Martin. à S. Joseph, part. 10. tractat. 14. res. 20.* nec debent moneri conjugati, ignari de hoc impedimento ob melius bonum. *ibid.*

49. Probabilior, & securior est si puer ante septennium adepti fuerint ulum rationis, tenentur ad annuam Confes- sionem, & carnes non edere, *Diana & alii, part. 10. tract. 12. resol. 37.* Farus, & infidelibus possunt Carces administra- ri, quia non subsunt legibus. *Martin. ibid. 5.* Notabile Meretrices, quæ in Paschate non sunt confessæ, & morien- tur absque Confessione, privantur Ec- clesiastica sepultura, pueri usque 15. an- num non tenentur ad istas poenas. *Lean- der & alii, ibid. res. 36.*

50. Peccata dubia possunt esse mate- ria Confessionis. *D. Thom. & alii, p. 10. tract. 12. resolut. 2.* Sed quando repertiun- tur certa pro certis, debent & iterum confiteri. *Dian. & alii, ibid. tractat. 16. resolut. 59.* & qui ob verecundiam omi- ttere totam confessionem præteritam, per vere-

cordotem assistendū de nocte infirmo ad concedendū Indulgentias. Potest suo exira dioccesim absolvere. Potest Pa- rochus ap- probare Sa- cerdotem alias ap- probatum ad audien- das Confes- siones. Non tenetur exa- ctissimo examine. Possunt ab- solvere à petitione debiti. Nō est dū- da caro pueri ca- pacibus u- sur ratio- nis, secus infidelibus fatuus & infidelibus Meretrices. Privantur Eccl. sepul- chra si non confitentur in Pasch.

condiam quæ fuit nulla. Leand. & aliip. 10. 11. 14. tenetur re- 7. 19. petere totâ Confess.

CONFESSARIUS

Regularis.

Confessarius Regularis audire potest Confessiones Professorum recentium, qui stant sub cura Magistri. Nam Clem. VIII. in decreto anni 1593. præcipit Superioribus Regularium, ut deputent confessarios, pro ludentium numero. Quod non est intelligendum, ut debeat apponi numerus confessariorum sufficientium, qui tamen habeant divisa onera confessiones recipiendi, ut interpretatur Suarez de Religion. tom. 4. lib. 2. cap. 15. num. 7. Sed quod sint multi confessarii, ut quilibet confiteri possit cui voluerit. Nam mens Pontificis in illo decreto fuit, Religiosorum in confitendo libertati consulere, ut patet ex illis verbis. Nonnullos infirmiores interdum superiori suo conscientia maculas detegere formidantes, abducere possit in aeterna damnationis periculum, &c. Et in hoc decreto nomine subditorum veniunt etiam recenter professi: nam ratio Pontificis militat particulariter pro ipsis. Adde, quod Clemens prædictus approbavit constitutiones Theatinorum, in quibus habetur, ut unusquisque confiteatur, cui voluerit ex Confessariis deputatis, absque ulla distinctione. Peregrinas contrarium tenet, quia dictus Clemens mandat iuvenes manere in novitiatu sub cura magistri, cui soli confiteantur, &c. Sed ibi Pontifex non tradit præceptum, sed consiliū. Ita Molfesius tom. 1. 11. 7. cap. 14. n. 83. par. 3. tr. 2. resol. 5.

2. Confessarius Regularis potest audire confessionem mox in suam Religionem ingressuri, absque approbatione Ordinarii, eumque absolvere à casibus Episcopalibus secundum Vechium, d. spu. ar. 9. dub. 7. num. 7. 5. quifitium Procuratorem de mente Clem. VIII. resp. disse testatur, Nec ob-

stare contrarium decretum iussu eiusdem Clementis editum: quia in eo scilicet de secularibus, at proximè Religionem ingressurus non venit nomine secularium. par. 3. tract. 2. resol. 46. Adverte etiam, quod si est approbatus ab Ordinario, virtute privilegiorum absolvere potest seculares à censuris Episcopalibus, à casibus Papalibus occultis, & aliis Episcopalibus à iure. Vide verb. Absolvo. 18. num. 20.

3. Non tamen potest absolvere excommunicationem per duellum incursum: quia eam Clemens VIII. sibi reservavit, decrevitque à nemine absolvi posse virtute cuiuscumque privilegii. Et quamvis Hurtado in 2. 2. disp. 170. sect. 21 §. 201. doceat, per hanc clausulam non derogari privilegiis Societatis, quia non exprimitur: non est tamen admittendus, quia Societas expressè minatur in decreto Sacræ Congregationis super casibus reservatis die 9. Ianuarii 1602. & eius declaratione die 26. Novembris 1602. Cæterum, quia infulæ Siciliæ, Corsicæ, & Sardinia secundum probabilem opinionem Gambaruptæ de casibus serv. cap. 3. numero 8. contra Megalam in 1. par. libr. 1. cap. 13. numero 20. non comprehenduntur sub nomine Italiae, posset quis dicere, Patres Societatis in Insulis supradictis posse prædictam excommunicationem absolvere. part. 5. tract. 14. resol. 103.

4. Potest nihilominus Confessarius Regularis dispensare in omnibus votis, in quibus potest Episcopus, excepto voto peregrinationis ultra duas dietas, cuiuscumque diocesis sint voventes. Ita ex communi Tannerus in 2. 2. disputat. 5. quest. 4. num. 92. Potestque vota commutare in minus bonum. Ita Medina lib. 1. cap. 14. §. 7. reg. 3. part. 3. tract. 5. resol. 25. 6. Quare. Item dispensare potest cum conjugaris incestuosus ad petendum debitum. Vide verb. Incestus, num. 3.

5. Cæterum Confessarius Regularis non potest audire Moniales nisi sit approbatus ab Episcopo, propter bullam Inscrutabili, imo declaratio Card. habet, quod approbatus pro Monialibus unius

Et si est approbatus ab Episcopo, potest absolvere casus occultos, & censuras Episcopales.

Non autem excommunicationem duelli.

Sed quid in hac Insula?

Potest etiam dispensare in votis Episcopalibus.

Et cum incestuosus ad petendum debitum.

Mo-

Monasterii, non censetur approbatus pro aliis. p. 11. tr. 2. ref. 28. Similiter non potest secularium Confessiones excipere, nisi sit approbatus ab Ordinario, ut decrevit Tridentin. sessio. 23. cap. 15.

Sed pro his omnibus debet esse approbatus ab Ordinario.

Etiam si autem hæc approbatio fiat facte, externis scilicet verbis approbando, quem tunc interior indicat idoneum, valide confessiones audiet. Suar. Lugo Pontius de matr. lib. 5. c. 19. n. 14. & alii p. 11. tr. 4. ref. 17. Circa quod aliqua sunt advertenda. Et primò quidem si Episcopus Regularem idoneum sine ista causa approbare tenuerit. Secundum Fagundez pract. 2. lib. 7. c. 2. num. 15. & multos alios, potest nihilominus Confessiones, ac si probatus esset, excipere ex Clement. dudum, de sepulc. quam per supradictum Tridentini decretum non revocari, solide probat Fagundez

Vel saltem idoneus, Episcopo presentatus.

ubi supra. Rodriguez 99. Reg. tot. 1. quest. 59. artic. 2 & alii. Quamvis alii cum Suarez tom. 4. in 3. parte disputat. 28. sect. 1. num. 5. contrarium doceant. partes tract. 2. resolutione 24. Et partes tractat. 13. resolutione 5. vide p. 11. tr. 2. ref. 11. Et 12. & tr. 4. ref. 13. & 14.

Qui secus dicit aliquos non potest ealem licentiam eis limitare, quoad viros tantum.

Imò Villalobos tom. 1. tractat. 9. diff. 53. num. 2. ut probabile admittit, & admittit a viris doctissimis Societatis testatur, quod Episcopus non possit Regularibus limitare licentiam Confessionum ad viros tantum, ex defectu rætatit, si aliud non accedat: nam Clericis annorum 15. conceditur ab Episcopis beneficium curatum, absque ulla distinctione, quod magis procedere debet cū Religiosis, in quibus maior bonitas præsumitur. Et hæc sententiam multi sequuntur. Verum Episcopi solent limitare Regularibus licentiam ad tempus, locum, & personas. Et si quidem iusta causa concurrat, legitime id faciunt, ut docet Fagundez ubi supra num. 1. partes tractat. 2. resolut. 25. Si vero nulla interveniat iusta causa ex probabilissima sententia Lezaux in summ. cap. 19. num. 8. & aliorum, talis restrictio non tenet. partes 4. tr. 4. resolut. 200. §. Ex his n. 11.

Ad tempus, locum, &c.

Saltem si ne iusta causa.

7 Petes an Episcopus, ubi concessit

Regulari Confessionem ad certum tempus, vel simpliciter, possit illam revocare ante tempus, sine rationabili causa: Hurtado respondet affirmativè, ut videre est de Sacrament. disputat. 10. diff. ante elam. 19. Quia ex natura sua est revocabilis, & nullo iure revocari prohibetur. Quare etiam licebit Episcopo Confessionem ad libitum a Regulari auferre, quemadmodum poterat a principio non concedere. At contrarium tenendum est cum Mercero in 3. parte quest. 8. artic. 4. dub. 2. num. 8. quod apud Gauantum verb. Approbare, declaravit Sacra Congregatio Episcopi, & Reg. in una Giennens. & Oriol. anno 1630. Et ratio est: quia jurisdictionem Regulari non dat Episcopus, sed Papa per privilegia: Episcopus vero solum examinat, & idoneum appellat veluti per sententiam, quæ semel data, secundum Regulas iustitiz non potest amplius revocari. Vnde, non obstante tali revocatione iniusta poterit Confessarius Regularis Confessiones excipere. partes tractat. 1. resolut. 21. Et partes tractat. 4. resolut. 200. Secus dicendum est de facultate illis concessa ad beneplacitum. Nam hæc potest quædocumque revocari, ut declaravit eadem Sacra Congregatio. In una Papiensi 12. Martii 1619. apud Barbofam, verb. Regularium Confessor. Et verb. Approbare, partes 4. lib. 1. §. Non desinam. Quamquam Cælestinus, in Compend. tractat. 1. cap. 16. num. 1. dicat, etiam si sit concessa ad beneplacitum revocari non possit. partes tractat. 13. resolut. 45. in fine. Vide etiam Peyrinum privileg. tom. 1. constitut. 2. Sixti V. §. 2. num. 44. partes tract. 2. resolut. 26.

8 Petes iterum? An novus Episcopus possit Confessarios Regulares a Confessione suspendere, & ad examen vocare? Affirmativè respondeo cum Miranda, tom. 1. quest. 45. artic. 7. & Sacra Congregatione in una Alban 1619. apud Barbofam, in Collat. verb. Appellare. Quod etiam decrevit Pius V. & declaravit Sacra Congregatio apud Villalobos, in summ. tom. 2. tractat. 9. diff. 53. num. 5. Quamvis ipse limitet hoc decretum ad aliquem

Secus si concessit ad beneplacitum.

Et novus Episcopus potest revocare omnes licentias confitendi ad noviter approbandum.

aliquem Regularem suspectum de sufficientia considerabili. Adverte autem, quod si Episcopus suspenderet generaliter Confessarios, non includerentur Regulares, sed debent nominatim exprimi, id quod procedit in omnibus odiosis. Ita Fagundez *prac. 2. lib. 7. cap. 2. num. 28.* Ubi etiam notat, Confessarios Regulares non posse suspendi a Capitulo Sede Vacante, ex Privilegio Clem. IV. *part. 3. tractat. 2. resolut. 27.* Et *part. 4. tractat. 4. resolutione 200. in fine.* Oportanda esset hac in parte declaratio Pontificia propter auctoritatem Doctorum inter se pugnantium *part. 11. tr. 8. res. 52.*

Regularis approbatus in una Diocesi, potest audire peccata in alia diocesi, si in ea peregrinatur, et non potest commode se Episcopo presentare.

Non tamen sufficit approbatio Urbis pro toto Orbe.

Approbatum ab Episcopo sine auctoritate sui Prælatis, unde auditur peccata.

9 Adverte hic, quod Confessarius Regularis approbatus ab Episcopo unius diocesis, audire potest Confessionem in aliena diocesi, non solum diocesi illius diocesis, in qua approbatus fuit, quod habet ex dispositione iuris communis, sicut etiam Confessarii seculares sed etiam diocesanorum filius diocesis, ubi in itinere reperitur, si ibi se Episcopo commode presentare non potest, & Parochi non repugnant. Idque ex privilegio Eugen. IV. & Gregorii XIII. concessis Minoribus, & Iesuitis. Sed dubium est, an hæc privilegia revocata fuerint per constit. Urbani VIII. edit. anno 1628. incip. *Cum sicut accepimus* Sicut revocatum est privilegium concessum Congreg. S. Mariæ de Vallicella, quod Regularis approbatus in Urbe, censendus sit approbatus pro toto Orbe, si solum se presentet Episcopis, & Romanam licentiam ostendat. *part. 3. tr. 2. resolut. 123.* Hodie tamen propter decretum Urbani citatum, & bullam Innocentii X. die 14. Maii 1648. non remanet dubitatio quin ista privilegia revocata sint. *part. 11. tr. 2. res. 11.*

10 Petes tandem: An Regularis pro audendis validè Confessionibus secularium, non solum Episcopi, sed sui etiam superioris licentiam habere debeat? Negativè respondeo cum Miranda *tom. 2. quest. 45. artic. 11. 12.* contra Angelum apud Adrianum *quest. 1. de Confess. dub. 1.* nam si est Sacerdos, & approbatus

Summa Diana

ab Episcopo, habet potestatem ordinis, & iurisdictionis. Neque dicas Episcopum facultatem concedere dependenter à suo Prælato, dum Episcopus nihil de hoc significat: nam potest absque ulla dependentia illam conferre. Verum est quod Peregrinus in *comment. constit. sui Ord. part. 1. cap. 5. §. 9.* teneatalem Regularem peccare mortaliter sed rectius ait Magala *part. 1. lib. 1. cap. 15. num. 8.* determinandum id esse ex statucis uniuscuiusque Religionis: ut si illa obligent sub mortali, peccet mortaliter, si sub veniali, venialiter *part. 1. tractat. 11. resolut. 13.*

Sed non licet.

11 In Bullis Pontificiis & Sacra Congregationis decretis, ubi imponuntur pœnæ privationum graduum, dignitatum, officiorum, &c. non comprehenduntur Confessarii. Ita Filiucci *tom. 2. tractat. 3. §. 1. num. 77.* contra Lezanam *cap. 10. num. 32. part. 4. tractat. 4. resolut. 224.*

Confitendi facultas in Regularibus non clauditur in privatione generalis graduum officiorum, &c.

12 Regularis absque licentia ordinarii non potest excipere Confessiones secularium existentium, & dormientium in Monasterio, potest illis Communionem, & extremam Unctionem præbere, etiam si sint coniugati, & extra Conventum dormiant. *part. 9. tract. 9. resolut. 30.* Et si licentia concessa sit ad beneplacitum, non expirat mortuo Episcopo, Pasqualigus *part. 8. tractat. 7. resolut. 74.* Idem dicendum est de Religiosis (dicti Benfratelli) quod non possunt excipere Confessionem infirmorum, in eorum hospitalibus commorantium absque licentia ordinarii. *part. 8. tract. 7. resolut. 96.* Sic etiam equites S. Iacobi Alcantaræ, & Calatravæ debent Confessariis ab ordinariis confiteri. *ibid. resolut. 96.*

Benfratelli, & alii non possunt excipere Confessiones infirmorum absque licentia ordinarii.

13 Regularis non potest absolovere seculares, qui percusserunt Clericum, etiam levi percussione. Sic Leone de *absolovere censur. recollect. 5. num. 350.* At in oppositum sentit Lezana, de medioeri percussione. Confule circa hoc quandam declarationem Sacri Congregat. Episcoporum & Regularium die 18. Iulii 1642. divulgatam. Quir Pellizzarius etiam

Et posse

posse Regula es vi suorum privilegiorum absolueret a percussione enormi, modo sit occulta.

Negativa
sententia
generanda.

14. At verò non recedendum esse à sententia negativa arbitror. Quamquam non desint viri docti, qui asserant Regulares privilegiatos posse etiam hodie absolueret, seculares à casibus Bullæ Cœnæ, si sint occulti. Cum quibus non stat Pellizzarius.

CONFESSIONIS
Necessitas.

Confessio-
nis præcep-
tū obligat
singulos.

NECESSITAS Confessionis urget semel in anno, & præterea in articulo mortis, & quotiescunque peccator vult Eucharistiæ Sacramentum suscipere.

Sed non
pueros an-
te septen-
nium.
Etiam si
discurrat.

1. Quilibet ergo fideles tenetur semel saltem in anno ex præcepto sanctæ Matris Ecclesiæ confiteri. Quæ præcepto ligari incipiunt pueri post septennium, quando nimirum rationis usus in eis elucet; non autem antea, etiam si sint doli capaces: nam hoc est per accidens, ad quod Ecclesia non respexit. Ita Sancius disputat. 51. num. 31. part. 4. tractat. 3. resolut. 52. Tenentur autem in articulo mortis, in quo si dubium sit de usu rationis, & aliquod peccatum confiteantur, absolui debent sub conditione: nam si eligitur pars tutior pro salute illorum, & iniuriæ Sacramenti cessat per conditionem. Ita Chapeavilla de Sacrament. quest. 14. part. 5. tractat. 3. resolut. 68.

Imò exco-
municatio
Episcopalis
huic præcep-
to adnexa
nec ligat
impuberes.

Imò probabile puto id fieri posse in vita. part. 4. tractat. 3. resolut. 53. An verò ante annos pubertatis existentes incurrant excommunicationem synodalem aliquorum Episcoporum contra omittentes Confessionem annuam? Affirmat Hurtado de Sacrament. disputatio. 7. de Pœnitent. diff. 9. Sed probabilis est negativa sententia Merceri in 3. part. quest. 6. art. 5. num. 7. & aliorum: quia, (ut dicitur in cap. 4. de delictis puerorum) in pueris relinqui solet inultum, quod in aliis progressionibus atatis hu-

mana leges ducunt se verius puniendum. par. 3. tract. 4. resolut. 120.

2. Annus, intra quem Ecclesia præcipit semel confiteri, computandus est à Ianuario in Ianuarium: quia annus absolutè dictus communiter, & ordinariè sic computatur. Quamvis Suarez disputat. 16. sect. 6. doceat computandum esse à Quadragesima in Quadragesimam, aut à Paschate in Pascha. Unde qui confitetur in Ianuario præsentis anni, satisfaciet pro anno præteriti, & si confiteatur in Decembri sequentis anni satisfaciet etiam pro illo anno. Ita Valquez in 3. part. tom. 4. quest. 90. artic. 2. dub. 1. Et Laymann addit lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 10. quod, qui infra annum confessi sunt, & in sequenti Paschate reperuntur infirmi in lecto, ac proinde communicare non possunt, non sunt ad Confessionem impellendi. Et ratio est, quia Concilium Lateranense in cap. omnis utriusque sexus, non assignavit pro Confessione tempus Paschale, sicuti assignavit pro communionem: igitur quocumque anni tempore impleri potest. Imò addit etiam Laymann haud graviter peccaturum, qui annuam Confessionem ad modicum tempus ultra annum differret ex iusta causa, ut à Paschate ad Pentecostem, putans se runc eam commodius peracturum. part. 3. tractat. 4. resolut. 81. Et part. 4. tract. 4. resolut. 206. Et olim in part. 2. tractat. 17. resolut. 14.

Annus au-
tem præce-
pti com-
putandus
est à Ia-
nuario in
Ianuariū.

Et ex iusta
causa pau-
dularius.

3. Tenetur autem fidelis hoc præcepto confiteri omnia peccata mortalia, non quidem omnia, quæ committit in eo anno, ut probabile putat ex citato Concilii capite Mercerus in 3. part. quest. mortalia, 6. art. 5. num. 3. Sed omnia, quæ recordatur, quando confitetur. Ita Hurtado de Pœnitent. diff. 11. Unde qui in Ianuario v. gr. confessus est, non tenebit iterum confiteri in Paschate, si nova mortalia committat, vel oblita recordatur, nisi communionis gratia, aut mortis occasione part. 2. tract. 17. resolut. 54. nec non part. 3. tract. 4. resolut. 124. Et part. 4. citat.

Hoc præce-
pto obligat
ad confite-
nda omnia
mortalia,
quæ me-
morantur.

Vnde non obligat eos qui non habent nisi venialia.

4 Non tenetur ad hoc præceptum, qui non habet, nisi peccata venialia: quia hæc de iure diuino non tenemur confiteri; Ecclesia verò vt notat Becanus de Sacram. cap. 30. quæst. 6. num. 3 non fecit nouum præceptum Confessionis, sed solum determinauit præceptum diuinum ad certum tempus. *part. 3. tract. 4. resolut. 75. & 125.* Imò aliqui apud Paludanum in 4. dist. 17. quæ. 1. artic. 4. conclus. 2. tenent, Ecclesiam non posse præceptum Confessionis de solis venialibus indicare. Et quamuis contrarium doceat Benzoni lib. 5. cap. 15. dub. 6 & alij: nihilominus Molfesius, tractat. 2. cap. 10. num. 21. & alij docent. Clementinam vnicam de statu monachorum, vbi præcipitur Religiosis Sancti Benedicti, vt semel in mense confiteantur, non obligare sub mortali, quando non adsunt mortalia.

Vel etiam mortalia quæ iustis de causis explicari non possunt.

Quod simile dici potest de vniuersali præcepto Ecclesie, & peculiari alicuius Religionis, *part. 3. resolut. 1. §. citat. à §. Quæ omnia, & quoad vltimum in part. 5. tractat. 13. resolut. 35.* Ex quibus inferitur cum Laymann lib. 5. tractat. 6. c. 5. num. 18. & aliis, non teneri ad Confessionem annuam, qui habet peccata mortalia, quæ iusta de causa confiteri non potest. Quid quid dicat Nugnus in Addit. ad 3. part. quæst. 6. art. 6. diff. 1. teneri talem confiteri saltem venialia. *part. 3. tr. 4. resolut. 125.*

Sed an si ai faciat huic præcepto, qui confitetur sola venialia, quæ habet si postea committat mortalia, ut non tenetur hac in 3. part. quæst. 6. art. 5. num. 3. quia Ecclesia præcipit tantum Confessionem mortaliu. part. 4. tr. 4. resolut. 206. in fine.

5 Per Confessionem tantum venialium secundum Hurtado de Sacrament. disputat. 7. de penitent. diff. 11. non satisfit præcepto Ecclesie secundum Ochaguiam de Sacrament. tractat. 2. quæst. 9. satisfit: vnde, qui in principio anni confessus est sola venialia, & postea committat mortalia, secundum illum tenetur intra eundem annum iterum confiteri. Secundum istum non ita, & hæc opinionem certiore putat Mercerus in 3. part. quæst. 6. art. 5. num. 3. quia Ecclesia præcipit tantum Confessionem mortaliu. *part. 4. tr. 4. resolut. 206. in fine.*

Nemo tenetur Confessionem

6 Tenet Nugnus in 3. part. tom. 2. quæst. 6. art. 5. diff. 1. concl. 4. quod, si adest periculum obliuiscendi multa peccata, tenetur quis iure diuino confiteri, etiam

ante annum: quia iure naturæ tenemur ad integram Confessionem, & consequenter ad præueniendum periculum illam dimidiandi. Sed hæc opinio non est tenenda quia si hoc esset, homo sæpè teneretur confiteri infra annum, dum regulariter homo non possit recordari peccatorum vnus anni: & nihilominus Ecclesia obligationem iuris diuini determinauit ad singulos annos. Ad argumentum Nagui responderetur, nos non teneri ad integram Confessionem peccatorum, quæ fecimus, sed eorum, quæ recordamur, adhibito prius sufficienti examine. Ita Turrianus de penitent. quæst. 6. art. 2. disput. 19. dub. 4. Villalobos in summ. tom. 1. tractat. 9. diff. 9. num. 7. & alij *part. 3. tr. 4. resolut. 155.*

annuam præuenire ob periculum obliuiscendi multa peccata.

7 Tenetur tamen fidelis præceptum annuæ Confessionis præuenire, si timeret, quod in fine anni, quando vrgebit præceptum, non erit copia Confessarij. Si curi in die festo, qui præuidet se non posse hora nona Sacrum audire, tenetur anticipare. Quod etiam dicendum est de præcepto Communionis in Pascha. Ita Laymann Thom. moral. lib. 5. tractat. 6. cap. 5. num. 9. & alij. Sed quoad Confessionem Ioannes de la Cruz, p. 2. de Sacram. Pen. q. 3. dub. 3. conclus. 3. contrariam opinionem probabilem putat. Et quoad Communionem Azorius tom. 1. lib. 17. cap. 41. quæst. 13. contrarium asseruit. p. 3. r. 4. resolut. 69.

Tenetur verò, si in fine anni timeat de futuram copiam Confessarij.

8 Quod si anno transacto, præceptum Confessionis quis non impleuerit, ex communi, & probabiliore opinione Doctorum, quos citat & sequitur Villalobos diff. 28. numero 8. tenetur primo assignatur vt non prætereatur, non verò ut, eo præterito, cesset obligatio præcepti. Sed Fillucius, tom. 1. tractat. 7. capit. 3. Sed aliqui num. 54. probabilem putat contrariam sententiam Diui Antonini, Syluestri, & aliorum. Primum, ob auctoritatem Doctorum. Secundò: quia præceptum affirmatiuum obligat determinatè pro certo tempore, vt præceptum ieiunij Honorarum Canoniarum, &c. *part. 3. tract. 4. ferret vni resolutione 130.* Posita verò prima opinio

Qui in annum Confessionem præceptam prætermisit, tenetur confiteri quantum primum. Et in priorum sententia, si is Confessione multo distaret vni peccatum

Et 2. ne, qui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mittet. ne, qui Confessionem omitteret non committeret tot peccata, quoties oblata opportunitate confitendi non confiteretur, ut docuit Bonacina de Sacramen. disputatione 5. quæst. 5. sent. 2. punct. 4. num. 30. Sed unum solum eo quidem gratias, quo diutius Confessionem sine causa differret. Ita Nugus in add. 3. p. tomo 2. quæst. 6. ar. 5. diff. 5. & alii par. 3. t. 4. ref. 135.

9. Obligantur etiam hoc præcepto excommunicati ad tollendum vinculum excommunicationis, unde si eius absolutionem negligunt impetrare, peccant mortaliter contra hoc præceptum. Ita Layman lib. 2. tit. 5. c. 2. n. 38. par. 3. t. 9. ref. 88.

10. Sotus, in 4. dist. 18. art. 3. Suarez in præcepto 3. tom. 4. disp. 36. sect. 7. num. 3. & alii docent, huic præcepto non satisfieri per Confessionem validam voluntariè, ex defectu nimirum doloris, propòsiti, &c. Ratio est, quia ex supra dictis Ecclesia non præcipit aliam Confessionem, ab ea quam Deus fieri mandat. Sed Deus præcipit veram, & validam Confessionem: ergo etiam Ecclesia. Hæc opinio est probabilior, quam tener etiam Henriquez, lib. 4. cap. 4. §. 1. qui tamen advertit, quod licet faciens Confessionem voluntariè nullam, non satisfaciat Ecclesiæ præcepto, liberatur tamen ab excommunicatione imposta in quibusdam constitutionibus. Synodalibus contra tale præceptum transgressiones. Sed probabilis quoque est absoluta sententia Paludani in 4. dist. 17. qu. 7. & aliorum, quod talis satisfaciat præcepto. Tum quia Ecclesia non potest præcipere actus internos; sed solum externum actum Confessionis. Tum etiam quia remissio peccatorum est finis huius præcepti, & idèd non potest cadere sub præcepto.

11. Tenetur præterea quis ad Confessionem quoties habet peccatum mortale, & vult, aut debet communicare, aut celebrare Missam. An autem in casu necessitatis possit quis communicare, aut celebrare cum conscientia peccati mortalis sine prævia Confessione, & ad quid teneatur in tali casu, vide aut celebrare. V. Celebrare Missam, an. 35.

12. Ad Extremam Vactionem non est necessario præmittenda Confessio, ut ante ex. ro. dicemus V. Extrema Vactionis, n. 19.

13. Est autem necessaria Confessio in articulo mortis necessitate præcepti divini, quando adest copia Sacerdotis, nã in nullo casu debet quis confiteri Laico, ut diximus V. Confessarius n. 2. quã vis possit per illum absolvi à censuris, ut dictum est V. Absolvere, n. 57. Nec improbabiler docent Vasq. Suar. & alii, illo præcepto nos etiã aliquando in vita obligari, quia est tabula post naufragium, quã non solum tenemur accipere cum certo imminet mors, sed etiam quando adhuc est spes evadendi. p. 1. t. 8. ref. 382. & 39.

14. Potest autem licitè moribundus perere absolutionem peccatorum à Sacerdote, etiam excommunicato, hæretico, irregulari, &c. si non est alius. Vide V. Scandalum n. 10.

15. Quoniam verò Pius V. in Bulla super Gregor. edicta anno 1566. præcipit, ne medici ultra tertium diem ægrotum visitent, nisi de illius Confessione per Confessarii chirographum certificent, additque in Doctoratu exigendum à medicis iuramentum servandi hanc constitutionem, quæ renovatur in cap. cum infirmitas, de penit. & remiss. Adverte cum Nugno in Addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 6. ar. 5. difficult. 2. contra Cherubinum, compen. Bull. tomo 2. constitut. 3. Pii V. schol. 2. dictas leges non obligare, nisi in morbo gravi, vel qui in principio prudenter iudicatur periculosus, ut gravis efficiatur. Item supradictam monitionem fieri posse à medico per alios: nam sic dictas leges interpretata est consuetudo. Ita Homobonus de statibus p. 1. c. 5. Tertio si æger admonitus nollet confiteri, non debere à medicis in probabili mortis periculo deserere. Imò, si medicus prudenter iudicaret monitionem nil profuturam, nec illum monere teneretur, neque deserere, quia Pontifex nihil frustratorium præcipit. Ita Sanch. summ. tom. 1. lib. 3. cap. 16. nu m.

ne, qui Confessionem omitteret non committeret tot peccata, quoties oblata opportunitate confitendi non confiteretur, ut docuit Bonacina de Sacramen. disputatione 5. quæst. 5. sent. 2. punct. 4. num. 30. Sed unum solum eo quidem gratias, quo diutius Confessionem sine causa differret. Ita Nugus in add. 3. p. tomo 2. quæst. 6. ar. 5. diff. 5. & alii par. 3. t. 4. ref. 135.

9. Obligantur etiam hoc præcepto excommunicati ad tollendum vinculum excommunicationis, unde si eius absolutionem negligunt impetrare, peccant mortaliter contra hoc præceptum. Ita Layman lib. 2. tit. 5. c. 2. n. 38. par. 3. t. 9. ref. 88.

10. Sotus, in 4. dist. 18. art. 3. Suarez in præcepto 3. tom. 4. disp. 36. sect. 7. num. 3. & alii docent, huic præcepto non satisfieri per Confessionem validam voluntariè, ex defectu nimirum doloris, propòsiti, &c. Ratio est, quia ex supra dictis Ecclesia non præcipit aliam Confessionem, ab ea quam Deus fieri mandat. Sed Deus præcipit veram, & validam Confessionem: ergo etiam Ecclesia. Hæc opinio est probabilior, quam tener etiam Henriquez, lib. 4. cap. 4. §. 1. qui tamen advertit, quod licet faciens Confessionem voluntariè nullam, non satisfaciat Ecclesiæ præcepto, liberatur tamen ab excommunicatione imposta in quibusdam constitutionibus. Synodalibus contra tale præceptum transgressiones. Sed probabilis quoque est absoluta sententia Paludani in 4. dist. 17. qu. 7. & aliorum, quod talis satisfaciat præcepto. Tum quia Ecclesia non potest præcipere actus internos; sed solum externum actum Confessionis. Tum etiam quia remissio peccatorum est finis huius præcepti, & idèd non potest cadere sub præcepto.

11. Tenetur præterea quis ad Confessionem quoties habet peccatum mortale, & vult, aut debet communicare, aut celebrare Missam. An autem in casu necessitatis possit quis communicare, aut celebrare cum conscientia peccati mortalis sine prævia Confessione, & ad quid teneatur in tali casu, vide aut celebrare. V. Celebrare Missam, an. 35.

12. Ad Extremam Vactionem non est necessario præmittenda Confessio, ut ante ex. ro. dicemus V. Extrema Vactionis, n. 19.

13. Est autem necessaria Confessio in articulo mortis necessitate præcepti divini, quando adest copia Sacerdotis, nã in nullo casu debet quis confiteri Laico, ut diximus V. Confessarius n. 2. quã vis possit per illum absolvi à censuris, ut dictum est V. Absolvere, n. 57. Nec improbabiler docent Vasq. Suar. & alii, illo præcepto nos etiã aliquando in vita obligari, quia est tabula post naufragium, quã non solum tenemur accipere cum certo imminet mors, sed etiam quando adhuc est spes evadendi. p. 1. t. 8. ref. 382. & 39.

14. Potest autem licitè moribundus perere absolutionem peccatorum à Sacerdote, etiam excommunicato, hæretico, irregulari, &c. si non est alius. Vide V. Scandalum n. 10.

15. Quoniam verò Pius V. in Bulla super Gregor. edicta anno 1566. præcipit, ne medici ultra tertium diem ægrotum visitent, nisi de illius Confessione per Confessarii chirographum certificent, additque in Doctoratu exigendum à medicis iuramentum servandi hanc constitutionem, quæ renovatur in cap. cum infirmitas, de penit. & remiss. Adverte cum Nugno in Addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 6. ar. 5. difficult. 2. contra Cherubinum, compen. Bull. tomo 2. constitut. 3. Pii V. schol. 2. dictas leges non obligare, nisi in morbo gravi, vel qui in principio prudenter iudicatur periculosus, ut gravis efficiatur. Item supradictam monitionem fieri posse à medico per alios: nam sic dictas leges interpretata est consuetudo. Ita Homobonus de statibus p. 1. c. 5. Tertio si æger admonitus nollet confiteri, non debere à medicis in probabili mortis periculo deserere. Imò, si medicus prudenter iudicaret monitionem nil profuturam, nec illum monere teneretur, neque deserere, quia Pontifex nihil frustratorium præcipit. Ita Sanch. summ. tom. 1. lib. 3. cap. 16. nu m.

An huic
præcepto
satisfaciat
quis in va-
lidè confi-
tendo?

Probabi-
lius est, non
satisfacere,
quãvis
liberetur
ab excom-
municatio-
ne synoda-
li.

Sed proba-
bile etiam
satisfacere.

Tenetur in
frã annũ
confiteri,
qui est in
mortalis,
vult & com-
municare,

Et sic nec
per seipos.
Nec non-
tur impo-
nentem
deserere.
Aut non
profuturã
monitionẽ
adhibere.

Sufficit autem eis testimonium domesticorum, quod si confessus. Et sic usu recepta est confessio. P. 3. Et hoc modo modum dicitur in servaturos. Non tenetur infra annum quis confiteri ob periculum incurrendi in nova peccata. Licet teneatur confiteri.

num. 10. 11. p. 11. tract. 1. ref. 22. Quarto, sufficere medicis, quod de Confessione agroti testentur, eius domestici fide digni vel etiam ipse, si est magna auctoritatis. Et sic interpretata est consuetudo constit. predictae secundum Nugnum, ubi supra. Et tandem iuramentum à medicis praestitum exequenda dicta constit. intelligi in quantum ut recepta est. Ita Sanchez ubi supra. p. 3. tract. 4. resol. 93. Quaerit an quis propter periculum incurrendi in nova peccata teneatur frequentius confiteri, quam semel in anno? Affirmat cum plurimis aliis Cajetan. in summ. verb. confess. 8. 5. At rectè contrarium tener, & docet Lugo de Sacrament. Pœnitent. disputat. 1. sect. 4. num. 43. Et sequi qui tamen affirmat teneri sub mortali sapius intra annum elicere actum contritionis ad vitandum periculum illud incidendi in nova peccata mortalia; quamvis non sit necessarium interrogare de hoc pœnitentem, nec eum admonere in particulari de tali obligatione, part. 7. tract. 12. ref. 31.

CONFESSIO
Modus:

Confessio debet fieri ore proprio. Quamquam in aliquibus casibus, quidam admittant fieri possè dando peccata scripta Confessario presenti.

16 Confessio, primò extra necessitatem faciendae semper est ore proprio. Sic enim habet Ecclesiae consuetudo. ¶ An verò hæc consuetudo obliget sub mortali, ita ut non sit absolvendus, qui presenti Confessario sine causa præberet peccata scripta, & de illis se accusaret? Affirmat Fagundes præc. 3. lib. 3. cap. 1. num. 8. quia talis mutatio est gravis, & in re gravi. Sed Villalobos tom. 1. tract. 9. diffi. 31. num. 1. putat, talem non committere, nisi veniale; & si id faceret ex causa rationabili, nullo modo peccare. Quod, & Laymann lib. 5. tract. 6. cap. 6. num. 3. cum aliis admittit, & assignat duos casus, quorum unus est, si quis magnum pudorem sentiret in proferendis peccatis; alter, si agrotis gutturis angorem pateretur, ita ut vix, aut agrè posset ore

tenus confiteri. Ratio verò est; quia consuetudo prædicta videtur non obligare in his casibus, p. 3. tr. 4. ref. 127.

17 An vero ad implendum præceptum in Paschate, vel in articulo mortis non solum quis possit, sed etiam teneatur confiteri per scriptum, si alio modo non potest? Affirmat; respondet Turrianus de tœnit. quest. 9. art. 2. disputat. 31. dub. 2. Becao de Sacrament. cap. 37. quest. 7. num. 2. & alii. Quia præceptum Ecclesiasticum ordinatum ad implendum divinum, obligat ad adhibendam diligentiam, & apponendam media, quæ non sunt magnæ difficultatis, qualis est Confessio scripta; nam in hoc est modicus labor, & periculo publicationis occurri potest adhibendo cautelam, ut post lecturam Confessarii comburatur, &c. Sed negativam sententiam Ioannis de la Cruz in direct. Aliqui affirmant. conf. 2. de Sacrament. Pœnitent. quest. 7. dub. 7. concl. 1. & aliorum probabilem puto. Quia peccata scribere, & confessario scripta præbere, est modus confitendi insolitus, & de se publicus. Quod satis est, ut lex Ecclesiastica ad id non cogat, p. 3. tr. 4. ref. 128. Et p. 5. tr. 6. resol. 4. s. 19.

An ad implendum præceptum annuum vel articuli mortis, qui aliter non potest teneatur confiteri per scriptum?

Alii probabiliter

18 Et ob eandem rationem non teneatur quis confiteri per interpretem, si alio modo non potest. Et ideo dicitur in Concilio Lateranen. Omnia sua solus in casu die peccata confiteatur proprio Sacerdoti. Ita cœdū est de Saucius in selectis disputat. 33. numer. 8. Confessio & alit. Et hoc Vasquez in 3. part. tom. 4. no per inquest. 99. artic. 4. dub. 3. & alii, proce- terpretem. Vere etiam dicunt in articulo mortis. Granadus in 3. p. contro. 7. tr. 2. disp. 9. sect. 6. n. 28. contrarium docet: nam aliqui moribundus exponeretur gravi periculo damnationis, quia contritionem in illo articulo habere, difficile est; & sine contritione peccatum mortale non remittitur, saltem si non recipitur aliud Sacramentum. Favet huic sententiæ D. Thomas addit. ad 3. part. quest. 9. art. 3. ad 2. affirmas, præceptum Confessionis obligare ad adhibendum interpretem, si aliter non potest, quod saltem prote- dit in articulo mortis. Sed ego dicen-

Et 3. dum

*Et in se-
cundo, si
moribun-
dus proba-
biliter pœ-
nit se con-
fessum. Si
autem pœ-
nit com-
trarium,
tenetur in-
terpretem
adhibere.
Sed non ad
confessionē
integram
materiali-
ter.*

*Quando
cumque
vero pœ-
nit, ur-
geat, qui
non potest
confiteri
verbis, te-
netur con-
fiteri nuti-
bus, & si-
gnis.*

*Quibus
qui in ar-
iculo
mortis pe-
nit absol-
utionem.*

dum puto cum Fagundez, *pract. 2. lib. 1. cap. 6. num. 8.* quod si pœnitens moribundus in peccato mortali existens, habet probabilem existimatio rein quod sit contritus, non tenetur confiteri per interpretem, quia tunc Confessio non est ad eodē necessitate ad salutem, nec Deus videtur colligare cum tanto onere. Si autem probabiliter dubitat, se non esse contritum, tunc tenetur, tum ex præcepto divino, tum ex naturali propriæ charitatis, ne damnationis periculo se exponat. Non tenetur autem in talis casu facere Confessionem integram materialiter, sed tacere potest illa peccata, ex quibus non habet infamia sibi, vel alteri sequi potest, *part. 3. tract. 4. ref. 129. & p. 5. tr. 3. ref. 72.*

19 Tenentur autem, qui non potest verbis confiteri signis, & nutibus, ut est mutus, vel qui non habet nisi Confessarium surdum quando præceptum confessionis urget, pœnitens potest peccata Confessario manifestare per signa, nam ex hoc nullum sequitur inconveniens. Ita omnes DD. apud Hurtadum *de pœnit. disp. 8. dist. 3.* Et Megala *part. 1. lib. 5. cap. 8. num. 11.* asserit mutum in tali casu sufficere explicare ea peccata, quæ potest iudicio prudētis. Imò Ferrandez *part. 1. docum. 4. num. 33.* putat, Confessarium, cum urget præceptum confessionis, posse absolvere mutum, si signa doloris ostenderit, etiamsi nullum potuerit ex ejus signis peccatum percipere, dum non est alius Confessarius, qui melius intelligat, *p. 5. tractat. 6. ref. 3. & 19.*

20 Sed hunc casum ultimum paulò alitius discutiamus. Nam Sorus in *4. dist. 18. quest. 2. art. 6. ad 1.* & omnes fere Thomistæ tenent, moribundum, qui loqui non valens, absolutionem à Confessario nutibus querit, non posse absolvi. Primò, quia Confessarius non habet per hos nutus sufficientem notitiam. Secundò, quia nihil proponitur absolvendum, cum non explicentur peccata in particulari. Tertid, quia peccata talis moribundi non possunt remitti directè cum non explicentur;

nec indirectè, quia peccatum in comuni, ut ab eo explicatur, non est remissibile. Et tandem, quia hic non verè confitetur, sed solum habet voluntatem confitendi. Sed affirmatiua sententia tenenda est cum Regio in *reserv. cas. 39. num. 4.* & aliis multis. Nam, sicut necessitas excusat aliquando Confessionem dimidiatam, ita excusare potest Confessionem in genere, quia non magis est necessaria ad Confessionem explicatio peccatorum in particulari, quam integritas. Confirmatur primò; quia qui recordatur se commisisse mortale, & non recordatur speciem, sufficienter confitetur illud in genere. Confirmatur secundò quia talis dat veram materiam, scilicet accusationem sui, cum ostensione doloris, ex quibus Confessarius cognoscit statum illius, quantum hic, & nunc potest cognosci. Nec Deus requirit à nobis aliquid supra vires. Et hanc sententiam determinant Canones, & Rituale Romanum Pauli Quinti ad primum argumentum dicimus, dari potitiam, quæ potest, & in tali casu sufficientem. Ad secundum, proponi absolvendam offensionem divinam personæ particularis, quæ est materia sufficientis. Ad tertium, offensionem divinam in genere absolvi directè, peccata verò singula indirectè, ut contingit in peccato obliro. Ad quartum, non dari solum voluntatem confitendi, sed etiam Confessionem peccatorum in genere, significatam per nutus, *part. 3. tract. 3. resolutione 1.*

21 Sed hic insurgunt alia duo dubia. Immo absolvi de-
bet si nec
audis, nec
loqui po-
test, pulsas
autem sibi
pulsas, &
oculos in
caelum tol-
lit.
Primum est, an Confessarius possit absolvere moribundum, qui non audit, nec loqui potest, pulsas autem sibi pulsas, & oculos in caelum tollit. Et Megala in *prima parte lib. 1. cap. 11. num. 8.* negativè responder; Quia signa contritionis adhibenda sunt in ordine ad claves, vocando Sacerdotem, &c. Sed Chapeavilla *de Sacrament. ministr. tempor. pestu cap. 3. quest. 11.* affirmat. Quia in tali casu adest tacita Sacerdotis

cerdotis petitio. Illa enim signa in articulo mortis non fiunt nisi dolo, i. manifestando, & medicinae quaerenda. Et sane, si is posset, peteret Confessarium, quod quilibet peccator facit, dum potest. Et tandem ex D. Augustino *sermon. 44.* tuosio pectoris est signum manifestativum peccati, & sic tacita peccati Confessio. Haec opinio est pia, & Confessarius suaderi debet ut talem absolvat sub conditione. Neque dicas, in tali casu adesse aliquam Confessionem, sed non sacramentalem, quae facienda est Sacerdoti. Nam, dum is tacite confitetur, petit absolutionem ab eo, qui habet potestatem. Vbi nota, quod aliter dicendum est de Confessione sacramentali, ordinata ad absolutionem; aliter de Confessione generali facta Deo & Ecclesiae sine hoc ordine qualis fit per *Confiteor*. Et quidem prima sufficit ad dandam absolutionem, secunda non item. Unde qui ad pedes Confessarii prostratus ut confiteatur, apoplexia corripere, absolvi posset. Non tamen Sacerdos, qui post inchoatam Missam dictumque *Confiteor* tale symptoma contingeret. Ita Laymann *lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4. part. 3. tractat. 3. resolut. 2.* Sed novissime docet Marchinus, etiam Sacerdotem in tali casu absolvendum esse *part. 4. tract. 4. resolut. 92. §. Notandum est, in fine.*

22. Secundum dubium est, an talis sit absolvendus, si dubium sit, an praedicta signa orta sint ex contritione, an vero ex mortis angustia? Et respondeo cum Sancio, *select. disput. 44. numer. 35.* absolvi posse sub conditione, quia talis absolutio prodesse potest infirmo, & non obest Sacramento, *part. 3. tract. 3. resolut. 3.*

23. SECUNDO, Confessio sacramentalis non potest fieri Confessario absenti, & ab illo absente recipi absolutio. Nam Clemens VIII. per suum decretum anno 1602. damnat ut falsam, tenerrimam, & scandalosam istam propositionem. *Non licet per litteras, seu internum, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem ab-*

sente absolutionem obtinere. Sed Villalobos *tom. 1. tractat. 9. difficult. 37. numer. 6.* & alii, inter quos novissime Gamachus *in 1. part. cap. 29. §. 4. de Sacrament. Pœnit.* & Kellsonius, *in 1. part. tom. 2. quest. 9. artic. 3. dub. 3.* putant Clementem VIII. damnasse supradictam propositionem in sensu copulativo, quatenus tam Confessionem; quam absolutionem in absentia factam includit. Quae opinio probari potest primo; quia Pontifex adhibet particulam, *&*, quae copulat, non, vel, quae disjungit. Secundo, quia damnat illam propositionem in singulari, ac proinde per modum unius hypotheticae. Tertio, quia questio quam dirimere intendit, non erat de sensu divisivo, sed de copulativo inter DD. Igitur in hac sententia Confessio facta absenti esset valida, dummodo absolutio conferatur praesenti. Advertit tamen Gamachus, talem Confessionem à Pontifice declarari illicitam; excusari tamen posse bona fide, quia decretum loquitur de iis tantum, qui pruden- & scienter contra prohibitionem ausi fuerint confiteri. Verum *ita ut non* ipse puto cum Freyca *addit. ad tractat. de possit quis confess. sollicit. quest. 13. numer. 31.* & alii confiteri multis, esse de necessitate Confessio- absenti, & nis, ut fiat in praesentia Sacerdotis; quia ab ea post- est actus personalis, quemadmodum eo praesente absolutio, & Clement. VIII. in praedi- absolvi, cto decreto non solum damnasse abso- lutionem absente poenitente, sed etiam Confessionem absente Confessario, quod Sylvius *in 3. part. quest. 9. art. 3. post conclus. 4.* testatur declarasse ipsum Clementem Cardinali Bellarmino, & declaravit postea S. Congregatio apud Coquetium *differt. de conf. per litt. c. 5. n. 15.* Igitur Confessio facta Sacerdoti absenti, non solum est illicita, sed etiam in- valida, *p. 3. tr. 3. res. 7. & p. 5. tr. 17. res. 60.*

24. Ceterum ex hac sententia sequi *Potest ni-* videtur non posse absolvi moribun- *hilominus* dum, qui absente Confessario Confes- *absolvi mo-* sionem petit, vel signa poenitentiae de- *ribundae* dit, aliquibus resistantibus. Et ita te- *qui dedit* net Turrianus *de Pœnit. quest. 9. artic. 2. signa ab-* *disp. 32. dub. 4.* cum aliis quamplurimis. *sente Cœ-* *Sed confessario,*

*Etiamsi
dubium
sit, num
talia signa
procedant
ex contri-
tione, an
ex dolore
mortis?
Confessio
debet fieri
Confessario
praesenti,
& ab eo
praesente
absolvi.*

si huic praesentibus auctoritates illa vidisse.

Nam talis Confessio est quodammodo praesens.

Secus testes referuntur in absentia de signis.

Et tamen etiam in hoc casu probabile est absolvi posse.

At quos testes in tali casu requirantur?

Sed nihilominus tenendum est cum Valquez in 3. part. tom 4. quest. 91. art. 2. dub. 1. num. 4. & 5. & aliis multis absolvi posse. Haec sententiam clarè docuit D. Thomsa opuscul. 65. §. de Extrem. Vnctione, & Clemens VIII. apud Coninch de Sacrament. disput. 7. dub. 10. post nu. 61. respondit, se in decreto de quo supra huic casum non comprehendisse. Quae responsio quamquam ab ipso manaverit, ut Doctore privato, satis probat praedictum decretum huic opinioni non derogare. Accedit auctoritas Conciliorum Arausiaci l. cap. 12. Cathaginensis III. cit. in cap. egrotantes de conf. distinct. 4. & VII. cap. 67. cit. in c. 8. eadem causa, S. Leonis Papae Epist. 89. Et tandem Ritualis Romani editi anno 1635. Ad argumentum supra positum de absentia sacerdotis, respondetur, talem Confessionem non fieri omnino absentem, si adstantes talem Confessionem coram infirmo repererint, tanquam interpretes. Ita Sylvius in 3. part. quest. 9. art. 3. conclus. 4. part. 2. tract. 13. resolut. 13. & part. 3. tract. 3. resolut. 4. Vnde ob Contrariam rationem, si testes, non in praesentia moribundi, sed in ejus absentia testentur sacerdoti de signis contritionis moribundi, non potest confessarius illi absolutionem impendere. Sed quia Bonacina tom 4. disput. 2. quest. 3. punct. 33. num. 4. & alii multi tenent, etiam in hoc casu moribundum absolvi posse: hanc opinionem probabilem censeo, part. 3. tract. 3. resolut. 7. † & recitantes in part. 4. tract. 4. resolut. 92. §. N. tandem est. Si testes referant Confessario se ab aliis audivisse, quod aeger petierit confiteri, poterit absolvi. Card. Lugo de peccat. disput. 7. sect. 5. numer. 81. oporteret tamen dari absolutionem sub conditione, Busenbaum lib. 6. tit. 4. c. 1. dub. 3. art. 2. ita p. 11. sr. 7. ref. 31.

25 Sed ad hoc supersunt aliqua dubia circa praedicta. Primum est, quot testes requirantur ad testandum in tali casu coram sacerdote, & moribundo de signis poenitentiae ab illo editis? Et videatur requiri plures. Quia S. Leo, &

Concilia citata loquuntur de testibus in plurali. Sed Sancius disp. 44. num. 35. docet, sufficere unum. Nam Felinus in cap. veniens, esset. num. 8. de testibus, ait, standum esse dicto unius, ubi non agitur de praedicio alterius. Nec oportere, quod sit Christianus, sed quemcumque sufficere: nam praesumptio in haeretico, &c. est quod deberet negare, ne fiat sacramentum, & sic in favorem. Debere tamen absolvi sub conditione, si signa dedit, p. 3. tra. 3. resolut. 5. Et ita tenendum est p. 2. tr. 13. ref. 11. in fine.

26 Secundum dubium: An Confessarius possit absolvere moribundum sensibus destitutum, quem paulo ante confitentem audierat, & postea recesserat antequam absolvisset? Et respondeo affirmativè cum Chapeavilla de modo ministr. Sacrament. temp. mortis, cap. 4. dub. 2. section. 7. quasi. 13. dummodo non constet de mutato proposito. Nam non debet praesumi mutari. Nec est in hoc majus dubium, quam in contrahente per procuratorem, part. 3. tract. 3. resolut. 6.

27 Tertium dubium: An dari possit sub conditione absolutionis moribundo, qui nec confessarium petiit, nec ullam signa poenitentiae dedit? Et negativè respondendo cum Henr. quez lib. 3. c. 10. n. 9. Quia non potest dari absolutio, ubi nulla est accusatio. Nec dicas cum Homobono part. 1. tract. 7. cap. 18. quest. 84. talem fortasse habere actum contritionis internum cum voluntate confitendi. Nam talis voluntas debet exterius manifestari per signa: Sacramentum enim, quia sensibile, requirit materiam sensibilem. Ceterum sententiam affirmativam praeter Homobonum docuit Gregorius XV. dum erat Archiepiscopus Bononiensis, in memor. Confess. cap. numer. 16. Et testatur practicatam esse à Clemente VIII. cum quodam, quem cadere vidit à fabrica D. Petri. Docuit etiam Fautus tom. 1. lib. 4. quest. 202. Quia omnes loquuntur de moribundo alias bonae famae, & probatae vitae: quia is praesumi potest habere aliquem dolorem, factum sufficienter sensibilem per testificationem bonae famae. Et tandem

Prima ta-
men est ve-
rior.

Addit San-
cius, nec
posse absol-
vi si dedit
signa, sed
nemo illi co-
fatur.

Bava instituit. Relig. Christ. lib. 2. cap. 91. do-
cuit. talem absolui posse per modum
suffragii, cum conditione tacita, vel ex-
pressa, in quantum possum, & tu es capax,
par. 3. tract. 4. resolut. 8. & par. 4. tractat. 4.
resolut. 92. Unde hæc opinio est prob-
abilis saltem per locum extrinsecum.
p. 11. tr. 7. res. 31. Non est tamen reced-
endum à prima sententia, par. 3. Cui
addit Sancius in edit. Lugd. disput. 44. n.
35 quod si moribundus absente confes-
sario dedit quidem signa, sed nullus id
testatur, non potest confessarius sub co-
ditione absolueret. Et, si aliquis mentia-
tur se signa doloris vidisse, quæ illere-
vera elicit, non illi profuturam abso-
lutionem, quia interpret est formaliter
fallus, par. 5. tractat. 3. resolut. 56. §. Ob-
servat.

28 Quartum dubium: An, quando
adest probabilis opinio, confessarius
possit, & debeat absolutionem impen-
dere, & sub conditione? Respondeo. Vi-
de verb. Opinio, num. 6.

Quando est
opinio pro-
babilis,
quod mori-
bundus ab-
solui possit.
Sacerdos
ad iate-
tur.
Nemo te-
netur confi-
teri publi-
cè.

29 TERTIO Confessio debet
esse secreta. Nam regulariter ad Con-
fessionem publicam nemo tenetur, si-
cut supra dictum est de Confessione per
interpretem, nisi quis in articulo mor-
tis dubitans se esse contritum, non pos-
set nisi publicè confiteri, ut tempore
pestis, naufragii, &c. Nam tunc pluri-
menda est mors æterna, quam aliqua
fama iacturæ; sed hic non tenetur ex-
plicare omnia peccata, sed potest omit-
tere graviora, par. 2. tractat. 16. resolut. 41.
& par. 3. tract. 11. resolut. 23. Imò sufficit
dicere unum peccatum, vel ut docet
Hurtadus de Sacrament. Pœnitent. disp. 9.
diff. 10. aliquo signo declarare se esse
pœnitentem, ut si in naufragio, bello,
&c. dicat confessarius, ut omnes, qui
volunt confiteri genuflectant: nam tunc
satis est genuflectere, par. 5. tract. 3. re-
solut. 73. & confessarius potest omnes in
communi absolueret. Ego vos absoluo à
peccatis vestris. Ibidem, & tract. 11. res. 13. &
in par. 1. sup. cit. in hac.

In quo nec
tenetur
confiteri
negrè.

30 idem dic, si quis in platea vulnus
lethale reciperet, & non posset simul a-
nimæ, & corporis medicamentum ad-
summa Diana.

mittere, nec medici vellent per modicu-
m a medendo desistere. Quod enim ait
Mancinus. præcept. 4. dub. 10. in tali casu
debere peccata signis & nutibus, ut po-
test, coram necessariis tantum personis
manifestate, monendo eas, ut oculos, &
aures advertant, & si quid audierint
servandum sub sigillo: hoc inquam vi-
ris doctis non satis placet. Ego verò, si
possem, unum peccatum audirem, &
absolverem, confessionem integram
absoluturus post medelam. ibid. reso-
lut. 36.

31 Confessio facta invalida de reser-
vatis Delegata, tollit reservationem.
par. 8. tractat. 7. resolut. 65. Reservatio
non includit peccata dubia, ibidem reso-
lution. 72. Sic etiam confessiones in do-
mibus prohibitz à Synodo Diocesana,
non sunt nullæ, quamquam puniendus
est confessarius. ibidem resolutione, 73.
Non confessus elapso, unica confes-
sione satisfacit annuæ confessioni, elapsi,
& præteritis anni. Ibid. res. 80.

Confessio
facta in do-
mibus non
est invalida
sed pœ-
nitendus
confessari-
us est.

32 In confessione non est aperienda
circumstantia Sodomiz (nisi præpter
reservatum) si cum femina, vel cum
masculo illam commisit, sed satis est di-
cere, peccavi contra naturam, ibid. res. 86.
p. 9. tract. 8. res. 66.

Sed Sodo-
mia est pec-
catis reserva-
tatis, aperi-
enda est
eius circum-
stantia.

33 Vicarius electus à Capitulo mor-
tuo Archiepiscopo non potest revoca-
re licentiam confessionis datam Regu-
laribus, ibid. res. 94.

24 Adimplet præceptum annuæ co-
fessionis, qui alicquod peccatum ex iu-
sta causatacet in confessione, & non te-
netur amplius eo anno confiteri, & sa-
tisfactio-
nem an-
nua con-
fessionis.
dem est ratio de oblitis, sicut qui in ar-
ticulo mortis ex causa omisit non tene-
tur statim eo cessante confiteri, sed po-
test expectare tempus annuæ confes-
sionis. par. 9. tr. 8. res. 56. Tenetur pœni-
tens manifestare reservata confessario
non habente facultatem ab illis absol-
vendi cum non reservatis; sed si sine pe-
riculo vitæ infamiz, vel honoris, tene-
tur manifestare, quæ absolutioni obsta-
re possunt ibidem. Sed obiter, non tene-
tur secularis se accusare in Confes-
sione de defectibus, qui peccata non sunt.

Tacetur
tas peccati
non impedit
satisfactio-
nem an-
nua con-
fessionis.

Defectus
qui non sunt
peccata,
non sunt
confitenda.

sed Pellizzarius affirmat de Religiosis, cum aliquando possint esse cum culpa. *Secus de Religiosis. part. 9. tr. 9. ref. 29.*

sed an probabiliter, alii iudicent. *part. 9. tr. 4. ref. 96.*

CONFESSIO NIS
Requisita.

Confessi, multare, quiris. 35 **R**EQUISITA Confessionis continentur in his sequentibus capitulis.
Sit simplex, humilis Confessio, pura fidei, Atque frequens, nuda, discreta, libens; verecunda, Integra, secreta, lachrymabilis, accelerata, Fortis, & accusans, & sit parèra parata.

Præcipud verò fidelitatem, dolorem, integritatem. Non sunt tamen omnes hæc conditiones necessariæ, maxime autem sunt fidelitas, qua peccata certa explicentur ut certa, & dubia, ut dubia, dolor, de quo vide supra verb. *Attritio, & Contritio, & Integritas.*

36 Ad fidelitatem pertinet in Confessione verum dicere, & in ea mentiri est peccatum ex suo genere grave. *Ex-mentiri est culat tamen primò parvitas materiæ; nam mendacium de peccato veniali nō est peccatum mortale. part. 5 tractat. 5 res Nisi parvis sol. 27. nisi illud veniale esset totalis materia Confessionis; nam tunc daretur absolutio sine materia, & Sacramentum foret nullum. Ita Suarez, tom. 4. disp. 22. sect. 10. num. 6. & DD. communiter. Sed Faber in 14. dist. 17. quest. unic. disput. de veniali, 14. cap. 3. num. 51. ait, mendacium de veniali, etiam si sit totalis materia Confessionis, esse veniale: quia inquit, omne mendacium de veniali est res levis & parum lædit iudicium Confessarii. Ad argumentum supra factum responder, Sacramentum ex parte etiam irritari, quando mendacium est de materia partiali, unde debere utrumque esse mortale, si levitas materiæ non excusaret: sicut idem peccatum mortale esset, consecrare panem hordeaceum solum, & hordeaceum simul cum triticeo. Ita ille;*

37 Excusat etiam Sancius à mortali, *Velfi mendacium sit de re ad Confessionem non pertinente. Rursus explicari debent omnia mortalia in specie, & numero. Nō autem quoad circumstantias aggravantes. Nec explicanda sunt aliqua, quæ minus perite explicari solent absque eo, quod sint peccata. Itaque non tenetur pœnitens confiteri, quod divinis inspirationibus, non correspondit: quia aut inspiratio est ad implendum præceptum, & tunc illi non correspondere, non est peccatum distinctū à transgressione præcepti, ac proinde satis est, quod explicetur ipsa præcepti transgressio. Si verò est ad consilium, ut ad ingrediendam Religionē, ad dignitates posthabendas, ad curas humanas oblivioni tradendas, macerandū corpus, & similia, non est peccatum illi non respondente, cum nemo teneat operari secundum consilium, quamvis Tolerus lib. 3. cap. 2. num. 6. dicat esse peccatum veniale. Ita Sancius. disputat. 7. num. 4. part. 3. tr. 4. res. sol. 52.*

38 **Q**UOD INTEGRITATEM sciendum, Confessionem esse debere de omnibus peccatis mortalibus quoad speciem, & numerum, ac proinde de omnibus circumstantiis mutantibus speciem, non autem de aggravantibus in eadem specie, de quo dictū supra verb. *Circumstantia, num. 5.*

39 Neque confitenda sunt aliqua, quæ minus perite explicari solent absque eo, quod sint peccata. Itaque non tenetur pœnitens confiteri, quod divinis inspirationibus, non correspondit: quia aut inspiratio est ad implendum præceptum, & tunc illi non correspondere, non est peccatum distinctū à transgressione præcepti, ac proinde satis est, quod explicetur ipsa præcepti transgressio. Si verò est ad consilium, ut ad ingrediendam Religionē, ad dignitates posthabendas, ad curas humanas oblivioni tradendas, macerandū corpus, & similia, non est peccatum illi non respondente, cum nemo teneat operari secundum consilium, quamvis Tolerus lib. 3. cap. 2. num. 6. dicat esse peccatum veniale. Ita Sancius. *disputat. 7. num. 4. part. 3. tr. 4. res. sol. 52.*

40 Præterea, si pœnitens sufficiens examen adhibuisse bona fide arbitratur, & dolorem, quem potest, adducit, non tenetur se accusare, quod non præmiserit magnum examen, & non afferat magnum dolorem, quia non obligatur, nisi ad moralem diligentiam. *Sanch. disp. 1. n. 8. ibid. §. Primo.*

41 Tertio, non oportet, se accusare de omnibus commissis ore, verbo, opere, & cognitione; quia hæc generalis confessio est imbibita in Confessione specialium peccatorum. Idem Sancius. *Ibid. n. 17. ibid. §. Secundū. Qui infra docet.*

Et sic ad
Sanciam nec
de peccatis
obliis.
Nec quod
Deum non
amaverit
quantum
potuit.
Aut se ac-
cusare eo
modo quo
a Deo cog-
noscentur
deliquisse.
Item non re-
neri coniu-
gatos se ac-
cusare de
verbis im-
pudicis.
Aut de ni-
mia dele-
tatione.
Et denique
dominos non
teneri se
accusare,
quod ser-
vos non cor-
rexerint.
Sed aliqua
horum non
placent ali-
quibus.
Qui dubi-
tat negati-
ve an pec-
catum mor-
tale com-
miserit,
vel an co-
missum eo
capite 5. Sed Coninch ad Sacram. tractat.
falsus sit, te 2 disputat. 7. dub. 8. concl. 7. putat, nemi-
nem teneri ad explicandum aliquod
dubium
peccatum, nisi saltem probabiliter iu-
dicet, se peccasse. Nam delictum præsu-
mi non debet. Quod etiam late probat
Præpositus in 3. part. questio. 5. dub. 3. nu-
mero 117. & speculativè probabile iudi-
cat, sicut etiam Layman, lib. 1. tractat. 1.

præterea non esse necessarium post fi-
nem Confessionis dicere: Dico meam cul-
pam de illis, quæ obliis cor: Nam propo-
situm illa confitendi, si in memoriam
venissent, includitur in prævia Confes-
sione. Nec opus esse pœnitentibus, se
accusare, quod Deum non amaverint
totâ intentione, quia potuissent; quia
præceptum amotis Dei impletur per ac-
tum quantumvis remissum. Nec tene-
ri dicere, Me accuso eo modo, quo fecit Deus
me deliquisse: quia confessio faciendâ est
iuxta conscientiam pœnitentis. Item
non teneri coniugatos se accusare,
quod extra copulam verba amatoria &
impudica cum uxore habuerint, quia
hæc verba honestantur à matrimonio.
Nec in iniam delectationem sensua-
lem in copula carnali experti sunt: quia
hoc est naturale copulæ carnali. Sed ho-
rum aliqua aliquibus non placeat. *Ibid.*
à § Tertio. Docet tandem in disputat. 8.
num. 9. dominos teneri se accusare, quod
non corrigant mancipia, minimè verò
quod non corrigant servos ob salarium
servientes. part. 5. tractat. 4. ref. 56 §. Qua-
ro septimo. ¶ Quam opinionem appro-
baverat auctor, in p. 1. tractat. 7. ref. 57. in
fine. ¶

43 ¶ Rulfus ad integritatem Con-
fessionis pertinet, ut explicentur pec-
cata etiam dubia. Porro dubius an ali-
quod peccatum commiserit, vel in illud
confessus sit, vel ita dubitat, ut iudi-
cium pro neutra parte ferre possit, &
maneat suspensus ac negativus, vel ha-
bet assensum probabilem in utramque
partem. ¶ Et quidem, qui dubitat pri-
mo modo, tenetur tale dubium confi-
teri. Ita Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1.
cap. 10. numer. 66 & Doct. communiter,
ac etiam iudicat Tridentinum sess. 14.
missum eo capite 5. Sed Coninch ad Sacram. tractat.
falsus sit, te 2 disputat. 7. dub. 8. concl. 7. putat, nemi-
nem teneri ad explicandum aliquod
dubium
peccatum, nisi saltem probabiliter iu-
dicet, se peccasse. Nam delictum præsu-
mi non debet. Quod etiam late probat
Præpositus in 3. part. questio. 5. dub. 3. nu-
mero 117. & speculativè probabile iudi-
cat, sicut etiam Layman, lib. 1. tractat. 1.

cap. 5. §. 4. numero 37. saltem extra mor-
tis articulum. Quia nullum adest præ-
ceptum confitendi peccata dubia. At
tene primam sententiam. part. 3. tract. 1. num. 3. pua
4. resolutione 60 part. 11. tr. 8. resol. 4. Si ita, non ten-
verò quis, se peccasse dubiter secundo
modo, scilicet cum assensu probabili in
utramque partem, & assensus sit æquè
probabilis, satis probabile est, non tene-
ri se accusare de illo; quia cum proba-
bile sit, se non peccasse, vel illud con-
fessum esse, potest hanc opinionem se-
qui, & ita tenere. Ita Suarez, in 3. part.
tom. 4. disputat. 22. sect. 9. numero 6.
quamvis contra sentiat Nugnus, in Etiam sū
add. ad 3. part. quest. 9. artic. 2. dub. 4. par. probabi-
3. cit. resol. 107. & part. 4. tract. 3. resol. 5. luis iudi-
§. nota. cet, com-
44 Sed quid, si probabiliter iudicet,
se peccasse: vel non esse confessum? Re-
spondet Coninch de Sacram. disp. 7. f. 7.
dub. 8. num. 68. confiteri illud debet
cum dubio, & gradu probabilitatis, ne
se exponat periculo errandi circa inte-
gritatem Confessionis. Et ita novis-
simè docet Duallius in tract. de hum. act.
quest. 4. art. 12. Sed ego etiam in hoc
casu puto non teneri, cum Sylvio, in add.
ad 3. part. quest. 6. art. 4. quest. 3. & Mera-
no: tom. 3. in 4. par. tractat. de Sacrament.
Pœn. disp. 26. sect. 3. nu. 4. quia potest quis
sequi opinionem probabilem relicta
probabiliori, nec ullo periculo se expo-
nit, cum omnis opinio probabilis tutè
& absque formidine sequi possit. p. 3. tr.
4. ref. 107. §. Sed difficultas, & p. 5. tr. 1. 4.
ref. 13.

45 Non faceret Confessionem in-
validam, qui in dubio an peccatum con-
fessus sit, confiteretur peccatum, ut cer-
tum, & sine dubio, quia non mentire-
tur circa materiam, quam exponeret,
cum certum sit peccatum esse commis-
sum, & ipse non negaret, se illud alias
confessum fuisse. Ita Homobonus, vo-
lum. 1. par. 5. resp. 132. & alii. p. 4. tractat. 3.
ref. 65.

46 Qui meminit se peccasse morta-
liter, ignorat verò speciem peccati, te-
netur illud in genere confiteri. Quia
peccatum mortale in genere est ma-
teria

Si verò pro-
babile u-
tate
necur.
Etiam sū
probabi-
lius iudi-
cet, com-
missio, vel
non esse cō-
fessum.
non esse cō-
fessum.
Sed ego etiam
in hoc
casu puto
non teneri,
cum Sylvio,
in add.
ad 3. part.
quest. 6. art.
4. quest. 3.
& Mera-
no: tom. 3.
in 4. par.
tractat. de
Sacrament.
Pœn. disp.
26. sect. 3.
nu. 4. quia
potest quis
sequi opinio-
nem probabi-
lem relicta
probabiliori,
nec ullo peri-
culo se expo-
nit, cum om-
nis opinio
probabilis
tutè &
absque for-
midine se-
qui possit.
p. 3. tr.
4. ref. 107.
§. Sed diffi-
cultas, &
p. 5. tr. 1. 4.
ref. 13.

Quod si
peccatum
dubium an
confessum
sit, confite-
tur quis ta-
cendo du-
bium con-
fessio nō est
invalida.
Certus, se
commississe
peccatum
mortale &

quibus de specie peccati, teneatur cum tali dubio confiteri.

teria sufficiens, immò necessaria Confessionis. Ita Laymann: lib. 5. tract. 6. c. 12 num. septimo. contra Sorum apud Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 34. num. 3. citans pro se D. Thomam. Advertet tamen Villalobos loco cit. in negotio tantum momenti ad maiorem cautelam, cum peccato huiusmodi, alia peccata venialia explicanda esse, ut absolutio, quæ est actus iudicij, feratur quo minus potest in materiam genericam, & indeterminatam. Nota hic, quòd aliqui DD. apud Homobonum, p. 1. tract. 5. cap. 13. quæst. 83. docent, quòd qui non habet nisi venialia, validè confitetur dicens, se venialiter peccasse: numerum, & speciem peccatorum tacens p. 11. tract. 5. resol. 33. Quam opinionem ipse Homobonus probabilè iudicare videtur, dum contrariam, quam ipse tenet, veriorè appellat, p. 3. tr. 4. ref. 66.

Et an certior factus, postquam peccatum confessus est dubium teneatur confiteri certum?

47 Cæterum qui confitetur peccatum in genere, aut cum dubio, num illud commiserit, vel num fuerit mortale, aut etiam num alias illud confessus fuerit, si postea recordatur peccati speciem, aut certè evadit, se peccatum commississe, illudque esse mortale, nec aliàs confessum, tenetur illud confiteri, explicando speciem, & certitudinem secundum Turrianum. de poenit. quæst. 9. art. 2. disput. 29. dub. 6. Quia peccata explicanda sunt, ut sunt in conscientia poenitentis: hoc autem peccatum ita determinatum, & certum, ut nunc est in conscientia poenitentis, numquam subiectum tuit clauibus. Ita etiam tenet Sanchez; Summ. tom. 1. lib. 1. cap. 20. num. 69. Qui tamen excipit dubium de peccato mortali aut veniali; Nam, ait ipse, si quis confessus est integrè factum, dubius, an fuerit mortale, iam plene suum peccatum manifestavit, nec aliqua circumstantia de novo occurrit, pars. 3. tractat. 4. resolutione 9. & pars. 4. tractat. 3. ref. 5. S. Notandum.

Et quid si peccatum commissit, dubitans:

48 Qui peccatum uniale committit, sciens illud esse peccatum, sed non distinguens utrum sit veniale, aut mortale, probabile est, quòd re postea cognita

satisfaciat dicens se commississe veniale. an sit mortale, vel vide V. Conscientia num. 2. 49. Si quis verò operaretur cum conscientia erronea, existimans illud postea veniale, esse peccatum mortale aut veniale, & sciat esse quòd postea comperit, non esse tale, teneatur in Confessione id explicare: Satisfacit autem confitendo peccatum iuxta dictamen conscientie, ut si quis putans, hodie esse vigiliam, comederet tale carnes, dicat, se comedisse carnes in die prohibito. Sed contra sentit Valentia, tom. 4. disp. 7. quæst. 11. punct. 1. p. 3. tr. 4. ref. 162 §. Notandum.

50 Sciendum item, confessionem posse esse integrè dupliciter, uno modo materialiter, & formaliter, alio modo formaliter tantum. Primo modo dicitur integrè, quando est de omnibus peccatis commissis: secundo verò, quando quis post sufficiens examen confitetur omnia peccata, quæ illi occurrunt, homo quamvis aliqua omittat, ex oblivione, aut inadvertentia, aut alia causa iusta non possit, ut primò, si homo mutus, surdus, explicare balbutientis linguæ, aut ignoti idioma omnia peccata, omnia peccata explicare non possit. Ita Henriquez lib. 5. cap. 12. num. 3. Secundo, si candò, si inter conficiendum periculum sit ne poenitens moriatur: nam tunc statim absolvi debet Ita Sà. V. Absolutio, n. periculum. 9. Tertio, cum imminet multis periculum mortis ex naufragio, bello, &c. Tertio, si ut dictum est num. 30 par. 3. tract. 4. resol. mortis imminet multis, contagioso, ex quo timeretur infectio ut in naufragio, nam in tali casu Ioannes de la Cruz par. 2. de Poenitent. quæst. 3. dub. 5. Quarto, si conclus. 3. putat posse Confessionem dimidiari. At Marchinus de peste, pars. 3. beret mortis. 4. n. 5. contrarium docet, & septem rationibus probat, pars. 5. tractat. 3. resolut. tagiosum. 74. Quintò, si necessitas urgeat confitendum aliquo confessario, cur aliquis debet quòd peccatum sine gravi periculo explicari non possit: Ita Sorus in 4. dist. 18. cui, cui non quæst. 1. art. 5. pars. 3. ubi sup. 1. Sextò, si poenitens habet aliquem casum reservatum, quem Confessarius non possit absolvi, vel superior nolit absolvi nisi reservata: nam tunc secundum Ioan. Sæxto, si poenitens ha-

de reserua
ta. & Con
fessarius
non potest
absoluere.
Vel septi
mo. si supe
rior absol
uat tantu
reservata.
In quibus
omnibus
causibus po
nitur absol
vitur cum
onere facie
di confessio
ne integrā
cessante ne
cessitate.
Nō autem
statim.
Cum quo
onere.
Granado
putat
probabile
dimidiari
posse confes
sionē nimis
longā urge
re tempore.
Comunio
nis publicae
Valida est
Confessio, in
qua omit
tuntur pec
cata qua
non asti
mantur
peccata.
Quod con
tingere po
test in for
nicatione,
& pollutio
ne volun
taria.
Et sic dū.

nem de la Cruce, par 2. de poenit. quast 3. dub. 3. concl. 3. factis est, quod confessario inferiori manifestet non reservata. Vide V. celebrare, num. 39. Vbi etiam invenies, quod in his, & similibus casibus, poenitens indirecte tantum absolvitur a peccatis confessis; ab aliis autem indirecte, & cum onere; ut ea postea confiteatur. Non debet tamen peccata omnia confessario statim deferre, sed differri posse explicanda in prima confessione annuali Quadragesimæ, &c.

51. Addit etiam Granado in 3. par. controu. 7. disp. 5. sect. 3. num. 20. confessionē dimidiari posse, quando non possit committi Communio sine gravi scandalo, & aliunde occurrat necessitas confessionis adeo longæ, & tunc perfici nō possit, in tali enim casu posset poenitens communicare præmissa contritione, si verò contritio non eliceretur, & timeretur prudenter non elicenda, probabile putat; posse confessionem dimidiatā præmittere, ne alioquin novum peccatū committat. Sed cum onere, quod supra diximus par. 1. tract. 14. ref. 33. vide etiam V. Communionis, num. 54.

52. Insuper, potest esse integra formaliter, & valida confessio, quamvis omitterantur aliqua peccata, quæ in vincibiliter ignorantur esse peccata, quæ quidem ignorantia invincibilis contingere etiam potest in fornicatione, & pollutione voluntaria, ut dicam verb. Ignorantia n. 10. Et ita docet Laymann. lib. 4. tractat. 6. cap. 8. n. 3. Addit Reginaldus tom. 1. lib. 6. cap. 5. sect. 3. num. 153. quod si hæc, aut similis ignorantia esset vincibilis, & mortifera, nec irritaret Confessiones, sed sufficeret, peccatum ignoratū adveniente mala fide, manifestare, par. 3. tract. 4. ref. 108.

53. Posse etiam, ait Marchantius, Cand. 99. Pastor. tract. 5. cap. 3. quast 3. tantum ignorantiam contingere circa exhibitionem numeri peccatorum, ut dicitur in voluntaria. Et sic dū.

54. Ut Confessio fiat integrè debet adhiberi examen. Sed nemo cuiusvis

memoriæ tenetur peccata scribere, ut Marchant ait Bonacina de Sacrament. disputat. 5. circa num. quast. 5. sect. 1. punct. ult. num. 6. quia non meri delecta est præceptum conservandi memoriæ peccatorum. Ita Vasquez in 3. part. cessitatem. tractat. 4. quast. 90. artic. 1. num. 24. Sua tendendum tamen est, ut docet Coninch. in 3. part. disputat. 7. dub. 90. num. 72. contra Sorum in 1. distinct. 18. quast. 2. art. 4. examen cō adult. quia in hac re laudanda est diligentia: modò vitentur scrupuli: nam nimia diligentia in persequendo numero peccatorum, est peccatum veniale, quia in omni virtute moralis peccatur ad sit per defectum, & per excessum, ut tradit D. Thomas, part. 2. quast. 64. art. 1. part. 2. tract. 17. ref. 46.

55. Qui, non præmittens examen sufficientis, aliqua peccata omittit, existimans tamen sufficientem adhibuisse, si id putet invincibiliter. Confessio non est invalida: si verò vincibiliter, Vasquez in 3. part. n. rom. 4. quast. 92. artic. 1. & 3. & alii probabiliter docent fore invalidam, quia poenitens accedens absque sufficienti examine, peccat mortaliter in ipsa Confessione, & sic nec accedit cum dispositione, quæ est pars essentialis huius Sacramenti. Sed Sorus, in 4. distinct. 18. quast. 3. artic. 2. Martinus de Sacrament. Poenitent. quast. 30 & communiter D. Thomæ discipuli probabiliter etiam docent, non fore invalidam, quamvis informem, & sine fructu, propter pravam dispositionem suscipientis: nam dati possunt alia Sacramenta valida, sine fructu gratiæ. Ad argumentum supra factum respondere poenitentem accedere dispositum, si affert dolorem: quia cōstatetur omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt; adhibita prius aliquali diligentia: quamvis, quia non fuit sufficientis, Confessio sit sacrilega. Ignorantia enim vincibilis opponitur quidam gratiæ: non tamen validitati Sacramenti cui solum opponitur peccatum ex certa scientia: An autem examen præmissum ad validitatem Sacramenti sufficientes fuerit hac regula dignosci potest: Si post Confessionem plura peccata memoriæ

Marchant
ait Bonacina de Sacrament. disputat. 5. circa num. quast. 5. sect. 1. punct. ult. num. 6. quia non meri delecta est præceptum conservandi memoriæ peccatorum. Ita Vasquez in 3. part. cessitatem. tractat. 4. quast. 90. artic. 1. num. 24. Sua tendendum tamen est, ut docet Coninch. in 3. part. disputat. 7. dub. 90. num. 72. contra Sorum in 1. distinct. 18. quast. 2. art. 4. examen cō adult. quia in hac re laudanda est diligentia: modò vitentur scrupuli: nam nimia diligentia in persequendo numero peccatorum, est peccatum veniale, quia in omni virtute moralis peccatur ad sit per defectum, & per excessum, ut tradit D. Thomas, part. 2. quast. 64. art. 1. part. 2. tract. 17. ref. 46.
Quamvis
ia bonum
esset.
Quod si
quis in vincibiliter
credat se
diligenter
examinasse, cum non iuste. Con
fessio non est
invalida.
Si autem id
vincibiliter, putat,
probabile
est fore in
validam.
Probabile
etiam fore
validam,
sed informem.

Tunc verò
fore in
validam,
quando
post confes
sionem me

moraverunt peccata multo plura, quam confessi sunt.

moræ occurrunt, quam confessi fuerunt, examen non fuit sufficiens, & Confessio est iteranda. Si autem occurrant multo pauciora examen fuit sufficiens, & Confessio non est iteranda. Sed satis est confiteri peccata non confessi, & negligentiam, saltem ad cautelam. Nugaus l. 3. part. tom. 2. quæst. 9. artic. 1. part. 2. tr. 17. resol. 51.

Ceterum, post diligens conscientie examē, & memoratorum confessionem nemo tenetur de antea vitia ulterius cogitare. Potest etiā dimidiari confessio, ut uni confiteantur mortalia, & alteri postea venialia.

56 Nota hic celebrem doctrinam Sancio disputat. 4. numer. 18. quod postquam quis diligentem conscientiam examinavit, & confessus est omnia peccata, quæ in mentem venerunt, non tenetur de antea vitia ulterius cogitare. Et, si aliquid occurrit, quod non sit explicatum credere potest confessum fuisse. sc. part. 3. lib. 4. resol. 107. in fine.

57 Qui, duos Confessarios habens, uni confiterur mortalia; & alteri postea venialia, non peccat. Nam utraque Confessio est integra. Neque est vera hypocrisis, velle conservare bonam famam apud Confessarium ordinarium; quia hoc aut levem, aut nullam deordinationem continet. Neque est species mendacii, quia poenitens nihil falsum confitetur, quamvis facto ipso permittat alium decipi. Ita Villalobos, tom. 1. tractat. 9. diff. 31. num. 1. & alii contra Victoriam, num. 196. Esse tamen potest peccatum mortale per accidens, quando poenitens ex hoc magis occisione peccandi, part. 3. tractat. 14. ref. 132.

Confessio generalis non exigit integritatem.

58 Confessio generalis non requirit integritatem quoad peccata alias confessi. Neque ad hoc obligare potest Papa. Vnde, qui dixit Confessario, se velle facere cum ipso confessionem generalem, non ob id tenetur exprimere omnia mortalia; nam quamvis mentiat, id tamen parum refert ad iudicium confessarii, cum non pertineat ad eius forum. Id quod etiam procedit, si poenitens, dum hoc dixit, habeat intentionem confitendi omnia, nam potest mutare voluntatem. Ita Henriquez lib. 2. cap. 12. num. 2. gloss. litt. D & alii communiter contra Victoriam, summ. numer. 253. & Ledesnam, cap. 22. p. 4.

quæst. 8. artic. 2. dub. 15. part. 3. tractat. 4. ref. 86.

59 Quando quis narrando turpia multis peccati occasionem dedit, Dicastill. de sac. tom. 2. tr. 8. disput. 10. dub. 8. Laym & alii numerum in confessione exprimendum existimant contraria tamen sententia, quæ est Lugo & Coninch est tuta in praxi à priori tamen sententia non recedo, part. 11. tract. 5. resol. 49. an exprimenda sit species contumeliæ, quam alium affecisti; Pontius affirmat, & æquè probabiliter negat Cardinalis Lugo mecum, tract. 7. ref. 34. Satis quoque probabile est gradum consanguinitatis vel affinitatis in incestu necessario exprimi non debere. Henricq. 99. pract. sect. 8. q. 14. n. 21. etiam si esset incestus cum sorore vel matre, quia non mutatur species. Quod intellige, nisi quidam casus sint reservatio in tuo loco, & confitearis Confessario non habenti potestatem absolvendi à reservatis. Notent hoc bene Confessarii, p. 11. tr. 7. ref. 34. & tract. 8. ref. 63. Eodem modo qui se iactavit de peccato, non tenetur speciem peccati in confessione exponere Tamburini. de confess. lib. 2. c. 7. §. 3. n. 10. contra Ioannem Pontium in curia Theol. disp. 46. q. 7. concl. 2. cujus sententia etiam est probabilis. part. 11. tractat. 7. resol. 36.

Quando aliquis peccatum quoddam sine gravi incommodo non potest aperire, reliquis confessis dicat, se adhuc habere conscientiam peccati gravis, sed modo non posse speciem nominare. Dicastill. de Sac. tom. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 11. postea tamen cessante incommodo tenetur confiteri. Quod si etiam ægrotus, quem cum Venerabili accessisti, inceperit confiteri, & interim aperuerit peccatum, ratione cuius opus erit repetere multas confessiones, ita ut intra horam non possit finire, etiam si mors non imminet, eliciat actum contritionis, & cum sumat Eucharistiam, ad cavendum scandalum, confessio autem absolvatur alio tempore, Granad. 3. p. contr. 7. tr. 9. disp. 5. sect. 3. part. 11. tr. 8. resol. 47. Si fiat confessio generalis non est

est opus dicere quæ peccata commiserit post ultimam confessionem; quia per hoc non variatur species, Bufenbaum. Card. Lugo. Bonacina & alii, p. 11. tr. 6. ref. 22. Pasqualigus rom. 2. Theol. disput. 83. sect. 1. putat, si quis tam rudis esset, ut nullum peccatum posset exprimere, eum absolvi posse, dummodo in genere diceret, se esse peccatorem, *ibid.* tract. 6. ref. 60. multò magis absolvi potest, si quis dicat, peccavi graviter in materia furti, licet numerum non exprimat, quantumcumque magnus ille sit, *part. 11. tract. 3. ref. 3.* juxta Pontium. Sed de furto censendum sicut de interfectione plurium hominum, quorum plures si una explosione interfecisti, id in confessione fatendum, *ibidem.*

CONFESSIO
Repetitio.

60 † Confessio reiteranda est, quando fuit invalida. Invalida autem potest esse tum ex parte confessarii, tum etiam ex parte pœnitentis: quandoam sit invalida ex parte confessarii invenies supra V. Confessarius; quandoam ex parte pœnitentis, mox dictum est V. Confessionis modus, & Confessionis requisita. †

61. Unum hic addo, confessionem non fore invalidam ex eo, quod fiat alio sine principaliter, quam ob remissionem peccatorum; dummodo in eo non peccetur mortaliter, & peccatorum remissio intendatur, saltem, ut finis minus principalis. Nam in tali casu est intentio suscipiendi Sacramentum, & omnia requisita ad illius valorem. Ita Vasquez, in 3. tom. 4. quest. 92. art. 3. dub. 2. contra Sylvest. V. Confessio, numero 7. part. 4. tract. 4. resolut. 212.

62. Quando Confessio valida est reiteranda cum eodem Confessario, & hic neque in confuso recordatur statum pœnitentis, neque pœnitentiam injunctam, nec ipsi nota fit à pœnitente, do-

cet Hurtadus, de Sacrament. disp. 8. diff. 8. non sufficere, quod pœnitens se uno verbo accuset de omnibus peccatis confessis, & in sacrilegio in illa Confessione commisso, sed requiritur aliquam saltem confusam Confessionem, & explicationem illorum peccatorum, quantum sufficit Confessario ad taxandam prudenter pœnitentiam, *part. 4. tract. 4. resolut. 203.* & initio, resolut. 51. infra citanda. Sed ego probabilem tuto sententiam Granado in 3. part. controuv. 7. tractat. 9. disputatione 122. numero 3. quod satis sit, pœnitentem in tali casu se accusare omnium peccatorum aliàs confessorum, & sacrilegii commisi in Confessione invalida, & tunc Confessarius valide, ac etiam licet illum absolvere potest, quamvis nec confusam peccatorum notitiam habeat, nec pœnitentiæ recorderetur. Ratio est, quia nulla ratio nos cogit ad imponendum tam grave onus pœnitenti in materia hæc difficili, qualis est ad confessionem accessus, qui, quantum fieri potest, facilis reddi debet. Assumptum probatur, quia illa repetitio in speciali non requiritur ad hoc, ut verum sit, pœnitentem omnia peccata confessum esse; nam jam supponitur confessus in præterita confessione, ex qua, quamvis invalida confessarius habuit illorum notitiam. Neque requiritur, ut confessarius pœnitentiam proportionatam injungat. Nam supponitur injunxisse, & pœnitens illam implevisse: & præterea pœnitentia non est cum tanto rigore proportionanda peccatis, ut non possit aliquando rationabiliter minui, & idem in hoc casu potest confessarius suo arbitrio imponere etiam minorem, maximè quia implevit aliam; quæ quamvis nullum fructum contulerit ex opere operato, quia non fuit pars veri Sacramenti; fuit tamen utilis ad præservandum pœnitentem à culpis, qui est unus ex finibus, quos in injungenda pœnitentia confessarius sibi proponit. Confirmatur hæc sententia; nam si pœnitens faceret confessionem generalem per multos dies, &

Confessario, sufficit, quod repetatur uno verbo.

Etiamsi confessarius non habeat notitiam peccatorum Confessorum, neque confusam.

Confessarius

confessarius singulis diebus poenitentiam partialem imponeret, non esset necessarium in fine confessionis omnium peccatorum recordari, aut de poenitentia inunctis interrogare. Quae omnia non procedunt, quando Confessore reiteratur cum alio Confessore, quia hic nunquam habuit peccatorum notitiam. Ita Granada, *part. 5. tract. 14. res. 51.* Quidquid aliqui in contrarium dicant, & Quamvis in *part. 3. tract. 14. resol. 123.* docuerit, Confessarium in tali casu peccare.

Est si iterum redditis multas confessiones in illa non essent invalidae 63 Poenitens, Confessionem invalidam iterum mittens ex naturali oblivione, non facit alias Confessiones invalidas, si cum vero dolore & sufficienti dispositione confiteatur, neque tenetur illas repetere, cum nullitatem cognoscit, sed tantum illam invalidam eam defectu nullitatis. Ita Sancius *select. disp. 41. n. 10. p. 3. tr. 14. res. 108.*

CONFESSIO
Ante Eucharistiam.

Est de pracepto praemittere confessionem ante Eucharistiam. De peccato oblito si absque scandalo potest fieri, debet de illo ante Eucharistiam confiteri. 63 DE pracepto divino asserimus, praemittendum esse confessionem ante sumptionem Eucharistiae. Et si quis sciret, se justificatum esse, tenetur adhuc confessionem praemittere ante Eucharistiam, *ibid. res. 3.*

64 De peccato oblito in confessione, & de eo recordatus ante celebrationem, vel communionem, si non adfertur, est scandalum, vel irreverentia Sacramenti, necesse est de eo confiteri. *ibid. res. 4.*

65 Confitens decem peccata, & unus illorum obliviscitur, & de decem contritus, non est necesse de oblito de novo contere, sed sufficit prima contritio, quando ipsam non retractavit. *ibid. res. 5. & 12.*

66 Si practice dubium non dimittitur, non potest Eucharistia sumi ante confessionem de peccatis dubiis *ibid. resol. 6.* Et si quis praemisit confessionem de dubio, & postea cognovit se certo

peccasse tenetur iterum ante communionem illud tanquam certum confiteri, *ibid. res. 6. S. Vnde ex his.*

67 Si quis in celebratione Missae recorderetur alicujus peccati, mortalis secundum Ledesma non tenetur de eo confiteri, etiam, si hoc absque scandalo fieri potest, sed contrarium tenendum est, quod quando potest fieri sine scandalo tenetur, *ibid. res. 7.* Nec tenetur Sacerdos de peccato commisso in celebratione Missae confiteri, scilicet, quando cantatur Gloria, vel Credo. Cum haec partes non sunt partes Missae, *ibid. s. hic obiter circa finem.*

Tenetur abique scandalo.

68 Non tenetur accessus ad linteam, seu scamnum ad accipiendam Eucharistiam, si recorderetur alicujus peccati mortalis, surgere, & confessarium adire, ut de illo confiteatur, sed sufficit contere propter scandalum. *ibid. resol. 8.*

Non tenetur surgere à linteo, vel scamno communionis.

69 Sacerdos tenetur celebrare, si non adsit Sacerdos, ita, ut ipse, & alii praeccepto audiendi Missam, *ibid. resol. 9.* Nec tenetur per interpretem praemittere confessionem, nesciens vulgari sermone, vel latino sua peccata confiteri, nec absque nota sua fama, nec qui est in articulo mortis, & non adest Sacerdos pro Viatico, potest contere, & sufficit, *ibid. res. 10.* Vide *numer. 18.* de modo confessionis: nec etiam quando non est Sacerdos potens absolvere de re servatis, vel excommunicatione, & adest necessitas celebrandi potest alius Sacerdos celebrare, & sumere Eucharistiam absque praevia confessione, solum cum contritione, *ibid. res. 11. & 16.*

Sacerdos tenetur celebrare.

70 Nisi in casu necessitatis, quod aliter, fieri non potest sine infamia, tenetur semper sacerdos ad praeviam confessionem ante communionem, contra aliquos contrarium tenentes, *ibid. resol. 13.*

Non tenetur in casu necessitatis.

71 Si sacerdos post consecrationem hostiae moreretur, potest alius sacerdos sine praevia confessione illud sacrificium perficere, secus si posset sine scandalo hoc evitare, vel si poterit contere, *ibid. res. 14.*

Alius potest perficere.

Potest Regularis celebrare. nisi habeat licentiam de reservato.

72 Quando aliquis Regularis habens aliquod reservatum, & per ipsum confessarium non poterit haberi licentiam a superiori absolventi; potest celebrare, maxime quando adest periculum infamiae; immod potest absolvi pro una vice tantum ex tacita concessione Praelati, praesertim cum adest necessitas celebrandi, *ibid. res. 15.*

Non ieiunius potest celebrare.

73 Sacerdos si in scio hausit venenum, & adest necessitas dandi viaticum infirmo moribundo, vel si accersit vires suas deficere, potest absque confessione celebrare, etiam non ieiunus, *ibid. res. 17.*

Sine copia confessoris contritus potest communicari annui praecipit.

74 In necessitate adimplendi praecipitum Ecclesiae, si non adest copia confessorii, posse quemquam accedere ad Communionem saltem contritum, cum voto postea confitendi habita prima copia confessoris, ait Toletus. *ibidem resolutione 18.* & in casibus licitum est sumere Eucharistiam ante Confessionem necesse est elicere actum contritionis. *ibid. res. 19.*

Scandalum debet esse de facto totum populi, & non aliquorum.

75 Ut dicatur scandalum, debet esse propriè, & de facto, & non admittit simplicis tantum, sed totius populi, ut Sacerdos non possit desistere a celebratione, vel susceptione Eucharistiae absque confessione *ibid. res. 20.*

Potest fieri data prima oportunitate.

76 Praecipitum de confitendo (quam primum) post Communionem in casibus, in quibus potest communicari absque praevia confessione est merè humanum, unde potest fieri data prima oportunitate, & non statim facta communionem. *ibid. res. 21.* Praecipitum confitendi quamprimum, obligat sub mortali illud adimplendi, *ibid. res. 22.* & verba ista (quamprimum) intelliguntur saltem per tres dies, *ibid. res. 23.*

Tenetur si fieri ex malitia

77 Cardinalis de Lugo tenet, quod si sacerdos in ipso sacrificio recordaretur alicujus peccati mortalis, tenetur quamprimum confiteri, sic etiam si in ipso sacrificio peccaret, *ibid. res. 24.* Si recordaretur post sumptionem Eucharistiae non tenetur, quamprimum confiteri, *ibid. res. 25.* tenetur tamen, si ex malitia celebravit absque praevia confessione, & ita intelligitur de peccatis reservatis, de quibus non potuit habere absolutionem ante Communionem. *ibidem res. 26.* & ad hoc praecipitum (quamprimum) non tenetur laici, sicut dictum est superius, si communicantur absque praevia confessione, *ibidem res. 27.* nec etiam Sacerdos, tenetur si in die Veneris Sancti officium fecit, absque confessione, confiteri, *ibid. res. 28.* Sic etiam, qui complevit sacrificium urgente necessitate ab alio inchoato, & mortuo, *ibidem res. 30.* Et hoc intelligitur de urgente necessitate, si adhuc etiam Sacerdos ea sola voluntate celebravit, tenetur quamprimum confiteri, *ibidem res. 31.* Et si eadem necessitate celebravit indignè tenetur, *ibid. 5. Hic etiam.* Vnum tantum peccatum mortale committit, qui tenebatur praemittere Confessionem, & celebravit, vel communicavit ea non praemissa, *ibidem res. 32.*

Summa Diana.

78 Hereticos, quae in Paschate non adimplet praecipitum annuae confessionis, non incidere in censuras laicas ab Ecclesia putat Leand. *part. 1. tract. 2. dist. 3. quest. 38.* cum aliis. Idemque sentit Martin. de S. Ioseph. in *Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tractat. 6. de Poenitent. numer. 12.* de pueris ante decimum quartum annum, & de puellis ante undecimum. Quod satis probabile, quoad secundum habendum est, *part. 10. tractat. 12. resolutione 36.* Vide *verb. Eucharistia.*

celebravit absque confessione.

Quamprimum.

Laici non tenentur. Lege infra.

Hereticos non confiteres annuae, non incurrunt censuras. Quid de pueris, ac puellis.

CONFIRMATIO.

Confirmatio est secundum ordinem inter Sacramenta novae legis post Baptismum, conferens characterem in signum militiae Christi, & gratiam fortitudinis, qua inimicis pro Christo resistatur. In hoc Sacramento consideranda sunt eadem, quae in Baptismo. Unde de Patrino confirmationis, quare etiam sub V. *Patri-nus.*

Confirmatio quale Sacramentum sit.

CONFIRMATIONIS
Necessitas.

*Confirmatio-
nem om-
mittere,
nō est mor-
tale.*

*Secluso
contemptu.*

*Qui non
presumi-
tur ex eo
precise,
quod ha-
bet oppor-
tunitatem,
illud omi-
tit.*

*Sed non est
omittēda,
quia con-
fert maio-
rem gra-
tiam, quā
cetera Sa-
cramenta
circa Or-
dinem.*

*Et in ali-
quo casu
omitti non
potest abs-
que pecca-
to, ait O-
chagavia.*

Confirmatio non est Sacramen-
tum necessitatis. Vnde, qui il-
lam in contemptu, & scandalo omit-
teret, non peccaret mortaliter. Ita D.
Thomas 3. part. quæst. 72. art. 8. ad 4. &
ex recentioribus Vasquez apud Hurra-
dum de Sacram. Confirmat. diff. 11. contra
Sororum lect. 2. de confirmat. Pontifices
verò, & Concilia, quæ contrarii aucto-
res adducunt, loquuntur de necessitate
non præcepti, sed utilitatis. Patet, nam
Ecclesia non determinavit tempus sus-
ceptionis hujus Sacramenti, quod si-
gnum est, non obligare ad illam susci-
piendam, *part. 3. tract. 4. resol. 20. in fi-
ne, & 25. & p. 5. tract. 3. resol. 30.* Sed di-
cunt: Qui data copia hujus Sacramenti,
quam postea non facile est habiturus
negligit illud suscipere, nonne illud
mortaliter? Negative respondeo cum
Feldand. p. 3. §. 9. num. 2. contra Richard.
apud ipsam, *ibid.* Multa enim animæ sa-
lutaria negligimus, quia cogitamus
non esse necessaria, & tamen non illa
contemnimus. Vnde idem accidere
potest in casu nostro, p. 3. cit. §. Sed dif-
ficultas.

Cæterum, quamvis Confirmatio-
nis Sacramentum non sit necessa-
rium, non debet tamen à fidelibus ne-
gligi. Nam cæteris paribus, major gra-
tia per illam conferitur, quam per Bap-
tismum, & quodvis aliud Sacramen-
tum, excepto ordine. Ita Præpositus in
3. part. q. 72. art. 7. dub. 1. num. 35. con-
tra Sororum in 4. dist. 7. quæst. 1. part. 4.
tract. 4. resol. 50. §. Et tandem: Adverte-
riam, docere Ochagav. de Sacram. confirm.
quæst. 12. num. 4. quod quamvis per se
loquendo, non sit peccatum, Confir-
mationem omittere, tamen aliquando
per accidens est peccatum veniale te-
meritatis, in aggrendendis sine illa peri-
culis mortis. Immo si quis eam relin-
queret tempore mortis, habens con-

scientiam peccati mortalis, & non po-
test aliud Sacramentum recipere, pec-
care mortaliter: est enim maxima teme-
ritas, remedium ita facile relinquere,
cum quo & sola attritione existimata
contritione, salvari posset, & expecta-
re contritionem, quæ est multum diffi-
cilis. Itaille, p. 5. tr. 3. ref. 32.

4 Confirmationem omittere, quaa-
do commodè recipi potest, est veniale.
Lefsius, & alii, p. 2. tr. 16. ref. 90. §. Nota
tamen.

CONFIRMATIONIS
Materia.

Materia Confirmationis est
Chrisma, seu unguentum ex
oleo olivarum, & balsamo, sed Estius,
in 4. distinct. 7. §. 8. putat, balsamum
non esse necessarium. Nam Innocen-
tius III. cap. Pastoralis, de Sacram. non
iter. ait, non esse iterandam Confirma-
tionem illius, qui per errorem, solo
oleo delibatum fuerat. Verum la Cer-
da q. 99. pro laurea Salmant. quæst. 9. schol.
art. 3. n. 6. & alii dicunt, esse materiam
necessariam; quia Concilium Floren-
tinum explicans materiam Sacramen-
torum, quas dixerat esse de necessitate
Sacramenti, ait, materiam Confirma-
tionis esse Chrisma ex oleo, & balsa-
mo, quod utrumque videtur esse æquæ
prima necessarium, alias Concilium
aliquo discrimine distinxisset, sicut di-
stinxit vinum, & aquam in materia Ca-
licis diceos, esse vinum, qui admiscenda
est modicissima aqua. Sed, quia prima opi-
nio est probabilis recte ait Cruz part. 12.
quæst. 72. dub. 2. conc. 1. confirmatum
oleo simplici, non debere iterum abso-
lutè, sed sub conditione confirmari cum
materia certa, p. 3. tr. 4. ref. 23. Debet au-
tem Chrisma esse consecratum ab Epi-
scopo, & hoc de necessitate Sacramen-
ti. Sed Valentia tom. 4. disp. 5. q. 1. punct. 2.
ait, ex commisione Pontificis conse-
crari posse à simplici sacerdote. Verum
id negat Coninch de Sacram. disp. 72. artic. 3.
dub. 1. concl. 4. *ibid.* §. Notandum est hic.

*Confirma-
tionis ma-
teria est
Chrisma
ex oleo, &
Balsamo.*

*Consecra-
tum ab
Episcopo.*

6 † Et

Cum quo vnguentum est firmamentum in modum Crucis, cui pollice ministrari.

Qua omnia sunt necessaria ad validitatem Sacramenti. Nisi quod vnguentum non fiat pollice, sed indice v. gr. non igitur firmiter Sacramentum est, non esse peccatum mortale; videtur enim parua mutatio. Ita Nugn. in 3. par. tom. 1. qu. 62. art. 4. Est sine mortali. Quamuis oppositum videatur docere Zambrano de casib. mortis, ca. 2. dub. 1. num. 1. part. 3. tr. 4. ref. 21. Immo Hæredia conatur probare, patum referre, quod conferatur etiam penna, vel alio instrumento, quia hæc etiam est manuum impositio, sicut est violenta manus impositio in Clericum, si quis eum non manibus, sed baculo percutit. p. 3. tr. 4. ref. 28.

CONFIRMATIONIS Materia.

Modica 7 Quantitas balsami miscenda in oleo ad conficiendam confirmationem, modica sufficit ob adimpletum præceptum Christi, etsi illa olei esset magna. Dicitur par. 50. tr. 11. resol. 13. & si confirmaretur aliquis cum oleo sine balsamo est reiteranda cum conditione. Leand. nec peccaret Episcopus si vngeret alio digito, quam pollice *ibid. §. Notandum.*

CONFIRMATIONIS Forma.

Forma Confirmationis essentialis hæc est; *Signo te signo Crucis, & confirmate Chrismate salutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Est enim essentialis inuocatio Trinitatis, sicut diximus in Baptismo, & indicat Concilium Florentinum; quia Confirmatio ordinatur ad perficiendam fidem in Baptismo acceptam, eamque constanter profitendam, quod quia alia Sacramenta non habent expressam S. S. Trinitatis inuocationem minimè requirunt. Sunt etiam essentialia illa verba, *Signo, & confirmo*, quia actio ministri debet necessariò exprimi. Et quidem vtrumque, quia non sunt æquipollentia: aliud enim est signare, aliud confirmare. Probabilis etiam est, esse necessariam particulam, *signo Crucis*, quia signare habet generaliore significationem. Necessarium item est addere, *Chrismate salutis, vel sanctificationis*; quia hæc non veniunt per verbum *confirmo*, sicut per verbum *baptizo*, veniunt materia & effectus Baptismi. Et tandem exprimi debent subiectum, & minister; vnde non potest omitti particula, *te*. p. 3. tr. 4. ref. 27.

8 Cæterum peccaret mortaliter, qui confirmaret sub hac forma, *Confirmitur seruus Christi*; nam est contra communem usum Ecclesiæ, tam Latinæ, quam Græcæ, cui quamuis concessum sit baptizare sub simili forma; *Baptizetur seruus Christi*; non tamen concessum est sub tali forma confirmare. Ita Nugn. in 3. par. tom. 1. q. 72. art. 4. diff. 1. Et omnia supradicta docet Coniuch de Sacr. q. 72. art. 4. n. 65. cum alijs. *Ibid. §. Notandum.*

CONFIRMATIONIS Subiectum.

9 Subiectum Confirmationis est homo baptizatus, Et quidem Pontificale Romanum præcipit, ut confirmatum, est

homo baptizatus.

Sed non infans.

Nisi in articulo mortis.

Aut certis aliis casibus.

Præter quos indecens erit infantes confirmare, sed non mortalia.

Potest etiam hoc Sacramentum in articulo mortis confirmare, sed non mortalia.

firmandus sciat doctrinam Christianam. Vnde videtur non posse confirmari infans, non habens usum rationis. Quod confirmatur, quia in eodem Pontificali habetur, ut hoc Sacramentum conferatur ieiuno, & impingatur ei alapa in recordationem, quæ omnia in infantes non bene cadunt. Accedit consuetudo: nam pueri non confirmantur ante usum rationis, & auctoritas Concilij Mediolan. I. prohibentis confirmari pueros ante septennium. Et hanc sententiam docuerunt Valentia, *quæst. 2. de Confirmat. punct. 2. & alij.* Sed Hurrad. *de Sacram. confirm. diff. 10.* ait, non esse prohibitum confirmare infantes, etiam sine causa. Et D. Thomas, *2. 2. quæst. 72. art. 8. ad 4.* docet infantes, in articulo mortis, si commode fieri potest, confirmari debere: nam, quamvis non sint professuri fidem coram Tyranno, recipient tamen maiorem gratiam, & consequenter maiorem gloriam, & cetera. Et tanto beneficio priventur, *par. 5. tr. 3. resol. 30.* Sunt etiam alij casus, in quibus licet confirmare infantes, ut si manifestè discorret: Si post illam opportunitatem non facile possit postea confirmari: Si sit filius Principis: Si talis in diocesi vigeat consuetudo. Ita Layman. *lib. 5. tr. 3. cap. 5. num. 1.* Præter quos casus, indecens quidem erit, infantes confirmare, non tamè peccatum mortale, quia ad hoc Sacramentum non requiritur dispositio. Et consuetudo Ecclesie non obligat sub mortali. Ita Nugent. *in 3. par. quæst. 72. art. 8. concl. 4. ibid. & par. 3. tract. 5. resolut. 19. & tr. 6. resolut. 93.*

10. Optimum quoque esset in articulo mortis confirmare adultos: nam hoc Sacramentum, si obeant, prodesse eis potest ad maiorem gratiam, & gloriam, & ad tentationes illius angustie superandas, ad quod quamvis instituta sit extrema. Vnctio, tamen virtus unita, fortior. Ita Sanchez *select. disputat. 40. num. 4.* Et quibus Adrian. *in 4. de Confir. art. 1.* ait, in hoc adesse obligationem sub mortali, ubi esset consuetudo obligatoria, sed hanc ait Zambran, *de confirmat.*

cap. 2. dub. 5. n. 4. nullibi extare. par. 5. tr. 3. resol. 30.

11. Debet etiam Confirmatio ministrari perperud amentibus. Quia sunt capaces gratie sacramentalis, & augmenti gratie sanctificantis, quibus privari non debent. Ita Coninch, *de Sacram. quæst. 72. art. 8. num. 83.* Quod autem spiritalis militia non sint capaces, hoc est per accidens. Quod à fortiori procedit, si ante amentiam usum rationis habuerint, quia præsumunt suscipere voluisse Sacramenta suo tempore, dum non constaret eos, cum mortali in amentiam incidisse. Et hoc, etiam si nunquam illud petierint. *par. 3. tract. 4. resol. 20. & tract. 6. resolut. 93. §.* Nota etiam. Confirmatio debet dari in fronte, vnde peccaret mortaliter Episcopus, si non vngeret confirmandos in fronte: tamen secundum usum aliquarum Ecclesiarum, possunt vngi alia partes corporis, sed fronte est pars essentialis. *par. 9. tr. 8. resol. 30. & potest fieri per pinnellum, vel calicem, & cetera. nec est necessarium est fieri per manum Episcopi. Ibid. §. Cum itaque.*

Et perpetuo amentibus.

Possunt vngi alia partes corporis per Pinnellum.

CONFIRMATIONIS Minister.

12. * Minister huius Sacramenti Confirmatio est Episcopus. * An possit esse simplex Sacerdos aliqui affirmant. alij negant apud Fernandez. *par. 3. cap. 2. copus. § 3. num. 3. par. 3. tractat. 4. resol. 23. in fine.* Qui potest Episcopus verò non peccat confirmando in sua diocesi subditum alterius. Ita Ochagavia, *tract. un. de confirm. quæst. 11. alterius. num. 1. Ibid. resol. 24. par. 2. tract. 17. resol. 17. Extra Ecclesiam. par. 4. tractat. 4. resol. 50. par. 1. tract. 11. resol. 14.* Nec peccat mortaliter confirmando extra Ecclesiam. Ita Præpositus, *prædium. in 3. par. quæst. 72. art. 12. num. 34. par. 2. cit. §. Nec etiam & par. 4. cit. §.* Notandum, addens confirmare etiam posse post prandium. *par. 4. loc. cit.*

Peccaret tamen mortaliter, si id faceret non indurus sacris vestibus nempe sine sacris vestibus.

Episcopus non confirmatus peccat.
Non peccat ordinando
non confirmatus
confirmatus
da venialiter peccat.
Confirmatio- nis effe- ctus charac- ter, gratia affinitas.

pe Stola, Pluiali, Mitra, & Baculo pa-
 stora i par. 7 tract. 10. resol. 3. Et si Episco-
 pus non sic confirmatus, peccat venia-
 liter confirmando par. 9. tr. 6. resol. 47. p.
 2 tr. 1. resol. 14.
 Non peccat Episcopus mortaliter or-
 dinando aliquem non confirmatum nec
 mañ, nisi ordinatus nisi venialiter. Sorus, & alij
 venialiter, pars. 10. tractat. 11. resol. 14 & potest con-
 firmate alienum subdium in sua Dioc-
 cesi, & si Episcopus non confirmatus
 confirmat, peccat venialiter. *ibidem* 5.
 Nota tamen.

CONFIRMATIONIS
Effectus.

Tres sunt effectus huius Sa-
 cramenti. Character, quo
 insignitur miles Christi. Gratia fortitu-
 dinis, qua validè militet. Et affinitas in-
 ter ipsum, & patrum, de quo sub V.
 Patrumus.*

CONIUGATIUS.

Possunt cõ- iuges cessa- re ab inca- pia copula modo non sequatur periculum pollutionis.
Non licet uxori post copulam se- men emitti- tere.
Potest vxo-

1 **P**ossunt coniugati, secluso peti-
 culo pollutionis, semel inceptã
 copulam non consummare. Sic Martin.
 de S. Ioseph. p. 10. tr. 13. resolutione 42. *vers.*
 Nota etiam. Quia copula absque semi-
 natione reputatur inter actus pudendo-
 rum, qui liciti sunt inter coniuges, ces-
 sante dicto periculo. Sic etiam tenent
 Leand. p. 1. tract. 9. disputat. 25. quast. 42.
 citans Caiet. Palud. & Tabienam.
 2 P. Fagund. in Decal. tract. 1. lib. 6.
 cap. 3. num. 10. dixit immeritò contrã
 communem, licere vxori post copulam
 semen emittere iustã de causã, ne con-
 cipiat. Dixi, immeritò; quia impedire
 generationem de se est iniustice ma-
 lum.
 3 An verò possit coniugatus delecta-
 ri v.g. in pictura, vt possit coire cum vx-
 ore, dictum est *Verb. Circumstantia.*
 4 Adhuc cum periculo abortus dixit

Baucius tom. 2. opusc. 1. quast. 10. posse vx-
 ori non sana mentis reddi debitum à
 marito. & citat pro se Sanchez lib. 8. de
 matr. dub. 102. num. 8. afferentem posse
 ad inuicem reddi debitum inter coniu-
 gatos, etiam si cognoscant prolem don-
 edi viuam. Sed contrarium ego sequor
 cum pluribus & communi p. 10. tr. 13. res.
 41. n. si esset vxor sterilis.

*ri non sana-
 mentis red-
 di debet um-
 à marito.
 Non verò
 si cognoscant
 prolem non
 edi viuam.*

5 Coniugatum ignorata pœna impo-
 sita in reatu, non incurere illam, & sic
 non ligari, vt repetat debitum, probabi-
 lius esse dicit Martin. de S. Ioseph in
 Monis. tom. 1. lib. 1. tr. 52. de Matr. *ibid.*

*Cõingatus
 ignorata
 pœna ince-
 sus nõ in-
 currit cen-
 suram.*

6 Bimestre post expectatiã coniuge,
 ne reddat debitum, etsi solit religio-
 nem ingredi, docent plures apud San-
 chez, quibus adhuc, licet oppositum
 doceat Bord. in *Miscell. decis.* 244. Et tan-
 dem maritus debet expectare, donec
 vxor professionem emittat, etiam si in-
 illa rardet, scilicet, si ingressa est Religio-
 nem duodennis *part. 10. tr. 14. res. 22. vi-
 de plur. Verb. matrimonium vxor.*

*Maritus
 debet expe-
 ctare, donec
 vxor pro-
 fessionem
 emittat.*

7 Copula conigalis facta ex volup-
 tate solã, communiter est veniale, ali-
 quando etiam nullum omninò peccatũ
 erit. Sicut delectatio in cibo communi-
 ter, etsi non semper, est peccatum ve-
 niale p. 11. tr. 2. res. 41.

CONSANGVINEI.

1 **C**onsanguinei vsque od quartum
 gradum non tenentur denuntia-
 re, si veritas aliunde haberi non potest,
 possunt tamen in casu hæresis, & in
 Tribunali Sancti Officij. pag. 8. tract. 7.
 resol. 10.

*Consangui-
 nei tenentur
 in casu hæ-
 resis sanctũ
 denuntiare.
 re.*

CONSCIENTIA
Dubia.

1 **Q**uamuis ad rectè operandum re-
 quiratur iudicium practicum
 moraliter certum: hoc tamen non o-
 portet vt sit ita certum, quod omnem
 oppositi

*Ad rectè
 operandum
 sufficit as-
 sensus pra-*

*Ficursu-
sionis ita
dictans, et
iam cum
formidine.
Et potest
quis opera-
ri cū dubio
speculatio*

oppositi formidinem excludat. Unde
sufficit assensus rationis probabiliter di-
ctans hoc vel illud, honestè agi. Ita Vas-
quez in 1.2. disp. 62. cap. 5. contra Laymā,
lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 1. num. 3. par. 4. tom. 3. ref.
1. §. *Notandum*. Operari autem cum con-
scientia dubia speculatiuè, & non pra-
cticè, non est illicitum; quando adhi-
bita est diligentia ad vincendum dubi-
um speculatiuum, & subest rationabilis
causa variandi iudicium speculatiuum
practicè, seu hic, & nunc, v. gr. possidet
quis rem bona fide: mox incipit dubitare,
an res sit sua, quod est dubium specu-
latiuium. Adhibet diligentiam, vt certi-
or fiat, & dubium non vincitur: potest is
rem retinere, & practicè non dubitare,
qua melior est conditio possidentis ex
reg. 61. de reg. iur. in 6. Hanc distinctionè
dubij practici, & speculatiui admittunt
contra Lorcam in 1.2. *disputatione* 37.
m. 1. omnes DD. *ibid.* initio.

*Non tamen
practico.*

1. Citatam regulam iuris, quod melior
est conditio possidentis, ait Vasquez in 1.2.
disp. 65. cap. 3. veram esse solum in mate-
ria iustitiæ. Et probabiliter quidem.
Sed quæ probabiliter docuit Suarez
de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 5. num. 7. veram
esse in omnibus virtutibus. Est enim re-
gula iustitiæ generalis, quæ in omnibus
virtutibus, in quibus legi vniuersali o-
bedire debemus, imbibitur p. 4. tr. 3. ref. 2.

2. Operari cum conscientia dubia, an
actus sit peccatum mortale, vel veniale,
& proponere illum vt malum in con-
fuso, secundum Vasquez in par. 2. *disput.*
59 cap. 3. num. 10. est peccatum mortale,
etiam si postea comperiatu fuisse ve-
niale. Quia voluntas, dum non exami-
nat, vult illud committere, qualecunque
sit. Et sine dubio se exponit periculo
peccandi mortaliter. Sed contraria sen-
tentia Valentis tom. 2. disp. 2. q. 14. punct.
4. est probabilis, quia velle malitiam in
genere est velle malitiam, quæ non ex-
cedit veniale: si. n. excederet, non esset
veniale, & mortali cõmunis. par. 1. tr. 7.
resol. 24. par. 3. tract. 4. resol. 262. & par. 5. tr.
5. ref. 31. §. *Sed difficultas*.

3. Operari cum conscientia dubia, an
actus sit peccatum mortale, vel veniale,
& proponere illum vt malum in con-
fuso, secundum Vasquez in par. 2. *disput.*
59 cap. 3. num. 10. est peccatum mortale,
etiam si postea comperiatu fuisse ve-
niale. Quia voluntas, dum non exami-
nat, vult illud committere, qualecunque
sit. Et sine dubio se exponit periculo
peccandi mortaliter. Sed contraria sen-
tentia Valentis tom. 2. disp. 2. q. 14. punct.
4. est probabilis, quia velle malitiam in
genere est velle malitiam, quæ non ex-
cedit veniale: si. n. excederet, non esset
veniale, & mortali cõmunis. par. 1. tr. 7.
resol. 24. par. 3. tract. 4. resol. 262. & par. 5. tr.
5. ref. 31. §. *Sed difficultas*.

4. Regula illa, quæ habetur in cap.
iunueni, de sponsal. & in cap. si quis autem

disp. 7. de pœnit. nimirum: Tene certum, & pare sit eli-
dimite incertum, secundum Palaum tom. 1. *gendat*
1. *disputatione* 3. punct. 6. numero. 4. & alios.
non continet præceptum sed consili-
um. Secundum Naldum v. dubium, n. 39.
procedit, quando exprimitur in iure ci-
ca aliquem casum peculiarem. At Becan-
nus in 1.2. tract. 1. c. 4. q. 9. n. 4. & alij pro-
cedere putant in dubio practico, non in
speculatio. Nam non obstante dubio
speculatio de iustitia, v. g. cambij colla-
ricorsa, possum ipse formare iudicium
practicum moraliter certum, me posse
illud efficere: eo quod hic, & nunc licet
mihi est, operari secundum proba-
bilem opinionem speculatiuam. p. 4. tr.
3. ref. 3.

5. In dubio, quisnam ex duobus sic
pateralicuius illegitimi, uterque tenet-
tur illum alere. Attamen, si alter nolit,
aut nequeat, non tenetur alter integrū,
vt ait Azo tom. 2. lib. 2. c. 19. quest. 8. quia
illegitimus non habet ius integrum
contra vtrumque. Ita Vasquez in 1.2.
disp. 66. cap. 8. num. 48. Quamuis proba-
biliter docet Salas in 1.2. tr. 8. disp. vn.
sect. 2. m. 1. 4. 8. matrem aliquid plus exi-
pere posse à nobiliori, & ditiori, qui sci-
licet meliora alimenta præstare deberet,
si certus esset esse suum par. 4. tract. 3. re-
sol. 31.

6. In dubio, an cognitio causæ com-
gotari iudici Ecclesiastico, an Laico, Ec-
clesiasticus cognoscit. Et generaliter in
omnibus dubijs eligenda est opinio,
quæ fauet Ecclesiæ. Vide v. opinio proba-
bilis, n. 1.

7. In dubio de potestate Prælati, & can-
subditus teneatur obedire. Vide v. sub-
ditus.

CONSCIENTIA
Erronea.

7. Conscientia erronea dicitur iu-
dicium practicum particulare,
quo quis imprudenter iudicat bonum,
quod malum, vel malum, quod bonum
est. Et quidem si conscientia etiam
erronea dicat aliquid esse peccatum,
quod

In dubio
uter ducit
sit patet ille
gitimi, v-
terque te-
netur illū
alere.

Quamuis
mater pos-
sit aliquid,
plus exigere
à nobiliori,
& ditiori.

Agere cum
conscientia
erronea, di-
cuntur actū
esse mortū
seruū est pec-
catū mor-
tale.

quod alioqui non esset peccatum est illud efficere. Hoc autem peccatum non habet specialem malitiam contra preceptum, vel virtutem, sed generalem quamdam rationem peccati, determinanda ex tali, vel tali materia, circa quam versatur. Vnde qui falsò putaret hodie esse Vigiliam, & non ieiunaret, eiusdem speciei peccatum committeret ac si verè Vigilia esset, & sic non oportet in Confessione explicare circumstantiam conscientie errantis, sed sufficeret dicere: *Non ieiunavi in Vigilia.* Vide Salas in par. 2 tract. 8. *disputatione 1. sect. 33. num. 28.* Sed contrarium docet Valentia tom. 4. *disp. 7. quæst. 1. punct. 7 par. 3. tr. 4. resol. 162 §. Notandum.*

Illius speciei, cuius existimatur.

Quandoque etiam solè veniale.

Errans in utramque partem non dicit utramque partem contrariam esse malam? quia non adest libertas sufficienti ad peccatum par. 9. tr. 8. res. 47. Et Debet actu sic non peccat actu, nisi actu sit conscientia dicitare, ut actum de eius obligatione, ibid. res. 48. ad deponendam conscientiam erroneam, debent esse rationes probabiles in contrarium, quia pro libito talem conscientiam deponere nequeat ibid. res. 49.

CONSERVATOR.

Regulares non possunt eligere alium Regularem Prælatum in conservatorem, de hoc lege Breve Innocentii Decimi 4. Maij 1648. p. 9. tr. 9. res. 26.

Regularis non potest eligi in Conservatorem.

CONSVETUDO.

Confuetudo abrogat ius positivum. Sed ad hoc duo sunt necessaria, ex cap. fin. de consuetudine. Primum, quòd sit rationabilis. Est autem rationabilis secundum Palatium in 3. sententia distinct. 37. *disputatione. 7. si neque dissonat à iure divino, neque à iure naturali.* Secundum, quòd sit præscripta sufficienter. Sufficienter autem præscriptio est, si legi bis, aut ter contraveniatur, Principe sciente, & non contradicente, cum facile posset. (Simplex autem tolerantia non excusat à legis contraventione, quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, ex cap. cum tam dudum, de præben. par. 1. tractat. 2. resolut. 5. Et par. 4. tractat. 1. resolutio. 1. §. Verum.) Si autem consuetudo introducatur, ignorante legislatore, sicut de iustit. libro 1. quæst. 7. art. 3. & alii, asserunt, nullum tempus determinatè sufficere, sed arbitrio prudentis determinandum, ex qualitate negotii, & actionum pluralitate. Azorius tom. 1. lib. 5. cap. 4. quæst. 4. distinguit, aitque pro lege civili sufficere decem annos, pro Canonica quadraginta. Sed dicendum cum Palao tom. 2. tractat. 10. *disputatione unie punct. 4. nu. 2.* probabile esse, quòd etiam ad abrogandam legem Canonica consuetudo decem annorum sufficiat? quia, cum de illa nihil peculiare quoad hoc designetur, censendum videtur ex iure civili: Nec est paritas, quòd ad præscriptionem contra bona Ecclesiastica requirantur quadraginta anni. Nam in hoc, ut ait Granado in 1. 2. *controver. 7. tractat. 3. part. 2. disputat. 16. Immo Palatius, in c. 1. num. 9.* præscriptio tollit ius Ecclesiæ in illa bona, etiam ipsa volente; foro consuetudo verò tollit obligationem legis ex tacito legislatoris consensu, qui sufficienter dignoscitur, in decennio, quiri præteritum Palatius, ubi supra tenet, huiusmodi spatium, & præscriptionem esse necessariam pro foro exteriori, ut Index

Consuetudo tollit ius positivum. Si est ratio nabilis.

Et sufficenter præscripta.

Id est, si legi bis, aut ter sciente, & non contradicente Principe conservetur.

Vel si ipso ignorante, violetur per decennium.

Etiam si sit Canonica.

scientia præterit non requiri præscriptionem.

Index

*Sed hoc pie
decur la-
xum.*

Iudex iudicet pro consuetudine contra legem: pro foro autem conscientie sufficere, quod consuetudo sit rationabilis. Quæ opinio an sit probabilis, ipse considera. Nam contra illam stant Suarez, de leg. lib. 7. cap. 18. & alii communiter docentes, quod qui introducunt consuetudinem contra legem, toto tempore, quo consuetudo non est legitime præscripta, peccant, quia nulla ratione excusantur. Lex enim obligat, dum contraria consuetudo non est introducta p. 5. tr. 14. ref. 62. Ex parte etiam docuerat. part. 1. tr. 9. ref. 21. Et tr. 10. ref. 7. A

*Nulla consuetudo
prævalet
in libertatem
Ecclesiasticam.
Etiã in
aliquo ca-
su parti-
culari.*

2 Porro nulla consuetudo prævalere potest contra libertatem Ecclesiasticam. Tum, quia libertas Ecclesiastica, si non procedit à iure divino, est saltem iuri divino conformis, & consequenter eius violatio est irrationabilis. Tum etiam, quia omnis talis consuetudo reprobat in cap. noverint. de sentent. excommunic. in Authentica cassia. C. de Sacrosanct. Eccles. in cap. cum terra, de elect. cap. ad nostram, & cap. cum inter, de consuetud. & singulis annis in Bulla Cœnæ. Qui textus non solum loquuntur de consuetudine abrogante totam immunitatem Ecclesiasticam, contra Conaeruitiam, pr. 99. cap. 35. num. 5. qui in hac legendus est: scilicet etiam contra Pereitiam, de manu Reg. par. 2. cap. 50. num. 41. de consuetudine particulari, ut patet ex cap. Clerici, de iud. Ita Binsfeldius, de iniur. & Adm. no dato, cap. 7. conclus. 12. dub. 3. & alii partes. tract. 2. ref. 4. & par. 4. tract. 1. ref. 10. & 101. Idemque putat Suarez contra Reg. Anglib. 4. cap. 32. n. 19. contra Surdum, conf. 10. volum. 1. de consuetudine mixta laicorum & Clericorum, si iuri canonico præiudicat, & in illam Pontifex, saltem tacite, non consentiat. p. 4. cit. ref. 69. nec ulla consuetudo tribuere potest laico jurisdictionem Ecclesiasticam, quia non est illius capax. Ita communiter cum Tusco, tom. 4. concl. 442. num. 28. par. 3. tract. 6. resolut. 1. & par. 7. tract. 1. resolut. 18. Vide V. Confusa, num. 5.

Vnde con-

non posse ulla prescriptione iunari in acquirenda iurisdictione conferendi E piscopatibus, & alia beneficia, etiam si immemoralis. Nec iuvat tolerantia Pa præ; nam hæc non est tolerantia, sed scendum, simplex conviventia, & patientia, ut infra dicemus. Ita etiam Tuschus, ibi desm. Rursum non posse iudicem laicum cognoscere Clericos, etiam in minoribus, part. 4. tract. 1. resolutione 10. Nec Principem eos collectare vigore consuetudinis. part. 1. tract. 2. resolutione 97. & par. 4. tract. 1. resolut. 101. Nam violant libertatem Ecclesiasticam, & incuriunt Excommunicationem, cap. noverint, de sent. excomm. & secundum Sayrum, de cens. lib. 3. cap. 19. num. 10. etiam in censuram Bullæ Cœnæ. Et Navarrus, cap. 27. n. 119. putat iudicem laicum hanc censuram incurtere, si sciens servari statutum contra immunitatem, non impediat par. 3. tract. 1. ref. 58.

4 Sed quid dicendum de consuetudinibus quorundam Regnorum, contra immunitatem Ecclesiasticam, quæ absque ullo scrupulo à laicis magistratibus observantur? Respondeo, si tales consuetudines non sunt approbatae per consensum. Summi Pontificis, certum est eas non posse inducere privilegium, quantumvis immemorabile, si verò talis consensus adsit, adsitque constans fama, & traditio antiqua seu immemorialis, quod præesset privilegium, videtur sufficiens, ut talis consuetudo pro privilegio reputetur. Ita Suarez contra Reg. Ang. lib. 4. cap. 34. num. 17. contra Valasium prax. cap. 35. num. 11. part. 3. tract. 1. resolut. 62. Quod vero attinet ad collationem Episcopatum, & Principes qui eos conferunt, ceteris ex speciali privilegio Papæ dicendum videtur, & sic non conferre ipsos, sed Papam ministerio ipsorum, ut determinavit Rota omnino videnda apud Riccius summi. tom. 4. resolut. 37. par. 3. tract. 1. resolut. Pontificis. 65. §. ut igitur. Nam de reliquis non est semper verum, quod si Papa tolerat aliquam consuetudinem consentit in illa. Namur docet Suarez, non omnis tolerantia indicat consensum. Multa enim

pet

per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta cap. cum iam dudum, de prob. & D. Thomam apud Macratium to. 1. tr. de leg. disp. 15. sect. 11. Debet ergo huiusmodi consensus esse approbatus, animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem, p. 1. tr. 2. resol. 5. & p. 4. tr. 1. ref. 1. §. Verum, & ref. 20. in fine. An vero talis consensus in aliquibus casibus adsit. Affirmant Salgado tom. 1. p. 1. c. 1. prel. 3. num. 139. & alii. Negant Suarez contra Reg. Ang. ubi sup. num. 11. Peregrinus de immuni. cap. 2. num. 34. & alii. Dicuntque omnes tales consuetudines revocari, & irritas declarari quorannis per Bullam Cæne: Pontificem vero illis non resistere: quia non potest sine maiori damno, & scandalo. Est igitur res multum dubia, & periculosa, par. 1. tract. 2. ref. 5. & par. 7. tr. 1. ref. 18.

Quia non de facto adsit, communi ser negant.

5 Consuetudo autem iudicis Ecclesiastici in laicos est valida, iuxta ea, quæ docent DD. in c. cum contingat, de foro cõp. c. licet ex suscepto eod. tit. & lib. 3. c. de emancip. liber. Acquiretque jurisdictionem privativè, quia præscriptio æquiparatur pacto, seu contractui. Ita Cochier par. 1. cap. 30. num. 7. & cap. 26. num. 1. 2.

Cæterum consuetudo iudicis Ecclesiastici in laicos, pravaleat.

Quod verò ait Cadaldus, de imper. quaest. 4. num. 20. non sufficere, scientiam officialium, sed requiri etiam scientiam Principis laici, verum est tantum respectu subditorum, qui adversus superiorem præscribere non possunt; unde non procedit cum iudice Ecclesiastico. Idem Cochier ubi sup. q. 3. n. 3. p. 1. tr. 1. ref. 12.

Etiam si ignorante Principe sit introducta.

6 Consuetudo non solum destruit legem, sed etiam facit, & obligationem inducit, & si est de maiori bono, etiam in conscientia. Debet autem esse inducta à maiore parte populi, cum intentione obligandi, & quidem sub mortali, ut obliget ad mortale. Quod si dubium sit, utrum introducta fuerit animo se obligandi, an vero ex devotione præsumendum est, non fuisse inductam tantquam obligatoriam. Ita Suarez de leg. libro 7. capite 15. numero 13, contra Reginaldam tomo 1. libro 13. capite 13. sect. 1. numero 24. 4. parte 1. tractat. 9. resolutione 4. 1. Notandum est, & tractat. 10. resolutione Summa Diana.

Consuetudo etiam facit legem, si de maiori bono. Introducta à maiori parte populi, cum intentione se obligandi.

Certa.

30 parte 4. tractat. 3. resolutione 58. Consuetudo autem generalis obligat omnes generaliter: particularis alicuius populi, illum populum. Porro consuetudines particulares laicorum non obligant Clericos, nec Religiosos, & consuetudines Clericorum non obligant laicos, & Religiosos. Neque similiter Religiosorum obligant laicos, vel Clericos, par. 5. tr. 14. ref. 13.

Et quidem eos obligat, inter quos inducitur est. Unde consuetudo laicorum non obligat Clericos, & Religiosos.

7 Consuetudo peccandi, an explicanda sit in Confessione Vide V. Confessarius, numero 31. Consuetudo absque bona fide præscribi dicitur contra Lesium, par. 8. tr. 7. ref. 37.

Consuetudo obligat ad mortale.

8 Consuetudo monialium dicendi officium extra Chorum, recitandi officium defunctorum 1. Novembris, ieiunandi in Vigilia Assumptionis B. Mariæ, non comedendi ova in Quadragesima obligat ad mortale, par. 9. tract. 7. ref. 29. nec credendum est Doctoribus circa consuetudinem. Ibid. tract. 8. ref. 12. §. Nec obstat.

9 Consuetudo 40. annorum, imò & decem introducta contra Regulam, & constitutionem Religionis exulata ab eorum observantia, & sufficit ad abrogandam legem. Idem admittit Suarez adhuc respectu legis Canonice, de leg. libro 7. capite 8. numero 9. & Lesius libro 2. dub. 4. capite 6. Diana & alii, parte 10. tr. 15. resolutione 6.

Consuetudo decem annorum debet servari.

CONTRACTVS.

DE Contractibus, Cambii, Censuum, Conductionis, Locationis, Depoliti, Emptionis, Venditionis, Matrimonii, & Mutui, quare sub propriis nominibus. De contractibus metu celebratis: Vide V. Metus irritans contractum.

1 Contractus massarii ad mercatoriam, Siculis frequens, vulgo dictus, à la meta, licitus est, etiam, si qui frumentum promittit, non sit agricola, nec dominus prædiorum; unde speret frumenta iuxta terragiorum, neque in solidum

Cõtractus (à la meta,) licitus est.

H h solidum

solidum cum aliquo se obliget, quia-
 Etia in eo lis sit. Qui potest nihilominus habe-
 qui non ha re frumenta quae promittit emendo il-
 bet frumē. la. Unde hic contractus reducitur ad
 ra, nec ius contractum emptionis, & venditionis
 ad illa. rei, quam quis habet in potentia mora-
 Dummodo li, eo modo, quo agricola habet frumē-
 emere pos- menta, quae colliget ex suo agro. Ad do,
 sit suorum quod quis licite vendere potest rem a-
 pore. lienam, & frumentum alienum, quod
 nec habet, nec habere potest, & talis
 vendēs solum tenetur emptori ad evi-
 ctionem, ad pretium rei venditae, & ad
 damnum ex tali emptione secutum. Si
 verò contrahens, nec habet frumenta,
 nec facultatem illa emendi, mentitur, &
 contractus, seclusa necessitate, & bona
 fide, est illicitus. Et mercator iniquē
 sic contrahit cum filijs familias, & tali-
 bus, quos scit, non posse praefixo tempo-
 re frumenta habere, & consignare. par. 1.
 §. 8. res. 13.

Creditor 2. Quoniam verò in contractu à la-
 autem non meta apponitur pactum de periculo in
 potest sibi defectu consignationis summo valore
 in defectu frumenti illius anni, vulgò le maggiori
 consignati- valute: dico tunc summum pretium su-
 tionis su- mi posse, quando mercator determinat
 mere ma- fer vendere talia frumenta, eo tempore,
 ximum quo curtebat pretium summum. Si ve-
 valorem rò tunc nil cogitavit, non posse accipe-
 illius anni, re, nisi medium inter pretia currentia illi-
 sed illi qui us anni. Ita in casu simili Villalobos. par.
 currebat, 2. tractat. 21. dub. 7. numero 10. & alii.
 cum ven- Sed in contrarium aliqui adducunt do-
 dero para- ctinam Vasquez opusc. de restit. capite 5.
 bat. §. 1. dub. 12. numero 77. & aliorum, quod
 Quam- si incertum sit, quo pretio dominus rei,
 quam ali- furciam erat venditurus, restituendum
 qui teneat est ei summum pretium, quod interea
 sumere pos- habuit res illa, quia revera illo pretio
 se summū vendi poterat, & in dubiis melior est
 valorem. conditio possidentis. Neque dicas hoc
 procedere tantum in iure. Nam, ut bene
 docet Tanner. in 2. 2. disputatione. 4.
 question. 6. dub. 2. numero 40. mora debi-
 toris æquivalere iniustæ acceptioni etiā
 directe voluntaria. Unde est par ratio.
 par. 1. tractat. 8. resolutione 17. An verò
 emptor possit accipere omne interesse

intrinsecum, & extrinsecum, si nullum
 fuit pactum appositum in venditore.
 Vide V. Vendere num. 19.

3. Contractus à la meta, sapientius reno-
 vari potest, si debitor tempore mensis
 Augusti nec potest solvere frumentum,
 nec pretium. Seclusa tamen fraude, &
 affectu avaritiæ, & dummodo talis ha-
 beat spem habendi statuto tempore fru-
 menta, vel pretium. par. 1. tract. 8. resolut.
 18. An verò in renovatione praedicti cō-
 tractus adici possit interesse sorti prin-
 cipali? Negat Molfesius summ. par. 62.
 tract. 12. cap. 7. num. 113. & Decisiones no-
 vissima Rotæ Romanæ vol. 1. decis. 315.
 numer. 8. Nam in primis hæc essent vsuæ
 usurarum prohibita in l. ult. C. de usuris.
 Et deinde si daretur interesse alterius Adicien-
 interesse, res abiret in infinitum contra do interesse
 textum, l. vn. V. in aliis autem casibus. C. de sorti prin-
 cipali. sent. que pro eo, quod interest proferunt. Sed
 probabilius est sententia Ripæ observ.
 314. numero 8. & aliorum affirmativa.
 Nam cum primum interesse non solui-
 tur, sic capitale; quo non restituito, cau-
 satur novum interesse. Nec potest assignari ratio,
 cur interesse sortis accipi possit, & non interesse alterius inter-
 esse, cum tam fors debeatur, quam inter-
 esse. Vide Lesium libr. 2. cap. 23. dub. 9. n.
 85. part. 1. tr. 8. res. 19.

4. Frequens est in hoc Regno contra-
 ctus vulgò dictus a pagare, & consegnare. Cōtractus
 Celebratur autem huiusmodi. Ioan- (a pagare,
 nes habet mense Ianuarii centum mo- & consegnare est li-
 diostitici; vendit eos Petro, sed non-
 tradit tunc, cum celebratur contractus,
 nec Petrus tunc solvit pretium, sed v-
 trumque sit mense Iulii: pretium verò
 taxatur mense Ianuarii, modicum su-
 pra pretium tunc temporis currens. Et
 Ioannes tenetur consignare frumenta
 Petro, quando cumque iste petierit in-
 tra Ianuariam, & Iulium, quo tempo-
 re frumentum stat periculo, & expen-
 sis Ioannis. Quod si transacto Iulio, Inter eos
 illum Ioannes cogere, ut accipiat, pro- & vendit
 testando se de interesse, & expensis, & frumenta
 periculum deinceps erit penes Petrum.
 Hic

Hic autem contractus si fiat inter eos, qui verè habent, & vendunt frumenta, licitus est. Quia est contractus veræ emptionis, & venditionis. Et illud modicum, quod accipitur ultra pretium currens, accipitur pro expensis, laboribus, & periculis, quibus subest Ioannes in conservando frumentum. Denique in hoc contractu est æquale & probabile periculum utriusque: nam post lanuatum pretium frumentorum potest evadere maius, & minus, & sic uterque potest lucrari, & perdere p. 1. tract. 8. ref. 65.

unus uratur re, alter pecunia, qui contractus vulgò dicitur, à godera. Dummodo in traditione pecuniæ cesset aliquod lucrum, & apponatur pactum retrovendendi in favorem utriusque contrahentis. Nam tunc usus rei accipitur ratione lucri cessantis, quod etiam in mutuo fieri potest. Et sic iste contractus reducitur ad contractum inno minatum. Do, ut des. Ita Homobonus parte 2. tractat. 9. cap. 13. quasi. 42. par. 1. tractat. 8. resolutione 28. Molfesius tomo 2. tractat. 12. cap. 8. numero 47. ad vitandam suspicionem usuræ, tradit hanc praxim istius contractus, ut dominus prædii illud vendat pecunia numerata, cum pacto retrovendendi post certos annos, intra quos à prædio emptor expelli non possit. Requirit autem præterea, quod fructus prædii æquales sint, cum lucro cessante, alias ad æqualitatem reducantur. Alium modum præbet Coradus de contr. question. 84. parte 1. tractat. 8. resolut. 27.

stantius contractus Godera.

Sicut contractus dittra, Italicè, stocco (quando scilicet, quis pecuniæ egens, emit pecunia cre dita merce à mercatore pretio summo, & statim ei pecunia numerata re vendit pretio infimo) à D. Antonino p. 3. tit. 8. cap. 4. §. 4. iudicatur usurarius, & in legibus Castellæ, ut notat Rebellius, par. 2. libr. 9. quest. 7. num. 7. gravissimis poenis prohibetur. Sed probabilis est, esse iustum, ut docet Navarrus cap. 23. num. 91. & alii, dummodo mercator ad hoc emptorem non cogat, nec ullum pactum implicitum vel explicitum adhibeat, ut docet Grassius par. 1. libr. 2. capite 109. numero 4. Item dummodo pretium, quo venduntur merces, non sit maius summo, & pretium quo reemuntur, minus infimo. Ratio verò est quia cum servatur iustum pretium tam in venditione, quam in revenditione, non videtur esse iniustitia. Immo fit beneficium emptori, dum liberatur ab onere querendi alium, cui vendat merces & à sumptibus ad hoc requisiti. par. 1. tr. 8. ref. 20. 31. & 58. Molina tom. 2. disp. 310. ultra requirit, quod merces non vendantur ex intentione principali reemendi infimo pretio. Sed rectius ait Salas tr. de empr. & vend. dub. 37. n. 4. hoc non obstare, quia ubi nihil ultra sortè deducitur in pactum, nec speratur ut pretium aut debitum de iustitia, pro mutuo, nulla est usura etiam si auctarium principaliter intendatur, ref. 48. cit. à 5. Addunt.

5 Contractus Hispanicè dicitur, mobtra, Italicè, stocco (quando scilicet, quis pecuniæ egens, emit pecunia cre dita merce à mercatore pretio summo, & statim ei pecunia numerata re vendit pretio infimo) à D. Antonino p. 3. tit. 8. cap. 4. §. 4. iudicatur usurarius, & in legibus Castellæ, ut notat Rebellius, par. 2. libr. 9. quest. 7. num. 7. gravissimis poenis prohibetur. Sed probabilis est, esse iustum, ut docet Navarrus cap. 23. num. 91. & alii, dummodo mercator ad hoc emptorem non cogat, nec ullum pactum implicitum vel explicitum adhibeat, ut docet Grassius par. 1. libr. 2. capite 109. numero 4. Item dummodo pretium, quo venduntur merces, non sit maius summo, & pretium quo reemuntur, minus infimo. Ratio verò est quia cum servatur iustum pretium tam in venditione, quam in revenditione, non videtur esse iniustitia. Immo fit beneficium emptori, dum liberatur ab onere querendi alium, cui vendat merces & à sumptibus ad hoc requisiti. par. 1. tr. 8. ref. 20. 31. & 58. Molina tom. 2. disp. 310. ultra requirit, quod merces non vendantur ex intentione principali reemendi infimo pretio. Sed rectius ait Salas tr. de empr. & vend. dub. 37. n. 4. hoc non obstare, quia ubi nihil ultra sortè deducitur in pactum, nec speratur ut pretium aut debitum de iustitia, pro mutuo, nulla est usura etiam si auctarium principaliter intendatur, ref. 48. cit. à 5. Addunt.

7 Licitus item est contractus, vulgò dicitur lotto, seu beneficiata, seclusis ciata) fraudibus. Ita Fillucius tomo 2. tractat. 37. cap. 3. numero 43. Ratio autem ibi vendi debent iusto pretio, adiectis expensis, & labore ministrorum. Ita Sà V. vend. numero 15. parte 1. tractat. 8. resolutione 81.

Et (beneficiata) seclusis ciata)

Et cum a- lris circi-

6 Licitum est tradere alteri pecuniam, tradenti v. gr. domum, ut interim

8 Potest quis dare mercatori magnam summam pecuniarum cum pacto, ut in fine anni accipiat quinque vel. gr. pro centenatio. Dummodo intendat saltem implicite, celebrare tres contractus, unum societatis, alterum assecurationis capitalis, & tertium venditionis lucri incerti pro certo, aut assecurationis lucri certi pro maiori incerto. Ratio est, quia in tali casu servatur æqualitas, nam onera imposita compensantur iusto pretio. Deinde, si supradicti contractus seorsim, & cum diversis personis celebrentur, sunt liciti; ergo etiã si simul, & cum eadem persona. Ita Bonacina de contract. disp. 3. quest. 3. punct. 11. n. 2. p. 1. tr. 8. ref. 30.

Nec non contractus dandi certæ summæ mercatori, ut accipiatur v. g. quinque pro centenario.

9 In contractibus celebratis in gratiam utriusque contrahentis si aliquid

In contractibus celebratis in gratiam utriusque contrahentis si aliquid

liberatis in gratiam quod damnum contingat sine culpa possidentis hic in foro externo ad nihil tenetur, sed in conscientia tenetur ad dimidium damni, quia, sicut uterque contrahens ex contractu commodum percipit, ita æquum est, quod uterque damnum participet. Et sic Valerius V. *Damnum, diff. 4.* obligavit in conscientia scholarem; apud quem mulus conductus sine eius culpa perierat, ad restituendum dimidium pretii *par. 3. tractat. 6 ref. 10.*

Contractus innominati actionem non pariunt per ius Civile secus per ius Naturale, & coram Deo, & in foro conscientie *par. 2. tract. 9. ref. 12.*

CONTRACTVS
Census.

Census natura. **C**ensus describi potest, ius exigendi pensionem de re utilitatis. Alius est resignativus, alius consignativus. Et hic vel est perpetuus, vel temporalis. Item perpetuus, vel est redimibilis, vel irredimibilis quamvis post Bullam Pii V. omnis sit redimibilis. Temporalis vero aut est ad tempus certum vel ad tempus incertum.

Census si sit iura natura. Rursus omnis census, aut est fructuarius, aut pecuniarius, qui est magis in usu. Emptio, & venditio censuum cum debitis circumstantiis est licita. Circumstantiæ vero aliæ requiruntur de iure naturæ, aliæ ex Bullis Pontificiis.

Fideliter iustitiam pretii. **12** De iure naturæ in contractu censuali requiritur æqualitas inter census, & pretium. Et quod si aliqua gravamina hinc inde per pacta accessoria imponantur, ea prudentis arbitrio debite compensentur. Ita Lesius *libro. 2. cap. 22. dub. 12. num. 74. parte 1. tract. 8. ref. solut. 44. §. idem etiam. Versic. Quod* vero.

Et gravamina commensatione. **13** Addunt Sotus, *de iustit. lib. 6. question. 3. artic. 3.* & alii requiri in contractu census de iure naturæ, ut non apponatur pactum de redimendo in favo-

rem emptorist alioqui fore usurarium. Ubicumque enim datur pecunia cum pacto eam recipiendi, & aliquid ultra sortem, ibi adest usura. Sed, seclusa lege positiva, probabiliter existimo cum Valentia *tom. 4. disputat. 5. quest. 22. punct. 6.* talem circumstantiam non requiri, & pactum redimendi apponi posse, dummodo hoc gravamen debite ab emptore compensetur. Et ita, hanc sententiam Romæ a doctis vitis existimatam probabilem, testatur ipse Valentia, quamvis ob periculum usuræ talia pacta non sint suadenda, *part. 3. tractat. 5. fol. 77.*

14 Præter has condiciones aliæ exiguntur in extravagantibus Martini, Callisti, & tandem Pii V. Et quidem condiciones duorum priorum non videntur necessario requisitæ ad valorem contractus, & Pontificis approbasse contractus censuales cum talibus conditionibus, minime vero reprobasse eos, qui aliter fierent. Bullam vero Pii V. notat Lesius *lib. 2. cap. 22. dub. 13. num. 99.* non esse in Regno Siciliae usu receptam. Vnde illa non obstante, si venditor census non solvat fructus, potest est his antiquus census augeri, vel novus constitui. Ita Salas *de censib. dub. 8. num. 17.* Immo Sotus, *de iustit. lib. 6. quest. 5. art. 1.* probabiliter docet, census constitui posse ex pecunia credita, quamvis Faustus, *disput. 18. quest. 32. numero 3.* probabilioris putet contrariam opinionem Lopez. Probabiliter incunt non quam, ubi Bulla non est recepta, nam esse receptam.

Præsertim Pii V. Adde, quod, cum dicta Bulla multa requirat solum ad vitandas fraudes, quæ intrinsece possunt, contractus censuales absque talibus requisitis valet pro foro conscientie, etiam ubi Bulla recepta est, dummodo fraudes absint. Ita Megala, in *2. libro 2. capite 7. quest. 2. numero 55* & alii. Vnde, seclusis fraudibus, potest constitui census ex pecunia antea debita, vel mercibus assignatis in pretium, non obstante quod Bulla damnet census celebratos non numerata pecunia tempore celebrationis.

Vnde, ea non obstante, census non solutus adici potest sortis principalis.

Adde

Et in foro conscientia consisti potest ex mercibus, vel pecunia antea debita, etiam ubi Bulla recepta est.
 Adde, quod illud de mercibus non videtur contrarium Bullæ, quia venire possunt nomine pecunie: nam ex l. pecunia ff. de verbor. significat. pecunia nomine comprehenduntur æquivalentia Ita Malderus in 2. tractat. 5. cap. 5. dub. 6. & alij contra Filhucium, tomo 2. tractat. 35. parte 2. cap. 3. num. 306. part. 1. tractat. 8. resolutione 44. Et quamuis multi negent quod census constitui possit supra valorem fructuum rei, super quam imponitur, id tamen Sorus de iustis. libro 6. quæst. 5. articulo 1. concedit fieri posse. *Ibidem in fine.*

Et ex Soro, etiam si res minus reddat, quam sit census debitus.
 15 Quod attinet ad pretium census illud est iustum, quod vel taxa constituit, vel consuetudo præscripsit. Ceterum, si à venditore census ultro offeratur vendendus, vilescit, sicut dicunt DD. communiter de mercibus ultrooneis. Et quidem secundum aliquos vilescit pro tertia parte, secundum alios, pro dimidio. Itaque non damnarem eum, qui census quinque vnciarum ultro oblatum emeret vnciis octoginta, stante taxa vel consuetudine quinque pro centenario. Ita Cruz, par. 1. pr. 3. qu. 6. dub. 2. concl. 3. & alij, p. 1. r. 8. ref. 36.

Census vitalitius est esse ex Filhucio tom. 2. r. 37. c. 2. num. 34. licitus.
 16 Census vitalitius videtur licitus quia exitus vitæ est incertus, & æquum estimatur esse periculum amittendi, & spes lucrandi. par. 7. tract. 9. resolutione 70.

CONTUMELIA

Contumelia a qua?
 1 Contumelia propriè est inhonoratio alicuius per verba, aut signa denotantia malum culpæ, ut si cui dicatur, fur, mendax, &c. Latè idem est, quod conuicium, & significat etiam obiectionem mali pænæ, ut cæcitatatis, stultitiæ, barbarum illegitimum, &c. Est peccatum ex suo genere mortale, si non excusatur indeliberatio, paruitas materiæ, aut modus obiciendi, ut per ludum, aut correctionem. Sunt autem omnes contumeliæ eiusdem speciei, & in Confessione non ne-

cessariò distinguendæ, ut dictum est V. Circumstantia numero 32.

2 Contumeliosum non licet occidere. Vide V. Occidere, numero 26. quamuis falsum, vel occultum crimen obicitenti, liceat respondere, Mentiris, ut dictum est, V. Compensare, numero 4. v

COPULA Coniugalis.

1 Copula coniugalis fieri debet in vase naturali; nam in præpostero etiam incipere, peccatum est. Ita Bonacina de matrim. quæstion. 4. punct. 11. in vase naturali. numero 12. contra Nauarrum, de pœnitentiæ concl. 7. part. 2. tractat. 17. resolutione 37. §. Ad secundum. Immo nec licitum est perficere verenda in vase prohibito. Pontius lib. 10. cap. 11. numer. 5. contra Sanchez, tom. 3. lib. 9. de matrim. disput. 17. r. 5. par. 3. tract. 4. resol. 104.

2 Sed variare situm in copula, ex suo genere est solum veniale, etiam si propterea aliqua feminis pars elaboratur, de situm, quia medici docent, non totum semen conservari à matrice. Immo etiam si eo concumbendi modo non ita certa speretur generatio, quia coniuges non tenentur ad generationem certiorè, sed solum convenientem modum adhibere. Ita Pontius, ubi supra num. 3. par. 2. tract. 15. resol. 64. §. & recitantur in par. 3. tract. 4. resol. 204. §. Notandum, & quoad primum etiam, in par. 1. tract. 7. resolutione 39. Si autem coniuges voluntariè foras semen emittant, peccant mortaliter. Dixi, voluntariè, nam non notat Pontius ubi supra id aliquando contingere posse absque culpa, ut si vir calidus, dum congregari conatur, semen extrà emittit, illa enim festinatio naturæ est, non voluntatis p. 3. cit. §. Addit.

3 Cæterum probabile est, coniugem non teneri expectare seminationem alterius, etiam si possit, nam aliqui docent, expectare semen mulieris nec actiue, nec necessarid ad generationem concurrere. Ita Sanchez ubi supra numero 9. (Ex quo

Et an iustificet homicidium?

Copula cõplenda, & imitanda in vase naturali.

Quamuis non totum semen retineatur. Sed si foras illud voluntariè emittant, mortale est.

At coniugis non tenetur expectare seminationem alterius.

Hh 3

etiam

putant, uxorē posse manere frigidam, & ueneri non cooperari.

etiam principio docuit Præpositus, in 3. parte quæstion. 6. disputatione 4. numero 35. Vxorē parum ueneream, in reddendo debito posse mentem aliō diuertere, & remanere frigidam: nam hoc sufficit ad generationem; alioqui sterilis non posset parere, & reddere debitum viro suo. parte 5. tractat. 14. resolutione 37.) Potest uero coniux post emissionem seminis coitum continuare, ut alter semen emittat, secundum Pontium, num. 5. parte 3. tract. 4. resol. 104. §. Notandum, in fine. At ubi vir membrum extrahit, non licet amplius uxorē se ad semen emittendum manibus adiunare. Vide V. Tacit. num. 4. par. 10. tract. 13. resol. 42. nec posse virum suis manibus præstare in pudendis suæ uxoris docent Dian. & alij.

Accedere ad uxorem grauidam, non est peccatum.

4 Accedere ad uxorem grauidam, nullum peccatum est. Ita Coninch. disputatione 34. dub. 9. concl. 4. contra Pontium cap. 14. numer. 7. qui, secluso periculo incontinentiæ, putat esse veniale. Resolut. 203. cit. in fine. Ad menstruatam accedere, non est mortale. Imò Sanchez, disp. 21. n. 2. probabile putat, nullum esse peccatum. Ibid. §. Nota

Ad menstruatam, non est mortale. Copula fieri potest ob voluptatē. Ob seruandā ualitudinem.

5 * Finis primarius copulæ est propagatio speciei. Sunt autem alij fines secundarij, ut conseruatio indiuidui, & sedatio concupiscentiæ: unde probabile est coniuges coeuntes captandæ uoluptatis causa, nec uenialiter peccare, ut docuit Sanchez. disputat. 29. quæst. 3. Ita Pontius, libr. 1. cap. 21. num. 6. 13. p. 3. tr. 4. resol. 216. Idem dic, si id faciant ad conseruandam ualitudinem. Ità Sà V. debitum, nu. 5. Eriam, quando non deessent alia remedia, contra Henriquez, lib. 11. cap. 15. numero 5. par. 3. tract. 4. resol. 218. Idemque, si id faciant uitandæ fornicationis causa, ut docet Durandus in 4. dist. 31. q. 4. contra D. Thomam ibid. ar. 2. ad 4. Idque contra Sanchez, disp. 9. n. 4. etiam si aliis remedijs concupiscentia sedari possit. Nam oppositum nimis graue onus esset statui maritali. Ita Layman, libro 5. tract. 10. par. 2. cap. 4. n. 1. par. 3. tr. 4. ref. 219.

Et ne saluti

6 Coniuges de communi consensu

copulam inchoantes & abruptas, ne noceat saluti, non peccant mortaliter. Ita Paludanus in 4. dist. 31. quæst. 3. art. 2. cas. 5. par. 3. tract. 4. resol. 204. §. Nota, & resol. 227. Immo nec uenialiter, si neuter seminet, & absit periculum seminationis extra uas. Ita Sanchez tomo 3. libro 9. disputatione 19. numero 3. resol. 227. cit. §. Difficultas. † Quamuis postea tr. 6. ref. 95. probabilius putet, id esse mortale †.

7 Vxor statim mingens post copulam, ut semen eiiciat, ut non concipiat, per se non peccat mortaliter, secundum Beliochium de cas. refer. par. 2. quæst. 4. numero 365. quia matrix habet vim attractiuam, & retentiua seminis, unde ipsa frustra laborat. At ex conscientia erronea si existimat, sic impeditam iri generationem, proculdubio peccat mortaliter par. 3. tr. 5. resol. 15.

8 Coniuges in loco sacro conclusi (* per locum sacrum intellige solū copulæ Ecclesiæ, ut dictum est V. Circumstantia, numero 42. *) si ibi maneant per longum tempus (quod Sanchez disputatione 25. numero 12. existimat esse mensurabilem: Lessius libr. 4. cap. 3. dub. 12. numero 86. semimensem. Fagundez pr. 2. libr. 4. cap. 4. numero 21. decem dies: ego uero cum Suarez, in 3. p. quæst. 83. art. 3. disputatione 81. sect. 4. quatuor, vel quinque) copulam habentes, non peccant. Immo probabile est, quod docuit Pontius libro 10. caput 10. numero 15. copulam coniugalem occultam in Ecclesia, non esse sacrilegium. Eriam si in ea coniuges non sint conclusi p. 1. tr. 7. ref. 19.

C O P U L A Coniugalis.

9 Excitare duos amentes ad copulā coniugalem est peccatum graue, quando ab amentē peritur debitum à sano non tenetur reddere, dummodo non adsit periculum polluendi se, vel accedendi ad alienam, si uir esset sanus non debet reddere uxori amenti, sed a con-

noceat, ad- rāpi potest.

Et ab uxore semen emitti absque peccato, si conscientia erronea non laborat.

Et coniuges in loco sacro conclusi per 4. dies, possunt coire sine peccato.

Excitare amentes ad copulā coniugalem est peccatum graue.

Si abest peccatiu pollutionis. Vir janus non debet redire a menti cum ira.
 Eft licitum copulam non abfoluere sine periculo pollutionis. Peccat mulier mittē de semen. Non potest tangere uerenda uxori. nec contrā Tenetur ex peccato bimestre. Sponsus tenetur expectare bimestre.

è contra Ochagauia *part. 10. tractat. 13. resolutione 41.* & eadem est ratio de furioso, & ebrio, *Eagund. ibid. tract. 14. resol. 55 §.* Sed hic obiter *p. 10. tr. 13. resol. 42.* & licitum est copulam non abfoluere dummodo non sit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoauit & copula contenta sit. *ibid. tr. 14. res. 55.* fœmina se inuertens post copulã, ut semen emittat facit ex natura sua peccatũ mort. *Leand. ib. §.* Sed hic obiter, alter coniux potest semen emittere non expectato alio, sed nõ potest postea tangere uerenda fœmiã ut ipsa perficiat, nec vice versa. *ibid. tractat. 13. resol. 42.*

10 Coniux uouens religionem tenetur expectare bimestre completo iuxta dies currentes mensium, & non reddere debitum nisi elapso termino. *Sanchez, & alij. par. 10. tr. 14. res. 22.* & si mulier 12. annorum ingreditur Religionem infra bimestre tenetur sponsus expectare usque ad 10. annum, & si ingreditur Religionem S. Francisci de Paula usque ad 18. *Basilius Pontius ibid. tr. 14. res. 22.*

CORRECTIO.

Correctio 1
 quod duplex. Iudicialis. quid. Fraternalis. quid.

Correctio duplex est; iudicialis, & fraternalis. Illa est, quæ prouenit à potestate publica in ordine ad bonum commune, & est propriè actus Iustitiæ vindicatiuæ. Fraternalis uero fieri potest à priuata auctoritate, & ordinatur ad bonum eius, qui corripitur, & propriè, & per se respicit bonum ipsius delinquentis, cuius spirituali necessitati per hanc correctionem subuenitur, & de hac hic sermo, quam quoque esse actum uirtutis nemo Catholicorum dubitat. *par. 7. tract. 3. resolut. 1.*

Eft actus uirtutis. Et ad quã uirtutem spectat.

2 Dubium quidem est, ad quam uirtutem spectet, hæc correctio, de quo fuscè Caspensis in *curso Theolog. tom. 2. tract. 17. disp. 6. sect. 1. num. 2.* Illud uero certum, & omnino indubitatum, ad satisfactionem huius præcepti non requiri necessario correctionem fieri ex

hoc, uel illo motiuo charitatis, uel misericordiz. Imò etiam si ex malo motiuo id facias, satis facere potes præcepto correctionis *ibid. res. 2.*

3 Correctio fraternalis nobis præcipitur, à Domino Matth. 18. illis uerbis. *Si peccauerit in te frater tuus, &c.* quæ quidem uerba secundum Menesiam in 2. 2. *disp. 163. sect. 5. §. 207.* ubi citat aliquos Commentatores, & Doctores, non continent præceptum, sed consilium, & Suarez *lib. 10. cap. 7. numer. 13.* quamuis teneat, correctionem esse de iure naturæ, fateatur tamen ex his uerbis non facile colligi. Sed continere præceptum tenet D. Thomas 1. 2. *quæst. 13. art. 7.* & DD. communiter, quibus subscribimus, & uidetur quoque communis SS. PP. Augustini *term. 16.* de uerbis Domini. Chrysostr. *homil. 62.* Greg. *lib. 4. regist. epistol. 56.* & aliorum. *p. 3. tract. 13. res. 42. & par. 7. tract. 3. res. 3.*

Correctio præscripta Mat. 18. obligat sub præcepto.

4 Et per se loquendo obligat sub mortali: ex Valentia *tom. 3. disputatione 3. quæst. 10. punct. 2.* Sicut enim præceptum elemosinæ obligat sub mortali, quatenus proximus est in extrema, uel graui necessitate, ita similiter sub mortali tenetur ei per correctionem subuenire, si est in graui necessitate spirituali. *par. 7. tr. 3. res. 4.*

Et sub mortali.

5 Cæterum hoc præceptum Correctionis cum sit affirmatiuum, non obligat pro semper, sed ad inducendam obligationem sub mortali, requirit multas circumstantias, quæ raro concurrunt, de quibus infra n. 19.

Cum quibusdam tamen conditionibus.

AD CORRECTIONEM

Quam teneantur, & quam non.

Primò igitur, peccatum mortale proximi, uel graue illius periculum debet esse moraliter certum. In dubio enim persona priuata non tenetur corrigere, nec indagare, & inquirere aliorum peccata, ad eum finem ut corripiat; nisi in casu hæresis, aut alterius criminis ualde perniciosi. *Reipubl. aug.*

aur si immineret proximi mors, vel etiā probabilis spes foret, proximum peccati dubij correctionem non ægrè latuū. Ita Filliuc. tom. 2. tractat. 28. cap. 6. num. 233. par. 4. tr. 3. ref. 72. & tr. 4. ref. 228. & p. 7. tr. 3. ref. 6.

Pralati ad quid teneantur.

7 Secundò Pralati religionum teneantur aliquādo sub mortali corrigere etiam peccata venialia subditorum, quæ regularem disciplinā notabiliter minuunt. Ita Villalobos tom. 2. tr. 4. diff. 2. num. 5. contra Rodriquez de ordin. iudic. cap. 9. n. 7. quam Sorus... concl. 3. extendit etiam ad Gubernatores Reipublicæ, & Coniuch de art. supern. disputat. 28. dub. 3. nu. 24 ad particulares Religiosos, & quemlibet priuatum. Sed Bannez in 2. 2. quæst. 33. art. 2. dub. 2. asserit primum esse nimis durum, si non agatur de peccatis Reipublicæ, eiusque paci præiudicantibus. Secundum etiam non esse mentem Doctorum, qui loquuntur solum de Pralatis p. 3. tr. 2. resolut. 38. par. 4. tr. 4. ref. 228. p. 5. tr. 5. ref. 66. & p. 7. tr. 4. ref. 8.

Confessor.

8 Tertio Confessarij non tenentur, nec debent mores pœnitentium inquirere; quia eorum auctoritas in foro exteriori minime viget; sed tantum in interiori. Ita Duual. in 2. 2. tr. de charitate q. 9. art. 4. Debent quidem in confessione suos pœnitentes monere, & corripere, non tam fraternè, quam iudicialiter, sed occasionem suarum monitionum tantū ex iis, quæ in confessione sibi declarantur, debent arripere, non autem aliundè inuestigare. par. 7. tr. 3. resolut. 12.

Concionatores.

9 Quarto Concionatores tenentur publica peccata, aur quæ sciuntur in iis locis crebro fieri, publicè reprehendere, et si ea committentes credantur nō emendandi nisi forte grauiora mala timeantur, vt festè accidit, quando Superiorum peccata publicè reprehēduntur. Ita Coniuch disp. 28. dub. 6. n. 113. Sed caute Concionatores in hoc procedant, & cum su-

Qui tamen non peccat, is Superioribus omnia communiunt p. si corrigant 7. tr. 3. resolut. 12. Quamuis autem ad id teneantur vt dictum est, non tamen dicē-

dum Concionatores corrigentes in peccato, peccare mortaliter, vt putat Caietanus 2. 2. qu. 187. ar. 1. quia supradictæ actiones nec sunt annexæ ordinibus sacris ex institutione Christi; nec sunt ita sacræ, quin à peccatore officii possint. Vilalobos in summa to. 2. tr. 4. diff. 8. n. 3. Ibid. ref. 14.

10 Quintò subditi tenentur corrigere suos Superiores ex c. sicut 2. q. 7. Tria tenentur corripere in ea seruanda. Primum, vt cū magna prudentia, & humilitate fiat, & potius riores, obsecrando, quā increpando. Secundò, vt fiat secretò, & non publicè; ex decreto Innocentij III. ex c. cū ex iniuncto, de Hæreticis. Quod tamē intellige nisi peccata sint scandalosa, & publica; tunc enim publicè argui debet, etiam si nulla speretur emendatio. Tertio captari debent tempora, quibus creduntur esse magis dispositi Caspensis in cursu Theol. tom. 2. 2. disp. 6. sect. 1. n. 6. & alij p. 7. tr. 3. ref. 15.

11 Sextò Parentes, Domini, Maritus, & Tutor tenentur & ipsi speciali quidem titulo corripere filios, & cæteros de sua familia Ita Hurtadus de Mendoza vol. 2. disput. 152. sect. 2. §. 10. Immo ex Trullench in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 15. n. 1. non satisfaciunt dicendo in confessione, se omisisse correctionē, sed tenentur dicere, se esse Patres, Dominos, Maritos, vel Tutores. Quod autē dicitur de Villalobos, debere dominū à suo seruitio minus expellere, si videat domi occasio nē habere peccandi, laudo si faciat obligationē tamen non agnosco, præcipue si domino utilis sit famulus. Ita Trullench citat. Ibid. ref. 9. & ref. 31.

12 Quæres primò, An priuatus Prælati enim, & Superioribus dubium non est) teneatur vitam suam emendare, vt possit peccatam corrigere, quā do ob peccatum inceptus efficitur ad correctionem? Affirmat Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 88. dub. 1. cum alijs, tenet in casu necessitatis extremae. At Castus Palaus tom. 2. tract. 6. disput. 3. punct. 7. n. 6. ait non teneri ratione præcepti correctionis: ratione vt rō scandalali obligationem esse posse, cum suo peccato, & malo exemplō iacet, vt alij peccatis inhæreant.

Distingue ant Franciscus verò del Castillo *in 3. sent. som. 2. disp. 6. de correct. q. 6. ref. ...* distinguit, teneri ad emendationem exteriorem, quæ est quædam proprii peccati recognitio; non autem ad interiorem, quæ est contritio, & pœnitentia de commisso peccato. Et sic putat posse reuocari in concordiam sententias oppositas. Tu cogita p. 7. tr. 1. ref. 16.

Iudices etiam Ecclesiastici non peccant corrigendo iudicialiter in peccato.

13 *Quæres 2.* Num iudices, præsertim Ecclesiastici (de secularibus enim non est difficultas) existentes in peccato mortali, possint sine nouo peccato actum iudicalem in alium peccatorem exercere? Affirmat D. Thom. *in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 2.* quia exerceret actum sacrum dignitati Ecclesiasticæ annexum. Sed contraria prorsus sententia est tenenda, quam docet Duallius *in 2. 2. tr. de charitate quæst. 9. art. 4.* quia non omnes actus sacri requirunt gratiam sanctificatam in operante, seu ministro; sed soli actus ordinis, non autem actus iurisdictionis. Et sic patet responsio ad rationem oppositam. *Ibidem ref. 17.*

De quibus peccatis fieri debeat.

Correctio 13 **P**rimo debet fieri correctio de iis peccatis mortalibus, quæ certa sunt & quæ quis certò nouit: vt supra, mortalibus num. 6.

certis. 14 De peccatis verò venialibus, quæ uis Gaspar Hurtadus, *disp. 6. de correct. difficult. 6.* cum plurimis aliis teneat, ad esse præceptum sub veniali, ea corrigendi tamen cum Trull. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 4.* & aliis puto correctionem fraternam pro venialibus non esse in præcepto excluso aliquo casu de quo supra num. 7. Et ratio esse potest, quia *Matth. 18.* ubi potissimum istud præceptum à Christo declaratur, & iniungitur, supponit proximum, cui adhibenda est correctio, esse perditum, & æternæ damnationi obnoxium; aliter enim non dixisset: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Cum ergo peccata venialia tantam ruinam in nobis non cau-

Nisi in aliquo casu.

Summa Diuina.

sent, probabile est ordinariè non teneri pro peccatis venialibus fraternam correctionem adhibere, *par. 7. tr. 3. resol. 7.*

15 Peccatum item habituale, licet Peccatum non ad sit periculum labendi, corrigendum esse affirmant non contemnendi sine periculo Doctores, inter quos Hurtadus de Mè, *lo relabendi doza volu. 2. disp. 161. sect. 7 §. 68.* Hac duan corrigècti ratione; quia peccatum commissum, dum, affirmet & non emendatum secluso periculo in mant aliud relabendi, est secundum se materia grauis huius virtutis; sed ad gratiam eius materiam obligamur, quoties sine graui incommodo cum spe fructus eam possumus exercere, ergo peccatum commissum, & non emendatum secundum se nos grauius obligat. Contraria tamen sententiæ ad hæreo cum Trullèch *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 3.* Quia non censetur proximus in graui necessitate esse constitutus, nisi ex occasione peccati commissi sumat occasionem illud peccatum committendi, aut probabilitè existimeret ita permanfurum in illo peccato, vt suo tempore de illo doleat quod iam nouum est peccatum. Extra hoc periculum perseverantiâ in peccato, etiam si grauis miseria sit; non tamen ex misericordia videris obligatus procurare illam tollere. *Ibidem resol. 11.*

Alij negat.

QUINAM CORRIGENDI,

Vel non.

16 **P**rimo tenemur corrigere peccatores ex ignorantia vincibili, & Corrigendi culpabili; quia hæc ignorantia non excusat proximum à peccato. At si ex ignorantia inuincibili quis legem transgrediat; plures Doctores, docent me non esse obligatum ad correctionem. Qua ratione dicunt nullam esse obligationem monendi comedentes carnes die Veneris, vel non audientem Missam die festo, si ignorantia inuincibili præcepti laborant. Ita Bonac. *disp. 3. de Charitate, quæst. 4. par. 7. num. 10.* At ego puto adhibendam esse correctionem quando quis peccat ex ignorantia inuincibili iuris

Et ex inuincibili, si speratur fructus.

ris tam naturalis, quam positivi, si speratur fructus; secus si non speretur fructus, par 7 tract 3, resol. 18. Hinc si sciam, vt docet Conin h. disput. 29. de charitate dub. 4. num. 45. alios propter cognationem, aut inualidè contraxisse, idque eos inuincibiliter ignorare, si sperem eos facile inducendos, vt impetrent dispensationem, & sine turbis rursus contrahant, teneor ipsis, veritatem aperire. Idem dicendū in quibusdam peccatis commissis ex ignorantia iuris, non ita patet notū, & quod non potest nosci pertinere ad hunc in particulari, verbi gratia. cōfiteatur aliquis se cognouisse consanguineā vxoris suæ, &c. secundum communē sententiam non potest petere debitū. Confessarius tamen (nisi possit fore cum eo dispensare, vt licitè debitum petat) cōmuniter melius faciet relinquendo illam in sua bona fide, qua putat sibi licite petere debitum: quia si aperiat illi veritatem, postea formaliter peccabit petendo debitum; & communitè et nō est verosimile futurum, vt id eod abstineat à petendo debito, quamdiu autem manet in bona fide solum peccat mortaliter sine vilo periculo scandali, quod si confessarius possit dispensare, aut certò credat alterum cognita veritate ante obtentam dispensationem non peritutum debitum, debere illi aperire veritatem. Vt verò confessarius possit cognoscere penitentem laborare ignorantia inuincibili, ita vt non teneatur illum admonere, curet bono modo intelligere, an penitens credat se in bono statu constitutum esse, vel an dubiam habeat conscientiam. Sit tamen cautus Confessarius, ne dubium malæ fidei ingerat penitenti, dum non sperat fructū correctionis. Ita Trullench in Decal. 20. l. 1. c. 5. dub. 14. num. 6 par 7. tr. 3. resol. 19.

Cautio pro Confessariis.

Corrigendi infideles.

17 Secundò tenemur corrigere etiam infideles, quando est spes fructus, ac reliquæ conditiones adsunt, vt hoc præceptum obligat. Ita Coninch disput. 28. de charitate dub. 4. num. 49. cum aliis. Et quamuis Laymano in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 7. num. 2. contrarium teneat, quia Christus, Matth. 18. solum iubet

nos corrigere fratrem peccatorem; infidelis autem non est frater noster quia non est filius Dei, nec Ecclesiæ; tamen dicendum est hoc non ob stare, quia etiam infidelis dici potest frater aliquo modo, ratione, s. communis naturæ, & originis ex Adamo, par. 7. tract. 3. resol. 20. Imò, vt docet Duall. in 2. 2. tract. de charitate quæst. 9. a. 4. ipsi infideles teneantur ad corrigendos alios; Cum enim hoc præceptum fundamentum habeat in natura, & recta ratione, quæ ad vniuersos homines, etiam infideles, se extendit, quatenus scilicet teneantur proximis suis in necessitate, quæcumque illa sit, siue spiritualis siue corporea, subuenire non est dubium, quin infideles correctionem hæc fraternam seruare debeant. Ibid. §. Not.

Et ipsi teneantur ad correctionem.

18 Tertio publici peccatores, vt meretrices, ysurarij, &c. sunt corrigendi si speretur emendatio, quia & Deus offenditur, & proximus sibi malum infert: Ita Lorca 2. 2. D. Thoma disput. 41. num. 4. qui tamen optimè obseruat plures exculari a correctione istorum, vel quia cum sint in notitia omnium, sunt alij qui facilius, & melius eos corrigere possunt, vel quia in his rari speratur fructus, & utilitas correctionis, & propterea frequenter negligitur. par. 7. tract. 3. resol. 3.

Publici peccatores corrigendi.

QUANDO OBLIGET, Vel non.

19 Correctio fraternæ, obligat, quædo sequentes conditiones concurrant: Prima, quando vides proximum actu peccare, aut moraliter scis eum quibusdam peccasse. Vt patet ex dictis num. 6 & peccatum sequitur.

20 Secunda, quando probabiliter speras correctionem profuturam, & correctio proximum ex ea emendandum. Et quando spes emendationis esset valde modica, non esset peccatū mortale correctionem omittere; & multò minus, quando per correctionem crederetur proximus.

mus excitandus, vt gravius peccaret, verb. gr. blasphemando, aut nos graui odio persequendo, &c. *part. 7. tr. 3. resol. 21.*

Non autē in dubio.

Si autem esset dubium an correctio esset delinquenti profutura; esset autem certitudo quod non esset obfutura, deberet adhiberi, minime verò si simul esset dubium, an esse, no cumentum allatur. *ibid. resol. 21.*

Nec si prius sit obfutura, deinde profutura.

Quod si correctio primū sit obfutura, deinde profutura, etiam tunc putatur contingere, vt quis sub peccato mortali obligetur corrigere eū quem probabiliter putat in praesenti fore deteriore, & per impatientiam atque contumelias contra corripientem, aut alios, de nouo peccaturum, licet postea conticiat eum in ex illa correctione emendatum. *ibid. resol. 23.* In articulo tamen mortis, & quando peccatū est publicū vel scandalosum, correctio est adhibenda, etiam si proximus timeatur, deterior euaturus. *part. 4. tract. 3. resol. 72.*

Exceptio articulo mortis.

part. 4. resol. 228. §. Tertiū, & part. 3. tract. 5. resolutione. 93.

vbi absolute negatiuam sententiam docuerat. Ad auerendum tamen damnum alicui, puta vt Dei iniuria, pusillorum scandalum, aliorum peruersio, aut graue innocentis damnum impediatur, tenetur quis corrigere aliquem, etiam si credat peiorem futurum, quia haec correctio proprie assumitur, non ad emendationem, aut punitionem delinquentis, (pro vt assumuntur fraternae & iudicialis) sed ad defensionem innocentis, & ad dicta mala impedienda. *part. 7. tr. 3. resol. 24.*

Et impeditioe damni alieni.

21 Tertia ad correctionem necessaria conditio, est, vt ad illius emendationem necesse sit, vt illum corripiam. Si enim delinquens sit timorata conscientia, vnde speretur facile surrecturus, vel ab alio corrigendus, praecipuum correctionis non obligat sub mortali; quia correctio est quaedam spiritualis eleemosyna non nisi indigenti facienda. Non tamen sufficit, quod adsint alij, qui possint, aut etiam magis quam ego teneantur talem ex corporali, aut spirituali necessitate eripere, nisi omnino probabiliter credatur eos hoc facturos. Ita Valentia *tom. 3. disputat. 3. quest. 10. punct. 2.*

Voluntatis non peccatur correctio.

part. 4. tractat. 4. resol. 228. vers. Deinde. & part. 7. tract. 3. resol. 25.

22 Quarta, quod ex correctione illa non proueniat damnum notabile corripientis; tunc enim nulla erit obligatio; nisi in necessitate extrema, aut quasi extrema damnationis proximi: In qua quidem valde dubium est, an priuatus teneatur vita periculum subire, vt proximum corrigat. Affirmante Bannez *in 2. 2. quest. 33. artic. 3. dub. 4. concl. 3. cum aliis;* Negante verò Lorca *in 2. 1. Diui Thom. disput. 35. num. 7. & alij pariter.* Praelati quidem, & alij superiores in extrema necessitate proximi cum periculo vitae correctione adhibere, & hoc ex communi Doctorum consensu. *part. 4. tract. 4. resol. 228. vers. quarto, & part. 7. tract. 3. resolutione 26. 27. 8.*

Vel ea sit futura correctio.

Nisi sit Praelatus, aut superior.

23 Quaesitum primò, an si adsint praedictae conditiones, sit statim adhibenda correctio? Respond. ad decernendum quando licitum sit correptionem fratris differre, aut etiam omittere; quando verò illicitum, aut peccatum mortale, aut veniale, notanda sunt sequentia. Primum, quando ex dilatione correptionis timeretur in intermedio tempore lapsus fratris in peccatum mortale, aut ipsius mors corporalis in peccato mortali, aut eiusdem, vel Reipublicae, vel etiam tertiae personae detrimentum notabile, quod vitari posset ipsa correctione. fraternae: peccatum de se mortale esset eam differre; cum id fiat contra charitatem in materia graui. Secundum, quando nihil praedictorum timeretur, si correctio in aliud tempus differretur sine causa, talem dilationem de se non esse peccatū plusquam veniale; quia non est graui Dei, vel proximi iniuria. Tertium, si & nihil iam dictorum timeretur, & aliqua iusta de causa iudicaretur aliud tempus opportunius expectandum esse: dilationem non modo licitam, sed etiam debitam esse posse; vt quando multum refert expectare aliud tempus. Id quod relinquatur prudentis arbitrio. Et haec omnia docet Reginaldus *tom. 1. lib. 4. cap. 25. n. 24. part. 4. tract. 4. resol. 228. vers. quarta, & p. 7. tr. 3. resol. 30.*

Interdum est adhibenda statim, interdum potest differre, ferri correctio.

Omittens correctionem ex timida a se, &c. non peccat mortal.

Nisi sit Prælati.

Permittere alicui peccatum, ut melius corrigatur, videtur aiquibus licitum.

Cum quadam limitatione.

Aliis secus.

Quoties adhibenda correctio.

24 Quod si quis omitteret, vel differret correctionem, non ex proposito, sed ex tepiditate, aut simili affectu, non esset mortale, nisi alioquin damnum proximi tantum esset, ut grauius imputaretur dolenti eum corrigere. Prælati autem correctionem omittens ex timiditate, &c. peccaret mortaliter. Ita Grando. Ex quibus omnibus patet, raro contingere, ut priuatus correctionem omittens, peccet mortaliter. Et ratio est, quia præcepta charitatis non multum rigorosam obligationem inducunt, & præsertim istud eleemosynæ spiritualis: nam cum eius finis sit, subleuare proximum à miserâ culpâ, in qua ipsa liberè est, & a qua liberè potest exire, non ita strictè obligabit: nam corrigendus non censetur ita propriè pati spirituale necessitatem. Quæ omnia docet Grando in 2. 2. coner. 3. 17. act. 12. disput. 1. num. 6. part. 4. tract. 4. resol. 228.

25 Quæres secundò: An sit licitum permittere alicuius peccatum, ut melius corrigatur? Affirmat Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 8. quia licet tantum permittimus peccatum, ut proximus non resurgat, ut postea resurgere possit feruentius; imò non tam permittimus peccatum, quam ut proximus non resurgat, quod facere possumus sine peccato. Limita tamen, nisi timeatur casurum in grauissimum peccatum, verbi gratia communicaturum in peccato mortali. Verum Franciscus del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disput. 6. de correct. quest. 4. num. 10. contrarium asserit: quia licet Deus sic aliquando permittat, ut postea ipsum auxiliando à peccatis eruat, tamen hoc nobis non licet, quia neque scimus certò futura contingentia, sicut Deus, neque probare possumus auxilia efficaciam, sicut ipse, & misericordia non patitur fratrem relinquere inuolui in peccatis, etiam si sit suspicio, quod resurget de futuro, par. 7. tr. 3. ref. 29.

26 Quæres tertio an teneamur sæpius adhibere correctionem? Respondeo cum Trull. in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. numero 4. toties corrigendum esse

proximum, quoties speratur utilitas arbitrio prudentis. p. 7. tr. 3. ref. 32.

Quo ordine facienda correctio.

27 Ordo porrò in correctione seruandus est, quem Christus Dominus in Euangelio præscripsit, Matthæi 18. qui quidem ordo nõ est tantum congruicatis, ut tenet D. Bonauentura in cap. 17. Luca, sed necessitatis, & cadit sub præcepto, ut docent quamplurimi cum Valentia tom. 3. quest. 10. punct. 5. Quorum opinio nititur illis fundamentis, seu principiis, quod tibi non vis, alteri non fieri: Item; omnia quacunque vultis vobis fieri ab aliis, hæc illis facite Item; Diliges proximum sicut teipsum. par. 5. tract. 10. resolut. 42. & par. 7. tr. 3. resolut. 36.

28 Primò itaque delinquens, est secretò monendus; iuxta illud, Corrige eum inter te, & ipsum solum. Quod tamen intellige, modo delictum sit occultum. Vnde si quis prudenter iudicaret se posse prodesse fratri hæc secreta moritione, & ea omissa vellet incipere à correctione coram testibus, qui est secundus correctionis gradus, peccaret mortaliter, quia ita corrigens infamat fratrem apud alterum absque necessitate. Quod ita intelligendum, quantum est ex parte ipsius actus. Cæterum talis circumstantia esse potest in tertia illa persona, vel personis, quibus reuelatur, quod ipse peccator parum, aut nihil detrimenti patiatur: & tunc erit vel veniale, vel nullum peccatum. Idem cum eadè intelligentia statnendū est de illo, qui incipit à tertio correctionis gradu, de quo infra, relictis prioribus, quando prioribus adhibitis poterat prodesse fratri cum minori dispendio, par. 7. tract. 3. resolut. 37. Quæ omnia procedent etiam in Religiosis, qui non possunt occultare fratrum crimina superiori, quantumuis prudenti deferre tamquã patri; sed teneantur occultam correctionem præmittere. Nisi in aliqua Religione contrarium cautum sit, ut est

Ordo præscriptus à Christo est seruandus in correctione sub præcepto.

Ut scilicet secretò monendus; iuxta illud, Corrige eum inter te, & ipsum solum. Quod tamen intellige, modo delictum sit occultum.

Etiã in Religiosis.

Nisi ad sit constitutio contraria.

ut est in Societate Iesu. Ita Tannerus in 2.2. disputat. quasi. 5. dub. 5. num. 106. & alii contra Turrianum *ibid.* disp. 89. num. 4. part. 3. tract. 2. ref. 37. & part. 7. tr. 3. ref. 44. & 45. ubi pluribus confirmat licitam esse prædictam constitutionem Societatis Iesu. Quomodo verò debeat generare Prælato, cui tanquam Patri delatum sit aliquod delictum absque prævia correctione, in opinione eorum qui dicunt id licitum esse, cum subdito sic delato, habes apud Caspensem in *curia. Theol. to. 2. tr. 17. disp. 6. sect. 3. n. 35. & par. 7. tract. 3. ref. 46. 47.*

Et in ipso 29 Rector, vel Prior aliquid collegii, seu Domus, qui manifestat Provinciali, vel Generali delictum occultum fratris, quem ipse potest emendare absque tali manifestatione, peccat mortaliter, quia absque illa poterat lucrari proximo. Ita Trullech in *Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 5. dub. 16. n. 1.* quam vis Caltrus Palas *tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 11. n. 6.* contrariam etiam sententiam probabilem existimet, at hanc probabiliorē, p. 7. tr. 3. ref. 48.

Potest autem 30 Inaliquibus verò casibus potest omitti correctio, & peccatum fratris ad superiorem deferre. Et primus est, quando peccatum proximi occultum vergit in detrimentum aliorum, nec videtur occurrere sufficienter posse per privatam monitionem. Ut si quis clauditionem molitur, vel incendiū civitatis, aut alios inficiat hæresis. Ita D. Thomas, quia in tali casu plurius æstimanda est salus aliorum, quam fama unius maligni. *par. 7. tr. 3. ref. 45. & 51.* Secundus, quando quis prudenter iudicat, se nihil corrigendo facturum, sed melius fore, si relicta secreta monitione, vel inductione testium, superiori deferat, & remedium postulet. Quia ordo Evangelicus institutus est ad emendationē proximi, unde si illum iudicamus non profecturum, eligere possumus, quod in illum finem est utilius. Adverte tamen, quod si speras delinquentem emendandum per te, licet non tã bene quam per superiorem, sed tamen absolutè emendabitur, non tenentis adire superiorem, *par.*

Si correctio non speretur profutura. Aut proximus in

7. tr. 3. ref. 43. & ref. 39. §. Notand. Tertius, hoc suo inquit quando proximus propter maiore profectionem spiritualem paratus est, ut ipse peccata, quantum vis occulta nulla præmissa correctione, superiori deferatur. Tales sunt Religiosi Societatis Iesu, qui in hoc suo iuri renunciant. Et hæc omnia docet Becanus *de fide, & c. 21. dub. 4. n. 30. p. 5. tr. 4. ref. 42. §. Sed hic. & p. 7. tr. 3. ref. 39. 44. 45. & 61.*

31 Quando peccatum fratris est publicum, potest publice corrigi. Nã correctio occulta præcipitur, ut consulatur illius famæ, qui finis in peccato publico haberi nõ potest, & alioqui peccata publica non debent manere impunita, ne alii liberius peccent. Si tamen privatim monendo possim corrigere eum qui publice peccavit, non est necessario denunciandus, neque arguendus eoram pluribus, nisi scandalum, quod passum sunt, aliter reparari non possit, aut nullo modo publico reprehensio; etiam illi sint corrigendi, qui ipsius exemplo deliquerunt. Rectè tamen talis denunciabitur Prælato inquitenti: habet enim ius inquirendi, & iudicandi de publicis. Et ita docet Malderus in 2. 2. D. Thom. *quæst. 33. art. 7. part. 7. tract. 3. resolut. 41.* Si tamen peccatum sit notorium notorietate facti, ita ut non possit ulli conversatione celari, tunc non debet præcedere secreta monitio, sed immediate superiori est deferendum; nec existimandum est hoc modo fratrem infamari, cum iam sit infamis ob publicum peccatum. *Ibid. ref. 42.*

Et aliquando 32 Secundum correctionis gradus Si correctio non vata, & secreta monitio profuit. Matth. prodest, 18. Si te non audieris, adhibe tecum adhuc adhibendum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testes restium sit omne verbum. Et quamvis Fraciscus del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disp. 6. de correctione, quasi. 8. num. 9. existimet non posse adhiberi testes in peccato tantum noto, tamen contrarium est tenendum cum Turri. in 2. 2. tom. 1. disput. 89. dub. 4. Ut servetur hic ordo Evangelicus. Neque hoc est diffamare fratrem, sed cum aliquo detrimento in

Peccatum publicum potest publice corrigi. Et aliquando doctiam debet. Si correctio non vata, & secreta monitio profuit. Matth. prodest, 18. Si te non audieris, adhibe tecum adhuc adhibendum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testes restium sit omne verbum. Et quamvis Fraciscus del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disp. 6. de correctione, quasi. 8. num. 9. existimet non posse adhiberi testes in peccato tantum noto, tamen contrarium est tenendum cum Turri. in 2. 2. tom. 1. disput. 89. dub. 4. Ut servetur hic ordo Evangelicus. Neque hoc est diffamare fratrem, sed cum aliquo detrimento in

minori bono fame, maius eius bonum in conscientia curare: quomodo medicus pro conseruatione totius corporis abscindit membrum minus necessarium. Imò vix vllum erit istud detrimentum, si vel testes delicti conscii possint adhiberi, vel in horum defectum, adhibeatur etiam inscii, sed prudentes, quales adhibendi erunt. *paris 5. tractu 13. ref. 41. & par. 7. tract. 3. ref. 37. & 39. S. Igitur.*

In quem finem aduocantur

33 Qui quidem testes, ut docet D. Thomas in 2.2. *quest. 37. artic. 8.* tribus potissimum de causis inducendi sunt. Prima ut corrigens ostendat se prestittisse, quod debebat erga correctionem fratris, & munus suum impleuisse. Secunda, ut per testes delinquentis possit postea ab Ecclesia conueniri, & proberur delictum. Tertia, ut melius emendetur peccator, & qui vnum admonentem contempsit, duos vel tres reueratur, & audiat. *par 5. tr. 3. ref. 38.*

Non semper plures adhibendi.

34 Non tamen ordinatis est, cessarium, ut quis in testium numero gradatim ascendat, antequam Prælati denunciatur: ut aduertit Malderus in 2.2. D. Thom. *quest. 33. artic. 7.* Si enim grauius sit fratri, inale audire apud Prælatum, quàm apud decem testes, considerandum est, grauius etiam esse, tot adhibere testes corrigenti, quam semel indicare Prælato. At in praxi videtur tutius afficere quod docet Trullench in *Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 10. num. 1.* Nimirum, si frater non emendatus fuerit secreta monitione, adhibeantur vnus, aut duo testes, etiam delicti ignari, ut coram eis corripiam toties, quoties moraliter speratur emenda. At si scitur ab aliquibus, & coram illis posset sufficienter corrigi, illi sunt adhibendi. *par. 7. tr. 2. ref. 40. & 51.*

Et possunt adhiberi vel successiue, vel ambo simul.

34 Quæres an sit necessarium adhibere prius vnum testem, deinde duos? Resp. Malderus citatus: & speres vno teste adhibito corrigendum fratrem, tenentis adhibere tantum unum, vult enim Dominus vni, aut duos adhiberi prout videbitur necessarium: non enim videtur otiosum, quod sub distinctione Domi-

nus dicat. *Adhibe tecum adhuc vnum, vel duos.* Attamen contraria sententia probabilior est, ut scilicet possint adhiberi duo simul, ut efficacior sit correctio. Ita Trullench citatus. *part. 7. tract. 3. ref. 40. & 53.*

35 Tertius correctionis gradus est, ut Prælato, vel superiori denunciatur, quod si per profectus correctio obseruatis primis duobus modis non profuit. *Quod si eos non audiverit, die Ecclesia, inquit Christus. Polato, stremo, si neque Ecclesia audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. p. 7. tract. 3. ref. 35.*

36 Quæres an quando proceditur in denuntiatione iudiciali in delictis tendentibus in damnum communitalis, sit præmittenda fraterna correctio? quid ser- Resp. quod si per monitionem secretam delinquenti vel alteri tertio factam sufficienter intelligitur damnum imminens reparari, clarum est non habere locum iudicalem denuntiationem. At si præsumitur delinquens non corrigendus per secretam monitionem illi, vel tertio, cui damnum prædictam plures Doctores videntur affirmare, non posse ad denuntiationem iudicalem devenire, sed debere dicere Prælato, ut Patri, vel alius, ut illum obseruent, & possint esse testes in iudicio: ita Durandus in 4. *sentent. distin. 19. quest. 4.* Sed contrarium prorsus est dicendum cum Bonacina *disp. 10. quest. 3. punct. 1.* & aliis quod scilicet possit fieri delatio iudicialis in his peccatis, quavis non præcedat monitio. Advertendum tamen magnum esse discrimen inter hæc etimina, quando sunt omninò occulta, & improbabilia; & quando sunt occulta, probabiliatamen; nam in hoc casu possunt denunciari Iudici, ut Iudici, ut puniat: at in priori solum possunt denunciari ei, qui posset prodesse, & non obesse, id est Iudici tanquam Patri, ut remedium adhibeat: non autem tanquam Iudici, ut puniat. Si tamen hoc sufficiat ad remedium, quando verò id non sufficeret, posset denunciari Iudici, ut Iudici, dicendo me id probare non posse, sed ut Iudex ex suo officio provideat, & inquirat. Imò quando crimen occultum est

Et quando crimina occulta sunt vel non denunciari.

est in damnum privatæ personæ, ad quod caveandum nec sufficit monitio, nec denunciatio facta iudici. ut Patris potest manifestari illi privatæ personæ, cui damnum imminet, & illa potest dicere iudici, ut iudici, ut le protegat, & hæc omnia docet Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 4. num. 8. part. 7. tract. 3. resol. 55. Advertendum in superius Delicta pertinetia ad S. Officium esse denuncianda, etiam si sint occulta, & probari non possint, & contrarium asserere est censura dignum. *Ibidem Nota etiam, & V. Denunciare, num. 8.*

Publicam 37 *Quæres* secundò: An testium inductio debeat præcedere denunciationem publicam? Durandus in 4. dist. 19. *bet præce-* *quæst. 4.* existimat in peccatis quæ sunt occulta, testium inductionem esse prorsus illicitam: & tunc solum esse licitam, quando peccatum aliquod occultum in duorum, vel trium notitiam devenit: id est: si corripienti solum innotescat, post privatam admonitionem bis, terverepeditam, non debere ulterius progredi. Verum hanc Durandi opinionem refellit S. Thomas in 2. 2. quæst. 33. ad 1. ubi docet privatam monitionem, antequam ad publicam denunciationem deveniatur, adhibendos esse testes, ut patet Matthæi 18: *Adhibe tecum unum, aut duos testes.* Non nego tamen ratione circumstantiarum sæpius testes non esse adhibendos ante publicam denunciationem, ut docet Hurtad. *volum. 2. disput. 263. sect. 7. §. 2. 5. part. 7. tractat. 3. resolutione 56.*

Nō autem 38 *Quod* si procedatur via accusationis, in tali casu videtur posse fieri accusatio sine prævia correctione, saltem in rigore iuris, ut docet Duallius in 2. 2. tract. de Correct. quæst. 9. artic. 5. & Doctores communiter: ex charitate tamen, & levitate, quæ inter homines debet intercedere, præsertim quando est aliqualis coniectura, quod ipsa poterit prodesse: non est dubium, quin ipsa debeat præmitti, ut tenet Lorca in 2. 2. D. Thom. disputat. 47. num. 27. *Ibidem resolutione 57.*

Nisi ex 39 *Prælati,* vel iudex, cui consta-

ret iniuriam fieri reo, eo quod denunciatur, vel accusatur, non præmissa admonitione, quando debita est, tenetur, quantum potest commodè denunciationem, & accusationem impedire, & conari, ut Evangelicus ordo servetur: si quidem iudex alia via, quam per sententiam suam iudicam, potest æquè benè impediri peccatum, & vitari illius incommoda, tenetur ex vi charitatis, quantum fieri potest: istam denunciationem, & accusationem impedire: quævis, si volit accusator, aut delator desistere, nec possit providere iudex, ut Evangelicæ correctionis ordo servetur, non peccet admittere denunciationem, & accusationem: eius quippe est, se ut iudicem gerere, nec adeo esse sollicitum, an secreta admonitio, quæ est ex lege Charitatis, præmissa fuerit, & hæc omnia docet Duallius in 2. 2. de correct. quæst. 9. artic. 5. part. 7. tractat. 3. res. 58.

40 *Quæres* tertio, quando liceat Prælati procedere via iudiciali adversus denunciatum? Respondet Valentia tom. 3. disputat. 3. quæst. 10. punct. 5. §. 2. con. 4. duobus dictis. Primum est: quando liceret procedere via iudiciali non interveniente correptione propter exemplum aliorum, vel bonum commune; liceret etiam ea interveniente; quia virtus charitatis, cuius actus est correptio, non præiudicat virtuti iustitiæ ad quam pertinet ille processus iudicialis. Secundum est: in duobus casibus non modo esse licitum, quod dictum est in præcedenti dicto, verum etiam esse debitum. Primum est: quando oporteret denunciare iudicè crimen, aut de illo inquirere, ut si esset perniciosum Republicæ, secundus, quando esset spes forte, ut per processum iudicalem corrigatur quoque delinquens: tunc enim charitas, per quam institutus est processus correptionis: imperat iustitiæ, ut inchoet processum iudicalem, quod obtinetur finis charitatis, qui est emendatio proximi. *part. 7. tract. 3. res. 59.*

quando iudex, si possit, tenetur denunciationem & accusationem impedire, nisi procedat correctio.

Quando iudex possit procedere via iudiciali contra denunciatum.

ORES

CREDITOR.

Creditor cum certis circumstantiis, potest sibi in conscientia compensationem facere. Vide *verb. Compensare, n. 2.*

2 Creditor posterior, cui debitor inverso ordine solveret, omisso nimirum creditore anteriori, non tenetur restituere. Ita probabiliter Molina, *de iust. tom. 2. tractat. 2. disput. 536.* Quamvis Faber in 4. dist. 15. quest. 2. disp. 50 c. 7. num. 222. etiam probabiliter contrarium doceat *part. 3. tractat. 5. resolut. 10 §. Notandum est etiam. & p. 11. tr. 3. ref. 13.* nam Vtrum creditor antiquus, ceteris paribus sit preferendus posteriori, res utrimque probabilis & in conscientia tuta est. negant Lesius, Molina, Vasquez, Layman, affirmant Valentia, Salonijs Toleus aliique. Nec pauperi necessario est preferendus pauperior, nisi sit extremus, aut valde gravis necessitas. *part. 11. tr. 3. ref. 11.*

3 Creditor impetrans censuram contra debitorem, nisi infra certum terminum soluat, potest, ignorante iudice, terminum prorogare. Vide *verb. Ab solvere, n. 6.*

4 Si creditorum nullus est hypothecarius, qui prius perit, preferendus in solutione; quia diligentia facit ipsum iure potiore. VVigers Fagundez. *Dicastillo. de iust. lib. 2. tr. 2. disp. 21. dub. 7.* contrarium tamē etiam probabiliter tenet Azor. *10. 3. lib. 4. c. 36. q. 6 & alii. p. 11. tr. 3. ref. 12.*

CRIMINA

misti fori.

CRIMEN misti fori dicitur, quod tam ad Ecclesiasticum, quam ad laicum forum pertinet, & in eo non potest ius cognitione dari, locus præventionis. Fallum tamen est, quod cum Cencivri in alio. *de quest. 36. n. 25.* docent multi Iurista,

accusatum, & insufficienter punitum in uno foro cognosci posse in alio foro pro excessu, & residuo poenae. Nam est contra *cap. ult. de except. in 6. & regulam cap. de his, & l. Senatus. ff. de accus. vbi decernitur, accusatum in foro delicti non posse de eodem delicto accusari iterum in foro domicilii, quavis diversa sit poena.* Ita Freytas in *Addit. ad tract. de Confess. sollicit. quest. 3. num. 8 & alii. part. 1. tract. 2. resolutione 108. & part. 4. tractat. 1. resolutione 81.*

2 Iudex Ecclesiasticus in delictis misti fori procedere potest contra laicum non solum censuris, sed etiam poenarum temporalibus carceris, &c. absque auxilio brachii sæcularis. Et quidem tunc ad carcerem Ecclesiasticum, non ad laicalem deferri debet. Ita contra Bobabillam, *tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 167.* primum Azor, *part. 2. lib. 3. c. 53. qu. 3.* Secundum Seguram *part. 1. c. 13. n. 4. part. 1. tr. 2. ref. 89.*

3 Delicta misti fori sunt in primis ea, quæ committit Clericus carens aliquo ex requisitis Tridentini, de quibus Clericus quoad forum. Ita ex Sacra Congregatione Bonacina, *de leg. disp. 10. qu. 2. pun. 1 §. 4. n. 19. part. 3. tr. 1. ref. 48. §. No tandum est.*

4 Deinde misti fori est sacrilegium, & de illo cognoscere potest Ecclesiasticus. Ita Barbosa, *in Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 23. c. 2. num. 9.* Vnde potest Ecclesiasticus procedere contra laicum inuasorem rerum Ecclesiasticarum, quando per vim illas occupat; & contra eos, qui in negotiis cum Ecclesia gestis per fraudem, vel alia via illi præiudicant. Quod etiam si Clerici, vel eorum bona iniuriose invadantur *part. 1. tr. 2. ref. 81.*

5 Delictum sæcularis in Ecclesia factum in Ecclesia evadit misti fori, ut commissum sacrilegium. Ita Fatinac. *append. de im. mun. part. 3. num. 7.* contra Ripol. *de iur. omn. iud. cap. 1. num. 170. part. 4. tract. 1. ref. 67.*

6 Conubinatum, Valboainc cum sit generale, de foro compes. num. 18. & alii tenent esse misti fori quia prohibetur in utroque iure. Sed Abbas *ibid.* tenet,

tenet, pertinere ad solum Ecclesiasticum; quia, ut docet Clarus, lib. 4. § fornicatio, num. 6 prohibetur solum à iure Canonico, & Iudices laici illum non puniunt: part. 5. tractatus. resolut. 10. Sed quidquid sit de hoc, certum est, Iudicem Ecclesiasticum posse concubinarum punire; nec adhibere teneri trinam monitionem, ut vult Pereyra, tom. 2. cap. 34. num. 11. nisi procedere velit per censuram iuxta formam Tridentini, sess. 24. cap. 8. nam de reliquo procedere potest aliis viis, & pœnis, pecunia, exilio, carcere, & aliis sive in iure Canonico sive in statutis synodalibus inflatis, absque monitione. Ita Rubeus verb. Concubinarius num. 4. asserens, sic declarasse Sacram Congregationem Concilii. Ex quibus patet, ministros Ecclesiasticos posse meretricum domos invadere. part. 1. tract. 2. resol. 86.

D A T U M,
Et promissum.

Bulla Boni-
fa. VIII.
de datis, &
promissis
Epitome.

CVM Bonifacius VIII. in constitutione edita anno 1295. quæ incipit, excommunicamus, excommunicationis sententiam tulisset in dantes aliquod, vel recipientes, sive promittentes etiam sub verbis generalibus, & non plane expressis, & promissionem recipientes etiam rei parvæ pro obtinenda iustitia, aut gratia sive pro se sive pro alio, à Sede Apostolica: Vel qui fecerit aliquem esse in tali culpa, & intra triduum non notificaret; à qua excommunicatione nemo posset absolvi absque speciali mandato Papæ, aut mortis articulo, & huic si râtum pauperibus daret, quantum recepisset, aut dedisset: Et expeditur, ne sic obtentas declarasset nullas, aded ut, qui scienter litteris illis vteretur, in eandem censuram incideret. Gregorius decimus tertius easdem sordes abhorrens sua extravagante, edita anno 1574 quæ incipit, Ab ipso §. 2. Constitutionem prædictam confirmat, & extendit ad prædictorum consiliarios, fauto-

Summa Diana.

res, & auxiliatores: & § 3. privat ipso iure omnes prædictos quocumque beneficio, & officio Ecclesiastico, & seculari, reddit infames, & inhabiles, ad illa, & ad alia beneficia, & officia, & § 4. cedit impunitatem socios, complicis, & fautores, manifestantibus.

2 In aliquibus tamen casibus, ex merito aliquorum Doctorum, possunt dantes munera in Curia Romana excusari ab incurfione pœnarum dictæ Bullæ; Primum quando quis aliquid donat non pro gratia & iustitia obtinenda, sed ob liberalitatem, & gratitudinem. Secundum quando quis dat ratione laboris, & hoc procedit, etiam si detur maius stipendium, quam sit debitum, modo id non referatur ad obtinendam gratiam, vel iustitiam, etiam si detur ante collatam gratiam, vel iustitiam. Tertium, qui dantes vel accipiunt, ad compensandum damnum, quod resultat intercedenti, modo excessus non sit notabilis. Ita novissime Dicitur de iustis, & iure libro secundotradat. 1. disput. 5. dub. 7. à num. 208. usque ad 260. Quarto Io. Antonius Novarius in summ. Bulla part. 2. tit. de datis, & promissis pro iustis, & §. 7. docet, huius Bullæ pœnas non habere locum, si daretur aliquid simpliciter nullo pacto præcedente, & ad effectum specificè obtinendi aliquam gratiam, vel iustitiam. part. 7. tract. 4. res. 1.

In quibus casibus non incurran-
tur pœna
Bullæ.

Si detur
ob libera-
litatem, &
gratitudi-
nem ratio-
ne laboris.
Ratione
damni cõ-
pensandi.

Vel si de-
tur, sine
ullo pacto
præceden-
te.

3 Quamvis autem in prædicta Bulla prohibeantur omnes promissiones, etiam sub verbis generalibus, & non omnino expressis, ita ut Azor. part. 3. lib. 12. cap. 23. Molina, & alii asserant incurri pœnas, si promissio talis sit, ut moueat ad iustitiam, vel gratiam conferendam, sive fiat per pacta, vel promissiones occultas, vel manifestas, verbis generalibus, vel expressis conceptas, tamen Bonacina. tom. 3. disput. 1. quest. 3. part. 31. num. 10. distinguit, & ait: Vel verba solum proferuntur urbanitatis gratia, absque animo illius obligationis sibi imponendæ, vel proferuntur animo re ipsa promittendi, seu se obligandi. Si proferuntur solum urbanitatis gratia, censeo proferentem non incurri pœnas à

De obliga-
tionibus
cum ver-
bis genera-
libus opi-
nio Azorii.

Bonacina.